Z. V. Kornayeva,
L. D. Salamova

İronca Konuşuyoruz

**Yetişkinler İçin
İronca Temel Kursu**

Kuzey Osetya-Alanya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından onaylanmıştır

Bu ders kitabı Kuzey Osetya Devlet Pedagoji Enstitüsü Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Kürsüsü'nün “Kafkasya'da Çokdilli Eğitimin Teorisi ve Pratiği” projesi çerçevesinde hazırlanmıştır.

Proje yöneticisi: Filoloji Bilimleri Doktoru Profesör **T. T. Kambolov.**

E l e ş t i r m e c i l e r:

Kuzey Osetya Beşeri ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü Başkan Yardımcısı, Filoloji Bilimleri Doktoru Profesör **L. B. Gatsalova**;

K. L. Hetagurov Kuzey Osetya Devlet Üniversitesi Fransızca Kürsüsü Elemanı, Pedagoji Bilimleri Adayı Doçent **L. B. Tulatova**.

ВВК
К 68 Z. V. Kornayeva, L. D. Salamova.
İronca Konuşuyoruz: Yetişkinler İçin İronca Temel Kursu. – SEM Yayınları: 2020. – 336 s.: res.

Osetçeyi öğrenmek isteyen herkese hitap eden bu kitap, gerek Osetçeyi ikinci dil olarak öğrenen yetişkinler ve son sınıf öğrencilerinden oluşan gruplarda, gerekse kendi kendine ders kitabı biçiminde kullanılabilir. Kitabın başlıca amacı öğrencilerin iletişim deneyim ve becerilerini geliştirmektir. Kitap tek bir süjeye sahip olmakla birlikte içine eğitim sürecinin temelini oluşturan ve çeşitli durumları yansıtan diyalog ve poliloglar örülmüştür. Günlük dilde kullanılma frekansı esasına göre seçilen sözcük asgarisi, Türkçe çevirileri ve uluslararası fonetik alfabeye uygun transkripsiyonlarla birlikte verilmektedir. Kitaba 'linguaphone' kursunu ve Iron şarkılar derlemesini içeren CD'ler de eklidir. Şarkıların metinleri kelimesi kelimesine çevirileriyle birlikte verilmiştir.

Bu kitap, **Taymuraz Bolloyev**'in mali desteğiyle yayınlanmıştır.

Чиныг уагъд ӕрцыд
Боллоты Таймуразы финансон ӕххуысӕй.

ISBN

Сæргæндтæ / İçindekiler

Уазджытæ Туркæй
Türkiyeli konuklar

Хосонты Хадизæт,
Анталья, актрисæ.
Hosontı Hadizat,
Antalya, aktris.

Мамсыраты Дауыт,
Анталья, дохтыр.
Mamsıratı Davut,
Antalya, doktor.

Æлбегты Темырболат,
Стамбул, инженер.
Albegtı Temırbolat,
İstanbul, mühendis.

Хъаныхъуаты Мисурæт,
Стамбул, ахуыргæнæг.
Kanukatı Misurat,
İstanbul, öğretmen.

Куындыхаты Ремзи,
Кемер, аразæг.
Kunduhatı Remzi,
Kemer, inşaatçı.

Фысымтæ
Ev sahipleri

Абайты Фатимæ,
Æрыдон, институты
ахуыргæнæг.
Abaytı Fatima,
Ardon, üniversite
öğretim üyesi.

Цæгæраты Ацæмæз,
Дзæуджыхъæу, аразæг.
Tsagaratı Atsamaz,
Vladikafkas, inşaatçı.

Диамбегты Хъазыбег,
Дзæуджыхъæу, журналист.
Diambegtı Kazbek,
Vladikafkas, gazeteci.

Къодзаты Дзерассæ,
Беслæн, дохтыр.
Kodzatı Dzerassa,
Beslan, doktor.

Æгъуызарты Батрадз,
Цыкола, фыссæг.
Aguzartı Batraz,
Çikola, yazar.

ИРОН АЛФАВИТ
OSET ALFABESİ

А а	Æ æ	Б б	В в	Г г
Гъ гъ	Д д	Дж дж	Дз дз	Е е
Ё ё	Ж ж	З з	И и	Й й
К к	Къ къ	Л л	М м	Н н
О о	П п	Пъ пъ	Р р	С с
Т т	Тъ тъ	У у	Ф ф	Х х
Хъ хъ	Ц ц	Цъ цъ	Ч ч	Чъ чъ
Ш ш	Щ щ	ъ	ы	ь
		Э э	Ю ю	Я я

Ахуыр кæнæм кæсын
Okumayı öğreniyoruz

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- hem Ironçede, hem Türkçede bulunan sesleri belirten Iron harfleri hangileridir;
- Türkçede bulunmayan veya farklı telaffuz edilen sesleri belirten Iron harfleri hangileridir;
- sadece Rusçadan alınmış kelimelerde rastlanan harfler hangileridir;
- Ironçede vurgulama kuralları nedir.

Yabancı bir dilin seslerini (özellikle ana dilimizde bulunmayanlarını) doğru bir şekilde okuyabilmemiz o dildeki en önemli telaffuz yasalarını bilmemize bağlıdır. Aşağıda Ironçenin ses sistemi Türkçenin fonetiğiyle karşılaştırılarak anlatılmaya çalışılacaktır.

Iron alfabesi 43 harften ibaret olup Rus (Kiril) grafiği üzerinde kurulmuştur. Osetçe metinleri hatasız okuyabilmek için alfabeyi oluşturan ve aşağıda tarif edilen üç harf grubunu dikkatle incelemek gerekmektedir.

I. Gerek Ironçede, gerek Türkçede bulunan sesleri belirten harfler.

Ünlüler:

а /a/[1]	**a**	арт (ateş), мад (anne), тар (karanlık);
е /e/	**e**	фенд (görünüş), бел (kürek), ф**а**ле[2] (ötesinde);
и /i/	**i**	**и**вын (değiştirmek), ирд (berrak), мит (kar);
о /o/	**o**	ком (vadi), дон (su), ном (ad);
у /u/	**u**	бур (sarı), дур (taş), к**у**рын (rica etmek);

Bütün ünlüler, kelimedeki pozisyonları ne olursa olsun eşit derecede net okunur.

[1] Transkripsiyonlar uluslararası fonetik alfabeye göre verilmektedir.
[2] Vurgu altındaki ünlüler kalın dizilmiştir. Tek heceli kelimelerde vurgu gösterilmemiştir.

Ünsüzler:

б /b/	**b**	**а**бон (bugün), бал (vişne), б**а**йраг (tay);
в /v/	**v**	в**е**дра (kova), авг (cam), арв (gök);
г /g/	**g**	гом (açık), гал (öküz), рог (hafif);
гъ /ɣ /	**ğ**	бæгън**æ**г (çıplak), б**и**рæгъ (kurt), мигъ (bulut);
д /d/	**d**	д**у**не (dünya), уд (ruh), кад (onur, şan);
дж /dž/	**c**	дж**и**гул (arama), джеб**о**гъ (süngü, mızrak), джих (dalgın);
дз /z/	**z**	дзаг (dolu), дз**у**рын (konuşmak), дз**е**дыр (böğürtlen);
й /y/	**y**	т**а**йын (erimek), н**а**йын (yıkamak), най (harman);
к /k/	**k**	кæмæн (kime), кæст**æ**р (yaşça daha küçük), кæрт (avlu);
л /l/	**l**	л**о**ко (yayın balığı), ленк (yüzme), **а**ла (is);
м /m/	**m**	м**а**ймули (maymun), мал (su birikintisi), арм (el);
н /n/	**n**	н**о**г (yeni), нал**а**т (cüretkar), б**а**ндон (sandalye);
п /p/	**p**	пайд**а** (yarar), с**а**пон (sabun), пыл (fil);
р /r/	**r**	рад (sıra, düzen), марг (zehir), тар (karanlık);
т /t/	**t**	тæвд (sıcak), тæрхъ**у**с (tavşan), тæрс (çınar, kayın);
ф /f/	**f**	ф**а**дат (şart, olanak), фаг (yeteri kadar, bol bol), **а**фтид (boş);
ц /s/	**s**	цæв**ы**н (vurmak, dövmek), цин (sevinç), пец (soba);
ч /tš/	**ç**	ч**и** (kim), ч**е**хаг (Çek), ч**е**пена (bir çeşit halka oyunu).

гъ harfi *doğum, ağlamak* gibi kelimelerde bulunan sedalı arka damak ünsüzünü belirtir. İlgili sedasızı **х'**dir.

II. Türkçede bulunmayan veya farklı biçimde okunan sesleri belirten harfler.

Ünlüler:

æ /з/   **æ**м**æ** (ve), лæг (erkek), фæл**æ** (ama, fakat).

Ünlü /з/ sesi Türkçe /a/ ve /e/ sesleri arasındadır. *Pırlanta, sigorta* gibi kelimelerin son hecesindeki vurgusuz /a/ ünlüsüne benzer.

ы /ə/   тынг (gayet), **а**рвы (gökte), кæн**ы**н (yapmak, etmek).
ы ünlüsü Türkçedeki **ı**'ya benzerse de çok daha kısa ve zayıf okunur.
Ironçede iki ünlü – **æ** ve **ы** – kelimedeki tüm pozisyonlarda zayıf ve kısadır. Geriye kalan tüm ünlüler (**а**, **е**, **и**, **о**, **у**) güçlü ve uzundur.

Ünsüzler:

къ /k'/ къух (el, kol), къах (ayak, bacak), къæдзæх (kaya);
пъ /p'/ пъеро (kalem ucu), пълан (plan), пъол (döşeme);
тъ /t'/ джитъри (salatalık), тъæпæн (yassı), тъепа (balık yavrusu);
х /χ/ хæрын (yemek), бæх (at), æххуыс (yardım);
хъ /q/ хъæдур (fasulye), хъайла (sahanda yumurta), хъама (kama);
ц /ts/ къæрцц (çatırtı), бæлццон (yolcu), ныццæвын (vurmak);
цъ /ts'/ цъуй (üvez), цъиах (ekin kargası), цъиу (kuş);
чъ /tš'/ чъири (tepsi böreği), чъизи (pis), чъиу (sakız);
у /w/ уат (oda), уæй (satış), уæлдæф (hava).

къ, **пъ**, **тъ**, **чъ** harfleri artikülasyon yeri bakımından Türkçedeki sedasız **k**, **p**, **t**, **ç** harflerine karşılık gelir. Ne var ki Iron seslerinin artikülasyonuna, bağlantı noktasını kuvvetle yaran bir eksalasyon (soluk verme) hava cereyanı eşlik eder. **цъ** harfi de Türkçede bulunmayan /ts/ bileşik sesinin yukarıda belirtilen tarzda söylenişiyle meydana gelir.

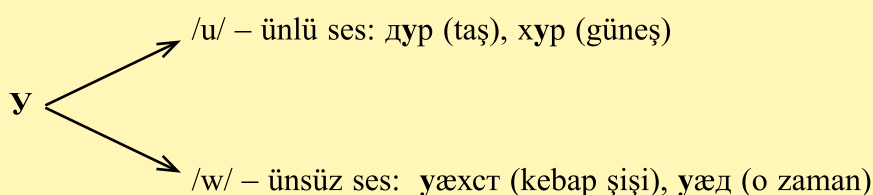
х harfi standart Türkçede bulunmayan ama Anadolu ağızlarında sıklıkla rastlanan (*bakmak, çakmak* gibi kelimelerde) gırtlaksı ve hırıltılı /x/ sesini gösterir. /h/ sesinden çok daha sert olup boğazın üst kısmında titreşme ile söylenir.

хъ harfi standart Türkçede bulunmayan ama Anadolu ağızlarında sıkça rastlanan (*komşu, kara* gibi kelimelerde) kalın gırtlaksı /q/ sesini gösterir.

у harfi ünlü /u/ sesini ve İngilizcedeki /w/ sesine benzeyen ünsüzü belirtir.
у harfi dört durumda ünsüz olarak okunur:

1) intervokal (iki ünlü arası) pozisyonda: цæуæг (giden), рог (hafif);
2) bu harfi bir ünlü izlerse hece başında: уат (oda), уари (doğan);
3) bir ünlüden sonra kelimenin sonunda: иронау (Ironca), нау (gemi);
4) bir ünlüden sonra hece sonunda: скъоладзаутæ (okul öğrencileri).

у harfinin Ironçede okunuş tarzlarını hatırda tutmamız gerekmektedir:

з /ž/ зæр**о**нд (eski, ihtiyar), зам**а**н (çağ), хорз (iyi, iyice);

с /š/ с**а**быр (sakin), кæс**ы**н (bakmak, okumak), раст (doğru);

з harfi Türkçedeki **z** ve **j** arası bir tarzda okunur;

с harfi Türkçedeki **s** ve **ş** arası bir tarzda okunur.

Rusçadan alınan kelime ve terimlerde **з**, **с**, **ц** harfleri Rusçada olduğu gibi – yani /z/, /s/, /ts/ olarak – okunur: оз**о**н (ozon), ко**с**инус (kosinüs), ак**ц**ент (aksan). Ancak bazı eski alıntılarda **с** harfi /š/ olarak okunur: **с**тъол (masa).

III. Sadece Rusçadan (ya da Rusça aracılığıyla diğer dillerden) alınan kelimelerde rastlanan harfler.

ё /yo/– ёлкæ (yılbaşı çam ağacı), режиссёр (rejisör);
ж /ž/– жираф (zürafa), журнал (dergi);
ш /š/ – шофыр (şoför), швабрæ (ip süpürge);
щ /šč/ – щёткæ (fırça);
ь /yumuşatma işareti/ – отель (otel), варьете (varyete);
ю /yu/ – юрист (hukukçu), юмор (mizah);
я /ya/ – якорь (gemi demiri), яхтæ (yat).

Vurgu kurallarını da hatırda tutmamız gerek. Şöyle ki:

Bir kelimede vurgu baştan ikinci hecenin daha ilerisine düşemez. Buna göre vurgu sadece ilk veya ikinci, çoğunlukla da ikinci hecenin üzerine düşebilir. Örneğin: зæрд**æ** (gönül), хæдз**а**р (ev), бæл**а**с (ağaç), зынд**а**рæн (inatçı, şımarık).

Vurgunun yeri (baştan birinci veya ikinci hecede olması) ünlülerin kalitesine bağlıdır. Nitekim, ilk hecenin ünlüsünün güçlü (**а**, **е**, **и**, **о**, **у**), ikinci heceninkinin ise zayıf (**æ**, **ы**) olduğu takdirde vurgu ilk heceye düşer: ч**и**ныг (kitap), **а**вдæн (beşik). İlk hecenin ünlüsünün zayıf, ikinci heceninkinin ise güçlü olduğu takdirde vurgu ikinci heceye düşer: хъæдх**о**й (ağaçkakan), лæпп**у** (erkek çocuk). Gerek birinci gerek ikinci hecenin ünlüsü zayıfsa, vurgu ikinci heceye düşer: сæн**ы**кк (kuzu), кæрдз**ы**н (kete), фæткъу**ы** (elma). Birinci ve ikinci hecelerdeki ünlülerin ikisi de güçlüyse, vurgu çoğunlukla ilk heceye düşer: с**а**гой (yaba), къ**а**ба (elbise), **и**ту (ütü).

Ды чи дæ?
Sen kimsin?

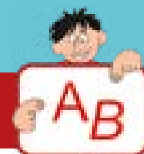
♦ *Osetya'ya Türkiye'deki Oset diasporasının temsilcileri gelmiş bulunuyorlar. Grup başkanı Albegtı Temirbolat'tır. Bu geziden amaç anavatanları Osetya ile tanışmaktır. Havaalanında konukları karşılayan Diambegtı Kazbek Temirbolat'la sohbet ediyor.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- sohbete nasıl başlamalı;
- selam nasıl vermeli ve almalı;
- muhataba kim olduğunu nasıl sormalı;
- kendini nasıl tanıtmalı;
- karşılaşmadan duyulan sevinci nasıl dile getirmeli.

Dilbilgisi:

- **уæвын** (olmak / imek) bağlayıcı (koşaç) fiilinin 1, 2 ve 3. tekil kişileri: **дæн**, **дæ**, **у**; 1 ve 2. çoğul kişileri: **стæм**, **стут**;
- 1 ve 2. tekil kişi zamirlerinin yalın hali: **æз**, **ды**;
- 1. tekil kişi zamirinin verme hali: **мæнæн** (tam biçim), **мын** (kısa biçim).

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

дæ /dз/
(sen) ...-sın

ды /də/
sen

чи /t͡si/
kim

Бахатыр кæн! /bˈaχatər kзn/
Affedersin!

ирон (ирæттæ) /irˈon, irˈзtːз/
Oset, İron

иронау /irˈonaw/
Osetçe, İronca

Ирыстон /irˈəšton/
Osetya

дзурын /zˈurən/
konuşmak, demek; çağırmak, emretmek

дæн /dзn/
(ben) ...-(y)ım

о /o/
evet

æз /зž/
ben

Дæ бон хорз! /dз bˈon xorž/
İyi günler!

та /ta/
ise; ya

Æгас цу! /зgˈaš su/
Merhaba!

мын /mən/
bana

Ирон дæ?
Oset misin?

Ды Ирæ дæ?
Sen İra mısın?

Ды чи дæ?
Sen kimsin?

Ирбег, бахатыр кæн!
İrbek, affedersin!

Æз ирон дæн.
Ben Osetim.

Иронау дзурыс?
Osetçe konuşuyor musun?

Дæ бон хорз, Ирыстон!
Merhaba, Osetya!

Æз дзурын иронау.
Ben Osetçe konuşuyorum.

Æз та Инал дæн.
Ben ise İnal'ım.

Ды Чермен дæ? – О, æз Чермен дæн.
Sen Çermen misin? – Evet, ben Çermen'im.

Æз Темырболат дæн.
Ben Temirbolat'ım.

Дæ бон хорз, Хъазыбег!
İyi günler, Kazbek!

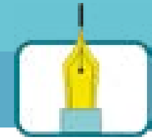
Ды та Фатимæ дæ?
Sen ise Fatima mısın?

Æгас цу, Мæдинæ!
Merhaba, Madina!

Цы мын дзурыс?
Bana ne söylüyorsun?

æхсызгон /зхš'əžgon/ *hoş, sevindirici*	**Æхсызгон мын у дæ фенд.** *Seni gördüğüme sevindim.*
у /u/ *(o) ...-dır*	**Инал у ирон.** *İnal Osettir.*
мæнæн /mзn'зn/ *bana*	**Мæнæн æхсызгон у дæ фенд.** *Seni gördüğüme sevindim.*
дæр /dзr/ *da, bile, ve*	**Æз дæр ирон дæн.** *Ben de Osetim.*
цал /sal/ *kaç*	**Цал стут?** *Kaç kişisiniz?*
стут /štut/ *(siz) ...-sınız*	**Ирæттæ стут?** *Oset misiniz?*
мах /maχ/ *biz*	**Мах стæм ирæттæ.** *Biz Osetiz.*
стæм /štзm/ *(biz) ...-(y)ız*	**Мах фондз стæм.** *Biz beş kişiyiz.*
фондз /fonz/ *beş*	**Цал стут? – Фондз.** *Kaç kişisiniz? – Beş.*
фондзæй /f'onzзj/ *beş kişi olarak*	**Фондзæй стут?** *Beş kişi misiniz?*
фæндын /fзnd'ən/ *istemek*	**Мах фæнды Ирыстонмæ.** *Biz Osetya'ya (gitmek) istiyoruz.*
фенын /f'enən/ *görmek*	**Мах фæнды Ирыстон фенын.** *Biz Osetya'yı görmek istiyoruz.*
хох (хæхтæ) /χoχ, χзχt'з/ *dağ*	**Мах фæнды хæхтæ фенын.** *Biz dağları görmek istiyoruz.*
нæм /nзm/ *bize; bizde; bizi*	**Ирбег нæм дзуры.** *İrbek bizi çağırıyor.*
цæуын /sзw'ən/ *gitmek; yürümek*	**Æз цæуын Ирыстонмæ.** *Ben Osetya'ya gidiyorum.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Æз (ben) – 1. tekil kişi zamiri.

Æз дзурын иронау. (Ben Osetşe konuşuyorum.)

2. Ды (sen) – 2. tekil kişi zamiri.

Ды иронау дзурыс? (Sen Osetçe konuşuyor musun?)

3. Дæн (...-(y)ım) – **уæвын** (imek) fiilinin 1. tekil kişi biçimi.

Æз дæн ирон. (Ben Osetim.)

4. Дæ (...-sın) – **уæвын** (imek) fiilinin 2. tekil kişi biçimi.

Ды дæ ирон? (Sen Oset misin?)

5. У (...-dır) – **уæвын** (imek) fiilinin 3. tekil kişi biçimi.

Уый ирон у. (Sen Osetsin.)

6. Стæм (...-sınız) – **уæвын** (imek) fiilinin 2. çoğul kişi biçimi.

Мах стæм ирæттæ. (Biz Osetiz.)

7. **Стут** (...-sınız) – **уæвын** (imek) fiilinin 2. çoğul kişi biçimi.

Сымах ирæттæ стут? (Siz Oset misiniz?)

8. **О** (evet) – soru sözcüğü olmayan bir soruya verilen olumlu cevapta kullanılır:

Ирæттæ стут? – О. (Oset misiniz? – Evet.)

9. **Дæ райсом хорз** (günaydın, iyi sabahlar), **дæ бон хорз** (iyi günler), **дæ изæр хорз** / **де ’зæр хорз** (iyi akşamlar) selamlama biçimleri tek kişiye yöneliktir.

Уæ райсом хорз, **уæ бон хорз**, **уæ изæр хорз** / **уе ’зæр хорз** selamlama biçimleri ise iki veya ikiden çok kişiye yöneliktir.

10. Osetçede, Türkçedeki "**siz**"e benzer nezaketli hitap etme biçimi bulunmamaktadır. Tek kişiye hitap edildiği tüm durumlarda "**ды**" zamiri kullanılır:

Ды ирон **дæ**? (Sen Oset misin? / Siz Oset misiniz?)
Дæ бон хорз! (İyi günler!)

11. "Bize hoş geldiniz!" deyimi Osetçeye, tek kişiye hitap edildiğinde "Æгас нæм цу!", iki veya daha fazla kişiye hitap edildiğinde ise "Æгас нæм цæут!" şeklinde çevrilir.

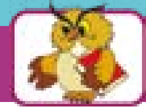
3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Ды чи дæ?
Sen kimsin?

Хъазыбег: *Kazbek:*	**Бахатыр кæн! Ирон дæ? Ды Æлбегты Темырболат дæ?** *Affedersiniz! Siz Oset misiniz? Albegtı Temirbolat mısınız?*
Темырболат: *Temirbolat:*	**О, æз Æлбегты Темырболат дæн.** *Evet, ben Albegtı Temirbolat'ım.*
Хъазыбег: *Kazbek:*	**Æгас цу, Темырболат.** *Merhaba, Temirbolat.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Дæ бон хорз!** *İyi günler!*
Хъазыбег: *Kazbek:*	**Æз та Диамбегты Хъазыбег дæн.** *Ben de Diambegtı Kazbek'im.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Æхсызгон мын у дæ фенд, Хъазыбег.** *Sizi gördüğüme sevindim, Kazbek.*
Хъазыбег: *Kazbek:*	**Мæнæн дæр æхсызгон у дæ фенд, Темырболат. Цал стут?** *Ben de sizi gördüğüme sevindim, Temirbolat. Kaç kişisiniz?*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Мах фондз стæм.** *Biz beş kişiyiz.*
Хъазыбег: *Kazbek:*	**Хорз. Ирæттæ стут?** *Pekalâ. Oset misiniz?*
Темырболат: *Temirbolat:*	**О, ирæттæ стæм.** *Evet, Osetiz.*
Хъазыбег: *Kazbek:*	**Ды иронау хорз дзурыс.** *Osetçe iyi konuşuyor musunuz?*
Темырболат: *Temirbolat:*	**О, иронау дзурын. Мах фæнды Ирыстон фенын.** *Evet, Osetçe konuşuyorum. Biz Osetya'yı görmek istiyoruz.*
Ремзи: *Remzi:*	**Кавказы хæхтæ фенын.** *Kafkas dağlarını görmek.*
Хъазыбег: *Kazbek:*	**Æгас нæм цæут Ирыстонмæ!** *Bize Osetya'ya hoş geldiniz!*

4. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Kişi zamirlerini ve **уæвын** (olmak/imek) koşaç fiilinin ilgili biçimlerini ezberleyin.

1. tekil kişi	æз **дæн** (ben ...-(y)ım)
2. tekil kişi	ды **дæ** (sen ...-sın)
3. tekil kişi	уый **у** (o ...-dır)
1 çoğul kişi	мах **стæм** (biz ...-(y)ız)
2 çoğul kişi	сымах **стут** (siz ...-sınız)
3 çoğul kişi	уыдон **сты** (onlar ...-dırlar)

Æз дæн ирон. (Ben Osetim.)
Ды дæ ирон. (Sen Osetsin.)
Уый у ирон. (O Osettir.)

Мах стæм фондз. (Biz beş kişiyiz.)
Сымах стут фондз. (Siz beş kişisiniz.)
Уыдон сты фондз. (Onlar beş kişidirler.)

2. Türkçeden farklı olarak, Osetçede bağlayıcı koşaç fiilinin cümlede bulunması şarttır. Karşılaştırın:

Ben Rita(yım).	Æз **дæн** Ритæ.
Sen Fatima mı(sın)?	Ды Фатимæ **дæ**?

3. Türkçe **benim** iyelik zamirinin ve **-ım** iyelik ekinin Osetçedeki karşılığı **мæ** iyelik zamiridir:

Мæ бон (benim günüm); мæ Ирыстон (Osetyam); мæ ном (adım).

4. ***Æз*** (ben) kişi zamirinin verme halinde iki biçimi var: tam biçim – **мæнæн** (bana) ve kısa biçim – **мын** (bana):

1) – Æхсызгон **мын** у дæ фенд. (Seni gördüğüme sevindim.)
– **Мæнæн** дæр. (Ben de.)

2) Ды **мын** дзур. (Sen bana söyle.)

5. Alıştırmalar.

Her alıştırma iki kere, önce görsel destekle, yani kitaba bakarak, ardından da görsel destek olmadan yapılacaktır.

1. Nasıl selam verebileceğinizi hatırınızda tutun.

Bir kişiye **Birkaç kişiye**

2. Selama nasıl cevap vereceğinizi hatırınızda tutun.

Devam edin:

- gündüz, akşam selam verin;
- bir kişiye, birkaç kişiye.

3

3. Tanıdığınız bir kişiyle karşılaşıyorsunuz ama o olduğundan tam emin değilsiniz. Ona bunu nasıl sorarsınız, ve kendisi aradığınız kişi ise size ne cevap verir?

– Ды Сихъоты Хазби дæ?
– О, æз Сихъоты Хазби дæн.

Devam edin:

Пухаты Лидæ, Дзобаты Ларисæ, Дзуццаты Сослан, Колыты Арсен.

4. Tanıdığınız bir kişiyi karşılıyorsunuz. Kendisine kim olduğunu sorun. Ne cevap verecek?

– Бахатыр кæн! Ды Кокайты Эльбрус дæ?
– О, æз Кокайты Эльбрус дæн. Ды та?

Devam edin:

Дулаты Георги, Кцойты Фатимæ, Хуытъинаты Алымбег, Будайты Зинæидæ.

5. Bir arkadaşınızla karşılaşmadan dolayı duyduğunuz sevinci ifade ediyorsunuz. O size ne cevap verecek?

– Тынг æхсызгон мын у дæ фенд, Сергей.
– Мæнæн дæр æхсызгон у дæ фенд.

Devam edin:

Тамарæ, Зифæ, Æхсар, Инал.

6. Muhatabınıza Oset olup olmadığını sorun.

– Фатимæ, бахатыр кæн, ды ирон дæ?
– О, æз ирон дæн.

Devam edin:

Зауырбег, Ирæ, Тамерлан, Галинæ.

7. Polilogu ezberleyin.

8. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

6. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- tek kişiyi selamladığınızda;
- birkaç kişiyi selamladığınızda;
- muhatabınıza adının ne olduğunu sorduğunuzda;
- muhatabınızın adını açıklığa kavuşturmak istediğinizde;
- kendinizi tanıttığınızda;
- karşılaşmadan dolayı duyduğunuz sevinci dile getirdiğinizde.

Ды кæцæй дæ? Кæм цæрыс?
Nerelisin? Nerede yaşıyorsun?

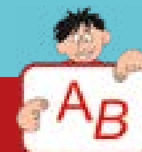
♦ *Konuklar ve karşılayıcılar tanışıyor, birbirleriyle sohbet ediyor, kimin nereli olduğunu soruyorlar.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- muhataba nereli olduğunu, nerede yaşadığını nasıl sormalı;
- ikamet yeri hakkındaki soruya nasıl cevap vermeli;
- birinin nerede yaşadığını nasıl belirtmeli;
- birinin sözlerini nasıl teyit etmeli.

Dilbilgisi

- fiillerin çekimi: şimdiki zamanın 1 ve 2. tekil kişileri;
- ilgi halinin soruları: **кæй?** (kimin?), **цæй?** (neyin?), **цæм?** (ne içinde?);
- ayrılma halinin soruları: **кæмæй?** (kimden? kimin tarafından?), **цæмæй?** (neden? nece? ne ile?) **кæцæй?** (nereden?);
- isimlerin ilgi ve ayrılma halleri.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

кæм /kзm/ *nerede*	**Хъантемыр, ды кæм цæрыс?** *Kantemir, sen nerede yaşıyorsun?*
кæцæй /kзs'j/ *nereden*	**Таймураз, ды та кæцæй дæ?** *Taymuraz, ya sen nerelisin?*
æмæ /зm'з/ *ve, ya*	**Мысост æмæ Ирæ Алагирæй сты.** *Misost ve İra Alagir'dendirler.*
уый/wəj/ *bu, o; onun*	**Уый хорз у.** *Bu iyidir.*
уазæг (уазджытæ) /w'ažзg, w'až͡džətз/ *konuk*	**Уый нæ уазæг у.** *O konuğumuzdur.*
фысым (фысымтæ) /fəš'əm, fəš'əmtз/ *ev sahibi; konaklama, yatacak yer*	**Уый та мæ фысым у.** *O da ev sahibimdir.*
цæрын /sзr'ən/ *yaşamak*	**Кæм цæрыс?** *Nerede yaşıyorsun?*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. **Кæм** ve **кæцæй**, soru cümlelerinde kullanılan soru zamirleridir:

Кæцæй дæ? (Nerelisin?)

2. Osetçede ve Türkçedeki kelime kullanımında kendini gösteren benzerliğe dikkat edin:

Nerede yaşıyorsun? Кæм цæрыс? (**sen** kişi zamirinin kullanılmasına gerek yoktur.)

3. **Сты**, **уæвын** (olmak / imek) bağlayıcı fiilinin 3. çoğul kişi biçimidir. Çoğu zaman Türkçeye çevrilmez.

Уыдон ирæттæ **сты**. (Onlar Oset.)

4. İsimlerin ilgi halinde, kelime gövdesinin sonundaki к-ч, г-дж ünsüzlerinin nöbetleşmesi söz konusudur: Турк (Türkiye) – Турчы (Türkiye'de), уазæг (konuk) – уазæджы (konuğun).

5. Kuzey Osetya'nın başkenti **Vladikafkas**'ın Osetçe adı **Дзæуджыхъæу**'dir.

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Ды кæцæй дæ? Кæм цæрыс?
Nerelisin? Nerede yaşıyorsun?

Хъазыбег: *Kazbek:*	**Темырболат, ды Турчы кæм цæрыс?** *Temirbolat, siz Türkiye'de nerede yaşıyorsunuz?*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Æз Стамбулы цæрын.** *Ben İstanbul'da yaşıyorum.*
Хъазыбег: *Kazbek:*	**Дауыт, ды та кæцæй дæ?** *Davut, ya siz neredensiniz?*
Дауыт: *Davut:*	**Æз та Анталийы цæрын.** *Bense Antalya'da yaşıyorum.*
Хадизæт: *Hadizat:*	**Æз дæр.** *Ben de.*
Батрадз: *Batraz:*	**Мисурæт, ды та кæцæй дæ?** *Misurat, ya sen neredensin?*
Мисурæт: *Misurat:*	**Æз Стамбулæй дæн.** *Ben İstanbul'danım.*
Батрадз: *Batraz:*	**Ремзи, ды та кæм цæрыс?** *Remzi, ya sen nerede yaşıyorsun?*
Ремзи: *Remzi:*	**Æз та Кемеры цæрын.** *Ben Kemer'de yaşıyorum.*
Хъазыбег: *Kazbek:*	**Æз æмæ Ацæмæз стæм Дзæуджыхъæуæй.** *Ben ve Atsamaz Vladikafkas'tanız.*
Мисурæт: *Misurat:*	**Фатимæ, ды та кæцæй дæ?** *Fatima, ya sen neredensin?*
Фатимæ: *Fatima:*	**Æз Æрыдонæй дæн.** *Ben Ardon'danım.*
Мисурæт: *Misurat:*	**Дзерассæ та?** *Ya Dzerassa?*
Фатимæ: *Fatima:*	**Уый та Беслæнæй у.** *O ise Beslan'dan.*

3. Ды кæцæй дæ? Кæм цæрыс?
Nerelisin? Nerede yaşıyorsun?

Ремзи: **Батрадз, ды та кæцæй дæ?**
Remzi: *Batraz, ya sen neredensin?*

Батрадз: **Æз Цыколайæ дæн.**
Batraz: *Ben Çikola'danım.*

Темырболат: **Уазджытæ – Туркæй, фысымтæ – Ирыстонæй.**
Temirbolat: *Konuklar Türkiye'den, ev sahipleri Osetya'dan.*

4. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Fiillerin 1 ve 2. tekil kişilerinin bitiş eklerine dikkat edin:

Æз дзур**ын**, æз цæр**ын**. (Ben konuşuyorum, ben yaşıyorum.)
Ды дзур**ыс**, ды цæр**ыс**. (Sen konuşuyorsun, sen yaşıyorsun.)

2. **Кæм?** (nerede?) sorusuna verilen cevapta isimler **-ы** veya **-йы** bitiş ekini alır. Kelimenin kökü bir ünsüzle bittiğinde isim ilgi halinde **-ы** bitiş ekini alır:

Кæм? – Турч**ы**, Ирыстон**ы**. (Nerede? – Türkiye'de, Osetya'da.)
Æз цæрын Турч**ы**. (Ben Türkiye'de yaşıyorum.)
Æз цæрын Ирыстон**ы**. (Ben Osetya'da yaşıyorum.)

Kelimenin kökü bir ünlüyle bittiğinde isim ilgi halinde **-йы** bitiş ekini alır:

Кæм? – Цыкола**йы**, Цымыти**йы** (Nerede? – Çikola'da, Tsimiti'de.)
Æз цæрын Цыкола**йы**. (Ben Çikola'da yaşıyorum.)
Æз цæрын Цымыти**йы**. (Ben Tsimiti'de yaşıyorum.)

3. **Кæцæй?** (nereden?) sorusuna verilen cevapta isimler **-æй** veya **-йæ**bitiş ekini alır. Kelimenin kökü bir ünsüzle bittiğinde isim ayrılma halinde **-æй** bitiş ekini alır:

Кæцæй? – Турк**æй**, Стамбул**æй**, Ирыстон**æй**.
(Nereden? – Türkiye'den, İstanbul'dan, Osetya'dan.)
Ды кæцæй дæ? – Æз Ирыстон**æй** дæн.
(Sen neredensin? – Ben Osetya'danım.)

Kelimenin kökü bir ünlüyle bittiğinde isim ayrılma halinde **-йæ** bitiş ekini alır:

Кæцæй? – Цыкола**йæ**, Санибa**йæ**. (Nereden? – Çikola'dan, Saniba'dan.)
Æз Цыкола**йæ** дæн. (Ben Çikola'danım.)

5. Alıştırmalar.

1. Eksik kişi zamirlerini tamamlayın.

	Tekil	Çoğul
1. kişi	æз (ben)	… (biz)
2. kişi	… (sen)	… (siz)
3. kişi	… (o)	… (onlar)

2. Muhatabınızın İstanbul'dan mı geldiğini öğrenmek istiyorsunuz. Bunu kendisine sorun. Ne cevap verecek?

– Бахатыр кæн!
Ды Стамбулæй дæ?
– О, æз Стамбулæй дæн.

Devam edin:

Мæскуы, Ærыдон, Налцыкк, Фыййагдон, Цыкола.

3. Muhatabınızın nereden geldiğini öğrenmek istiyorsunuz. Bunu kendisine sorun. Ne cevap verecek?

– Дабе, ды кæцæй дæ?
– Æз Ногирæй дæн.

Devam edin:

Мæскуы, Хъæдгæрон, Цыкола, Краснодар, Стъарапол.

4. Muhatabınıza nerede yaşadığını soruyorsunuz. O ne cevap verecek?

– Ацæмæз, кæм цæрыс?
– Æз цæрын Бруты.

Devam edin:

Мызур, Хуымæллæг, Беслæн, Цхинвал, Бетъырбух.

5. Muhataplarınıza nereden geldiklerini soruyorsunuz. Onlar da olumlu cevap veriyorlar.

– Ирæ æмæ Андрей, сымах Бетъырбухæй стут?
– О, мах Бетъырбухæй стæм.

Devam edin:

Майкъоп, Дзау, Лескен, Урсдон, Садон.

6. Birine arkadaşının nereli olduğunu soruyorsunuz. Muhatabınız ne cevap verecek?

– Азæмæт Дæргъæвсæй у?
– О, уый Дæргъæвсæй у.

Devam edin:

Дианæ – Хъобан, Мæдинæ – Нар, Александр – Саратов, Антон – Минвод, Никъала – Джызæл.

7. Kendiniz hakkında bilgi veriyorsunuz. Muhatabınızdan benzer bilgiyi isteyin. Kendisi olumlu cevap nasıl verecek?

– Æз Ирыстонæй дæн. Ды та?
– Æз дæр Ирыстонæй дæн.

Devam edin:

Æз цæрын Беслæны.
Æз иронау дзурын. Æз ирон дæн.
Æз Æрыдонæй дæн.

8. Kendiniz hakkında bilgi veriyorsunuz. Muhatabınızdan da benzer bilgilyi isteyin. Kendisi olumsuz cevap nasıl verecek?

– Æз Уæрæсейæ дæн. Ды та?
– Æз Уæрæсейæ нæ дæн.

Devam edin:

Æз цæрын Цыколайы.
Æз иронау дзурын. Æз ирон дæн.
Æз Урсдонæй дæн.

9. Muhatabınıza konukların nereden geldiklerini soruyorsunuz. O ne cevap verecek?

– Чермен, уазджытæ кæцæй сты?
– Уазджытæ Туркæй сты.

Devam edin:

Мæскуы, Бетъырбух, Ирыстон.

10. Polilogu ezberleyin.

11. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

6. Oset atasözlerini öğreniyoruz.

Хæдзар кæнын бындурæй райдайынц.

Evin yapımına temelden başlarlar.

7. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- muhatabınıza kim olduğunu, nereden geldiğini, nerede yaşadığını sormak istediğinizde;
- ikamet yeri ile ilgili soruya cevap verdiğinizde;
- birinin nerede yaşadığını belirttiğinizde;
- birinin sözlerini teyit ettiğinizde.

Базонгæ ут!
Tanışın!

♦ *Türkiye'li konuklarla onları karşılayanlar birbirleriyle sohbet ediyorlar. Türkiye'den gelen grubun başkanı beraberindekileri tanıtıyor.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

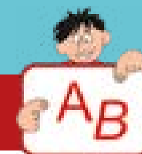
- bir kişiyi başka bir kişiye nasıl tanıtmalı;
- muhatabın mesleğini nasıl sormalı;
- mesleğinizin ne olduğunu nasıl söylemeli;
- muhataptan kendisi hakkında bilgi vermesini nasıl istemeli;
- bir şeye karşı olumlu tutumu nasıl ifade etmeli.

Dilbilgisi:

- fiillerin çekimi: şimdiki zamanın 3. tekil kişisi;
- emir kipi: 2. tekil kişi, 2. çoğul kişi;
- **ды** kişi zamirinin yönelme hali – **дæумæ**, **дæм**;
- **мах** kişi zamirinin verme hali – **махæн**, **нын**;
- çoğul isimler.

4

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

базонгæ уæвын /b'ažongз wзvən/
tanışmak

Цæй, базонгæ уæм!
Birbirimizi tanıyalım!

ацы /'asə/
bu

Ацы сылгоймаг чи у?
Bu kadın kim?

кусын /k'ušən/
çalışmak, işlemek

Кæм кусыс?
Nerede çalışıyorsun?

лæг (лæгтæ) /lзg, lзk'з/
erkek; koca; adam

Ацы лæг театры кусы.
Bu adam tiyatroda çalışıyor.

рынчындон /rənt͡š'əndon/
(рынчындæттæ) /rənt͡š'əndзt:з/
hastane

Æз рынчындоны кусын.
Ben hastanede çalışıyorum.

цæмæй /sзm'зj/
ne ile, kim olarak; -ması için

Цæмæй кусыс?
Ne iş yapıyorsun? (Ne olarak çalışıyorsun?)

дохтыр (дохтыртæ) /d'oχtər, d'oχtərtз/
doktor

Æз дохтырæй кусын.
Ben doktor olarak çalışıyorum.

аразæг (аразджытæ) /'arażзg, 'arażзdžətз/
inşaatçı

Ды аразæг дæ?
Sen inşaatçı mısın?

аразын /'arażən/
kurmak, inşa etmek

Аразджытæ аразынц рынчындон.
İnşaatçılar bir hastane inşa ediyorlar.

хæдзар (хæдзæрттæ) /χзz'ar, χзz'зrt:з/
ev

Ай у мæ хæдзар.
Bu evimdir.

скъола (скъолатæ) /šk''ola, šk''olatз/
okul

Ай та у скъола.
Bu da okuldur.

дукани (дуканитæ) /d'ukani, d'ukanitз/
mağaza

Æз цæуын дуканимæ.
Ben mağazaya gidiyorum.

фысымуат /fəš'əmwat/
(фысымуæттæ) /fəš'əmwзt:з/
otel

Ды фысымуаты цæрыс?
Sen otelde mi kalıyorsun? (yaşıyorsun?)

фыд /fəd/
baba

Мæ фыд дохтырæй кусы.
Babam doktor olarak çalışıyor.

дзæбæх /zзb'зχ/
iyi; sağlıklı

Ацы дзæбæх сылгоймаг Фатимæ у.
Bu iyi kadın Fatima'dır.

театр (театртæ) /te'atr, te'atrtз/
tiyatro

Цæмæй кусыс театры?
Tiyatroda ne iş yapıyorsun?

актрисæ /aktr'isз/ **(актрисæтæ)** /aktr'isзtз/ *aktris*	**Театры кусын актрисæйæ.** *Tiyatroda aktris olarak çalışıyorum.*
кафын /k'afən/ *dans etmek*	**Чи кафы?** *Kim dans ediyor?*
зарын /ž'arən/ *şarkı söylemek*	**Нæ ахурыгæнæг хорз зары.** *Öğretmenimiz iyi şarkı söylüyor.*
тынг /təng/ *çok, gayet*	**Ды тынг хорз кафыс.** *Sen çok iyi dans ediyorsun.*
сылгоймаг /šəlg'ojmag/ **(сылгоймæгтæ)** /šəlg'ojmзktз/ *kadın*	**Ацы сылгоймаг кæцæй у?** *Bu kadın nerelidir?*
чызг (чызджытæ) /tšəžg, tšəž'ətз/ *kız*	**Кæм цæры уыцы чызг?** *O kız nerede yaşıyor?*
мæнæ /m'зnз/ *işte*	**Мæнæ ай та у Фатимæ.** *İşte bu da Fatima.*
ахуыргæнæг /'aχwərgзnag/ **(ахуыргæнджытæ)** /'aχwərgзndžətз/ *öğretmen*	**Фатимæ ахуыргæнæгæй кусы.** *Fatima öğretmen olarak çalışıyor.*
радзурын /r'azurən/ *anlatmak*	**Радзур, кæм кусыс, уый.** *Nerede çalıştığını anlat.*
дæхи тыххæй /dзx'i təx:зj/ *senin (kendin) hakkında*	**Радзур нын дæхи тыххæй.** *Bize kendin hakkında anlat.*
нын /nən/ *bize*	**Радзур нын, кæм цæрыс, уый.** *Nerede yaşadığını bize anlat.*
ныртæккæ /nərt'зk:з/ *şimdi*	**Ныртæккæ кусын скъолайы.** *Şimdi okulda çalışıyorum.*
пенсиисæг /p'ensiišзg/ **(пенсиисджытæ)** /p'ensiištšətз/ *emekli*	**Ды пенсиисæг дæ?** *Sen emekli misin?*
фæлæ /fзl'з/ *fakat, ama*	**Ныртæккæ пенсиисæг дæн, фæлæ кусын.** *Şimdi emekliyim, fakat çalışıyorum.*

цавæр /s'avзr/ *nasıl, ne gibi*	**Ай цавæр хæдзар у?** *Bu nasıl bir ev?*
дæсныйад /dзšn'эjad/ **(дæсныйæдтæ)** /dзšn'эjзt:з/ *meslek*	**Цавæр дæсныйад ис Мæдинæмæ?** *Madina'nın mesleği ne?*
дæм /dзm/ *sende*	**Цавæр дæсныйад дæм ис?** *Mesleğin ne? (Sende nasıl bir meslek var?)*
инженер /inžen'er/ **(инженертæ)** /inžen'ertз/ *mühendis*	**Уый у инженер.** *O mühendistir.*
дæ хорзæхæй /dз χ'oržзχзj/ *lütfen (bir kişiye hitaben)*	**Дæ хорзæхæй, сбад!** *Lütfen otur!*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. "Mesleğin nedir?" sorusunun karşılığı Osetçede "**Цавæр дæсныйад дæм ис?**" (*harf.:* "Sende ne mesleği var?") şeklindedir. Cevabı şöyle olabilir:

Мæнмæ ис ахуыргæнæджы дæсныйад. (Ben öğretmen mesleğine sahibim.)
Æз ахуыргæнæг дæн. (Ben öğretmenim.)

2. "Ne iş yapıyorsun?" sorusunun karşılığı Osetçede «**Цæмæй кусыс?**» (*harf.:* "Ne olarak çalışıyorsun?") şeklindedir. Cevabı şöyle olabilir:

Дохтырæй. (Doktor olarak.) **Æз кусын дохтырæй.** (Ben doktor olarak çalışıyorum.)

3. Дæм (sana), **ды** (sen) kişi zamirinin yönelme halindeki kısa biçimidir. Tam biçimi **дæумæ**'dir:

Æз **дæумæ** дзурын. Æз **дæм** дзурын. (Ben sana diyorum.)

4. Нын (bize), **мах** (biz) kişi zamirinin verme halindeki kısa biçimidir. Tam biçimi **махæн**'dir:

Махæн радзур дæхи тыххæй! Радзур **нын** дæхи тыххæй! (Kendin hakkında bize anlat.)

5. Bir şeye karşı olumlu bir tutum aşağıdaki ifadeler kullanılarak ifade edilebilir:
Хорз! (Peki! Olur!) **Тынг хорз!** (Çok iyi! Pekala!) **Уый тынг хорз у!** (Bu çok iyidir!)

6. Bir nesneye işaret edilirken ullanılan ifadeler şunlardır:
Ай у… (Bu ...dır.) ve **Мæнæ ай у**… (İşte bu ...dır.)
Ай у рынчындон. (Bu, hastanedir.) **Мæнæ ай** у Хъауырбег. (İşte bu, Kavurbek'tir.)

7. **Базонгæ уæвын** fiilinin emir kipindeki 2. tekil kişi biçimi **Базонгæ у!** (Tanış!) şeklindedır.

İki veya daha fazla kişiye **Базонгæ ут!** (Tanışın!) şeklinde hitap edilir.

Bunun cevabı da şöyle olamalı:

Тынг æхсызгон мын у. (Çok memnun oldum.)
Тынг æхсызгон нын у. (Çok memnun olduk.)

8. Tutarlı bir monolojik demeçte aynı eylem öznesini gösteren kişi zamiri her cümlede tekrarlanmayabilir:

Ай у Дауыт. Цæры Стамбулы. Кусы дохтырæй.
(Bu Davut'tur. İstanbul'da yaşıyor. Doktor olarak çalışıyor.)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Базонгæ ут!
Tanışın!

Темырболат: **Базонгæ ут!**
Temirbolat: *Tanışın!*

Хъазыбег: **Цæй, базонгæ уæм!**
Kazbek: *Hadi tanışalım!*

Темырболат: **Мæнæ ай у Мамсыраты Дауыт.**
Temirbolat: *İşte bu Mamsıratı Davut'tur.*

Хъазыбег: **Кæм цæрыс, Дауыт?**
Kazbek: *Nerede yaşıyorsunuz, Davut?*

Дауыт: **Стамбулы цæрын.**
Davut: *İstanbul'da yaşıyorum.*

Хъазыбег: **Кусгæ та кæм кæныс?**
Kazbek: *Ya nerede çalışıyor?*

Дауыт: **Рынчындоны кусын.**
Davut: *Hastanede çalışıyorum.*

Хъазыбег: **Цæмæй кусыс?**
Kazbek: *Ne iş yapıyorsunuz?*

Дауыт: **Дохтырæй.**
Davut: *Doktorum.*

Дзерассæ: *Dzerassa:*	**Æз дæр дохтыр дæн. Кусын Беслæны рынчындоны.** *Ben de doktorum. Ardon'da hastanede çalışıyorum.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Мæнæ ай та у Куындыхаты Ремзи. У аразæг. Аразы хæдзæрттæ, скъолатæ, дуканитæ, фысымуæттæ.** *İşte bu da Kunduhatı Remzi'dir. İnşaatçıdır. Evleri, okulları, mağazaları, otelleri yapar.*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Мæ фыд дæр аразæг у.** *Babam da inşaatçı.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Мæнæ ай та у Хосонты Хадизæт. У театры актрисæ. Тынг хорз кафы æмæ зары.** *İşte bu ise Hosontı Hadizat'tır. Tiyatro sanatçısıdır. Çok iyi dans ediyor ve şarkı söylüyor.*
Батраз: *Batraz:*	**Уый хорз у. Мах дæр кафæм æмæ зарæм.** *Bu iyi. Biz de dans ediyor ve şarkı söylüyoruz.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Мæнæ ай та Хъаныхъуаты Мисурæт у. Кусы скъолайы ахуыргæнæгæй.** *İşte bu ise Kanukatı Misurat. Okulda öğretmen olarak çalışıyor.*
Хъазыбег: *Kazbek:*	**Темырболат, дæ хорзæхæй, дæхи тыххæй дæр нын радзур.** *Temirbolat, lütfen kendin hakkında da bize anlat.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Æз дæр Турчы цæрын. Ныртæккæ пенсиисæг дæн, фæлæ кусын.** *Ben de Türkiye'de yaşıyorum. Halen emekliyim, ama çalışıyorum.*
Батраз: *Batraz:*	**Æмæ дæм цавæр дæсныйад ис?** *Ya mesleğiniz ne?*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Инженер дæн.** *Mühendisim.*

4. Аныхас кæнæм!

– Кæцæй дæ?

– Æз ... дæн.

Дзæуджыхъæу
Vladikafkas

– Кæм цæрыс?

– Æз ... цæрын.

Стамбул
İstanbul

Devam edin: Урсдон, Толдзгун, Мæцутæ, Стыр-Дыгур.

4. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Fiillerin 3. tekil kişi bitiş eklerine dikkat edin:

уый зар**ы**, каф**ы**, кус**ы**, дзур**ы**
(O şarkı söylüyor, dans ediyor, çalışıyor, konuşuyor)

2. Fiillerin 1. çoğul kişi bitiş eklerine dikkat edin:

мах зар**æм**, каф**æм**, кус**æм**, дзур**æм**
(biz şarkı söylüyoruz, dans ediyoruz, çalışıyoruz, konuşuyoruz)

3. Çoğul isimler, **-т-** soneki ve hal bitiş ekleri kullanılarak oluşturulur. Örneğin: дукани (mağaza) – дукани**тæ** (mağazalar), скъола (okul) – скъола**тæ** (okullar).

4. İsmin kökü **р**, **л**, **м**, **н**, **й**, ünsüz **у** ile bitiyorsa, çoğul kurulduğunda **-т-** soneki genellikle çiftle*nir;* kökteki **а** veya **о** ünlüsü ise **æ** olarak değişir. Örneğin:

хæдз**а**р (ev) – хæдз**æ**р**тт**æ (evler).

5. Birinden bir şeyin nasıl istenebileceğini ve birine bir şeyin nasıl emredilebileceğini hatırınızda tutun:

a) tek kişiye hitap edildiğinde şöyle derler:
Радзур! (Anlat!) – 2. tekil kişi;
b) birkaç kişiye hitap edildiğinde şöyle derler:
Радзурут! (Anlatın!) – 2. çoğul kişi;
c) konuşan kendisini de kastettiğinde şöyle der:
Цæй, **радзурæм!** (Hadi anlatalım!) – 1. çoğul kişi.

6. Alıştırmalar.

1. Emir kipinin biçimlerini hatırınızda tutun:

	базонгæ уæвын	хатыр кæнын	цæуын
2. tekil kişi	Базонгæ у! Tanış!	Бахатыр кæн! Affedersin!	Цу! Git!
2. çoğul kişi	Базонгæ ут! Tanışın!	Бахатыр кæнут! Affedersiniz!	Цæут! Gidin!

2. İki arkadaşınızı birbirleriyle tanıştırıyorsunuz. Ne cevap verecekler?

– Базонгæ у! Мæнæ ай у Хъазыбег.
– Тынг æхсызгон мын у!

Devam edin:

Алинæ, Таймураз, Дианæ, Батырбег.

3. Arkadaşınızı bir grup kişiye takdim ediyorsunuz. Onlar ne cevap verecekler?

– Базонгæ ут. Мæнæ ай у Тамерлан.
– Тынг æхсызгон нын у!

Devam edin:

Арсен, Дауырбег, Мурат, Дзамболат, Мухарбег.

4. Muhatabınıza mesleğin ne olduğunu soruyorsunuz. O ne cevap verecek?

– Алибек, бахатыр кæн! Цавæр дæсныйад дæм ис?
– Æз дохтыр дæн.

Devam edin:

Дæбе – аразæг, Аслæнбег – ахуыргæнæг, Азæ – актрисæ.

5. Muhatabınıza nerede ve ne sıfatla çalıştığını soruyorsunuz. Muhatabınız ne cevap verecek?

– Кæм кусыс?
– Рынчындоны.
– Цæмæй кусыс?
– Дохтырæй.

Devam edin:

скъола – ахуыргæнæг, завод – инженер, театр – актрисæ.

6. Muhataplarınıza ne iş yaptığınızı bildiriyorsunuz. Onlar da aynı şeyle uğraşıyorlar. Ne cevap verecekler?

– Æз кафын.
– Мах дæр кафæм.

Devam edin:

Æз зарын. Æз иронау дзурын. Æз хæдзæрттæ аразын. Æз рынчындоны кусын. Æз скъолайы кусын.

7. Muhatabınıza arkadaşınızı tanıtıyor ve nerede çalıştığını söylüyorsunuz. Muhatabınız duyduklarına karşı olumlu tutumunu nasıl belirtecektir?

– Мæнæ ай у Руслан. Кусы скъолайы.
– Тынг æхсызгон мын у.

Devam edin:

Дауыт – театр, Æхсар – завод, Мæдинæ – рынчындон, Беллæ – институт, Заур – рынчындон.

8. Polilogu ezberleyin.

9. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Аныхас кæнæм!

рынчындон
hastane

– Кæм кусыс?

– Æз кусын ... .

театр
tiyatro

завод
fabrika

скъола
okul

университет
üniversite

8. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

Уазæг – Хуыцауы уазæг.

Konuk Tanrı'nın konuğudur.

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıda belirtilen durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- bir kişiyi başka bir kişiye takdim ettiğinizde;
- muhatabınıza mesleği hakkında soru sorduğunuzda;
- mesleğinizin ne olduğunu söylediğinizde;
- muhatabınızdan kendisi hakkında bilgi vermesini istediğinizde;
- bir şeye karşı olumlu tutumunuzu belirttiğinizde.

5

Кафемæ уæ хонæм!
Sizi kafeye davet ediyoruz!

♦ *Konuklar ve karşılayıcılar bir kafeye girdiler.*

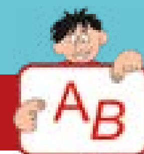
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- konukları içeri girmeye nasıl davet etmeli;
- kimin ne istediğini nasıl sormalı;
- neye ihtiyacınız olduğunu nasıl belirtmeli;
- bir şeyin getirilmesini nasıl rica etmeli;
- yemekle ilgili tercihi nasıl ifade etmeli;
- ev sahiplerine ikram için nasıl teşekkür etmeli.

Dilbilgisi:

- **кæд…, уæд** (eğer ... ise, o halde ...) bağlaçlı şart yan cümlecikleri;
- **бирæ – фылдæр** (çok) zarfının karşılaştırma derecesi;
- **сымах** (siz) kişi zamirinin verme hali – **сымахæн** (tam biçim), **уын** (kısa biçim).

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

кафе /kaf'e/
kafe, kahvehane

Мах цæуæм кафемæ.
Biz kafeye gidiyoruz.

зынаргъ /žən'arɣ/
değerli; pahalı

Мæ зынаргъ фыд, дæ бон хорз!
Değerli babam, iyi günler!

уæ хорзæхæй /wз χ'oržзχзj/
lütfen (birden fazla kişiye hitaben)

Уæ хорзæхæй, базонгæ ут.
Lütfen tanışın.

мидæмæ /m'idзmз/
içeri

Мидæмæ рахизут, уазджытæ!
İçeri buyurun, konuklar!

рахизын /r'aχižən/
inmek; geçmek

Мидæмæ рахиз, Хазби.
İçeri geç, Hazbi.

бадын /b'adən/
oturmak

Æз бадын кафейы.
Ben kafede oturuyorum.

исты /'ištə/
bir şey

Сослан, дæ хорзæхæй, исты бахæр.
Soslan, lütfen bir şey ye.

бузныг /b'užnəg/
teşekkür

Дохтыр, стыр бузныг.
Doktor, çok teşekkür ederim.

цай /saj/
çay

Фатимæ, дæ цай адджын у?
Fatima, çayın şekerli mi?

къофи /k''ofi/
kahve

Мæдинæ, къофи мын рахæсс.
Madina, bana kahve getir.

цы /sə/
ne

Цы дæ хъæуы?
Ne istiyorsun?

адджинаг /'atš:inag/
(адджинæгтæ) /'atš:inзktз/
tatlı (yemek)

Адджинæгтæ дæ хъæуы?
Tatlıları istiyor musun?

ма /ma/
da, daha; -ma- (olumsuzluk edatı)

Кæрдотæ дæр ма рахæсс.
Armutlardan da getir.

сæлдæг /šзld'зg/
(сæлдæгтæ) /šзld'зktз/
dondurma

Мæ фыд уарзы сæлдæг.
Babam dondurma seviyor.

райсын /r'ajšən/
almak

Сæлдæг дæр райс.
Dondurma da al.

5. Кафемæ уæ хонæм!
Sizi kafeye davet ediyoruz!

мæн фæнды /mɜn fɜndˈə/
ben istiyorum, isteğim var

Мæн фæнды кафын.
Ben dans etmek istiyorum.

хъæуын /qɜwˈən/
gerekmek, ihtiyacı olmak

Ленæ, фæткъуы дæ хъæуы?
Lena, elma istiyor musun?
(Elmaya ihtiyacın var mı?)

рахæссын /rˈaχɜšːən/
getirmek; çıkarmak

Официант, дæ хорзæхæй, дыргътæ нын рахæсс.
Garson, lütfen bize meyve getir.

табуафси /tabwˈafši/
buyur(un), rica ederim

Табуафси, мæнæ дын суардон.
Buyur, işte sana maden suyu.

исын /ˈišən/
almak

Лæппу, айс алтъами.
Çocuk, al şeftaliyi.

дон (дæттæ) /don, dɜtːˈɜ/
su

Дон дæ хъæуы?
Su ister misin?

суардон /šwˈardon/
(суардæттæ) /šwˈardɜtːɜ/
maden suyu

Суардон нын рахæсс.
Bize maden suyu getir.

дойны /dˈojnə/
susuzluk, susamışlık

Дойны мын нæу.
Susamadım.

дойны дын у /dˈojnə dən u/
sen susadın

Инал, дойны дын у?
İnal, susadın mı?

дойны мын у /dˈojnə mən u/
ben susadım

О, дойны мын у.
Evet, susadım.

дыргъ (дыргътæ) /dərɣ, dərχtˈɜ/
meyve

Дуканийы ис хорз дыргътæ.
Mağazada iyi meyveler var.

сæнæфсир /šɜnˈɜfšir/
(сæнæфсиртæ) /šɜnˈɜfširtɜ/
üzüm

Сæнæфсир ахæрут.
Üzümden yeyin.

кæрдо (кæрдотæ) /kɜrdˈo, kɜrdˈotɜ/
armut

Æз хæрын кæрдотæ.
Ben armut yiyorum.

фæткъуы /fɜtk’wˈə/
(фæткъуытæ) /fɜtk’wˈətɜ/
elma

Ды фæткъуытæ уарзыс?
Elma sever misin?

кæд …, уæд… /kɜd wɜd/ *eğer ...sa, o halde ...*	**Кæд сæлдæг уарзыс, уæд æй райс.** *Dondurma seviyorsan, onu al.*
чылауи /t͡šəlˈawi/ **(чылауитæ) /t͡šəlˈawitɜ/** *erik*	**Ай адджын чылауи у.** *Bu erik tatlıdır.*
уарзын /wˈaržən/ *sevmek*	**Хъазыбег адджын цай нæ уарзы.** *Kazbek şekerli çay sevmez.*
фылдæр /fəldˈɜr/ *daha çok / fazla*	**Любæ, ды къофи фылдæр уарзыс?** *Lyuba, sen kahve daha çok mu seversin?*
нæ /nɜ/ *hayır;değil; -ma- (olumsuzluk edatı)*	**Æз цай нæ уарзын.** *Ben çay sevmem.*
алтъами /ˈalt’ami/ **(алтъамитæ) /ˈalt’amitɜ/** *şeftali*	**Уый хæры алтъами.** *O şeftali yiyor.*
уын /wən/ *size*	**– Дойны уын у? – О, дойны нын у.** *– Susadınız mı? – Evet, susadık.*
адджын /ˈat͡šːən/ *tatlı, lezzetli*	**Тынг адджын сæнæфсир у.** *Üzüm çok tatlı.*
стыр /štər/ *büyük*	**Стыр бузныг!** *Çok sağol(un)!*
лæггад /lɜkːˈad/ *hizmet, servis*	**Уый хорз лæггад кæны.** *O iyi hizmet ediyor.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Birinden bir şey yapmasını rica ettiğinizde şu ifadeleri kullanmalısınız:

Дæ хорзæхæй. (Lütfen; buyur.) **Уæ хорзæхæй.** (Lütfen; buyurun.)

Земфирæ, **дæ хорзæхæй**, сбад! (Zemfira, buyur otur!)
Нæ зынаргъ уазджытæ, **уæ хорзæхæй**, мидæмæ рахизут!
(Değerli konuklarımız, lütfen içeri girin!)

Bir isteğe cevap verirken şöyle derler: **Табуафси.** (Rica ederim; buyur(un).)

– **Зæринæ, дæ хорзæхæй**, дыргътæ нын рахæсс. (Zarina, lütfen bize meyveleri getir.)
– **Табуафси, дыргътæ райсут.** (Rica ederim, meyveleri alın.)

2. Fiillere özgü **с-**, **а-**, **ра-** önekleri fiilin bitmişlik görünüşünü (aspektini) belirtir ve fiillere özel tonlar kazandırır. **с-** öneki eylemin, sürecin başlangıcını veya eylemin esaslılığını gösterir:

бадын – **с**бадын (oturmak(ta olmak) – oturur duruma geçmek) → Дæ хорзæхæй, **с**бад! (Buyur otur!)

кусын – **с**кусын (çalışmak(ta olmak) → Машинæ **с**куыста. (Makine çalışmaya başladı.)

Fiillerdeki **а-** öneki hızlı gerçekleşen, esaslı olmayan bir eylemi veya süreci gösterir:

бадын – **æр**бадын (kısa bir süre için) oturmak, (biraz) oturmak) → Абадæм æмæ ахæрæм! (Oturup bir şeyler atıştıralım!)

ра- öneki fiillere konuşana doğru yönelmişliğin anlamını verir:

хæссын – **ра**хæссын (taşımak – getirmek) → Дæ хорзæхæй, сæлдæг мын **ра**хæсс! (Lütfen bana bir dondurma getir!)

3. Bir şeye sahip olma arzusunu ifade etmek için **хъæуын** (ihtiyacı olmak, gereksemek) fiili kullanılır:

Мæн **хъæуы**… (... ihtiyacım var, istiyorum) → Мæн фæткъуы **хъæуы**. (Elma istiyorum.)

Дæу **хъæуы**… (... ihtiyacın var, istiyorsun) → Дæу кæрдо **хъæуы**? (Armut ister misin?)

4. **та** (ise, da) bağlacı bulunan cümlelerdeki kelime sırasına dikkat edin:

Мæнæн **та** суардон рахæсс! (Bana ise maden suyu getir!)

5. Susuzluk duygusunu belirtmek için şunlar söylenir:

Дойны мын у. (Susadım. / Su içerdim.)

Muhataptan susayıp susamadığı şöyle sorulur:

Дойны дын у? (Susadın mı? / Su içer misin?)

6. Bir ağırlamadan dolayı şükranları ifade etmek için şunlar söylenir:

Стыр бузныг, уæ лæггад бирæ! (Konukseverliğiniz /*harf.* hizmetiniz/ için çok teşekkür ederim!)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Кафемæ уæ хонæм!
Sizi kafeye davet ediyoruz!

Хъазыбег: **Нæ зынаргъ уазджытæ, табуафси, мидæмæ рахизут!**
Kazbek: *Değerli konuklarımız, buyurun içeri geçin!*

Ацæмæз: **Цæй, сбадæм æмæ исты бахæрæм.**
Atsamaz: *Hadi oturalım ve bir şeyler yiyelim.*

Ремзи: **Бузныг.**
Remzi: *Teşekkürler.*

Хъазыбег: **Мæнæ уын цай, къофи æмæ адджинæгтæ. Цы ма уын райсæм?**
Kazbek: *İşte size çay, kahve ve tatlılar. Başka ne alalım size?*

Фатимæ: **Мæн сæлдæг хъæуы. Дæ хорзæхæй, сæлдæг мын рахæсс.**
Fatima: *Ben dondurma istiyorum. Lütfen bana dondurma getirin.*

Официант: **Табуафси, мæнæ дын сæлдæг.**
Garson: *Buyurun, işte dondurmanız.*

Батрадз: **Мæнæн та суардон рахæсс. Дойны мын у.**
Batraz: *Bana da maden suyu getirin. Susadım.*

Хъазыбег: **Дыргътæ дæр нын рахæсс.**
Kazbek: *Meyveleri de getirin bize.*

Официант: **Цавæр дыргътæ?**
Garson: *Hangi meyveleri?*

Хъазыбег: **Сæнæфсир, кæрдотæ æмæ фæткъуытæ.**
Kazbek: *Üzüm, armut ve elmaları.*

Дзерассæ: **Кæд ис, уæд чылауитæ дæр. Æз чылауитæ уарзын.**
Dzerassa: *Varsa, erikleri de. Ben erik seviyorum.*

Официант: **Хорз. Чылауитæ дæр нæм ис.**
Garson: *Olur. Eriğimiz de var.*

Мисурæт: **Æз та чылауитæ нæ уарзын. Æз фылдæр алтъамитæ уарзын.**
Misurat: *Bense erik sevmem. Şeftali daha çok severim.*

Официант: **Мæнæ уын алтъамитæ дæр.**
Garson: *İşte bu da size şeftali.*

Мисурæт: **Тынг адджын алтъамитæ сты.**
Misurat: *Çok tatlı şeftaliler bu.*

Фатимæ: **Стыр бузныг, уæ лæггад бирæ.**
Fatima: *Konukseverliğiniz için teşekkürler.*

4. Аныхас кæнæм!

– Цы ис кафейы?

– Кафейы ис ...

– Ирæ, ды ... уарзыс?

– О, уарзын ... / Нæ, нæ уарзын ...

сæлдæг
dondurma

дыргътæ
meyveler

адджинæгтæ
tatlılar

цай
çay

чылауитæ
erikler

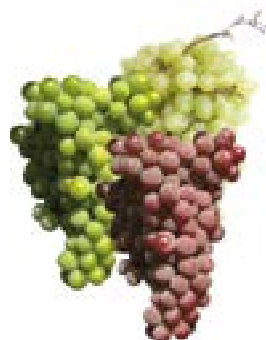

къофи
kahve

алтъамитæ
şeftali

сæнæфсир
üzüm

фæткъуытæ
elmalar

кæрдотæ
armutlar

суардон
maden suyu

4. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Eyleme eşlik eden bir duruma işaret etmek istediğinizde **кæд** ..., **уæд** (eğer ... ise, o halde/zaman ...) çifte bağlacını kullanmalısınız:

Кæд дойны дæ, **уæд** суардон райс. (Eğer susadınsa, o halde maden suyu al.)

2. Nicel bir karşılaştırma yapıldığında **фылдæр** (daha fazla) zarfı kullanılır.) **Фылдæр**, **бирæ**'nin (çok, fazla) karşılaştırma derecesi biçimidir.

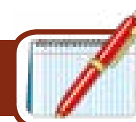
Мæн хъæуы **бирæ** дыргътæ. (Bana çok meyve gerek.)
Мæн та **фылдæр** дыргътæ хъæуы. (Banaysa daha çok meyve gerek.)

3. **сымах** (iz) kişi zamirinin verme halinde iki biçimi var: tam biçim – **сымахæн** (size) ve kısa biçim – **уын** (size):

Мæнæ **уын** алтъамитæ дæр. (İşte size şeftaliler de (getirdim).)
Сымахæн та – кæрдотæ. (Size ise armutlar.)

Cümle içi mantıksal vurgu verme halindeki kişi zamiri üzerine düştüğünde zamir ilk sıraya alınır.

6. Alıştırmalar.

1. Kimin ne kadar meyveye ihtiyacı var? Birbirinizle sohbet edin.

– Мæн хъæуы бирæ дыргътæ.
– Мæн та фылдæр дыргътæ хъæуы.

Devam edin:

кæрдотæ, фæткъуытæ, чылауитæ.

2. Birine bir şey ikram edin. Birbirinizle sohbet edin.

– Зæринæ, чылауитæ айс!
– Бузныг!

Devam edin:

Алан – адджинæгтæ,
Мæдинæ – сæнæфсир,
Алымбег – сæлдæг,
Инал – кæрдо,
Викæ – чылауи,
Умар – дыргътæ.

3. Kim ne istiyor? Birbirinize sorun.

– Алинæ, фæткъуы дæ хъæуы?
– О. Мæн фæткъуы хъæуы.

Devam edin:

Хъазыбег – цай,
Марат – къофи,
Иветæ – дыргътæ,
Дианæ – адджинæгтæ,
Раисæ – кæрдотæ,
Фатимæ – сæнæфсир.

4. Muhatabınıza içecek önerin. Birbirinizle sohbet edin.

– Кæд дæ цай хъæуы, уæд æй айс.
– Стыр бузныг.

Devam edin:

къофи, суардон, сæлдæг.

5. Kafede sipariş verin. Birbirinizle sohbet edin.

– Дæ хорзæхæй, сæлдæг мын рахæсс!
– Хорз. Мæнæ дын сæлдæг.

Devam edin:

къофи, цай, адджинæгтæ, сæнæфсир, чылауитæ.

6. Garson konuklara hizmet veriyor.

– Мæнæ уын чылауитæ.
Сымахæн та – кæрдотæ.
– Бузныг.

Devam edin:

цай – къофи,
суардон – сæлдæг,
адджинæгтæ – дыргътæ.

7. Polilogu ezberleyin.

8. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- konukları içeri girmeye davet ettiğinizde;
- kimin ne istediğini sorduğunuzda;
- neye ihtiyacınız olduğunu söylediğinizde;
- bir şeyi getirmeyi istediğinizde;
- yemek tercihlerinizi ifade ettiğinizde;
- ikram için ev sahiplerine teşekkür ettiğinizde.

Фысымуаты
Otelde

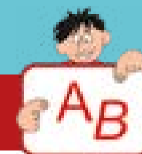
♦ *Türkiye'li konuklar otele vardılar. Resepsiyon görevlisiyle sohbet ediyorlar.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- boş oda olup olmadığını nasıl sormalı;
- size nasıl oda gerektiğini nasıl söylemeli;
- bir odanın günlük fiyatının ne olduğunu nasıl öğrenmeli;
- odanızın nerede bulunduğunu nasıl sormalı.

Dilbilgisi

- sıra sayıları;
- nicelik sayılarından ve isimlerden türetilmiş bileşik sıfatlar;
- isimlerin verme hali;
- **уыдон** kişi zamirinin verme hali: **уыдонæн**, **сын**;
- **цал**, **цас** soru zamirleri.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

адæймаг /ˈadзjmag/
insan

Уый хорз адæймаг у.
O iyi bir insandır.

бынат /bənˈat/
(бынæттæ) /bənˈзtːз/
yer, mekan

Бынæттæ уæм ис?
Yerleriniz var mı?

уæгъд /wзɣd/
boş, serbest

Уæгъд бынæттæ нæм ис.
Boş yerlerimiz var.

уат (уæттæ) /wat, wзtːˈз/
oda

Цал уаты уæм ис?
Kaç odanız var?

иу /iw/
bir

Иу уæгъд уат нæм ис.
Bir boş odamız var.

дыууæбынатон /dəwːˈзbənaton/
iki kişilik

Уæ фысымуаты дыууæбынатон уат ис?
Otelinizde iki kişilik oda var mı?

æртæбынатон /зrtˈзbənaton/
üç kişilik

Æртæбынатон уат дæр нæм ис.
Üç kişilik odamız da var.

къуыри /k'wərˈi/
(къуыритæ) /k'wərˈitз/
hafta

Мах хъæуы уат иу къуырımæ.
Bir haftalığına odaya ihtiyacımız var.

авд /avd/
yedi

Къуырийы ис авд боны.
Haftada yedi gün var.

цас /saš/
kaç, ne kadar

Цас уæ хъæуы æхца?
Ne kadar paraya ihtiyacınız var?

сын /šзn/
onlara

Æз сын загътон: «Уæ бон хорз!»
Ben onlara "İyi günler!" Dedim.

фидын /fˈidən/
ödemek

Иу уатæн цас хъæуы фидын?
Bir oda için ne kadar ödenmeli?

суткæ /šˈutkз/
(суткæтæ) /šˈutkзtз/
gün (yirmi dört saat)

Суткæмæ фидын хъæуы иу мин сомы.
Bir gün (gece gündüz) için bin ruble ödenmeli.

мин (минтæ) /min, mˈintз/
bin

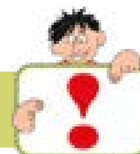
Дыууæ мин сомы мын ратт.
Bana iki bin ruble ver.

фырт (фырттæ) /fərt, fˈərtːз/
oğul

Ай мæ фырт у.
Bu oğlumdur.

сом (сомтæ) /šom, š'omtз/ *ruble*	**Æртæбынатон уатæн фидын хъæуы иу мин сомы.** *Üç kişilik oda için bin ruble ödenmeli.*
уыцы /w'эsə/ *o*	**Уыцы уат уæгъд у?** *O oda boş mu?*
уæдæ уæд /wзdз w'зd/ *o halde, öyleyse*	**Уæдæ уæд бафидут æхца.** *O halde paranızı ödeyin.*
айсын /'ajšən/ *almak; kaldırmak*	**Айсут дыргътæ.** *Meyveleri alın.*
дæгъæл /dзɣ'зl/ **(дæгъæлтæ) /dзɣ'зltз/** *anahtar*	**Дæгъæл дæм ис?** *Sende anahtar var mı?*
дыккаг /dək:'ag/ *ikinci*	**Дыккаг уæладзыгмæ цæуæм?** *İkinci kata mı gidiyoruz?*
уæладзыг /wзl'azəg/ **(уæладзгуытæ) /wзl'azgwətз/** *kat*	**Дыккаг уæладзыджы ис уæгъд уат.** *İkinci katta boş oda var.*

2. Hatırınızda tutun..

Nicelik ve sıra sayıları

1 – иу (bir)
2 – дыууæ (iki)
3 – æртæ (üç)
4 – цыппар (dört)
5 – фондз (beş)
6 – æхсæз (altı)
7 – авд (yedi)
8 – аст (sekiz)
9 – фараст (dokuz)
10 – дæс (on)

I – фыццаг (birinci)
II – дыккаг (ikinci)
III – æртыккаг (üçüncü)
IV – цыппæрæм (dördüncü)
V – фæндзæм (beşinci)
VI – æхсæзæм (altıncı)
VII – æвдæм (yedinci)
VIII – æстæм (sekizinci)
IX – фарæстæм (dokuzuncu)
X – дæсæм (onuncu)

3. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. **уæ изæр** terkibinde ünlülerin derilmesi olayı söz konusudur – **уе ’зæр**. Her iki biçim de geçerlidir:

Дæ изæр хорз! Де ’зæр хорз! (İyi akşamlar!)

2. Bir şeye sahip olma arzusunu belirtmek için **Мæн хъæуы…** veya **Мах хъæуы…** ifadeleri kullanılır:

Мæн хъæуы иу уат. (Bana bir oda gerek.)
Мах хъæуы дыууæ уаты. (Bize iki oda gerek.)

3. "Kaç gün için?" ifadesi Osetçede «**Цал бонмæ?**» biçimindedir. Bu tür bir sorunun cevabı şöyle olabilir: «**Цал бонмæ?**» **Æртæ бонмæ.** (Üç gün için.) **Иу къуыримæ.** (Bir haftalığa.)

4. **чи** (kim) zamirinin ilgi halindeki biçimi **кæй** (kimin, kimi)'dir:

Кæй фырт дæ? (Kimin oğlusun?)
Ды **кæй** федтай? (Kimi gördün?)

5. **æз** (ben) zamirinin ilgi halindeki biçimi **мæн** (benim, beni)'dir:

Кæй хъæуы? – Мæн хъæуы. (Kimin ihtiyacı var? – Benim ihtiyacım var.)

6. **æз** (ben) zamirinin verme halinde iki biçimi var – tam biçim olan **мæнæн** (bana) ve kısa biçim olan **мын** (bana):

Мæнæн ратт дæгъæл. (Anahtarı bana ver.) Дæгъæл **мын** ратт. (Bana anahtar ver.)

7. **цал** ve **цас** soru zamirleri sayılarla ilişkilidir. Bir şeyin miktarını öğrenmemiz gerektiğinde kullanılırlar:

Цал фæткъуыйы? (Kaç elma?) **Цас** æхца? (Kaç para?)

Ayrıca, **цас** zamiri sayılmaz isimlerle de kullanılır: **Цас** дон нуазыс? (Ne kadar su içiyorsun?)

4. Hatırınızda tutun.

2 дыууæ дæгъæлы

3 æртæ сомы

7 авд уаты

8 аст минуты

9 фараст бынаты

10 дæс къуырийы

5. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Фысымуаты.
Otelde.

Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Де ’зæр хорз!** *İyi akşamlar!*
Администратор: *Resepsiyon görevlisi:*	**Æгас цæут!** *Merhaba!*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Фондз адæймагæн нæ хъæуы бынæттæ. Уæгъд уæттæ уæм ис?** *Bize beş kişi için yerler gerek. Boş odalarınız var mı?*
Администратор: *Resepsiyon görevlisi:*	**Цавæр уæттæ уæ хъæуы?** *Ne tür odaları istiyorsunuz?*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Мах хъæуы иу дыууæбынатон уат æмæ иу æртæбынатон.** *Bir tane iki kişilik ve bir tane üç kişilik oda istiyoruz.*
Администратор: *Resepsiyon görevlisi:*	**Цал бонмæ?** *Kaç gün için?*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Иу къуыримæ.** *Bir hafta için.*
Администратор: *Resepsiyon görevlisi:*	**Ис. Фæндзæм æмæ дæсæм уæттæ уæгъд сты.** *Var. Beşinci ve onuncu odalar boş.*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Иу суткæмæ æхца цас фидын хъæуы?** *Günde kaç para ödeyeceğiz?*
Администратор: *Resepsiyon görevlisi:*	**Дыууæбынатонæн суткæмæ хъæуы иу мин сомы. Æртæбынатонæн – дыууæ мины.** *İki kişilik oda için günde bin ruble. Üç kişilik için iki bin.*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Хорз, мах исæм уыцы дыууæ уаты.** *Pekala, bu iki odayı alıyoruz.*
Администратор: *Resepsiyon görevlisi:*	**Уæдæ уæд райс дæгъæлтæ.** *Öyleyse anahtarları alın.*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Кæм сты уыцы уæттæ?** *O odalar nerede?*

Администратор: *Resepsiyon görevlisi:*	**Дыккаг уæладзыджы.** *İkinci katta.*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Темырболат, цæуæм дыккаг уæладзыгмæ.** *Temirbolat, ikinci kata çıkalım.*

4. Dilbilgisi açıklamaları.

1. **уыдон** (onlar) zamirinin verme halinde iki biçimi var – tam biçim olan **уыдонæн** (onlara) ve kısa biçim olan **сын** (onlara):

Уыдонæн загътон: «Уæ бон хорз!» (Onlara "İyi günler" dedim.)
Загътон **сын**: «Уæ бон хорз!» (Onlara "İyi günler" dedim.)

2. Bileşik sıfatlar nicelik sayılarından ve isimlerden **-он** soneki kullanılarak oluşturulabilir:

дыууæбынат**он** – iki kişilik;
æртæбынат**он** – üç kişilik.

7. Аныхас кæнæм!

– Æз цæрын дыккаг уæладзыджы.
Ды та?
(Ben ikinci katta yaşıyorum. Ya sen?)

– Æз та фæндзæм уæладзыджы цæрын.
(Bense beşinci katta yaşıyorum.)

Devam edin:

æртыккаг – фыццаг,
æвдæм – фарæстæм,
цыппæрæм – æстæм,
фарæстæм – дæсæм.

8. Alıştırmalar.

1. Satıcı ile alıcı rollerini oynayın.

– Дыууæ мин сомы мын ратт.
– Табуафси, айс.

Devam edin:

иу мин сомы, фондз мин сомы, æртæ мин сомы, авд мин сомы, цыппар мин сомы.

2. Resepsiyon görevlisiyle otel müşterisi rollerini oynayın.

– Суткæмæ фидын хъæуы иу мин сомы.
– Хорз.

Devam edin:

дыууæ суткæмæ – дыууæ мин сомы, æртæ суткæмæ – æртæ мин сомы, цыппар суткæмæ – цыппар мины, фондз суткæмæ – фондз мины.

3. Resepsiyon görevlisiyle sohbet edin.

– Уæгъд бынæттæ уæм ис?
Цал уаты уæм ис?
– Ис нæм иу уæгъд уат.

Devam edin:

дыууæ уæгъд уаты, æртæ уæгъд уаты, цыппар уæгъд уаты, фондз уæгъд уаты.

4. Resepsiyon görevlisiyle sohbetinizi sürdürün.

– Уæ фысымуаты иубынатон уат ис?
– О. Ис.

Devam edin:

дыууæбынатон, æртæбынатон, цыппарбынатон.

5. Muhatabınızı sizinle birlikte gelmeye davet edin.

– Дыккаг уæладзыгмæ цæуæм?
– Цæуæм.

Devam edin:

æртыккаг, цыппæрæм, фæндзæм, æвдæм, дæсæм.

6. Resepsiyon görevlisiyle otel müşterisi rollerini oynayın.

– Мах хъæуы иу уат.
– Цал бонмæ?
– Иу бонмæ.

Devam edin:

дыууæ уаты – иу къуыримæ, æртæ уаты – дыууæ бонмæ, цыппар уаты – авд бонмæ.

7. Dialogu ezberleyin.

8. Dialogu rolleri paylaşarak oynayın.

9. Аныхас кæнæм!

– Кæй федтай?
(Kimi gördün?)

– Æз федтон мæ мады.
(Ben annemi gördüm.)

мæ фыд
(babam)

мæ нана
(büyükannem)

мæ хо
(kızkardeşim)

мæ фырт
(oğlum)

10. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Уазæг буц кæнинаг у.

Konuğun gönlü alınmalı.

11. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- boş odaların olup olmadığını sorduğunuzda;
- nasıl bir oda istediğinizi belirttiğinizde;
- bir odanın günlük fiyatının ne olduğunu öğrenmek istediğinizde;
- odanızın nerede bulunduğunu sorduğunuzda.

Курдиат мæм ис
Bir ricam var

♦ *Remzi'nin Osetya'da bir arkadaşı var. Yarın buluşacaklar. Remzi, resepsiyon görevlisinden kendisini sabah erkenden uyandırmasını rica eder.*

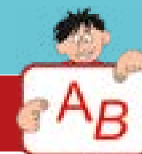
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- birisinin sizi arayıp aramadığını nasıl öğrenmeli;
- birisinden sizi uyandırmasını nasıl rica etmeli;
- saati nasıl sormalı;
- taksi nasıl sipariş ettirmeli;
- akşam yemeğini odanıza nasıl getirtmeli.

Dilbilgisi:

- fiillerin geçmiş zamanı (**агуырдта**);
- bileşik fiillerin emir kipi (2. tekil kişi) – **райхъал кæн**;
- **æз** (ben) kişi zamirinin yönelme hali: tam ve kısa biçimleri (**мæнмæ**, **мæм**);
- **æз** (ben) kişi zamirinin ilgi hali: tam ve kısa biçimleri (**мæн**, **мæ**).

7. Курдиат мæм ис.
Bir ricam var.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

мæм /mзm/
bana, yanıma; bende, yanımda

Дæгъæл мæм ис.
Bende anahtar var.

дæумæ /dзwm'з/
sana, yanına; sende, yanında

Дæумæ дæр ис дæгъæл?
Anahtar sende de mi var?

курдиат (курдиæттæ) /k'urdiat, k'urdiзt:з/
rica; yetenek

Дæумæ мæм ис курдиат.
Senden bir ricam var.

ничи /n'itši/
(hiç) kimse

Ничи мæ агуырдта?
Kimse beni aradı mı?

мæ /mз/
benim; beni

Алан мæ хоны кафемæ.
Alan beni kafeye davet ediyor.

агурын /'agurэn/
aramak; talep etmek

Ничи дæ агуырдта.
Seni kimse aramadı.

сахат (сахæттæ) /šaχ'at, šaχ'зt:з/
saat

Цал сахаты у?
Saat kaç?

райсом /r'ajšom/
yarın; sabah

Райсом ме 'мбалмæ цæуын.
Yarın arkadaşıma gidiyorum.

райхъал кæнын /r'ajqal kзnэn/
uyandırmak

Райсом мæ райхъал кæн.
Yarın beni uyandır.

кæцы /k'зsэ/
hangi, kaçıncı

Кæцы уаты цæрыс?
Hangi odada kalıyorsun?

æмбал (æмбæлттæ) /зmb'al, зmb'зlt:з/
arkadaş; dost

Ды хорз æмбал дæ.
Sen iyi bir arkadaşsın.

æххуырсын /зχ:w'эršэn/
kiralamak; sipariş etmek

Такси мын баххуырс.
Bana bir taksi sipariş et .

такси (такситæ) /taks'i, taks'itз/
taksi

Такси нын баххуырс.
Bize bir taksi sipariş et.

кæд гæнæн ис, уæд... /kзd gзn'зn iš, wзd/
mümkünse, o zaman ...

Кæд гæнæн ис, уæд мын дæгъæл æрбахæсс.
Mümkünse, bana anahtarı getir.

æхсæвæр /зχš'зvзr/
(æхсæвæртæ) /зχš'зvзrtз/
akşam yemeği

Æз æхсæвæр хæрын.
Ben akşam yemeği yiyorum.

æрбахæссын /зrb'aχзš:эn/
getirmek

Цай нын æрбахæсс.
Bize çay getir.

чъири (чъиритæ) /t͜š’ˈiri, t͜š’ˈiritз/
içli tepsi böreği

Чъири дæ хъæуы?
Börek istiyor musun?

карст (кæрстытæ) /karšt, kзršt'ətз/
kesik parça, dilim

Чъирийы карст мын рахæсс.
Bana bir dilim börek getir.

хъусын /qˈušən/
dinlemek

Алан, æз дæумæ хъусын.
Alan, seni dinliyorum.

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

Цал сахаты у? (Saat kaç?)
Рæстæг цас у? (Saat kaç?)

Cevabı şu şekilde olabilir:

Æртæ сахаты. (Saat üç.)
Ныртæккæ у æртæ сахаты. (Şimdi saat üçtür.)

2. Eylemin yönü **-мæ** bitiş eki bulunan bir isim ile ifade edilir:

Æз ме ’мбал**мæ** цæуын. (Ben arkadaşıma gidiyorum.)
Ды де ’мбал**мæ** цæуыс? (Sen arkadaşına mı gidiyorsun?)

Мах Стамбул**мæ** цæуæм. (Biz İstanbul'a gidiyoruz.)
Сымах Мæскуы**мæ** цæут? (Siz Moskova'ya mı gidiyorsunuz?)

3. Birinin size taksi sipariş etmesini rica etmek istediğinizde şu ifadeyi kullanmalısınız:

Дæ хорзæхæй, такси мын баххуырс. (Lütfen bana bir taksi sipariş edin.)

4. **кæнын** fiili ile bileşik fiiller oluşturulabilir (örneğin: **райхъал кæнын** – uyandırmak, **дзæбæх кæнын** – tedavi etmek):

Фондз сахатыл мæ райхъал кæн. (Saat beşte beni uyandır.)
Дохтыр дзæбæх кæны Аланы. (Doktor Alan'ı tedavi ediyor.)

5. **æрба-** öneki eylemin konuşmacıya doğru yönelmiş olduğunu gösterir:

Къофи мын мæ уатмæ æрбахæсс. (Kahveyi odama getir.)
Суардон мын æрбахæсс. (Bana maden suyu getir.)

3. Diyalogu dinleyin ve okuyun.

Курдиат мæм ис.
Bir ricam var.

Ремзи: **Дæ бон хорз! Ничи мæ агуырдта?**
Remzi: *İyi günler! Beni kimse aradı mı?*

Администратор: **Æгас цу! Нæ, ничи дæ агуырдта.**
Resepsiyon görevlisi: *Merhaba! Hayır, sizi kimse aramadı.*

Ремзи: **Курдиат мæм ис дæумæ.**
Remzi: *Sizden bir ricam var.*

Администратор: **Хъусын дæм.**
Resepsiyon görevlisi: *Dinliyorum sizi.*

Ремзи: **Дæ хорзæхæй, райсом мæ авд сахатыл райхъал кæн. Ме 'мбалмæ цæуын.**
Remzi: *Lütfen yarın beni saat yedide uyandırın. Arkadaşıma gidiyorum.*

Администратор: **Табуафси. Кæцы уаты цæрыс?**
Resepsiyon görevlisi: *Rica ederim. Hangi odada kalıyorsunuz?*

Ремзи: **Дæсæм уаты.**
Remzi: *Onuncu odada.*

Администратор: **Хорз. Дæсæм уаты. Авд сахатыл.**
Resepsiyon görevlisi: *Peki. Onuncu oda. Saat yedide.*

Ремзи: **Кæд гæнæн ис, уæд мын райсомы аст сахатмæ такси баххуырс.**
Remzi: *Mümkünse, sabah saat sekiz için bana bir taksi sipariş edin.*

Администратор: **Хорз. Аст сахатмæ такси баххуырсын.**
Resepsiyon görevlisi: *Olur. Saat sekize taksi sipariş.*

Ремзи: **Бузныг.**
Remzi: *Teşekkürler.*

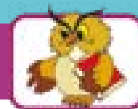
Администратор: **Æхсæвæр дын дæ уатмæ бахæссон?**
Resepsiyon görevlisi: *Akşam yemeğini odanıza getireyim mi?*

Ремзи: **О. Чъирийы карст æмæ мын цай æрбахæсс.**
Remzi: *Evet. Bir dilim börek ve çay getirin.*

Администратор: **Хорз. Ныртæккæ.**
Resepsiyon görevlisi: *Peki. Hemen.*

Ремзи: **Стыр бузныг.**
Remzi: *Çok teşekkür ederim.*

4. Dilbilgisi açıklamaları.

1. **ды** (sen) 2. tekil kişi zamiri yönelme halinde **кæмæ?** (kime?) sorusunu yanıtlar. İki biçimi bulunmaktadır: tam **дæумæ** (sana) ve kısa – **дæм** (sana).

Æз дæумæ дзурын. **Æз дæм** дзурын. (Ben sana diyorum.)
Мах дæумæ цæуæм. **Мах дæм** цæуæм. (Biz sana gidiyoruz.)

2. **æз** (ben) 1. tekil kişi zamirinin yönelme halinde iki biçimi bulunmaktadır: tam **мæнмæ** (bana, bende) ve kısa **мæм** bana, bende):

Мæнмæ ис иу сом. (Bende bir ruble var.)
Иу сом **мæм** ис. (Bir rublem var.)

Cümledeki mantıksal vurgu zamir üzerine düştüğünde zamirin tam biçimi – **мæнмæ** – cümlenin başına alınır. Tümleç görevindeki kısa biçim ise cümlenin başından ikinci pozisyonda (yani ilk kelime veya kelime grubundan sonra) yer alır.

3. **æз** (ben) 1. tekil kişi zamirinin ilgi halinde iki biçimi bulunmaktadır: tam **мæн** (beni, benim) ve kısa **мæ** (beni, benim):

Мæн ничи агуырдта? (Beni kimse aramadı mı?)
Алан **мæ** нæ агуырдта? (Alan beni aramadı mı?)

4. **агурын** (aramak) fiilinin geçmiş zamanı **агуырдта** (3. tekil kişi) biçimindedir:

Ничи мæ **агуырдта**? (Kimse beni aradı mı?)
Олег дæ **агуырдта**. (Oleg seni aradı.)

7. Аныхас кæнæм!

– Чи мæ агуырдта?
(Beni kim aradı?)

– Де ’мбал дæ агуырдта.
(Seni arkadaşın aradı.)

Devam edin:

Алан, ничи, дæ мад, дæ фыд, дæ хо.

6. Аныхас кæнæм!

Рæстæг
(Saat)

РАЙСОМ

Авд сахаты.

БОН

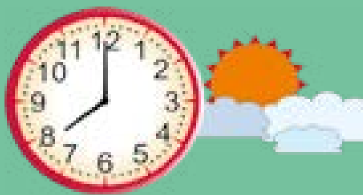

Дыууæ сахаты.

SORU:

Цал сахаты у?
(Saat kaç?)
Рæстæг цæйбæрц у?
(Saat kaç?)

ИЗÆР

Аст сахаты.

ÆХСÆВ

Иу сахат.

- Райсомы авд сахаты. (Sabah saat yedi.)
- Изæры аст сахаты. (Akşam saat sekiz.)
- Боны дыууæ сахаты. (Gündüz saat iki.)
- Æхсæвы иу сахат. (Gece saat bir.)

6. Alıştırmalar.

1. Sizi sabah belirli bir saatte uyandırmayı rica edin.

– Дæ хорзæхæй, райсом мæ æхсæз сахатыл райхъал кæн.
– Хорз. Райхъал кæндзынæн.

Devam edin:

фондз сахаты, аст сахаты, авд сахаты, фараст сахаты.

2. Birine hangi odada kaldığını sorun.

– Кæцы уаты цæрыс?
– Фæндзæм уаты.

Devam edin:

дыккаг уат, æртыккаг уат, æстæм уат, фарæстæм уат, дæсæм уат.

3. Size bir taksi sipariş etmeyi rica edin.

– Аст сахатмæ мын такси баххуырс.
– Хорз, баххуырсдзынæн.

Devam edin:

фондз сахаты, æхсæз сахаты, авд сахаты, фараст сахаты, дæс сахаты.

4. Resepsiyon görevlisiyle sohbet edin.

– Æхсæвæр хæрыс?
– О, хæрын.
– Цы дын бахæссон?
– Чъирийы карст æмæ цай.
– Хорз.

Devam edin:

къофи æмæ адджинæгтæ,
чъирийы карст æмæ суардон,
дыргътæ æмæ цай,
чъирийы карст æмæ къофи.

5. Birbirinizle sohbet edin.

– Ничи мæ агуырдта?
– Хъазыбег дæ агуырдта.

Devam edin:

Аслæнбег, Тамарæ, Фатимæ, Зæирæ, Инал.

6. Dialogu ezberleyin.

7. Dialogu rolleri paylaşarak oynayın.

8. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Кæй уæрдоны бадай, уый зарæг кæн.

Kimin arabasında oturuyorsan, onun şarkısını söyle.

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- birinden sizi uyandırmasını rica ettiğinizde;
- saatin kaç olduğunu öğrenmek istediğinizde;
- size bir taksi sipariş etmeyi rica ettiğinizde;
- akşam yemeğinizi odanıza ısmarladığınızda.

Хонын уæ нæхимæ!
Sizi evimize davet ediyorum!

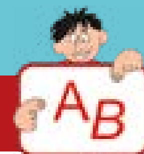
♦ *Tsagaratı Atsamaz, bir grup Türkiye'li konuğu evine davet etmek istiyor. Albegtı Temirbolat'la ziyaret saatini kesinleştirmek için konuşuyorlar.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- sohbete nasıl başlamalı;
- nasıl selam vermeli ve almalı;
- muhataba kim olduğunu nasıl sormalı;
- kendini nasıl tanıtmalı;
- karşılaşmadan duyulan sevinci nasıl dile getirmeli.

Dilbilgisi:

- isimlerin ortaklık hali (**чызгимæ**);
- fiillerin gelecek zamanı (æз **цæудзынæн**, ды **цæудзынæ**, уый **цæудзæнис**).

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

нæхимæ /nзχ'imз/
bize, evimize

фенд /fend/
görünüş, görünüm

куыд /kwəd/
nasıl

уыдон /w'ədon/
onlar, onları

цæмæн /ssm'зn/
niçin, niye

фæрсын /fзrš'ən/
sormak

æнхъæлмæ кæсын /зnq'зlmз kзšən/
beklemek

дыууадæс /dəw:'adзš/
on iki

æвзæр /зvž'зr/
fena, kötü

æнæмæнг /зn'зmзng/
mutlaka

фæзынын /fзž'ənən/
görünmek; baş göstermek

Хонын дæ нæхимæ!
Seni evime davet ediyorum!

Тынг æхсызгон мын у дæ фенд.
Seni gördüğüme çok memnun oldum.

Куыд дæ?
Nasılsın?

Уыдоны фенд мын æхсызгон у.
Onları gördüğüme memnun oldum.

Цæмæн мæ фæрсыс?
Bana niçin soruyorsun?

Ды мæ фæрсыс?
Bana mı soruyorsun?

Æнхъæлмæ нæм кæсдзынæ?
Bizi bekleyecek misin?

Ды та дыууадæс сахатыл æрбацу.
Sen ise saat on ikide gel.

– Куыд дæ? – Æвзæр.
– Nasılsın? – Kötü.

Æнæмæнг мæ райхъал кæндзынæ.
Beni mutlaka uyandıracaksın.

Уыдон дæр тагъд фæзындзысты.
Onlar da birazdan görünecekler.

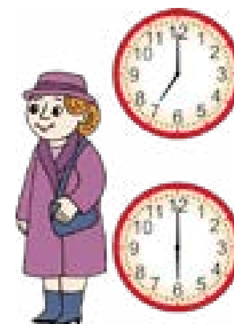
2. Аныхас кæнæм!

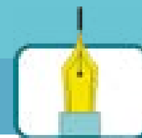
– Цал сахатыл мæм æнхъæлмæ кæсдзынæ?
(Beni saat kaçta beklersin?)

– Æртæ сахатыл дæм æнхъæлмæ кæсдзынæн.
(Seni saat üçte beklerim.)

Devam edin:
Resimlere bakarak devam edin.

3. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Biriyle görüşmekten duyduğunuz sevinci **Тынг æхсызгон мын у дæ фенд.** (Seni gördüğüme çok memnun oldum) deyimini kullanarak ifade edebilirsiniz. **фенд** kelimesi, **фенын** (görmek, fark etmek) fiilinden türetilmiştir.

2. «**Тынг æхсызгон мын у дæ фенд**» sözlerine cevaben «**Мæнæн дæр**». (Ben de.) veya «**Мæнæн дæр æхсызгон у дæ фенд**». (Ben de seni gördüğüme memnun oldum.) denebilir.

3. **иу** edatı bir sayının önünde bulunduğunda anlamı "yaklaşık olarak, aşağı yukarı" olur.
Иу фондз сахаты. (Yaklaşık olarak saat beşte.)

4. **Куыд дæ?** (Nasılsın?) veya **Куыд стут?** (Nasılsınız?) sorularına değişik yanıtlar verilebilir.

Куыд дæ?
Куыд стут?

→ **Дзæбæх. Хорз. Тынг хорз.** (İyi. İyi. Çok iyi.)
→ **Ницы мын у. Ницы нын у.** (Şöyle böyle.)
→ **Æвзæр. Тынг æвзæр.** (Kötü. Çok kötü.)

6. Аныхас кæнæм!

– Де ’зæр хорз!
– Æгас цу!
– Куыд дæ?
– Бузныг, дзæбæх. Ды та куыд дæ?
– Æз дæр дзæбæх дæн. Кæд нæм æрбацæудзынæ?
– Иу аст сахатыл.
– Æнхъæлмæ дæм кæсдзынæн.
– Хорз.

5. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Хонын уæ нæхимæ!
Sizi evimize davet ediyorum!

Ацæмæз: **Дæ райсом хорз, Темырболат!**
Atsamaz: *Günaydın, Temirbolat!*

Темырболат: **Æгас цу, Ацæмæз!**
Temirbolat: *Merhaba, Atsamaz!*

Ацæмæз: **Тынг æхсызгон мын у дæ фенд!**
Atsamaz: *Seni gördüğüme çok memnun oldum!*

Темырболат: **Мæнæн дæр æхсызгон у дæ фенд.**
Temirbolat: *Ben de seni gördüğüme memnun oldum.*

Ацæмæз: **Куыд дæ, Темырболат?**
Atsamaz: *Nasılsın, Temirbolat?*

Темырболат: **Бузныг, дзæбæх. Ды та куыд дæ?**
Temirbolat: *Teşekkür ederim, iyiyim. Ya sen nasılsın?*

Ацæмæз: **Æз дæр дзæбæх дæн. Де 'мбæлттæ та куыд сты?**
Atsamaz: *Ben de iyiyim. Ya arkadaşların nasıl?*

Темырболат: **Уыдон дæр дзæбæх сты. Бузныг.**
Temirbolat: *Onlar da iyi. Sağol.*

Ацæмæз: **Райсом цы кусут?**
Atsamaz: *Yarın ne yapıyorsunuz?*

Темырболат: **Ницы. Цæмæн мæ фæрсыс?**
Temirbolat: *Hiç bir şey. Niçin bana soruyorsun?*

Ацæмæз: **Де 'мбæлттимæ дæ нæхимæ хонын.**
Atsamaz: *Seni arkadaşlarınla birlikte evime davet ediyorum.*

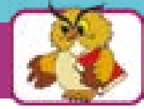
Темырболат: **Бузныг, Ацæмæз. Цал сахатыл нæм æнхъæлмæ кæсдзынæ?**
Temirbolat: *Teşekkür ederim, Atsamaz. Saat kaçta bizi bekleyeceksin?*

Ацæмæз: **Иу дыууадæс сахатыл.**
Atsamaz: *Yaklaşık olarak saat on ikide.*

Темырболат: **Хорз. Æнæмæнг фæзындзыстæм.**
Temirbolat: *Peki. Muhakkak geleceğiz (görüneceğiz).*

Ацæмæз: **Æнхъæлмæ уæм кæсдзынæн.**
Atsamaz: *Sizi bekleyeceğim.*

6. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Osetçede zamirlerin ayrı bir kategorisi olarak tekil ve çoğul dönüşlü-güçlendirici kişi zamirleri ayırt edilmektedir. Bunlardan biri olan **нæхимæ** (bize, kendimize, evimize) **нæхи**'nin (1. çoğul kişi) yönelme hali biçimidir:

Хонын дæ **нæхимæ**. (Seni evimize davet ediyorum.)
Хонын уæ **нæхимæ**. (Sizi evimize davet ediyoruz.)

2. İsimler ortaklık halinde **-имæ** bitiş ekini alırlar:

Æз ме 'мбæлтт**имæ** дуканимæ цæуын. (Ben arkadaşlarımla mağazaya gidiyorum.)

3. Fiillerin gelecek zamanı **-дзын-** (1 и 2. tekil kişiler) ve **-дзæн-** (3. tekil kişi) sonekleri kullanılarak oluşturulur.

tekil kişide fiile **-æн** bitiş eki eklenir:

Æз фæрсдзын**æн** дæу. (Ben sana soracağım.)

Æз уæ нæхимæ хондзын**æн**. (Ben sizi evimize davet edeceğim.)

tekil kişide fiile **-æ** bitiş eki eklenir:

Ды хæдзар араздзын**æ**? (Sen bir ev inşa edecek misin?)

Ды нæм æнхъæлмæ кæсдзын**æ**? (Sen bizi bekleyecek misin?)

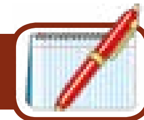
tekil kişide fiile **-ис** bitiş eki eklenir:

Уый нæм æнхъæлмæ кæсдзæн**ис**. (O bizi bekleyecek.)

Уый махмæ æрбацæудзæн**ис**. (O bize gidecek.)

Konuşma dilinde bazen уый цæудзæн, цæудзæни, уый баддзæн, баддзæни biçimleri de kullanılır.

7. Alıştırmalar.

1. Bir veya birkaç kişiyi evinize davet edin.

– Алихан, хонын дæ нæхимæ. /
Ирæ æмæ Аня, хонын уæ нæхимæ.
– Бузныг.

Devam edin:

Мæдинæт, Ацæмæз æмæ Фатимæ, Хасан, Бибо æмæ Зауырбег, Георги, Азау æмæ Хадизæт.

2. Muhatabınıza evine kiminle birlikte gideceğini sorun.

– Ды кæимæ цæудзынæ хæдзармæ?
– Мæ мадимæ.

Devam edin:

Чермен, Хъазыбег, Ирæ, Алихан, ме 'мбæлттæ, мæ фыд.

3. Kim ne yiyecek? Birbirinizle sohbet edin.

– Сослан, ды сæлдæг бахæрдзынæ?
– О, бахæрдзынæн. / Нæ, нæ бахæрдзынæн.

Devam edin:

Замирæт – адджинаг, Эльзæ – фæткъуы, Аслæнбег – кæрдо, Хъасболат – сæнæфсир.

4. Bana kim ne getirecek? Birbirinizle sohbet edin.

– Зæлинæ мын къофи рахæсдзæнис?
– О, рахæсдзæнис. / Нæ, нæ рахæсдзæнис.

Devam edin:

Аллæ – цай, Азау – дон, Замирæт – суардон, Викæ – дыргътæ.

5. Biriyle karşılaşınca konuşmaya nasıl başlanır? Birbirinizle sohbet edin.

– Азæмæт, тынг æхсызгон мын у дæ фенд.
– Мæнæн дæр æхсызгон у дæ фенд.

Devam edin:

Эльмирæ, Беллæ, Эльзæ, Сослан, Аслæнбег.

6. Arkadaşınıza işlerinin nasıl olduğunu sorun.

– Чермен, куыд дæ?
– Дзæбæх.

Devam edin:

Дауырбег – хорз, Инал – ницы мын у, Светæ – æвзæр, Зæринæ – тынг хорз, Хетæг – тынг æвзæр.

7. Arkadaşlarınıza işlerinin nasıl olduğunu sorun.

– Геор æмæ Æхсарбег, куыд стут?
– Ницы нын у.

Devam edin:

Измаил æмæ Аллæ – дзæбæх, Алихан æмæ Эльзæ – тынг хорз, Таймураз æмæ Фатимæ – æвзæр.

8. Birbirinizle sohbet edin.

– Æхсæртæг, де 'мбæлттæ куыд сты?
– Бузныг, дзæбæх.

Devam edin:

тынг хорз, ницы сын у, æвзæр, тынг æвзæр.

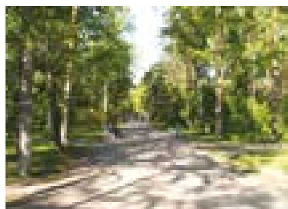
9. Dialogu ezberleyin.

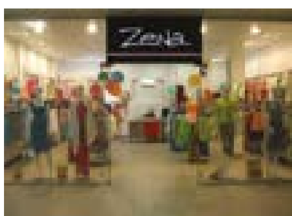
11. Dialogu rolleri paylaşarak oynayın.

8. Аныхас кæнæм!

► **Кæдæм цæуыс?**

Æз ме ’мбæлттимæ -мæ цæуын.

Æз мæ мадимæ -мæ цæуын.

Ды дæ хоимæ -мæ цæуыс?

Ды дæ фыдимæ -мæ цæуыс?

дукани
парк
театр
скъола

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- bir karşılaşmadan dolayı duyduğunuz memnuniyeti ifade ettiğinizde;
- muhatabınıza / muhataplarınıza işlerinin nasıl olduğunu sorduğunuzda;
- muhatabınızı / muhataplarınızı evinize davet ettiğinizde;
- ziyaret saati üzerine sözleşmek istediğinizde.

Æгас нæм цæут, нæ зынаргъ уазджытæ!
Merhaba, değerli konuklarımız!

♦ *Atsamaz konukları evine davet etti. Ailesinin üyelerini konuklara tanıtıyor.*

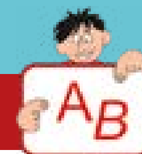
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- konukları eve girmeye nasıl davet etmeli;
- bir eve girildiğinde aileye nasıl refah temennisinde bulunmalı;
- kendi ailesinin üyelerini nasıl tanıtmalı;
- kendi ailesi hakkında nasıl bilgi vermeli;
- bir aileye mutlu yaşamlar nasıl dilemeli.

Dilbilgisi:

- iyelik zamirlerinin tekili;
- isimlerin ilgi hali;
- isimlerin ayrılma hali;
- **адон** işaret zamiri;
- kişi zamirlerinin verme hali (kısa biçimler).

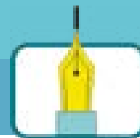
9

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

нæ /nɜ/ *bizim*	**Мæнæ ай та у нæ хæдзар.** *İşte bu evimizdir.*
кæрт (кæртытæ) /kɜrt, kɜrtˈətɜ/ *avlu*	**Мæнæ ай та у нæ кæрт.** *İşte bu ise avlumuz.*
фарн /farn/ *saadet, nimet, huzur, bolluk*	**Фарн уæ хæдзары!** *Bereket evemizde!*
мад (мадæлтæ) /mad, mˈadɜltɜ/ *anne*	**Мæ мады ном у Мæдинæт.** *Annemin adı Madinat.*
адон /ˈadon/ *bunlar, bunları*	**Адон сты мæ фыд æмæ мæ мад.** *Bunlar annem ve babam.*
ныййарæг /nəjːˈarɜg/ **(ныййарджытæ) /nəjːˈard͜žətɜ/** *ebeveyn (den biri)*	**Адон сты мæ ныййарджытæ.** *Bunlar anababamdır.*
хуыйнын /χwˈəjnən/ *adı ... olmak*	**Мæ фыд хуыйны Сослан.** *Babamın adı Soslan'dır.*
бинойнаг /b'inojnag/ **(бинойнæгтæ) /b'inojnɜktɜ/** *eş; aile üyesi, ev halkından biri*	**Зæринæ та у мæ бинойнаг.** *Zarina ise eşimdir.*
уæйгæнæг /wɜjgˈɜnɜg/ **(уæйгæнджытæ) /wɜjgˈɜnd͜žətɜ/** *satıcı*	**Мæ бинойнаг Зæринæ дуканийы уæйгæнæгæй кусы.** *Eşim Zarina mağazada satıcı olarak çalışıyor.*
сывæллон /šəvˈɜlːon/ **(сывæллæттæ) /šəvˈɜlːɜtːɜ/** *çocuk*	**Адон та сты Чермен æмæ Фатимæ, нæ сывæллæттæ.** *Bunlar da Çermen ile Fatima, çocuklarımız.*
лæппу (лæппутæ) /lɜpːˈu, lɜpːˈutɜ/ *erkek çocuk; delikanlı; oğul*	**Нæ лæппуйы ном у Чермен.** *Oğlumuzun adı Çermen.*
бинонтæ /bˈinontɜ/ *aile*	**Нæ бинонтæ сты фондз.** *Ailemizde beş kişi var.*
амонд /ˈamond/ *mutluluk, saadet*	**Уый амонд у!** *Bu mutluluktur!*
амондджын /ˈamont͜šːən/ *mutlu*	**Амондджын ут, нæ зынаргъ уазджытæ!** *Mutlu olun, değerli konuklarımız!*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. «**Ægac нæм цæут!**» – deyimi birkaç kişiye yönelik bir selamlama şeklidir. Bir ev sahibi konukları içeri girmeye davet ederken onları bu sözlerle selamlar. **нæм** (bize) kişi zamiri, **мах** zamirinin yönelme halinin kısa biçimidir (tam biçimi **махмæ**'dir).

2. **бинонтæ** (aile) kelimesi sadece çoğul olarak kullanılır. Bu isimle fiiller 3. çoğul kişi biçiminde kullanılır:

Адон сты мæ **бинонтæ**. (Bunlar ailem.)
Нæ **бинонтæ** цæрынц Дзæуджыхъæуы. (Ailemiz Vladikafkas'ta yaşıyor.)

3. **бинойнаг** kelimesi "eş (karı); aile üyesi; ev halkı" anlamlarına sahiptir:

Мæ **бинойнагимæ** дæ базонгæ кæндзынæн. (Seni karımla tanıştıracağım.)

4. **цардæмбал** kelimesi "hayat arkadaşı" anlamına gelmektedir:

Мæ **цардæмбал** дохтырæй кусы. (Hayat arkadaşım doktor olarak çalışıyor.)
Хъазыбеджы **цардæмбал** чиныг фыссы. (Kazbek'in hayat arkadaşı bir kitap yazıyor.)

5. Osetçede kişinin adını bildirmek için iki anlamdaş ifade bulunmaktadır:

Мæ ном хуыйны Ирæ. (Bana İra derler.) **Мæ ном у** Ирæ. (Adım İra.)

6. Bileşik kelimelerde ana vurgu ilk ögeye, ikincil vurgu ise ikinci ögeye düşer. Örneğin: **цардæмбал** (цард + æмбал), **пенсиисæг** (пенси + исæг), **суардон** (суар + дон), **æртæбынатон** (æртæ + бынат + он).

3. Аныхас кæнæм!

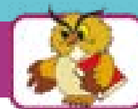
4. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Ægac нæм цæут, нæ зынаргъ уазджытæ!
Merhaba, değerli konuklarımız!

Ацæмæз:	**Ægac нæм цæут, нæ зынаргъ уазджытæ!**
Atsamaz:	*Merhaba, değerli konuklarımız!*
Дауыт:	**Дæ бон хорз, Ацæмæз!**
Davut:	*İyi günler, Atsamaz!*
Ацæмæз:	**Мидæмæ рахизут, уæ хорзæхæй!**
Atsamaz:	*İçeri buyurun!*
Ремзи:	**Бузныг, фарн уæ хæдзары!**
Remzi:	*Teşekkürler, evinize bereket!*
Темырболат:	**Уæ бон хорз, нæ фысымтæ!**
Temirbolat:	*İyi günler, ev sahiplerimiz!*
Ацæмæз:	**Базонгæ ут. Адон сты мæ фыд æмæ мæ мад. Мæ фыды ном хуыйны Сослан. Мæ мады ном та у Мæдинæт.**
Atsamaz:	*Tanışın. Bunlar annem ve babam. Babamın adı Soslan. Annemin adı da Madinat.*
Темырболат:	**Тынг æхсызгон нын у.**
Temirbolat:	*Çok memnunuz.*
Ацæмæз:	**Мæнæ уый та у мæ бинойнаг Зæринæ.**
Atsamaz:	*İşte o ise eşim Zarina.*
Мисурæт:	**Æмæ кусгæ та кæм кæныс, Зæринæ?**
Misurat:	*Aceba nerede çalışıyorsunuz, Zarina?*
Зæринæ:	**Рынчындоны дохтырæй кусын.**
Zarina:	*Bir hastanede doktorum.*
Ацæмæз:	**Мæнæ адон та нæ сывæллæттæ сты. Нæ лæппу хуыйны Чермен, нæ чызг та – Алинæ.**
Atsamaz:	*İşte bunlar da çocuklarımız. Oğlumuzun adı Çermen, kızımızın adı ise Alina.*
Ремзи:	**Бирæ фæцæрут!**
Remzi:	*Ömrünüz uzun olsun!*
Темырболат:	**Амонджын ут!**
Temirbolat:	*Berhudar olun!*

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Адон (bunlar), yalın haldeki çoğul işaret zamiridir.

Адон сты мæ фыд æмæ мæ мад. (Bunlar annem ve babamdır.)
Адон нæ дæгъæлтæ сты. (Bunlar anahtarlarımız.)

2. кæм? (nerede?) sorusuna cevap verildiğinde ilgi halindeki isimler kullanılır. Şöyle ki:

Кæм? – Дуканий**ы** (mağazada).
Кæм? – Скъолай**ы** (okulda).
Кæм? – Театр**ы** (tiyatroda).
Кæм? – Рынчындон**ы** (hastanede).
Кæм? – Дзæуджыхъæу**ы** (Vladikafkas'ta).
Кæм? – Стамбул**ы** (İstanbul'da).

3. Meslekle ilgili olan «**Цæмæй кусыс?**» (Nerede çalışıyorsun?) sorusuna cevap verildiğinde ayrılma halindeki isimler kullanılır. Şöyle ki:

Цæмæй кусыс? – Аразæг**æй** (inşaatçı olarak).
Цæмæй кусыс? – Ахуыргæнæг**æй** (öğretmen olarak).

İsim bir ünlü ile bittiğinde gövdesine **-йæ** bitiş eki eklenir.

Цæмæй кусыс? – Актрисæ**йæ** (aktris olarak).

4. İyeliği belirtmek için zamirlerin aşağıdaki biçimleri kullanılır:

Tekil

Kişi	**Kişi zamiri**	**İlgi hali**	**İlgi hali (kısa biçim)**	**Derildiğinde aldığı biçim**
1.	**æз** (ben)	**мæн** (benim)	**мæ** (benim)	**ме**
2.	**ды** (sen)	**дæу** (senin)	**дæ** (senin)	**де**
3.	**уый** (o)	**уый** (onun)	**йæ** (onun)	

Tam biçim kullanıldığında konuşan iyelik zamirini vurgular, yani cümledeki mantıksal vurgu iyelik zamirinin üzerine düşer:

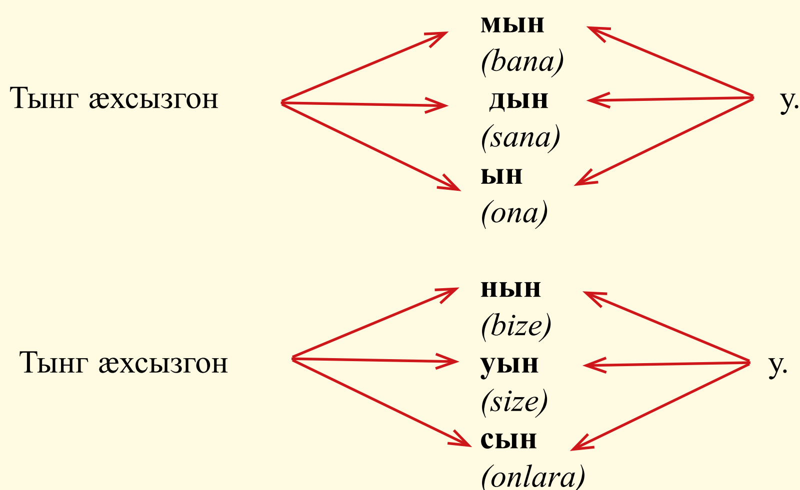
Мæдинæ **дæу** ахуыргæнæг у? (Madina senin mi öğretmenindir?)

Kısa biçim kullanıldığında ise konuşan iyelik zamirini vurgulamaz, cümledeki mantıksal vurgu da cümlenin bir başka ögesine düşer:

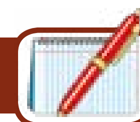
Мæдинæ **де** ’мбал у? (Madina arkadaşın mı?)

9. Ægас нæм цæут, нæ зынаргъ уазджытæ!
Merhaba, değerli konuklarımız!

Bir şeye karşı olumlu tutum nasıl ifade edilebilir?

6. Alıştırmalar.

1. Ailenizde kaç kişi olduğunu söyleyin.

– Нæ бинонтæ сты æхсæз.

Devam edin:

фондз, авд, æртæ, цыппар.

2. Babanızın olduğunu ve adının ne olduğunu söyleyin.

– Ис мын фыд. Йæ ном хуыйны Сослан.

Devam edin:

Зауыр, Михал, Ахмæт, Азæмæт, Гæмæт.

3. Arkadaşınızın olduğunu ve adının ne olduğunu söyleyin.

– Ис мын æмбал. Йæ ном хуыйны Ирбег.

Devam edin:

Чермен, Азæмæт, Мухарбег, Аланæ, Иветæ, Алинæ.

4. Eşinizi takdim edin.

– Мæнæ уый та у мæ цардæмбал Беллæ.

Devam edin:

Мæдинæт, Замирæт, Изольдæ, Арсæмæг, Тотраз, Грис.

5. Annenizin olduğunu ve adının ne olduğunu söyleyin.

– Ис мын мад. Йæ ном у Лидæ.

Devam edin:

Ирæ, Ленæ, Аминæт, Таня, Эльмирæ

6. Muhatabınıza nerede çalıştığını sorun. Cevabı ne olacak?

– Кæм кусыс, Зæринæ?
– Дуканийы.

Devam edin:

Батрадз – скъола, Дзамболат – рынчындон, Замирæт – театр.

7. Muhatabınıza mesleğinin ne olduğunu sorun.

– Цæмæй кусыс, Аннæ?
– Уæйгæнæгæй.

Devam edin:

Хасан – дохтыр, Ибрагим – аразæг, Светæ – актрисæ, Мухарбег – ахуыргæнæг.

8. Polilogu ezberleyin.

9. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Мад æмæ фыдæй зынаргъдæр дунейыл ницы ис.

Dünyada anne ve babadan değerli bir şey yok.

8. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- konukları evinize girmeye davet ettiğinizde;
- bir aileye refah dilediğinizde;
- ailenizin üyelerini tanıttığınızda;
- aileniz hakkında bilgi verdiğinizde;
- bir aileye mutlu yaşamlar dilediğinizde.

Уæ хорзæхæй, æрæвналут фынгмæ!
Lütfen, sofraya buyurun!

♦ *Atsamaz konukları sofraya davet ediyor. Sofra büyüğü babası Kantemir'dir. Konuklar ve ev sahipleri Oset mutfağı konusunda sohbet ediyorlar.*

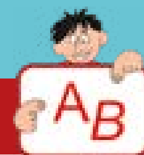
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- konukları sofraya nasıl davet etmeli;
- konuklara yemekleri nasıl ikram etmeli;
- yemekle ilgili tercihleri nasıl ifade etmeli;
- sofrada ilk duayı nasıl söylemeli.

Dilbilgisi:

- tekrarlanan eylemleri gösteren **фæ-** öneki;
- **æр-**, **ра-**, **с-** fiil önekleri ve anlamları (tekrar);
- fiillerin geçmiş zamanı (3. tekil kişi).

10. Уæ хорзæхæй, æрæвналут фынгмæ!
Lütfen, sofraya buyurun!

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

фынг (фынгтæ) /fəng, fəngtˈз/
yuvarlak masa; sofra

Руслан, фынг рахæсс.
Ruslan, yuvarlak masayı getir.

фынг æвæрын /fəng зvˈзrən/
sofra kurmak

Замирæт фынг æвæры.
Zamirat sofrayı kuruyor.

æрæвналын /зrˈзvnalən/
(bir şeye) eğilmek; (bir şey yapmaya) başlamak

Дыргътæм æрæвналут.
Meyvelere eğilin (Meyveleri tadın).

фынгмæ æрæвналын /fəngmз зrˈзvnalən/
sofraya eğilmek (sofra başına oturup yiyip içmeye başlamak)

Уазджытæ, уæ хорзæхæй, æрæвналут фынгмæ!
Konuklar, sofraya buyurun!

уæлхъус /wзlqˈuš/
... başında, ... yanında

Æрбад фынджы уæлхъус.
Sofra başına otur.

æрбадын /зrbˈadən/
oturmak

Уазджытæ, æрбадут фынджы уæлхъус.
Konuklar, sofra başına oturun.

чъиритæ кæнын /tš’ˈirits kзnən/
börek pişirmek

Мæ мад чъиритæ кæны.
Annem börekleri pişiriyor.

уæливых /wзlˈivəχ/
(уæливыхтæ) /wзlˈivəχtз/
уæлибæх /wзlˈibзχ/
(уæлибæхтæ) /wзlˈibзχtз/
peynirli börek

Мæ мад скодта уæлибæхтæ.
Annem peynirli börekleri pişirdi.

картофджын /kartˈoftšən/
(картофджынтæ) /kartˈoftšəntз/
patatesli börek

Ды картофджын уарзыс?
Patatesli börek sever misin?

фыдджын /fətšːˈən/
(фыдджынтæ) /fətšːˈəntз/
etli börek

Нæ сывæллæттæ уарзынц фыдджынтæ æмæ картофджынтæ.
Çocuklarımız etli ve patatesli börekleri seviyorlar.

насджын /nˈaštšən/
(насджынтæ) /nˈaštšəntз/
kabaklı börek

Æз насджын фылдæр уарзын.
Kabaklı börek daha çok severim.

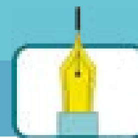
къабускаджын /k’abˈuškadžən/
(къабускаджынтæ) /k’abˈuškadžəntз/
lahanalı börek

Æз хæрын къабускаджын.
Ben lahanalı börek yiyorum.

арæх /ˈarзχ/
sık (sık)

Мах чъиритæ арæх фæкæнæм.
Biz börekleri sıkça yaparız.

дæхæдæг /dɜχˈɜdɜg/ *kendin*	**Дæхæдæг уарзыс картофджын?** *Kendin patatesli börek sever misin?*
лывзæ /ləvžˈɜ/ *et yahnisi*	**Ме ’мбал уарзы лывзæ.** *Arkadaşım et yahnisi sever.*
зонын /žˈonən/ *bilmek*	**Æз зонын лывзæ кæнын.** *Ben et yahnisi pişirmesini biliyorum.*
физонæг /fˈižonɜg/ **(физонджытæ) /fˈižond͜žətɜ/** *(şiş) kebap*	**Ды уарзыс физонæг?** *Şiş kebabı sever misin?*
физонæг кæнын /fˈižonɜg kɜnən/ *kebap yapmak*	**Мæ фыд арæх фæкæны физонæг.** *Babam sık sık kebap yapar.*
йæ /jɜ/ *onun*	**Æз уарзын физонæг æмæ йæ арæх фæкæнын.** *Ben kebap sever ve sık sık yaparım.*
бæгæны /bɜgˈɜnə/ *bira*	**Мах Турчы ирон бæгæны арæх нæ фæкæнæм.** *Biz Türkiye'de Oset birasını sık sık yapmayız.*
-ма /ma/ *-san(ız)a*	**Рахиз-ма!** *Girsene!*
Хуыцау /χwəsˈaw/ *Tanrı*	**Хуыцау – нæ дарæг.** *Tanrı koruyucumuzdur.*
кувын /kˈuvən/ *dua etmek, duayı söylemek*	**Уæ хорзæхæй, Хуыцаумæ скувут, лæгтæ.** *Erkekler, lütfen Tanrıya dua edin.*
Стыр Хуыцау /štˈər χwəsaw/ *Ulu Tanrı*	**Стыр Хуыцауы хорзæх нæ уæд!** *Ulu Tanrı bizi mübarek etsin!*
оммен /ˈomːen/ *amin*	**Оммен Стыр Хуыцауæн.** *Ulu Tanrıya amin.*
ныр /nər/ *şimdi, şu anda*	**Ныр та фынгмæ æрæвналут.** *Şimdi de sofraya başlayın.*
хæрын /χɜrˈən/ *yemek*	**Бахæрут физонæг.** *Kebap yeyin.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. **-ма** edatlı fiiller Türkçeye şu şekilde çevrilebilir:

Рахæсс-**ма**! (Getirsene!)
Рахиз-**ма**! (Giriver! – Çıkıver!)

2. Oset böreklerinin adları **-джын** soneki ile türetilmiştir:

нас (kabak) + **джын** = нас**джын** (kabaklı börek);
картоф (patates) + **джын** = картоф**джын** (patatesli börek);
фыд (et) + **джын** = фыд**джын** (etli börek).

3. Osetçede bir takım eşsesli kelimelere rastlanır. Örneğin:

фыд – baba. Нæ фыд бæгæны уарзы. (Babamız bira sever.)
фыд – et. Фынгмæ фыд рахæссут. (Sofraya et getiririn.)
фыд – kötü. Фыдцард. (Kötü yaşam.)

4. Peynirli böreğin Osetçe adı **уæливых** veya **уæлибæх**'tır. Daha nadir olarak **цыхт-джын** ve **хæбизджын** kelimeleri de kullanılır.

уæливых kelimesinin etimolojisi **уæле** (yukarıda) ve **фых** (pişirilmiş) terkibinden ileri gelmektedir. Eskiden börekleri fırında değil, taş ocakta pişirirlerdi. **уæливых** kelimesinde **ф** → **в** şeklindeki ünsüz nöbetleşmesi ortaya çıkmıştır.

3. Аныхас кæнæм!

Зæгъ, цы ис бæрæгбоны фынгыл.

æртæ æртæдзыхоны
(üç üçgen börek)
æртæ фæрсчы
(üç kaburga)

бæрæгбон
(bayram)

Бæрæгбоны фынгыл ис...

физонæг æмæ дзидза
(kebap ve et)

4. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Уæ хорзæхæй, æрæвналут фынгмæ!
Lütfen, sofraya buyurun!

Зæринæ: **Уæ хорзæхæй, мидæмæ рахизут. Фынджы уæлхъус æрбадут.**
Zarina: *Lütfen içeri girin. Sofra başına oturun.*

Ацæмæз: **Ацы чъиритæ скодта мæ мад.**
Atsamaz: *Bu börekleri annem pişirdi.*

Хадизæт: **Цавæр чъиритæ сты?**
Hadizat: *Ne börekleri bu?*

Зæринæ: **Уæливыхтæ, картофджынтæ, фыдджынтæ.**
Zarina: *Peynirli, patatesli, etli.*

Мисурæт: **Æз та насджынтæ уарзын.**
Misurat: *Bense kabaklı börekleri severim.*

Зæринæ: **Насджынтæ дæр нæм ис. Алинæ, насджынтæ-ма рахæсс.**
Zarina: *Kabaklı böreklerimiz de var. Alina, kabaklı börekleri getirsene.*

Мисурæт: **Мах Турчы цæрæм, фæлæ чъиритæ арæх фæкæнæм.**
Misurat: *Biz Türkiye'de yaşıyoruz, ama börekleri sık sık pişiririz.*

Мæдинæт: **Мисурæт, дæхæдæг дæр кæныс чъиритæ?**
Madinat: *Misurat, börekleri kendin de pişiriyor musun?*

Мисурæт: **О, кæнын. Лывзæ кæнын дæр зонын. Мæ фыд та физонæг уарзы æмæ йæ арæх фæкæны.**
Misurat: *Evet, pişiriyorum. Et yahnisi pişirmesini de biliyorum. Babam ise şiş kebabı seviyor ve sıkça da yapıyor.*

Хъантемыр: **Рахæссут-ма бæгæны. Æз та скувон. Стыр Хуыцауы хорзæх нæ уæд!**
Kantemir: *Birayı getirsenize. Dua edeyim. Yüce Tanrı bizi mübarek etsin!*

Лæгтæ: **Оммен, Хуыцау!**
Erkekler: *Amin, Tanrım!*

Хъантемыр: **Ныр та фынгмæ æрæвналут.**
Kantemir: *Şimdi ise sofraya eğilin.*

7. Аныхас кæнæм!

– Ды фыдджын уарзыс?

– О, æз фыдджын бирæ уарзын.

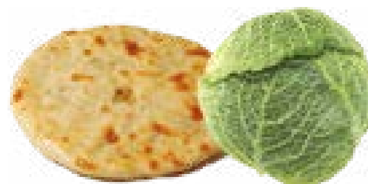
– Etli börek seviyor musun?

– Evet, etli börek çok seviyorum.

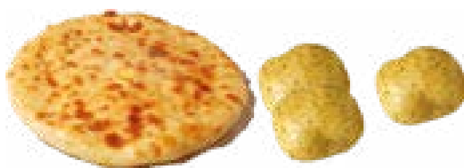
фыдджын
etli börek

фыд, дзидза
et

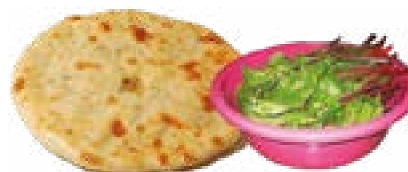
къабускаджын
lahanalı börek

къабуска
lahana

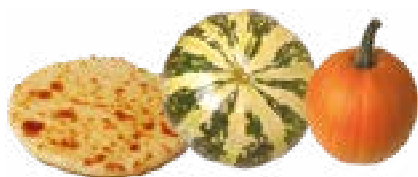
картофджын
patatesli börek

картоф
patates

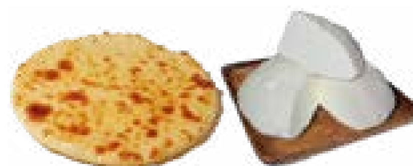
цæхæраджын
pancar yapraklı börek

цæхæрайы сыфтæ
pancar yaprakları

насджын
kabaklı börek

нас
kabak

уæливых, уæлибæх, цыхтджын
peynirli börek

цыхт
peynir

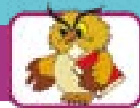
физонæг
şiş kebabı

лывзæ
et yahnisi

4. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Tekrarlanan eylemleri belirtmek için fiillere **фæ-** öneki eklenir:

Мæ мад арæх **фæ**кæны чъиритæ. (Annem börekleri sıkça pişirir.)

2. Bir ricayı, emri belirtmek için şu biçimler kullanılır:

2. tekil kişi: Æрбад! Фынгмæ **æрæ**внал! (Otur! Sofraya buyur!)
2. çoğul kişi: Æрбад**ут**! Фынгмæ **æрæ**внал**ут**! (Oturun! Sofraya buyurun!)

3. **æр-** öneki fiillere özenlilik, esaslılık anlamını verir:

Фынгмæ **æр**æвналут. (Sofraya buyurun!)

Hareket fiillerinde **ра-** öneki konuşana doğru olan yönü belirtir:

Мидæмæ **ра**хизут. (İçeri girin.)
Æддæмæ **а**хизут. (Dışarı çıkın.)

с- öneki eylemin tamamlanmışlığını gösterir:

Нана чъиритæ **с**кодта. (Büyükanne börekleri pişirdi.)

4. Geçişli fiiller kendilerinden sonra dolaysız tümlecin kullanılmasını ister:

хæрын (цы?) дыргътæ; (Meyveleri (neyi?) yemek.)

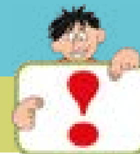
Geçişli fiillerin geçmiş zamanı, fiilin gövdesine **-т-** soneki ve kişi bitiş ekleri eklenerek oluşturulur. Geçmiş zamanda fiilin kökü sıkça değişir:

Инал **аразы** хæдзар. (İnal ev yapıyor.)
Инал **арæзта** хæдзар. (İnal ev yapıyordu.)

Нана **кæны** чъиритæ. (Büyükanne börekleri pişiriyor.)
Нана **кодта** чъиритæ. (Büyükanne börekleri pişiriyordu.)

Дада **уарзы** насджынтæ. (Büyükbaba kabaklı börekleri seviyor.)
Дада **уарзта** насджынтæ. (Büyükbaba kabaklı börekleri seviyordu.)

2. Hatırınızda tutun.

11'den 20'ye hesap

иу + дæс = **иуæндæс** (11)

дыууæ + дæс = **дыууадæс** (12)

æртæ + дæс = **æртындæс** (13)

цыппар + дæс = **цыппæрдæс** (14)

фондз + дæс = **фынддæс** (15)

æхсæз + дæс = **æхсæрдæс** (16)

авд + дæс = **æвддæс** (17)

аст + дæс = **æстдæс** (18)

фараст + дæс = **нудæс** (19)

дæс + дæс = **дыууын**, **ссæдз** (20)

Yirmili hesap

дæс æмæ ссæдз (30)
фынддæс æмæ ссæдз (35)
дыууиссæдз (40)
дыууæ æмæ дыууиссæдз (42)
æртиссæдз (60)
цыппар æмæ æртиссæдз (64)
цыппарыссæдз (80)
фондз æмæ цыппарыссæдз (85)
фондзыссæдз (100)
дæс æмæ фондзыссæдз (110)

Чи цы ми кæны? Чи цы ми кодта?
(Kim ne yapıyor? Kim ne yapıyordu?)

хæрын
yemek

Уый **хæры** æхсæвæр.
O, akşam yemeği yiyor.

Уый **хордта** æхсæвæр.
O, akşam yemeği yiyordu.

дзурын
söylemek, çağırmak

Мисурæт **дзуры** Алинæмæ.
Misurat Alina'yı çağırıyor.

Мисурæт **дзырдта** Алинæмæ.
Misurat Alina'yı çağırıyordu.

хонын
davet etmek

Алан мах **хоны**.
Alan bizi davet ediyor.

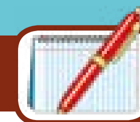
Алан нæ **хуыдта**.
Alan bizi davet ediyordu.

исын
almak

Уый **исы** чъиритæ.
O, börekleri alıyor.

Уый **иста** чъиритæ.
O, börekleri alıyordu.

8. Alıştırmalar.

1. Eve girmeye bir veya birkaç konuğu davet edin.

– Дæ хорзæхæй, мидæмæ рахиз! /
Уæ хорзæхæй, мидæмæ рахизут!

Devam edin:

Фатимæ, Сослан, Беллæ, Замирæт æмæ Инал, Аслæнбег æмæ Хетæг, Дауырбег æмæ Азау.

2. Kim ne seviyor?

– Ды фыдджынтæ уарзыс?
– О, уарзын. / Нæ, нæ уарзын.

Devam edin:

уæлибæхтæ, картофджынтæ, насджынтæ, къабускаджынтæ.

3. Sizde daha ne var? Birbirinizle sohbet edin.

– Цы ма уæм ис?
– Насджынтæ дæр ма нæм ис.

Devam edin:

фыдджынтæ, уæливыхтæ, картофджынтæ, цæхæраджынтæ.

4. Sık sık neyi pişirdiğinizi söyleyin.

– Мах Турчы цæрæм, фæлæ ирон чъиритæ арæх фæкæнæм.
– Уый хорз у.

Devam edin:

физонæг, лывзæ, ирон бæгæны.

5. Muhatabınıza evi kimin yaptığını sorun. Ne cevap verecek?

– Чи сарæзта хæдзар?
– Инал сарæзта хæдзар.

Devam edin:

Мæирбег, Алихан, Тамби, Дауырбег.

6. Büyükanne ne pişirdi? Birbirinizle sohbet edin.

– Цы скодта нана?
– Нана чъиритæ скодта.

Devam edin:

уæливыхтæ, картофджынтæ, лывзæ, ирон бæгæны.

7. Kim ne yiyordu? Birbirinizle sohbet edin.

– Чи хордта уæливыхтæ?
– Мæ чызг.

Devam edin:

насджынтæ – мæ мад,
физонæг – нæ фыд,
картофджынтæ – нана,
дзидза – нæ лæппу.

8. Kim ne aldı? Birbirinizle sohbet edin.

– Чи райста æхца?
– Светæ райста æхца.

Devam edin:

фæткъуытæ – Зауырбег,
чылауитæ – Ритæ,
кæрдотæ – Хъазыбег,
цай – Ирæ,
адджинæгтæ – Фатимæ.

9. Kim kimi davet etti? Birbirinizle sohbet edin.

– Кæй хуыдта мæ фыд нæхимæ?
– Лæппуйы хуыдта.

Devam edin:

мæ мад – Инал,
мæ бинойнаг – Тæтæрхъан,
нæ чызг – йе ‘мбал.

10. Polilogu ezberleyin.

11. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

9. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Ирон фынг æгъдауæй фидауы.

Oset sofrası terbiyesiyle güzeldir.

10. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- konukları sofraya davet ettiğinizde;
- konuklara yemekleri ikram ettiğinizde;
- yemek tercihlerinizi belirttiğinizde;
- sofrada ilk duayı söylediğinizde.

11

Цы зайы дыргъдоны?
Bahçede ne yetişir?

♦ *Atsamaz konuklara bahçesini gösteriyor. Atsamaz'ın eşi Zarina da onlara meyve ikram ediyor.*

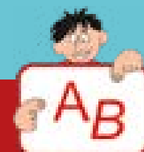
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- meyvelerin adları nedir;
- birine bir şeyi nasıl tattırmalı;
- meyve koparmayı nasıl rica etmeli;
- meyvelerin olgun olup olmadığını nasıl sormalı;
- bir nesnenin ne renk olduğunu nasıl sormalı;
- biriyle bir yere gitme arzusunu nasıl ifade etmeli;
- bir nesnenin rengini nasıl anlatmalı.

Dilbilgisi:

- **сымах** 2. çoğul kişi zamirinin ortaklık hali;
- koşaçlı birleşik isim yükleminin 3. tekil ve çoğul kişileri;
- öznenin **зайын** fiiliyle belirtilmiş yüklemle sayıda uyumu.

11. Цы зайы дыргъдоны?
Bahçede ne yetişir?

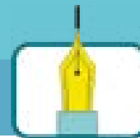

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

дыргъдон /dərɣd'on/ **(дыргъдæттæ) /dərɣd'ɜtːɜ/** *bahçe*	**Уæ дыргъдон стыр у.** *Bahçeniz büyük.*
зайын /ž'ajən/ *yetişmek, bitmek (bitkiler hk.)*	**Цы зайы уæ дыргъдоны?** *Bahçenizde ne yetişir?*
бæлас (бæлæстæ) /bɜl'aš, bɜl'ɜštɜ/ *ağaç*	**Дыргътæ зайынц бæласыл.** *Meyveler ağaçta yetişir.*
сырх /šərχ/ *kırmızı*	**Сырх фæткъуы айс.** *Kırmızı elmayı al.*
туаг /twag/ *ekşi*	**Ацы чылауитæ туаг сты.** *Bu erikler ekşi.*
иутæ /'iwtɜ/ *kimileri, bazıları*	**Ацы фæткъуытæй иутæ сты адджын, иннæтæ та – туаг.** *Bu elmalardan bazıları tatlı, diğerleri ise ekşi.*
сæрд /šɜrd/ *yaz*	**Ралæууыдис сæрд.** *Yaz geldi.*
сæрдыгон /šɜrd'əgon/ *yazlık, yaza özgü*	**Сæрдыгон кæрдо адджын у.** *Yaz armudu tatlıdır.*
иннæ /'inːɜ/ *başka, diğer*	**Алан, иннæ дæгъæл рахæсс æмæ цæуæм.** *Alan, başka anahtarı getir ve gidelim.*
иннæтæ /'inːɜtɜ/ *başkaları, diğerleri*	**Иннæтæ ацыдысты фысымуатмæ.** *Başkaları otele gittiler.*
зымæг /žəm'ɜg/ *kış*	**Зымæг ралæууыдис.** *Kış geldi.*
зымæгон /žəm'ɜgon/ *kışlık, kışa özgü*	**Зæринæ, зымæгон кæрдотæ рахæсс.** *Zarina, kış armutlarını getir.*
къомси (къомситæ) /k''omši, k''omšitɜ/ *ayva*	**Къомси у хæрзад дыргъ.** *Ayva lezzetli bir meyvedir.*
цæттæ /sɜtː'ɜ/ *hazır; olgun, ergin*	**Къомси сцæттæ ис.** *Ayva erdi.*
нæма /nɜm'a/ *henüz, daha (olumsuz cümlede)*	**Æз цæттæ нæма дæн.** *Henüz hazır değilim.*

11. Цы зайы дыргъдоны?
Bahçede ne yetişir?

фæззæг /fɜžːˈɜg/ *sonbahar*	**Ралæууыдис фæззæг.** *Sonbahar geldi.*
тонын /tˈonən/ *koparmak*	**Таймураз, ратон-ма мын кæрдотæ æмæ фæткъуытæ.** *Taymuraz, bana armutları ve elmaları koparsana.*
фæззæджы /fɜžːˈɜdžə/ *sonbaharda*	**Дыргътæ фæтонынц фæззæджы.** *Meyveler sonbaharda koparılır.*
вæййын /vɜjːˈən/ *olmak; bulunmak; uğramak*	**Æз арæх вæййын дыргъдоны.** *Ben sık sık bahçede bulunurum.*
хæрзад /χɜržˈad/ *lezzetli*	**Ирон чъиритæ тынг хæрзад сты.** *Oset börekleri çok lezzetlidir.*
æцæг /ɜsˈɜg/ *gerçek; gerçekten*	**Фыдджын æцæг у хæрзад.** *Etli börek gerçekten lezzetli.*
хæссын /χɜšːˈən/ *getirmek*	**Æз кафейæ хæссын сæлдæг.** *Ben kafeden dondurma getiriyorum.*
уемæ /wˈemɜ/ *sizinle; yanınıza*	**Ацы дыргътæ уемæ ахæссут.** *Bu meyveleri yanınıza alın.*
гагадыргъ /gˈagadərɣ/ **(гагадыргътæ) /gˈagadərχtɜ/** *(çilek, ahududu, yabanmersini gibi) ufak meyve*	**Дыргъдоны зайы гагадыргъ.** *Bahçede ufak meyveler yetişir.*
ахæссын /ˈaχɜšːən/ *götürmek; yanına almak*	**Уемæ гагадыргъ ахæссут.** *Meyveleri yanınıza alın.*
ноджы /nˈodžə/ *daha, ayrıca*	**Ноджы ма нæм зайы æрыскъæф.** *Ayrıca çileğimiz de yetişir.*
дзедыр (дзедыртæ) /zˈedər, zˈedərtɜ/ *böğürtlen*	**Ацы дзедыр у адджын.** *Bu böğürtlen tatlıdır.*
хъæлæрдзы /qɜlˈɜrzə/ **(хъæлæрдзытæ) /qɜlˈɜrzətɜ/** *frenküzümü*	**Хъæлæрдзытæ-ма мын рахæсс.** *Bana frenküzümü getirsene.*
зæрдæ (зæрдæтæ) /žɜrdˈɜ, žɜrdˈɜtɜ/ *kalp, gönül*	**Хорз зæрдæ йын ис.** *İyi kalpli bir adamdır.*
зæрдæмæ цæуын /žɜrdˈɜmɜ sɜwən/ *hoşa gitmek, beğenmek*	**Уæ дыргъдон мæ зæрдæмæ цæуы.** *Bahçeniz hoşuma gidiyor.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. зайын (yetişmek, bitmek) fiili cümlede yüklem olarak kullanıldığında özne ile sayıca uyumlaştırılmaz:

Нæ дыргъдоны **зайы** кæрдо**тæ**. (Bahçemizde armutlar yetişir.)

Yukarıdaki cümlede **зайын** fiili 3. tekil, кæрдо**тæ** ismi ise çoğuldur.

2. Bir nesnenin rengi aşağıdaki gibi sorulabilir:

Къабайы хуыз цавæр у? Къаба цыхуызæн у? (Elbise ne renk?)

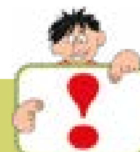
3. цъæх sıfatının Osetçede birkaç anlamı var:

цъæх → yeşil, mavi, boz

цъæх кæрдæг – yeşil ot
цъæх арв – mavi gök
цъæх бирæгъ – boz kurt

Genellikle konuşma sırasında renk belirtilirken ek bir açıklama yapılır:

цъæх – кæрдæгхуыз (кæрдæг'dan – ot), кæрдæгхуыз гауыз – yeşil halı;
цъæх – æрвхуыз (арв'dan – gök), æрвхуыз къарандас – mavi kurşunkalem;
цъæх – фæныкхуыз (фæнык'tan – kül), фæныкхуыз къаба – gri elbise.

2. Hatırınızda tutun.

Хуыз – renk

 сырх – kırmızı
 урс – beyaz
 сау – siyah
 бур – sarı
 морæ – kahve rengi

 цъæх – mavi, boz, yeşil
 æрвхуыз – açık mavi (gök rengi)
 фæныкхуыз – kül rengi
 кæрдæгхуыз – yeşil (ot rengi)

► **Зæгъ, дæ къабайы (хæдоны, ...) хуыз цавæр у.**

4. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Цы зайы дыргъдоны?
Bahçede ne yetişir?

Ацæмæз: **Ныр та нын нæ дыргъдон фенут.**
Atsamaz: *Şimdi ise bahçemizi görün.*

Дауыт: **Цы хорз фæткъуы бæлæстæ уæм ис.**
Davut: *Ne güzel elma ağaçlarınız var.*

Ацæмæз: **О, сырх фæткъуытæ адджын сты. Цъæхтæ та – туаг.**
Atsamaz: *Evet, kırmızı elmalar tatlı. Yeşillerse ekşi.*

Зæринæ: **Æмæ нын нæ кæрдотæ нæ федтат?**
Zarina: *Ya armutlarımızı görmediniz mi?*

Ремзи: **Кæрдотæ дæр уæм ис?**
Remzi: *Armutlarınız da mı var?*

Ацæмæз: **О, иутæ дзы сæрдыгон кæрдотæ сты, иннæтæ та – зымæгон. Чылауитæ дæр нæм ис.**
Atsamaz: *Evet, bazıları yaz armudu, diğerleri ise kış armudu. Eriklerimiz de var.*

Хадизæт: **Къомси нæма сцæттæ ис?**
Hadizat: *Ayva daha ermedi mi?*

Ацæмæз: **Къомси фæззæджы сцæттæ вæййы.**
Atsamaz: *Ayva sonbaharda erişir.*

Ацæмæз: **Зæринæ, ратон-ма сын фæткъуытæ æмæ кæрдотæ.**
Atsamaz: *Zarina, onlara elmalardan ve armutlardan koparsana.*

Зæринæ: **Ахæрут дыргътæ. Тынг адджын сты.**
Zarina: *Meyveler yeyin. Çok tatlılar.*

Дауыт: **Æцæг сты адджын.**
Davut: *Gerçekten de tatlı.*

Зæринæ: **Мæнæ ацы дыргътæ уемæ ахæссут.**
Zarina: *İşte bu meyveleri yanınıza alın.*

Хадизæт: **Бузныг, Зæринæ.**
Hadizat: *Teşekkürler, Zarina.*

Зæринæ: **Ноджы ма нæм гагадыргътæ дæр зайы: дзедыр, сырх хъæлæрдзы, сау хъæлæрдзы.**
Zarina: *Ayrıca böğürtlen, siyah ve kırmızı frenküzümü gibi meyveler de yetişiyor bizde.*

Темырболат:	**Ацæмæз, дæ дыргъдон мæ зæрдæмæ тынг фæцыдис.**
Temirbolat:	*Atsamaz, bahçen çok hoşuma gitti.*

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. сымах (siz) 2. çoğul kişi zamirinin ortaklık halinde iki biçimi var: tam ve kısa.

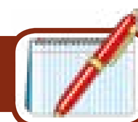
сымах (siz)	**сымахимæ** (tam biçim) (sizinle)	Æз сымахимæ цæуын. (Ben sizinle gidiyorum.)
	уемæ (kısa biçim) (sizinle)	Æз уемæ цæуын. (Ben sizinle gidiyorum.)

2. Birleşik isim yüklemi, **уæвын** (olmak / imek) bağlayıcı koşaç fiili ve isim ögesi aracılığıyla oluşturulur. İsim ögesi isim, sıfat ve diğer bazı söz bölüklerine mensup kelimelerle ifade edilmiş olabilir:

Къомси цæттæ у. (Ayva olgundur.)

Дыргътæ хæрзад сты. (Meyveler lezzetlidir.)

6. Alıştırmalar.

1. Arkadaşınızın bahçesindeki ağaçlara bakıyorsunuz. Gördüklerinize karşı tutumunuzu ifade edin.

– Цы хорз фæткъуы
бæлæстæ дæм ис!

Devam edin:

кæрдо бæлæстæ, къомси бæлæстæ, чылауи бæлæстæ.

2. Arkadaşınız gururla size bahçesini gösteriyor. Söylediklerine hayret dolu bir yanıt verin.

– Æмæ мын мæ кæрдотæ нæ федтат?
– Кæрдотæ дæр дæм ис?

Devam edin:

фæткъуытæ, чылауитæ, къомситæ.

3. Meyvelerin olgun olup olmadığını sorun.

– Къомси цæттæ нæма у?
– Нæ, цæттæ нæма у. / О, цæттæ у.

Devam edin:

хъæлæрдзы, дзедыр, æрыскъæф, сæнæфсир.

4. Bu meyveler olgunlaştı mı, olgunlaşmadı mı?

– Фæткъуытæ цæттæ сты?
– О, цæттæ сты. / Нæ, цæттæ
нæма сты.

Devam edin:

чылауитæ, къомситæ, кæрдотæ, сæнæфсир.

5. Atsamaz konuklar için meyve toplamasını rica eder.

– Зæринæ, ратон-ма сын фæткъуытæ.
– Хорз.

Devam edin:

кæрдотæ, чылауитæ, къомситæ, сæнæфсир.

6. Muhatabınıza bahçesinde hangi meyvelerin yetiştiğini sorun.

– Цавæр гагадыргътæ уæм зайы?
– Сау хъæлæрдзы нæм зайы.

Devam edin:

æрыскъæф, сырх хъæлæрдзы, дзедыр.

7. Konukları meyveleri tatmaya davet edin. Konuklar ne cevap verecekler?

– Ахæрут чылауитæ. Тынг
хæрзад сты.
– Бузныг. Æцæг сты хæрзад.

Devam edin:

фæткъуытæ, къомситæ, кæрдотæ.

8. Arkadaşlarla mağazaya gitmek istiyorsunuz. Başka nereye?

– Æз сымахимæ дуканимæ цæуын.

Devam edin:

Дзæуджыхъæу, Мæскуы, дыргъдон, скъола, музей.

9. Meyvelerin ne renk olduğunu sorun.

– Фæткъуыйы хуыз цавæр у?
– Сырх.

Devam edin:

сæнæфсир – сау, кæрдо – бур, чылауи – цъæх.

10. Polilogu ezberleyin.

11. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Аныхас кæнæм!

Нæ дыргъдон
Bizim bahçe

чылауи
erik

кæрдо
armut

сырх æмæ цъæх фæткъуытæ
kırmızı ve yeşil elmalar

къомси
ayva

æрыскъæф
çilek

сырх хъæлæрдзы
kırmızı frenküzümü

бал
vişne

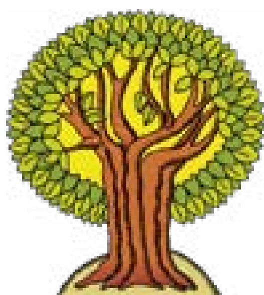
дзедыр
böğürtlen

сау хъæлæрдзы
siyah frenküzümü

Зæгъ, уæ дыргъдоны цы зайы.

8. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Бæлас йæ къалиутæй фидауы.

Ağaç dalları ile güzeldir.

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- meyvelerin adlarını söylediğinizde;
- birini meyveleri tatmaya davet ettiğinizde;
- meyvelerin olgun olup olmadığını sorduğunuzda;
- arkadaşlarla beraber bir yere gitme arzunuzu belirttiğinizde.

Фатимæ æмæ Мисурæт ныхас кæнынц
Fatima ile Mişurat sohbet ediyorlar

♦ *Bütün konuklar Atsamaz'ın bahçesini dolaşıyorlar. Ev sahipleri onlara meyveleri ikram ediyorlar. Fatima ve Misurat ise sohbet ediyorlar. Onlar birbirlerini daha iyi tanımak istiyorlar.*

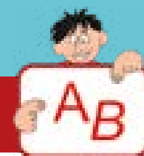
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- muhataba bir şeyin hoşuna gidip gitmediğini nasıl sormalı;
- muhataba yaşını nasıl sormalı;
- kaç yaşında olduğunuzu nasıl söylemeli;
- muhataba medeni durumu hakkında nasıl soru sormalı;
- kendi ailesini nasıl anlatmalı;
- muhataba nerede çalıştığını nasıl sormalı;
- muhataba kiminle yaşadığını nasıl sormalı.

Dilbilgisi:

- isimlerin ortaklık hali;
- koşaçlı birleşik isim yükleminin 1 ve 2. tekil kişileri;
- **-г** ile biten isimlerin ilgi hali.

12. Фатимæ æмæ Мисурæт ныхас кæнынц.
Fatima ile Mişurat sohbet ediyorlar.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

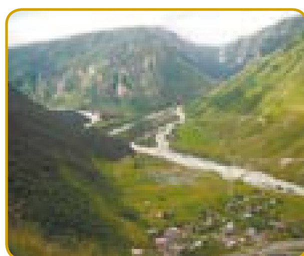
ныхас кæнын /nəχˈaš kзnəň/ *sohbet etmek, konuşmak*	**Мæ фыд æмæ мæ мад ныхас кæнынц.** *Babam ve annem sohbet ediyorlar.*
ам /am/ *burada, burası*	**Ам мæ зæрдæмæ цæуы.** *Burası hoşuma gidiyor.*
фыццаг /fəts:ˈag/ *birinci, ilk*	**Мах цæрæм фыццаг уæладзыджы.** *Biz birinci katta yaşıyoruz.*
хатт /χat:/ *kez, defa*	**Æз ам фыццаг хатт дæн.** *Burada ilk defayım.*
Уæрæсе /wзrˈзše/ *Rusya*	**Æз Уæрæсейы фыццаг хатт дæн.** *Rusya'da ilk defayım.*
Кавказ /kafkˈaz/ *Kafkasya*	**Ме 'мбал Кавказы цæры.** *Arkadaşım Kafkasya'da yaşıyor.*
ахуыр кæнын /ˈaχwər kзnən/ *öğrenmek, okumak*	**Мæ чызг ахуыр кæны скъолайы.** *Kızım okulda öğreniyor.*
нал /nal/ *artık, bundan sonra, bir daha (olumsuz cümlelerde)*	**Æз нал уарзын суардон.** *Artık maden suyu sevmiyorum.*
дыл (дæуыл) /dəl, dзwˈəl/ *sende, (senin) hakkında, üzerinde*	**Цал азы дыл цæуы?** *Kaç yaşındasın?*
аз (азтæ) /až, ažtз/ *yıl*	**Дæс азы дыл цæуы?** *On yaşında mısın?*
дыууын /dəw:ˈən/ *yirmi*	**Фатимæ, дыууын азы дыл цæуы?** *Fatima, sen yirmi yaşında mısın?*
мыл (мæныл) /məl, mзnˈəl/ *bende, hakkımda, üzerimde*	**Дыууын дыууæ азы мыл цæуы.** *Yirmi iki yaşındayım.*
институт /institˈut/ *enstitü*	**Æз институты ахуыр кæнын.** *Enstitüde öğreniyorum.*
фæсарæйнаг æвзаг /fзšˈarзjnag зvžag/ *yabancı dil*	**Цавæр фæсарæйнаг æвзаг ахуыр кæныс?** *Hangi yabancı dili öğreniyorsun?*
моймæдзыд /mˈojmзzəd/ *evli (kadın)*	**Моймæдзыд дæ?** *Evli (kadın) misin?*
йыл, ыл (уыл) /jəl, ˈuwəl/ *onda, (onun) hakkında, üzerinde*	**Фондз азы йыл цæуы.** *O beş yaşında.*

кæимæ /kɜˈimɜ/ *kiminle*	**Кæимæ цæрыс?** *Kiminle yaşıyorsun?*
дада (дадатæ) /dadˈa, dadˈatɜ/ *büyükbaba, dede*	**Ис мын дада.** *Dedem var.*
нана (нанатæ) /nanˈa, nanˈatɜ/ *büyükanne, nine*	**Мæ нана хуыйны Замирæт.** *Ninemin adı Zamirat'tır.*
хо (хотæ) /xo, xˈotɜ/ *kız kardeş*	**Мæ хойы ном у Ирæ.** *Kız kardeşimin adı İra.*
æфсымæр /ɜfŝˈəmɜr/ **(æфсымæртæ) /ɜfŝˈəmɜrtɜ/** *erkek kardeş*	**Ис ма мын æфсымæр дæр.** *Erkek kardeşim de var.*
бирæ /bˈirɜ/ *çok (miktar anlamında)*	**Бирæ дыргъытæ зайы ацы дыргъдоны.** *Bu bahçede çok meyve yetişir.*
арфæгонд /ˈarfɜgond/ *mübarek, kutsanmış; mutlu*	**Арфæгонд ут!** *Size teşekkür ederim! (Mübarek olun!)*
Алагир /alagˈir/ *Alagir*	**Ды Алагирæй дæ?** *Sen Alagir'li misin?*
Цыкола /səkˈola/ *Çikola*	**Æз Цыколайы цæрын.** *Ben Çikola'da yaşıyorum.*
Урсдон /uršdˈon/ *Ursdon*	**Сымах Урсдоны цæрут?** *Siz Ursdon'da mı yaşıyorsunuz?*
Цъæй /ts̱ʼɜj/ *Tsey*	**Цъæйы фæззыгон тынг рæсугъд у.** *Tsey'de sonbahar çok güzel.*

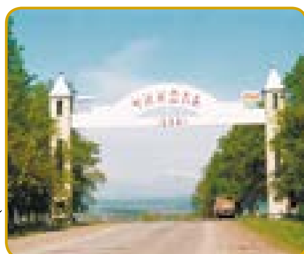
3. Аныхас кæнæм!

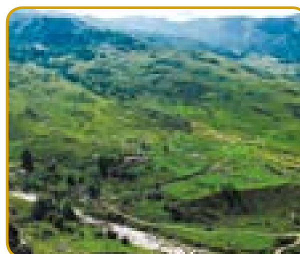
► **Зæгъæ, кæми цæрис, кæцæй дæ.**

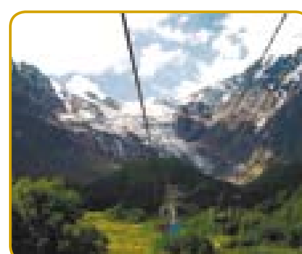
Алагир
Alagir

Цыкола
Çikola

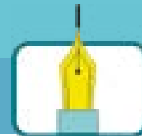

Урсдон
Ursdon

Цъæй
Tsey

3. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Birine yaşını şöyle sorabilirsiniz:

Дæуыл цал азы цæуы? (Yaşın ne?)
Цал азы **дыл** цæуы? (Kaç yaşındasın?)
Цас **дыл** цæуы? (Kaç yaşındasın?)

2. Yaşınızı şöyle söyleyebilirsiniz:

Мæныл цæуы дыууын фондз азы. (Ben yirmi beş yaşındayım.)
Фондз æмæ ссæдз азы **мыл** цæуы. (Yaşım yirmi beş.)
Цæуы **мыл** нудæс азы. (On dokuz yaşındayım.)

æз (ben) zamirinin dış bulunma halinin tam (**мæныл**) veya kısa (**мыл**) biçimini içeren cümlelerdeki kelime sırasına dikkat edin. **мæныл** kelimesi mantıksal vurgu altındadır.

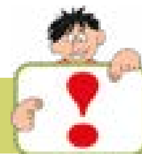
3. Üçüncü bir kişinin yaşını şöyle belirtebilirsiniz:

Ууыл цæуы фондз азы. (O, beş yaşında.)
Цæуы **йыл** фондз азы. (O, beş yaşında.)

Cümledeki mantıksal vurgu **ууыл** kelimesine düştüğü takdirde tam biçim (**ууыл** – o) kullanılır.

4. **нал** kelimesi "artık değil / bir daha olmaz" anlamlarına sahiptir:

Æз абон **нал** цæуын базармæ. (Bugün bir daha çarşıya gitmem.)
Нал мæ фæнды заводы кусын. (Artık fabrikada çalışmak istemiyorum.)

2. Hatırınızda tutun.

21'den 30'a kadar hesap

21 – дыууын иу	**26** – дыууын æхсæз
22 – дыууын дыууæ	**27** – дыууын авд
23 – дыууын æртæ	**28** – дыууын аст
24 – дыууын цыппар	**29** – дыууын фараст
25 – дыууын фондз	**30** – æртын

5. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Фатимæ æмæ Мисурæт ныхас кæнынц.
Fatima ile Mişurat sohbet ediyorlar.

Фатимæ: *Fatima:*	**Мисурæт, дæ зæрдæмæ цæуы Ирыстоны?** *Misurat, Osetya hoşuna gidiyor mu?*
Мисурæт: *Misurat:*	**О, Ирыстон мæ зæрдæмæ тынг цæуы.** *Evet, Osetya çok hoşuma gidiyor.*
Фатимæ: *Fatima:*	**Фыццаг хатт дæ Кавказы?** *Kafkasya'da ilk defa mısın?*
Мисурæт: *Misurat:*	**О, фыццаг хатт. Уæрæсейы дæр фыццаг хатт дæн.** *Evet, ilk defa. Rusya'da da ilk defayım.*
Фатимæ: *Fatima:*	**Мисурæт, ахуыр ма кæныс?** *Misurat, daha öğreniyor musun?*
Мисурæт: *Misurat:*	**Нæ, ахуыр нал кæнын. Дыууæ азы скъолайы кусын.** *Hayır, artık öğrenmiyorum. İki yıldır okulda çalışıyorum.*
Фатимæ: *Fatima:*	**Æмæ дыл цал азы цæуы?** *Ama kaç yaşındasın?*
Мисурæт: *Misurat:*	**Цæуы мыл дыууын фондз азы.** *Yirmi beş yaşındayım.*
Фатимæ: *Fatima:*	**Мæныл та дыууын аст азы цæуы.** *Bense yirmi sekiz yaşındayım.*
Мисурæт: *Misurat:*	**Ды та кæм кусыс?** *Ya sen nerede çalışıyorsun?*
Фатимæ: *Fatima:*	**Æз институты кусын фæсарæйнаг æвзæгты ахуыргæнæгæй.** *Bir enstitüde yabancı dil öğretmeni olarak çalışıyorum.*
Мисурæт: *Misurat:*	**Фатимæ, моймæдзыд дæ?** *Fatima, evli misin?*
Фатимæ: *Fatima:*	**О, моймæдзыд дæн.** *Evet, evliyim.*

12. Фатимæ æмæ Мисурæт ныхас кæнынц.
Fatima ile Mişurat sohbet ediyorlar.

Мисурæт: *Misurat:*	**Бинонтæй дын цы ис?** *Ailende kim var?*
Фатимæ: *Fatima:*	**Иу лæппу нын ис нæ цардæмбалимæ. Цæуы йыл дыууæ азы. Ды та моймæдзыд дæ?** *Kocamla bir oğlumuz var. İki yaşındadır. Ya sen evli misin?*
Мисурæт: *Misurat:*	**Нæ, моймæдзыд нæма дæн.** *Hayır, henüz evli değilim.*
Фатимæ: *Fatima:*	**Æмæ кæимæ цæрыс?** *Ya kiminle yaşıyorsun?*
Мисурæт: *Misurat:*	**Ис мын дада, нана, фыд, мад, хо æмæ æфсымæр.** *Büyükdedem, büyükannem, babam, annem, kız kardeşim ve erkek kardeşim var.*
Фатимæ: *Fatima:*	**Бирæ бинонтæ тынг хорз у. Амонддзжынæй цæрут!** *Büyük aile çok güzeldir. Mutlu yaşayın!*
Мисурæт: *Misurat:*	**Сымах дæр амонддзжын ут!** *Siz de mutlu olun!*

6. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Birleşik isim yüklemindeki **уæвын** (olmak / imek) koşaç fiili 1. kişide **дæн**, 2. kişide **дæ**, 3. kişide **у** biçimini alır.

Æз моймæдзыд **дæн**. (Ben evliyim.) Ды моймæдзыд **дæ**? (Sen evli misin?) Уыцы чызг рæсугъд **у**. (O kız güzeldir.)

2. Ortaklık halindeki isimler кæимæ? (kiminle?), цæимæ? (neyle?) sorularını yanıtlar ve **-имæ** bitiş ekini alır: лæг**имæ** (erkekle, kocayla), лæппу**имæ** (erkek çocukla, oğulla), чызг**имæ** (kızla).

Ortaklık halindeki çoğul isimlerde **-æ** yalın hal bitiş eki düşer: бинонтæ (aile) – бинонт**имæ** (aileyle); хотæ (kız kardeşler) – хот**имæ** (kız kardeşlerle); æфсымæртæ (erkek kardeşler) – æфсымæрт**имæ** (erkek kardeşlerle).

3. Sayılardan sonra isimler ilgi halinde kullanılır. İsim **-г** ile bittiğinde ilgi halinde **-г** sesi **-дж**'ye dönüşür:

фын**г** → æртæ фын**дж**ы, цыппар фын**дж**ы;
аразæ**г** → дæс аразæ**дж**ы, фондз аразæ**дж**ы;
сæлдæ**г** → дыууæ сæлдæ**дж**ы, æртæ сæлдæ**дж**ы.

7. Alıştırmalar.

1. Muhatabınıza buranın hoşuna gidip gitmediğini sorun. Cevabı ne olacak?

– Дæ зæрдæмæ цæуы Ирыстоны?
– О, ам мæ зæрдæмæ тынг цæуы.

Devam edin:

Дзæуджыхъæу, Турк, Дигора, Æрыдон, Беслæн.

2. Muhatabınıza kaç yıldan beri çalışmakta olduğunu sorun. Cevabı ne olacak?

– Цал азы кусыс скъолайы?
– Дыууæ азы.

Devam edin:

театр – æртæ азы, завод – иуæндæс азы, рынчындон – авд азы.

3. Muhatabınızın kaç yaşında olduğunu öğrenin.

– Цал азы дыл цæуы?
– Цæуы мыл дыууын фондз азы.

Devam edin:

дыууын æхсæз, дыууын аст, дыууын авд, дыууын æртæ, дæс æмæ ссæдз, авд æмæ ссæдз.

4. Bayan muhatabınıza medeni durumu hakkında soru sorun. Cevabı ne olacak?

– Фатимæ, моймæдзыд дæ?
– О, моймæдзыд дæн. / Нæ, моймæдзыд нæ дæн.

Devam edin:

Ларисæ, Мæдинæ, Беллæ, Тамарæ, Иветæ.

5. Erkek muhatabınıza medeni durumu hakkında soru sorun. Cevabı ne olacak?

– Æмзор, бинойнаг дын ис?
– О, бинойнаг мын ис. / Нæ, бинойнаг мын нæй.

Devam edin:

Таймураз, Алихан, Бимболат, Ибрагим, Чермен.

6. Muhatabınızın çocukları kaç yaşında? Birbirinizle sohbet edin.

– Цал азы цæуы дæ лæппуйыл / чызгыл?
– Дыууæ азы.

Devam edin:

æртæ азы, фондз азы, æхсæз азы, авд азы, дæс азы.

7. Muhatabınıza ailesini sorun. Cevabı nasıl olacak?

– Бинонтæй дын цы ис?
– Иу лæппу нын ис мæ цардæмбалимæ.

Devam edin:

иу чызг, дыууæ чызджы, æртæ лæппуйы, чызг æмæ лæппу.

8. Muhatabınıza kiminle yaşadığını sorun.

– Кæимæ цæрыс? Дæ мадимæ?
– О, мæ мадимæ. / Нæ, мæ мадимæ нæ цæрын.

Devam edin:

дæ фыд, дæ хо, де 'фсымæр, дæ нана, дæ дада.

9. Bir aileye mutlu yaşamlar dileyin. Muhatabınız ne cevap verecek?

– Амондджынæй цæрут!
– Бузныг.

Devam edin:

стыр бузныг, арфæгонд ут.

10. Dialogu ezberleyin.

11. Dialogu rolleri paylaşarak oynayın.

8. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Мады зæрдæ сабийæн – хур, фыды зæрдæ – мæй.

Bir çocuk için annenin gönlü güneş, babanın gönlü aydır.

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- muhatabınıza bir şeyin hoşuna gidip gitmediğini sorduğunuzda;
- bir şeyin hoşunuza gittiğini veya gitmediğini bildirdiğinizde;
- muhatabınıza yaşı hakkında soru sorduğunuzda;
- kaç yaşında olduğunuzu ya da başka birinin kaç yaşında olduğunu söylediğinizde;
- muhatabınıza medeni durumu hakkında soru sorduğunuzda;
- kendi ailenizi anlattığınızda;
- muhatabınıza nerede çalıştığını sorduğunuzda;
- muhatabınıza kiminle yaşadığını sorduğunuzda.

Хорзæй баззайут!
Hoşça kalın!

♦ *Konuklar Atsamaz'ın evinden ayrılıyor ve kendisine ağırlama için teşekkür ediyorlar.*

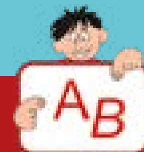
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- ayrılırken ev sahibine ne demeli;
- konuklara biraz daha kalmalarını nasıl önermeli;
- yarınki planlarınızı nasıl anlatmalı;
- birine konukseverliği için nasıl teşekkür etmeli;
- ev sahibi bayanı pişirdiği yemekler için nasıl övmeli;
- nasıl veda etmeli;
- iyi yolculuklar nasıl dilemeli.

Dilbilgisi:

- 2. çoğul kişideki fiillerin emir kipi;
- **уæвын** koşaç fiilini içeren birleşik isim yükleminin 1 ve 2. çoğul kişileri;
- 2. tekil kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişli fiiller);
- kişi zamirlerinin verme hali (düzenleme).

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

хорзæй /χˈoržзj/
iyilikle, güzellikle

баззайын /bˈaž:ajәn/
kalmak

махæн /mˈaχзn/
bize

афон (афæнттæ) /ˈafon, ˈafontз/
zaman; mevsim

нырма /nәrmˈa/
şimdilik; henüz; daha

раджы /rˈadžә/
erkenden; çoktan beri

куыннæ /kwәn:ˈз/
olmaz olur mu

кæдæм /kзdˈзm/
nereye

ком (кæмттæ) /kom, kзmt:ˈз/
(dar) boğaz, vadi

Куырттаты ком /kwәrt:ˈatә kom/
Kurtata vadisi

уромын /ˈuromәn/
durdurmak; geciktirmek; tutmak

афтæ /ˈaftз/
böyle

суазæг кæнын /šwˈažзk kзnәn/
konuğu ağırlamak, hüsnükabul göstermek

кæй /kзj/
ki (bağlaç); kimin, kimi

тыххæй /tәχ:ˈзj/
uğruna, için

Хорзæй баззай!
Hoşça kal!

Хорзæй баззайут!
Hoşça kalın!

Махæн та насджын рахæсс.
Bize de kabaklı börek getir.

Цæуын афон нын у.
Gitme zamanımız geldi.

Чылауитæ нырма цъæх сты.
Erikler daha yeşildir.

Нырма раджы у.
Şimdilik erken.

Уыцы лæппуйы куыннæ федтон!
O çocuğu nasıl görmedim!
(görmemiş olur muyum!)

Кæдæм цæуыс?
Nereye gidiyorsun?

Кæцы коммæ цæут?
Hangi vadiye gidiyorsunuz?

Куырттаты коммæ цæуæм.
Kurtata vadisine gidiyoruz.

Нал уæ уромын.
Sizi artık tutmuyorum.

Афтæ дæр вæййы.
Böyle de oluyor.

Тынг хорз нæ суазæг кодтат.
Bizi çok güzel ağırladınız.

Бузныг, афтæ нæ кæй суазæг кодтат, уый тыххæй.
Bizi böyle ağırladığınız için teşekkür ederiz.

Æз дæр дæу тыххæй цæуын.
Ben de senin için gidiyorum.

зилын /š'ilзn/
dönmek; bakmak (hastaya, bahçeye vb.)

Æз бæлæстæм зилын.
Ben ağaçlara bakıyorum.

фæндараст /fзnd'arašt/
iyi (hayırlı) yolculuklar, güle güle

Фæндараст у, Хъантемыр!
Hayırlı yolculuklar, Kantemir!

бахæццæ уæвын /b'aχзt͜sːз wзvən/
ulaşmak, varmak

Дзæбæхæй бахæццæ у.
Uğurlar olsun!
(Selametle varasın!)

хи /χi/
kendi; kendini

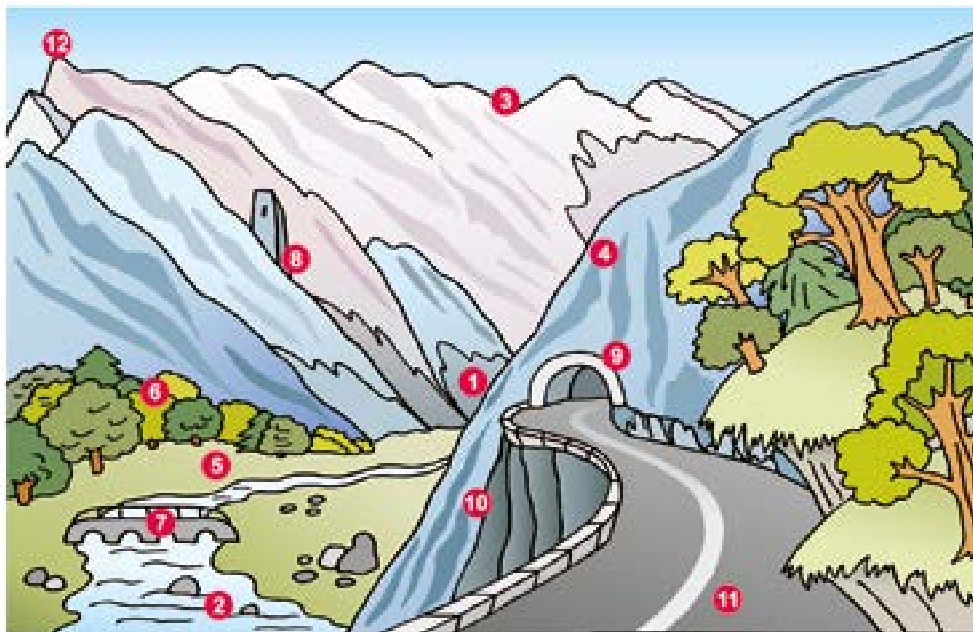
Мах цæрæм хи хæдзары.
Biz kendi evimizde yaşıyoruz.

хур /χur/
güneş

Хур тавы.
Güneş sıcak verir.

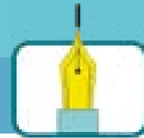
2. Hatırınızda tutun!

1. ком – vadi, boğaz
2. цæугæдон – akarsu, nehir
3. хохы рагъ – sıradağ
4. къуылдым – yamaç
5. æрдуз – orman alanı, kayran
6. хъæд – orman
7. хид – köprü
8. мæсыг – kule
9. тъунел – tünel
10. къардиу – uçurum
11. фæндаг – yol
12. хохы цъупп – dağ tepesi

3. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Ayrılırken aşağıdaki deyimler kullanılır:

Хорзæй баззай! – Hoşça kal! (Bir kişiye hitaben.)
Хорзæй баззайут! – Hoşça kalın! (Birkaç kişiye hitaben.)

2. а- öneki fiile eylemin kısalığı anlamını verir:

Ахæр-ма! (Yiyiver!) **А**бадут ма! (Biraz) daha oturun!)

3. тыххæй (uğrunda, için) sontakısı isimden sonra gelir:

Ме ’мбалы **тыххæй** бадын ам. (Burada arkadaşım için oturuyorum.)

тыххæй sontakısı **уый** kelimesiyle birleşerek **уый тыххæй** (çünkü; -dığı için, -dan dolayı) terkibini oluşturur. **уый тыххæй**, temel cümlenin ortasında bir yan cümleciğin bulunduğuna işaret eder ve cümlenin tam sonunda yer alır.

Бузныг, кæй нæ суазæг кодтат, **уый тыххæй**.
(Bizi ağırladığınız için teşekkür ederiz.)

4. Bir isim olarak **хæлар** kelimesi "dost, arkadaş, ahbap" anlamlarına gelmektedir.

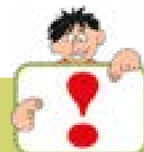
Алан **мæ хæлар** у. (Alan dostumdur.)

Bir sıfat olarak **хæлар** kelimesi "hayırlı; hoş" anlamlarına gelmektedir.
«**Хæлар уын уæд**» deyimi "Afiyet olsun! Yarasın!" anlamına sahiptir.

5. Osetçe şu şekilde hayırlı (iyi) yolculuklar dileyebilirsiniz:

Фæндараст у. – İyi yolculuklar. (Bir kişiye hitaben.)
Фæндараст ут. – İyi yolculuklar. (Birkaç kişiye hitaben.)
Дзæбæхæй бахæццæ у. – Selametle varasın.
Дзæбæхæй бахæццæ ут. – Selametle varasınız.

4. Hatırınızda tutun.

5. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Хорзæй баззайут!
Hoşça kalın!

Дауыт: **Ацæмæз, уæ дыргъдон цы стыр у! Дæхæдæг æм зилыс?**
Davut: *Atsamaz, bahçeniz ne kadar büyük! Ona kendin mi bakıyorsun?*

Ацæмæз: **Мæ фыдимæ зилæм нæ дыргъдонмæ.**
Atsamaz: *Bahçemize babamla biklikte bakıyoruz.*

Дауыт: **Хорз дыргъ бæлæстæ уæм ис. Æз дæр уарзын бæлæстæм зилын.**
Davut: *İyi meyve ağaçlarınız var. Ağaçlara bakmayı ben de severim.*

Ацæмæз: **О, хи дыргъдоны дыргътæ хæрзаддæр сты. Уемæ аххæссут дыргътæ фысымуатмæ.**
Atsamaz: *Evet, kendi bahçenin meyveleri daha lezzetlidir. Meyveleri yanınıza otele alın.*

Дауыт: **Бузныг, Ацæмæз. Ныр нын цæуын афон у.**
Davut: *Teşekkürler, Atsamaz. Artık gitme zamanımız geldi.*

Ацæмæз: **Абадут! Нырма раджы у.**
Atsamaz: *Biraz oturun! Daha erken.*

Дауыт: **Нæ, цæуын нæ хъæуы. Райсом хохмæ нæ цæуæм?**
Davut: *Hayır, gitmemiz gerek. Yarın dağlara gitmiyor muyuz?*

Ацæмæз: **О, райсом хохмæ цæуæм. Кæцы коммæ цæуæм?**
Atsamaz: *Evet. Yarın dağlara gidiyoruz. Hangi vadiye gidiyoruz?*

Мисурæт: **Куыртатты. Ды нæ цæуыс махимæ?**
Misurat: *Kurtata vadisine. Sen bizimle gitmiyor musun?*

Ацæмæз: **Куыд нæ цæуын? Æнæмæнг цæуын.**
Atsamaz: *Gitmez olur muyum? Mutlaka gidiyorum.*

Дауыт: **Фатимæ, цæттæ стут цæуынмæ?**
Davut: *Fatima, gitmeye hazır mısınız?*

Фатимæ: **О. Цæттæ стæм. Цомут.**
Fatima: *Evet. Hazırız. Gidelim.*

Мисурæт: **Мæдинæт, тынг хæрзад чъиритæ скодтай. Дæ бæгæны та – æцæг ирон бæгæны.**
Misurat: *Madinat, çok iyi börekleri pişirdiniz. Biranız da gerçek bir Oset birası.*

Мæдинæт: *Madinat:*	**Хæлар уын уæд, мæ хуртæ.** *Afiyet olsun, sevgililerim.*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Кæд райсом хохмæ цæуæм, уæд уæ нал уромын.** *Yarın dağlara gidiyorsak, sizi daha fazla geciktirmiyorum.*
Ремзи: *Remzi:*	**Стыр бузныг, афтæ нæ кæй суазæг кодтат, уый тыххæй.** *Bizi böyle ağırladığınız için çok teşekkür ederiz.*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Фæндараст! Дзæбæхæй бахæццæ ут!** *Güle güle! Uğurlu yolculuklar!*
Дауыт: *Davut:*	**Бузныг. Хорзæй баззайут!** *Teşekkürler. Hoşça kalın!*

3. Аныхас кæнæм!

зымæг

уалдзæг

фæззæг

сæрд

Æз уарзын мит.[1]

Æз уарзын сæрдыгон дидинджытæ[4].

Мæ зæрдæмæ цæуы фæззыгон хъулон[2] хъæд[3].

Мæ зæрдæмæ цæуы уалдзыгон цъæх сыфтæр[5].

---

[1] мит – kar
[2] хъулон – rengarenk
[3] хъæд – orman
[4] дидинæг (дидинджытæ) – çiçek
[5] сыфтæр – yapraklar

7. Dilbilgisi açıklamaları.

1. афон у ifadesi ile mastar kullanılır: Цы ми кæнын **афон у**? (Ne yapma zamanıdır?) – Цæуын **афон у**. (Gitme zamanıdır.)

Mastar, cümlenin diğer ögeleriyle tamamlanmış olabilir. Mastarlı deyim, **афон у** ifadesinden önce yer alır: Махæн цæуын **афон у**. (Gitme zamanımızdır.)

2. 2. çoğul kişideki fiiller emir kipinde **-ут** bitiş ekini alır:

Абад**ут**! (Biraz oturun!)
Амондджынæй цæр**ут**! (Mutlu yaşayın!)
Хорзæй баззай**ут**! (Hoşça kalın!)

Yüklemi emir kipinde olan cümlelerde yüklem en son pozisyonda yer alır.

3. Birleşik isim yüklemindeki **уæвын** (olmak / imek) koşaç fiili 1. çoğul kişide **стæм**, 2. çoğul kişide **стут** biçimini alır:

– Лæппутæ, цæттæ **стут**? (Çocuklar, hazır mısınız?)
– О, цæттæ **стæм**. (Evet, hazırız.)

4. 2. tekil kişideki geçişli fiiller geçmiş zamanda **-ай** bitiş ekini alır:

Абон (bugün)	**Знон (dün)**
Ды мæн фæрсыс. (Sen bana soruyorsun.) Ды чъиритæ кæныс? (Sen börekleri pişiriyor musun?) Ды исыс дыргътæ. (Sen meyveleri alıyorsun.)	Ды мæн фарст**ай**. (Sen bana soruyordun.) Ды чъиритæ кодт**ай**? (Sen börekleri pişiriyor muydun?) Ды ист**ай** дыргътæ. (Sen meyveleri alıyordun.)

5. Kişi zamirlerinin verme halindeki tam ve kısa biçimleri aşağıdaki gibidir:

Чи? Kim? → **Кæмæн?** Kime?

æз → мæнæн (мын)
(ben → bana)

мах → махæн (нын)
(biz → bize)

ды → дæуæн (дын)
(sen → sana)

сымах → сымахæн (уын)
(siz → size)

уый → уымæн (ын)
(o → ona)

уыдон → уыдонæн (сын)
(onlar → onlara)

8. Hatırınızda tutun.

Абон (bugün)

Цы ми кæныс?
(Ne yapıyorsun?)

Знон (dün)

Цы ми кодтай?
(Ne yapıyordun?)

хæрын (yemek)

Ды **хæрыс** дыргътæ.
(Meyveleri **yiyorsun**.)

Ды **хордтай** дыргътæ.
(Meyveleri **yiyordun**.)

хонын (davet etmek)

Ды уæхимæ **хоныс** Фатимæйы.
(Fatima'yı kendinize **davet ediyorsun**.)

Ды уæхимæ **хуыдтай** Фатимæйы.
(Fatima'yı kendinize **davet ediyordun**.)

дзурын (konuşmak, çağırmak)

Ды **дзурыс** мæнмæ.
(Beni **çağırıyorsun**.)

Ды **дзырдтай** мæнмæ.
(Beni **çağırıyordun**.)

исын (almak)

Ды **исыс** дзидза.
(Et **alıyorsun**.)

Ды **истай** дзидза.
(Et **alıyordun**.)

фыссын (yazmak)

Ды **фыссыс** мæнмæ.
(Bana **yazıyorsun**.)

Ды **фыстай** мæнмæ.
(Bana **yazıyordun**.)

фæрсын (sormak)

Ды **фæрсыс** мæн.
(Bana **soruyorsun**.)

Ды **фарстай** мæн.
(Bana **soruyordun**.)

14

7. Alıştırmalar.

1. Birbirinizle sohbet edin.

– Хорз дыргъдон дын ис.
Дæхæдæг æм зилыс?
– Мæ фыдимæ.

Devam edin:

хæдзар – мæ чызг,
кæрт – мæ хо.

2. Kimin gitme zamanının geldiğini sorun.

– Кæмæн у цæуын афон?
– Махæн у цæуын афон.
– Табуафси, ацæут!

Devam edin:

мæнæн, дæуæн, уымæн,
сымахæн, уыдонæн.

3. Konuklara yanlarına bir şeyler almalarını önerin.

– Уемæ ахæссут дыргътæ
фысымуатмæ.
– Стыр бузныг.

Devam edin:

фæткъуытæ, сæнæфсир,
чылауи, чъиритæ,
адджинæгтæ.

4. Neye hazırsınız / hazır değilsiniz?

– Цæттæ стут цæуынмæ?
– О, цæттæ стæм. / Нæ, цæттæ
не стæм.

Devam edin:

дзурын, хæрын, кусын,
зарын, кафын.

5. Ev sahibi bayana lezzetli börekleri pişirmiş olduğunu söyleyin. Kendisi ne cevap verecek?

– Тынг хæрзад чъиритæ скодтай.
– Хæлар уын уæд.
– Бузныг.

Devam edin:

насджынтæ,
уæлибæхтæ,
картофджынтæ,
къабускаджынтæ.

6. Ev sahibi bayana gerçek Oset yemekleri pişirmiş olduğunu söyleyin. Kendisi ne cevap verecek?

– Дæ бæгæны – æцæг ирон бæгæны.
– Бузныг, хæлар уын уæд.

Devam edin:

физонæг, фыдджын,
уæливых, лывзæ.

7. Konuklara onları artık tutmadığınızı söyleyin.

– Кæд хохмæ цæут, уæд уæ
нал уромын.
– О, хохмæ цæуæм.

Devam edin:

Æрыдон, Беслæн, дукани,
парк, Куырттаты ком.

8. Konuklara iyi yolculuklar dileyin. Cevapları ne olacak?

– Нæ уазджытæ, дзæбæхæй
бахæццæ ут!
– Бузныг. Хорзæй баззайут!

Devam edin:

чызджытæ, лæппутæ,
сывæллæттæ,
Мæдинæт æмæ Зæринæ,
мæ зынаргъ ныййарджытæ.

9. Polilogu ezberleyin.

10. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

10. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Уалдзæг – рæсугъд, фæззæг – хъæздыг.

İlkbahar güzel, sonbahar zengindir.

11. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- ayrılmak istediğinizi ev sahibine bildirdiğinizde;
- konuklara biraz daha kalmalarını önerdiğinizde;
- yarınki planlarınızı açıkladığınızda;
- gösterilen konukseverlik için şükranları belirttiğinizde;
- ev sahibi kadını pişirdiği yemeklerden dolayı övdüğünüzde;
- veda ettiğinizde;
- iyi yolculuklar dilediğinizde.

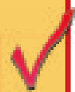
Мах фæнды истытæ балхæнын
Bir şeyler satın almak istiyoruz

♦ *Grup dağlara bir gezi yapacak. Seyahate hazırlanmak için neler ve nereden alacaklarını tartışıyorlar.*

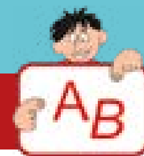
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- nerede alışveriş yapabileceğinizi nasıl sormalı;
- mağazaların ne zaman açık olduğunu nasıl öğrenmeli;
- ihtiyacınız olan ürünü nereden satın alabileceğinizi nasıl sormalı;
- yardım için nasıl teşekkür etmeli.

Dilbilgisi:

- sıfatların (аслам – аслам**дæр**; хорз – хуыз**дæр**) ve zarfların (раджы – раз**дæр**) karşılaştırma derecesi;
- çoğul isimlerin ayrılma hali (халсарт**æй**);
- 1, 2, ve 3. tekil kişideki fiillerin gelecek zamanı.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

æлхæнын /зlχ'зnən/
(satın) almak

Æз æлхæнын пъалто.
Palto satın alıyorum.

æххуыс кæнын /'aχ:wəš kзnən/
yardım etmek

Ды дæ мадæн æххуыс кæныс?
Annene yardım ediyor musun?

мæнмæ /mзnm'з/
bende, bana

Мæнмæ дæр ис дæгъæл.
Bende de anahtar var.

мæнмæ гæсгæ /mзnm'з gзškз/
bana göre, bence

Мæнмæ гæсгæ, ай мах уат у.
Bence, bu odamızdır.

супермаркет /superm'arket/
süpermarket

Супермаркетмæ цæуыс дыргътæ æлхæнынмæ?
Meyve almak için süpermarkete mi gidiyorsun?

байгом уæвын /b'ajgom wзvən/
açılmak

Дукани байгом вæййы фараст сахатыл.
Mağaza saat dokuzda açılır.

алцы (алцыдæр) /'alsə/ /'alsədзr/
her şey

Алцы зонын хорз у.
Her şey bilmek iyidir.

дзы /zə/
orada

Алцы балхæнæн дæр дзы ис?
Orada her şey alınabilir mi?

халсар (халсартæ) /χ'alšar, χ'alšartз/
sebze

Халсартæ балхæн!
Sebzeleri al!

базар (базартæ) /b'ažar, b'ažartз/
pazar, çarşı

Базармæ цæуыс?
Pazara mı gidiyorsun?

хуыздæр /χwəžd'зr/
daha iyi

Ацы цырыхъхъытæ хуыздæр сты.
Bu çizmeler daha iyi.

аслам /ašl'am/
ucuz; ucuza

Базары халсартæ аслам сты.
Pazardaki sebzeler ucuzdur.

уал /wal/
şimdilik

Сымах уал ам абадут.
Şimdilik burada oturun.

раздæр /r'aždзr/
daha erken; önce; eskiden

Æз дæуæй раздæр балхæдтон худ.
Ben şapkayı senden önce aldım.

пъамидор /p’am'idor/ (пъамидортæ) /p’am'idortз/
domates

Æз уарзын пъамидортæ.
Domatesleri seviyorum.

14. Мах фæнды истытæ балхæнын.
Bir şeyler satın almak istiyoruz.

джитъри (джитъритæ) /dž'it'ri, dž'it'ritз/ *hıyar, salatalık*	**Джитъритæ зынаргъ не сты.** *Salatalık pahalı değil.*
хъæдындз (хъæдындзтæ) /qзd'эnz, qзd'эnstз/ *soğan*	**Хъæдындзтæ балхæдтай?** *Soğan aldın mı?*
цывзы (цывзытæ) /sэvž'э, sэvž'этз/ *biber*	**Æз балхæдтон цъæх цывзытæ.** *Yeşil biber aldım.*
хъонтхора /q'ontχora/ **(хъонтхоратæ) /q'ontχoratз/** *dereotu*	**Хъонтхора мын æртон.** *Bana dereotu kopar.*
басгæрдæг /b'aškзrdзk/ *maydanoz*	**Æз басгæрдæг дæр балхæдтон.** *Mayadanoz da aldım.*
бацæуын /b'asзwэn/ *yaklaşmak, (yanına) gelmek / varmak; girmek*	**Æз уæм уырдæм бацæудзынæн.** *Oraya yanınıza geleceğim.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Osetçede **исты** (bir şey), **иннæ** (başka) zamirlerinin çoğulu **истытæ**, **иннæтæ** biçimindedir.

Мах базары **истытæ** балхæнæм. (Biz pazardan bir şeyler alacağız.)
Чермен, **иннæтæ** дæр æрбацыдысты? (Çermen, başkaları da geldiler mi?)

2. **æлхæнын** (satın almak) fiili, eylemin hızlılığını belirten **а-** (önekini aldığında алхæнын biçimine girer. Kökün başındaki **алхæнын** girer. Kökün başındaki **æ** sesi düşer.

3. **ацæуын** fiili "gitmek, ayrılmak, çekilmek" anlamına gelmektedir:

Æз **цæуын** базармæ. (Pazara gidiyorum.)
Æз **ацыдтæн** хæдзарæй. (Evden ayrıldım.)

4. «**Цасмæ кусы дукани?**» (Mağaza kaça kadar çalışıyor?) sorusunun cevabı şöyle olabilir:

Дукани кусы авд сахатмæ. (Mağaza saat yediye kadar çalışıyor.)
Дукани кусы аст сахатмæ. (Mağaza saat sekize kadar çalışıyor.)

5. ис балхæнæн (satın alınabilir), **ис ацæуæн** (gidilebilir), **ис бакæнæн** (yapılabilir) tipi deyimler eylemin gerçekleştirilebilirliğini belirtir.

6. İki kelimeden oluşan bir kelime grubu içinde ilk kelime zayıf ünlüyle bittiği, ikinci kelime ise zayıf ünlüyle başladığı durumda ikinci zayıf ünlü düşer. Yazıda düşen ünlünün yerine kesme işareti konulur: Цы ’лхæнæм? (Ne alıyoruz?)

3. Анывхас кæнæм!

– **Кæдæм цæуыс?**
– *Nereye gidiyorsun?*

– **Кæцæй ацыдтæ?**
– *Nereden ayrıldın?*

– Æз цæуын фысымуатмæ.

Фысымуат

– Æз фысымуатæй ацыдтæн.

– Æз цæуын дуканимæ.

...

Дукани

– Æз дуканийæ ацыдтæн.

...

4. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Мах фæнды истытæ балхæнын.
Bir şeyler satın almak istiyoruz.

Хадизæт:	**Истытæ нæ алхæнын хъæуы. Нæ нын баххуыс кæндзынæ? Кæцы дуканимæ фæцæуæм?**
Hadizat:	*Bir şeyler satın almamız gerek. Bize yardımcı olmaz mısınız? Hangi mağazaya gidelim?*
Администратор:	**Мæнмæ гæсгæ, супермаркетмæ.**
Resepsiyon görevlisi:	*Bana göre, süpermarkete.*
Хадизæт:	**Цал сахатыл байгон вæййы уæ супермаркет?**
Hadizat:	*Süpermarketiniz kaçta açılır?*
Администратор:	**Супермаркет байгом вæййы фараст сахатыл æмæ кусы изæры дæс сахатмæ.**
Resepsiyon görevlisi:	*Süpermarket saat dokuzda açılır ve akşam ona kadar çalışır.*
Хадизæт:	**Алцы балхæнæн дæр дзы ис?**
Hadizat:	*Orada her şey alınabilir mi?*
Администратор:	**О, алцы дæр дзы ис. Фæлæ халсартæ æмæ дыргътæ хуыздæр у базары балхæнын. Уым асламдæр сты.**
Resepsiyon görevlisi:	*Evet, orada her şey var. Ancak sebze ve meyveleri pazardan almak daha iyi. Orada daha ucuzlar.*
Хадизæт:	**Уæдæ халсартæ æмæ дыргътæ базары балхæндзыстæм. Бузныг, тынг нын баххуыс кодтай.**
Hadizat:	*O halde sebze ve meyveleri pazardan alacağız. Teşekkürler, bize çok yardımcı oldunuz.*
Администратор:	**Табуафси.**
Resepsiyon görevlisi:	*Rica ederim.*
Мисурæт:	**Раздæр базармæ ацæудзыстæм æмæ уал дыргътæ æмæ халсартæ балхæндзыстæм.**
Misurat:	*Önce pazara gidip meyve ve sebze alacağız.*
Дауыт:	**Халсартæй та цы ’лхæнæм?**
Davut:	*Sebzelerden de ne alıyoruz?*
Фатимæ:	**Пъамидортæ, джитъритæ, цъæх хъæдындзтæ, цывзытæ. Хъонтхора æмæ басгæрдæг дæр алхæнæм.**
Fatima:	*Domates, salatalık, yeşil soğan, biber. Dereotu ve maydanoz da alalım.*
Дауыт:	**Сымах уал базармæ ацæут. Æз уæм уырдæм бацæудзынæн.**
Davut:	*Siz şimdilik pazara gidin. Ben oraya yanınıza geleceğim.*

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Fiillerin gelecek zamanı 1 ve 2. tekil kişilerde **-дзын-** soneki, 3. tekil kişide ise **-дзæн-** soneki ve sırasıyla **-æн**, **-æ**, **-ис** kişi bitiş ekleri yardımıyla oluşturulur:

æз бацæудзынæн (ben geleceğim);

ды бацæудзынæ (sen geleceksin);

уый бацæудзæнис (o gelecek).

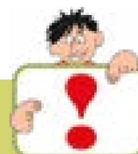
Konuşma dilinde **бацæудзæнис** biçiminin yanı sıra **бацæудзæн** ve **бацæудзæни** biçimleri de kullanılır.

2. Sıfatların ve zarfların karşılaştırma derecesi **-дæр** sonekinin yardımıyla oluşturulur: аслам – асламдæр (ucuz – daha ucuz); раджы – раздæр (pahalı – daha pahalı).

Bazı sıfat ve zarfların kökleri karşılaştırma derecesinde değişir: хорз – **хуыз**дæр (iyi – daha iyi); раджы – **раз**дæр (erken – daha erken).

3. Çoğul isimler ayrılma halinde **-æй** sonekini alır:

Халсартæй цы 'лхæнæм? (Sebzelerden ne alıyoruz?)
Дыргътæй цы балхæдтай? (Meyvelerden ne aldın?)

6. Hatırınızda tutun.

Saymayı öğreniyoruz

20 – дыууын	**21** – дыууын иу
30 – æртын	**32** – æртын дыууæ
40 – цыппор	**43** – цыппор æртæ
50 – фæндзай	**54** – фæндзай цыппар
60 – æхсай	**65** – æхсай фондз
70 – æвдай	**76** – æвдай æхсæз
80 – æстай	**87** – æстай авд
90 – нæуæдз	**98** – нæуæдз аст
100 – сæдæ	**109** – сæдæ фараст

7. Аныхас кæнæм!

– Цы ис балхæнæн базары?

– Базары балхæнæн ис...

Халсартæ
Sebzeler

джитъри (джитъритæ) *salatalık*	пъамидор (пъамидортæ) *domates*	уырыдзы (уырыдзытæ) *havuç*

цывзы (цывзытæ) *biber*	судзаг цывзы (судзаг цывзытæ) *acı biber*	картоф (картæфтæ) *patates*	хъæдындз (хъæдындзтæ) *soğan*

цæхæра (цæхæратæ) *pancar*	мæймæбулкъ (мæймæбулкъ) *kırmızı turp*	булкъ (булчъытæ) *kara turp*

8. Аныхас кæнæм!

– Цы ма нæ балхæдтай базары?

– Джитъритæ ма нæ балхæдтон.

– Мæн фæнды джитъритæ балхæнын.

– Мæн та фæнды ... балхæнын.

7. Alıştırmalar.

1. Bir şeyler satın almamız gerek. Kim bize yardım edecek?

– Фæткъуытæ нæ æлхæнын хъæуы.
– Æз уын балхæндзынæн.
– Стыр бузныг.

Devam edin:

халсартæ, пъамидортæ, джитъритæ, цывзытæ, цъæх хъæдындзтæ, хъонтхора.

2. Mağaza saat kaçta açılır? Birbirinizle sohbet edin.

– Цал сахатыл байгом вæййы дукани?
– Фараст сахатыл.
– Тынг хорз!

Devam edin:

авд сахатыл, аст сахатыл, дæс сахатыл, иуæндæс сахатыл.

3. Mağaza kaça kadar çalışıyor? Birbirinizle sohbet edin.

– Цасмæ кусы дукани?
– Æхсæз сахатмæ.

Devam edin:

фондз сахатмæ, авд сахатмæ, аст сахатмæ, дæс сахатмæ.

4. Neyi nerede satın almak daha iyi? Birbirinizle sohbet edin.

– Халсартæ базары балхæнæм?
– О, уым асламдæр сты. /
Нæ, уым зынаргъдæр сты.

Devam edin:

дыргътæ, памидортæ, хъонтхора æмæ басгæрдæг, цъæх хъæдындзтæ, джитъритæ, кæрдотæ æмæ фæткъуытæ.

5. Muhatabınıza size hangi sebzeleri ve meyveleri getirdiğini sorun.

– Æрбахастай нын халсартæ?
– О, æрбахастон.
– Бузныг, тынг нын баххуыс кодтай.

Devam edin:

суардон æмæ сæлдæг, чылауитæ, кæрдотæ, джитъритæ æмæ пъамидортæ, цъæх хъæдындзтæ æмæ басгæрдæг.

6. Sebzelerden ne alacağız?

– Халсартæй цы ’лхæнæм?
– Пъамидортæ.

Devam edin:

джитъритæ, цывзытæ, хъæдындзтæ, къабуска.

7. Biz şimdilik pazara gidelim. Başka nereye? Birbirinizle sohbet edin.

– Мах уал базармæ цæуæм.
– Ацæут. Æз уæм ырдæм бацæудзынæн.

Devam edin:

дуканимæ, скъоламæ, фысымуатмæ, театртæ, супермаркетмæ.

8. Kim nasıl sebzeleri aldı? Birbirinizle sohbet edin.

– Æз аслам картоф балхæдтон.
– Æз асламдæр картоф балхæдтон.

Devam edin:

пъамидортæ – зынаргъ,
уырыдзы – адджын,
цæхæра – сырх,
нуры – хорз.

9. Polilogu ezberleyin.

10. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

10. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Уалдзæг – рæсугъд, фæззæг – хъæздыг.

Sana yardımcı olabilecek birinden yardım iste.

11. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- nerede alışveriş yapabileceğinizi sorduğunuzda;
- mağazanın kaçta açılıp kaçta kapandığını bilmek istediğinizde;
- ihtiyacınız olan ürünü nerede satın alabileceğinizi sorduğunuzda;
- birine yardımlarından dolayı teşekkürlerinizi belirttiğinizde.

Раздæр уал базармæ ацæуæм
Önce pazara gidelim

♦ *Ev sahipleri ve konuklar Kurtata vadisine gitmeye hazırlanıyorlar. Sebzeleri almak için onlar pazara geldiler.*

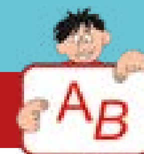
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- muhatabınızı sizinle gelmeye nasıl davet etmeli;
- birinden yardım nasıl istemeli;
- muhatabı nasıl sakinleştirmeli;
- bir ürünün ne kadar tutacağını nasıl sormalı;
- muhataba bir ürünü beğenip beğenmediğini nasıl sormalı;
- satıcıdan bir ürünün belirli bir miktarını tartmasını nasıl istemeli;
- satın alınan bir şey için ödeme nasıl yapılmalı.

Dilbilgisi:

- fiillerin gelecek zamanı (düzenleme);
- kişi zamirlerinin ortaklık hali (tam biçim – **махимæ**, kısa biçim – **немæ**.
- emir kipi (düzenleme).

15. Раздæр уал базармæ ацæуæм.
Önce pazara gidelim

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

немæ /nˈemз/ *bizimle*	**Ды немæ цæуыс Дзæуджыхъæумæ?** *Bizimle Vladikafkas'a gidiyor musun?*
балхæнын /bˈalχзnən/ *satın almak*	**Мах пъамидортæ балхæдтам.** *Biz domatesleri satın aldık.*
хæстæг /χзštˈзg/ *yakın; akraba*	**Театрмæ хæстæг бацыдыстæм.** *Tiyatroya yaklaştık.*
æхца (æхцатæ) /зχsˈa, зχsˈatз/ *para*	**Æхца мæм нæй.** *Param yok.*
ставд /štˈavd/ *iri; kalın*	**Æз ставд нурытæ балхæдтон.** *İri sarımsakları aldım.*
лыстæг /ləštˈзg/ **лыстæджытæ /ləštˈзd͜žətз/** *ufak; ufak para*	**Лыстæг мæм нæй.** *Bozuk param yok.*
сбарын /špˈarən/ *tartmak; ölçmek*	**Инал, сбар мын цыппар килæйы джитъритæ.** *İnal, bana dört kilo salatalık tart.*
килæ /kˈilз/ *kilo*	**Килæ цæй аргъ у?** *Bir kilonun fiyatı ne?*
ницы /nˈisə/ *(hiç) bir şey*	**Уый ницы загъта.** *O bir şey demedi.*
нуры (нурытæ) /nˈurə, nˈurətз/ *sarımsak*	**Чермен, ды нуры уарзыс?** *Çermen, sarımsağı seviyor musun?*
фæйнæ /fзjnˈз/ *birer*	**Мисурæт, фæйнæ сæлдæджы бахæрæм.** *Misurat, birer dondurma yiyelim.*
раттын /rˈatːən/ *vermek*	**Дыууæсæдæ сомы Иналæн ратт.** *İki yüz rubleyi İnal'a ver.*
дарын /dˈarən/ *borçlu olmak; tutmak, taşımak*	**Цал сомы дæ дарын?** *Sana kaç ruble borcum var?*
æхсæзсæдæ /зχšˈзšːзdз/ *altı yüz*	**Ратт мын æхсæзсæдæ сомы.** *Bana altı yüz ruble ver.*

цыппарсæдæ /səpːˈaršзdз/ *dört yüz*	**Цыппарсæдæ сомы ма дæм ис?** *Dört yüz rublen daha var mı?*
тыхсын /təχšˈən/ *merak etmek, telaşlanmak*	**Ма тыхс.** *Merak etme.*
аргъ (æргътæ) /arɣ, зrχtˈз/ *fiyat, maliyet*	**Ацы пъамидортæ цæй аргъ сты?** *Bu domateslerin fiyatı ne?*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Birini sakinleştirmek istediğinizde şu ifadeleri kullanmalısınız:

Ма тыхс! (Merak etme!) **Ма тыхсут!** (Merak etmeyin!)

2. Erkek satıcıya ve kadın satıcıya şu şekilde hitap etmeli:

Хорз лæг! (*harf.*: İyi adam!) **Нæ хо!** (*harf.*: Kız kardeşimiz!)

3. Ne kadar borcunuz olduğunu şöyle sormalı:

Цас дæ дарын? (Sana borcum ne kadar?) Цас уæ дарын? (Size borcum ne kadar?)

4. Alıcıya ne kadar para üstünü vermeniz gerektiğini şöyle ifade edebilirsiniz:

Дыууæсæдæ сомы ма дæм хауы. (Benden iki yüz ruble alacağın daha var.)

5. Osetçe 10 rublelik banknota **туман** denir:

Цыппар **туманы** бафид. (Kırk ruble öde.)

6. Metindeki zıt anlamlı kelimelere dikkat edin:

дард (uzak) – **хæстæг** (yakın); **ставд** (iri) – **лыстæг** (ufak).

Дуканийæ **дард** цæрут? (Mağazadan uzak mı yaşıyorsunuz?)
Æз рынчындонмæ **хæстæг** цæрын. (Hastaneye yakın yaşıyorum.)

Ставд пъамидортæй мын дыуyæ килæйы сбар! (Bana iri domateslerden iki kilo tart!)
Лыстæг æхца дæм ис? (Ufak paran var mı?)

7. **зæрдæмæ цæуын** deyişi, "hoşa gitmek, beğenmek" anlamındadır.

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Раздæр уал базармæ ацæуæм.
Önce pazara gidelim.

Фатимæ: *Fatima:*	**Дауыт, немæ базармæ цом. Де 'ххуыс нæ хъæуы.** *Davut, bizimle pazara gel. Yardımına ihtiyacımız var.*
Дауыт: *Davut:*	**Исты ма æлхæнут?** *Daha bir şey mı alıyorsunuz?*
Фатимæ: *Fatima:*	**О, бирæ цыдæртæ ма нæ хъæуы балхæнын.** *Evet, daha çok şey almamız gerek.*
Дауыт: *Davut:*	**Хорз, ма тыхсут. Ацæудзынæн уемæ.** *Peki, merak etmeyin. Sizinle gideceğim.*
Фатимæ: *Fatima:*	**Базар нæм дард нæу.** *Pazar bizden uzak değil.*
Дауыт: *Davut:*	**О, тынг хæстæг уæм у базар.** *Evet, pazar size çok yakın.*
Мисурæт: *Misurat:*	**Хорз лæг, дæ пъамидортæ цæй аргъ сты?** *Efendim, domatesleriniz ne kadar?*
Уæйгæнæг: *Satıcı:*	**Стæвдтæ – фондз туманы, лыстæджытæ та – æртæ.** *İriler elli ruble, ufaklar da otuz.*
Мисурæт: *Misurat:*	**Сбар нын стæвдтæй æхсæз килæйы, лыстæджытæй та – цыппар.** *Bize irilerden altı kilo, ufaklardan da dört kilo tartın.*
Фатимæ: *Fatima:*	**Мисурæт, мæнæ ацы джитъритæ дæ зæрдæмæ нæ цæуынц?** *Misurat, şu salatalıklar hoşuna gidiyor mu?*
Мисурæт: *Misurat:*	**Хорз сты, мæ зæрдæмæ цæуынц.** *İyiler, hoşuma gidiyor.*
Фатимæ: *Fatima:*	**Хорз лæг, дæ хорзæхæй, мæнæ ма нын ацы джитъритæй авд килæйы сбар.** *Efendim, lütfen şu salatalıklardan da bize yedi kilo tartın.*
Уæйгæнæг: *Satıcı:*	**Табуафси, райсут уæ пъамидортæ æмæ джитъритæ. Æндæр ницы æлхæнут?** *Rica ederim, domateslerinizi ve salatalıklarınızı alın. Başka bir şey almıyor musunuz?*

Фатимæ:	**Сбар ма нын фæйнæ килæйы хъæдындз, нуры æмæ цывзы дæр.**
Fatima:	*Ayrıca birer kilo soğan, sarımsak ve biber de tartın bize.*
Мисурæт:	**Æмæ ма нын ратт хъонтхора æмæ басгæрдæг.**
Misurat:	*Bir de bize dereotu ve maydanoz verin.*
Дауыт:	**Цас дæ дарæм? Райс æхца.**
Davut:	*Size borcumuz ne kadar? Parayı alın.*
Уæйгæнæг:	**Æхсæзсæдæ сомы.**
Satıcı:	*Altı yüz ruble.*
Фатимæ:	**Мæнæ дын мин сомы.**
Fatima:	*İşte size bin ruble.*
Уæйгæнæг:	**Хорз. Цыппарсæдæ сомы ма уæ дарын.**
Satıcı:	*Pekala. Size dört yüz ruble daha borcum var.*
Фатимæ:	**Бузныг.**
Fatima:	*Teşekkürler.*
Уæйгæнæг:	**Бузныг сымахæн. Фæндараст!**
Satıcı:	*Size teşekkürler. İyi yolculuklar!*

4. Аныхас кæнæм!

Цас у йæ аргъ?

– Ацы басгæрдæджы аргъ цас у?

– Фынддæс сомы.

– Дæ нуры зынаргъ у?

– Нæ, аслам у.

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Fiillerin gelecek zamanı 1, 2 ve 3. çoğul kişilerde **-дзы-** soneki ve sırasıyla **-стæм**, **-стут**, **-сты** kişi bitiş ekleri yardımıyla oluşturulur:

Мах балхæндзыстæм (biz alacağız).

Сымах балхæндзыстут (siz alacaksınız).

Уыдон балхæндзысты (onlar alacaklar).

2. **мах** (biz) kişi zamirinin ortaklık halinde iki biçimi var: **махимæ** (bizimle) ve **немæ** (bizimle);

Махимæ ацæудзыстут? (Bizimle gidecek misiniz?)
Сымах **немæ** цæут? (Bizimle mi gidiyorsunuz?)

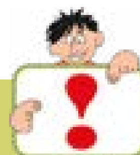
3. Fiillerin emir kipindeki biçimleri aşağıdaki gibidir:

2. tekil kişi:

Ратт! (Ver!) Сбар! (Tart!)
Ма мæт кæн! (Merak etme!) Æххуыс мын кæн! (Bana yardım et!)

2. çoğul kişi:

Айсут халсартæ! (Sebzeleri alın!)
Ма тыхсут! (Merak etmeyin!)
Баххуыс нын кæнут! (Bize yardım edin!)

6. Hatırınızda tutun.

Saymayı öğreniyoruz

100 – сæдæ	сæдæ аразæджы (yüz inşaatçı)
200 – дыууæсæдæ	дыууæсæдæ актрисæйы (iki yüz aktris)
300 – æртæсæдæ	æртæсæдæ боны (üç yüz gün)
400 – цыппарсæдæ	цыппарсæдæ чызджы (dört yüz kız)
500 – фондзсæдæ	фондзсæдæ лæппуйы (beş yüz erkek çocuk)
600 – æхсæзсæдæ	æхсæзсæдæ ахуыргæнæджы (altı yüz öğretmen)
700 – авдсæдæ	авдсæдæ сывæллоны (yedi yüz çocuk)
800 – астсæдæ	астсæдæ суткæйы (sekiz yüz gün)
900 – фарастсæдæ	фарастсæдæ скъолайы (dokuz yüz okul)
1000 – мин	мин сомы (bin ruble)

7. Alıştırmalar.

1. Bir arkadaşınızı sizinle gelmeye davet edin.

– Дауыт, немæ базармæ цом!
– Хорз, цом.

Devam edin:

Мæдинæт – театр, Зæринæ – скъола,
Инал – фысымуат, Чермен – дукани.

2. Daha ne alıyorsunuz? Birbirinizle sohbet edin.

– Цы ма æлхæнут?
– Дыргътæ ма æлхæнæм.

Devam edin:

халсартæ, фæткъуытæ, кæрдотæ,
джитъритæ, нурытæ.

3. Başka bir şey alacak mısınız? Birbirinizle sohbet edin.

– Халсартæ ма æлхæндзыстут?
– О, æлхæндзыстæм.

Devam edin:

дзедыр, сау хъæлæрдзы, сырх
хъæлæрдзы, сæнæфсир, къомси.

4. Sebze alacaklar mı? – Artık satın aldılar.

– Пъамидортæ балхæндзыстут?
– Балхæдтой.

Devam edin:

булкъ, мæймæбулкъ, цæхæра, уы-
рыдзы, цывзы, хъæдындз.

5. Satıcıdan sebzeleri tartmasını isteyin.

– Хорз лæг, мæнæ нын ацы
джитъритæй дыууæ килæйы сбар!
– Табуафси.

Devam edin:

ацы пъамидортæй – иу килæ,
ацы уырыдзытæй – дыууæ килæйы,
ацы булчъытæй – æртæ килæйы, ацы
цывзытæй – цыппар килæйы.

6. Satıcıya ne kadar borcunuz olduğunu sorun.

– Цас дæ дарын?
– Цыппор æртæ сомы.

Devam edin:

20 сомы, 35 сомы,
65 сомы, 100 сомы, 300 сомы.

7. Satıcı size ne kadar bozuk para vermeli?

– Цыппарсæдæ сомы ма
уæ дарын.
– Хорз.

Devam edin:

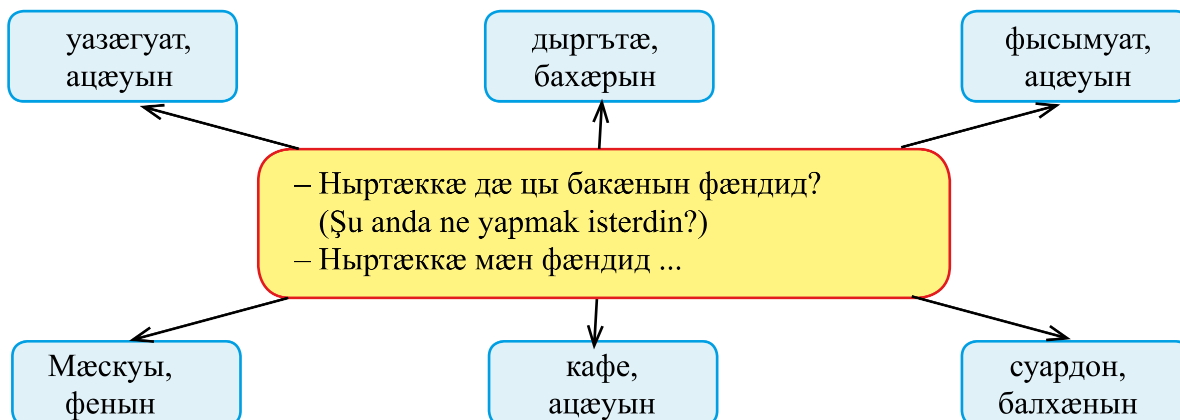
30 сомы, 56 сомы,
100 сомы, 200 сомы, 300 сомы.

8. Polilogu ezberleyin.

9. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

8. Анысах кæнæм!

9. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Иу къухæй дыууæ харбызы сисæн нæй.

Bir elle iki karpuz kaldırılmaz.

10. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelimeleri ve deyimleri kullanacaksınız:

- muhatabınızı sizinle gelmeye davet ettiğinizde;
- muhatabınızdan yardım istediğinizde;
- muhatabınızı sakinleştirdiğinizde;
- bir ürünün fiyatını sorduğunuzda;
- muhatabınıza bir şeyin hoşuna gidip gitmediğini sorduğunuzda;
- muhatabınızdan bir ürünün belirli bir miktarını tartmasını rica ettiğinizde.

Цы ма балхæндзыстæм супермаркеты?
Süpermarkette başka ne alacağız?

♦ *Grup dağlara geziye çıkmak için hazırlıklar yapıyor. Süpermarkette et, meyve ve içecek almaları gerek.*

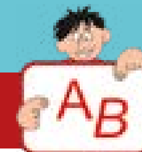
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- daha ne almak gerektiğini, bir şeyin unutulup unutulmadığını nasıl sormalı;
- size gerekli olan bölümün nerede bulunduğunu nasıl sormalı;
- bir bölümün nerede bulunduğunu nasıl anlatmalı;
- bir şey hakkında düşüncenizi nasıl belirtmeli;
- herkese birlikte bir şey yapmayı nasıl önermeli;
- olup bitenleri nasıl anlatmalı.

Dilbilgisi:

- bileşik fiillerin çekimi;
- 1. çoğul kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişli fiiller);
- **к** ile biten isimlerin ilgi hali;
- fiillerin emir kipi (1. çoğul kişi);
- **уый** 3. tekil kişi zamirinin yönelme hali (**уымæ**, **мæ / йæм**).

16. Цы ма балхæндзыстæм супермаркеты?
Süpermarkette başka ne alacağız?

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

дзидза (дзидзатæ) /ziz'a, ziz'atз/ *et*	**Хазби, дзидза балхæдтай?** *Hazbi, et satın aldın mı?*
нозт /nošt/ *içki*	**Нозт дæр балхæн, Хъазыбег.** *İçki de al, Kazbek.*
зæгъын /žзɣ'ən/ *söylemek, demek*	**Зæгъ-ма, кæдæм цæуыс?** *Söylesene, nereye gidiyorsun?*
кæцырдыгæй /kзs'ərdəgзj/ *nerede(n), hangi tarafta(n)*	**Кæцырдыгæй ис дукани?** *Mağaza hangi tarafta?*
уæй кæнын /wзj k'зnən/ *satmak*	**Æз уæй кæнын сæнæфсир.** *Ben üzüm satıyorum.*
уæртæ /w'зrtз/ *işte*	**Уæртæ уым кæнынц физонæг.** *Şiş kebabı işte orada yaparlar.*
уым /wəm/ *orada*	**Уым цы кусыс?** *Orada ne yapıyorsun?*
рахизæрдыгæй /r'aχižərdəgзj/ *sağ tarafta(n)*	**Рахизæрдыгæй та фысымуат ис.** *Sağ tarafta ise bir otel var.*
æви /зv'i/ *veya; yoksa*	**Дыргътæ балхæнон æви адджинæгтæ?** *Meyveleri mi yoksa tatlıları mı alayım?*
стур (стуртæ) /štur, št'urtз/ *sığır, büyük baş hayvan*	**Махмæ стуртæ дæр ис.** *Bizde sığır da var.*
стуры фыд /št'urə fəd/ *sığır eti*	**Æз стуры фыд уарзын.** *Ben sığır eti severim.*
фæрск /fзršk/ **(фæрсчытæ) /fзršt͡š'ətз/** *kaburga (kemiği)*	**Хъантемыр, ды стуры фæрсчытæ балхæн.** *Kantemir, sen sığır kaburgaları al.*
игæр (игæртæ) /ig'зr, ig'зrtз/ *karaciğer*	**Дæ хорзæхæй, игæр мын сбар.** *Lütfen bana karaciğer tartın.*
фиу (фиутæ) /fiw, f'iwtз/ *içyağı*	**Фиу нæ физонæгæн бахъæудзæн.** *İçyağı bize şiş kebabı için gerekecek.*

æрдæг /зrd'зg/ *yarım, buçuk*	**Килæйы æрдæг нын фаг у.** *Yarım kilo bize yeter.*
фаг уæвын /f'ag wзvən/ *yetmek, yeterli olmak*	**Иу чъири уын фаг у?** *Bir börek size yeter mi?*
тæвд /tзvd/ *sıcak*	**Тæвд чъиритæ рахæсс.** *Sıcak börekleri getirsene.*
арахъхъ /ar'aqː/ *arak (Oset rakısı); votka*	**Арахъхъ дæр нæ хъæуы балхæнын.** *Arak almamız da gerek.*
сæн (сæнтæ) /šзn, šзnt'з/ *şarap*	**Дыууæ сæны райстон.** *Ben iki şişe şarap aldım.*
рох кæнын /r'oχ kзnən/ *unutmak, unutulmak*	**Æз уыцы изæр нæ рох кæнын.** *O akşamı unutmam.*
дарддæр /d'artːзr/ *daha uzak(ta); daha ileri(de)*	**Супермаркет дарддæр у.** *Süpermarket daha uzaktadır.*
алцыдæр /'alsədзr/ *her şey*	**Ам алцыдæр ис балхæнæн.** *Burada her şey satın alınabilir.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Türkçe "et" kelimesine Osetçe'de iki eş anlamlı kelime karşılık gelir: **фыд**, **дзидза**. Et türü belirtildiğinde фыд kelimesi daha sık kullanılır: **карчы фыд** (tavuk eti), **стуры фыд** (sığır eti).

2. Oset bayram sofrasında geleneksel yemekler bulunlmalı: üç tepsi böreği, üç kaburga ve kurbanlık hayvanın karaciğerinden veya kalbinden yapılan üç şiş kebabı. Karaciğer ve kalp parçaları ince bir yağ tabakasına sarılır, şişlere dizilir ve etle aynı kazanda haşlanır, sonra ise kömürler üzerinde kızartılır.

3. **нуазын** "içmek" kelimesinden türeyen **нозт** – (çoğ. нуæзтытæ) kelimesi "içme, içecek; içki" anlamlarına sahiptir. Yine **нуазын** kelimesinden türeyen **нуазинаг** ise sadece "içecek" anlamındadır.

4. **æм / йæм** (ona) kelimesi **уый** (o) 3. tekil kişi zamirinin yönelme halindeki kısa biçimidir. Ondan önceki kelime bir ünlüyle bittiğinde zamir **йæм** biçimini alır. Tam biçimi, **уымæ** (ona)'dır.

Чермен **æм** фæдзырдта. (Çermen ona seslendi.)
Алинæ **йæм** фæдзырдта. (Alina ona seslendi.)
Уымæ фæдзырдта Чермен. (Ona Çermen seslendi.)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Цы ма балхæндзыстæм супермаркеты?
Süpermarkette başka ne alacağız?

Дауыт: **Цы ма нæ хъæуы балхæнын?**
Davut: *Daha ne almamız gerek?*

Фатимæ: **Дзидза, дыргътæ, нозт æмæ дæттæ нæма балхæдтам.**
Fatima: *Et, meyve, içki ve su henüz almadık.*

Ремзи: **Хорз лæг, зæгъ-ма нын, дæ хорзæхæй, ам дзидза кæм уæй кæнынц?**
Remzi: *Efendim, lütfen bize söylesenize, burada et nerede satılır?*

Ælхæнæг: **Уæртæ уым, рахизæрдыгæй.**
Alıcı: *İşte orada, sağ tarafta.*

Ремзи: **Дауыт, цавæр дзидза исæм, стуры фыд æви карк?**
Remzi: *Davut, ne tür et alıyoruz, sığır mı yoksa tavuk mu?*

Дауыт: **Стуры фыд. Кувынмæ – æртæ фæрсчы, физонæгæн та – стуры игæр æмæ зæрдæ.**
Davut: *Sığır. Dua etmek için üç kaburga, kebap için de sığır karaciğeri ve kalbi.*

Ремзи: **Физонæгæн фиу килæйы æрдæг райсут.**
Remzi: *Kebap için yarım kilo içyağı alın.*

Фатимæ: **Килæйы æрдæг фаг у?**
Fatima: *Yarım kilo yeter mi?*

Ремзи: **О! Мæнмæ гæсгæ, фаг у.**
Remzi: *Evet. Bence yeter.*

Дауыт: **Фатимæ, æртæ чъирийы, дзул æмæ цæхх райс.**
Davut: *Fatima, üç börek, ekmek ve tuz al.*

Фатимæ: **Цы тæвд сты!**
Fatima: *Nasıl da sıcaklar!*

Дауыт: **Æз та нозт æмæ дæттæ балхæндзынæн: арахъхъ, сæн, суардон.**
Davut: *Bense içki ve içecek alacağım: arak, şarap, maden suyu.*

Ремзи:	**Ницы рох кæнæм?**
Remzi:	*Bir şey unutmuyor muyuz?*
Дауыт:	**Мæнмæ гæсгæ, алцыдæр балхæдтам.**
Davut:	*Bana göre, her şeyi aldık.*
Ремзи:	**Уæдæ уæд цом дарддæр. Дауыт, Мисурæтмæ дæр фæдзур.**
Remzi:	*Öyleyse devam edelim. Davut, Misurat'ı da çağır.*
Фатимæ:	**Мах æм фæдзырдтам.**
Fatima:	*Biz çağırdık onu.*
Дауыт:	**Хорз. Уæдæ уæд цом.**
Davut:	*Pekala. O halde gidelim.*

4. Аныхас кæнæм!

Цы ма нæ балхæдтам базары?

– Цы балхæдтам базары?

– Дзул балхæдтам базары.

– Цы ма нæ балхæдтам базары?

– Дзул ма нæ балхæдтам базары.

дзул
ekmek

нозт
içki

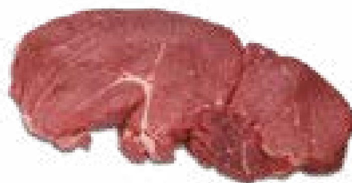
суардон
maden suyu

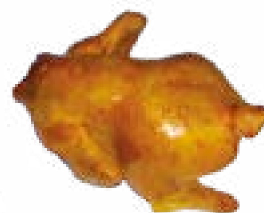
дыргътæ
meyveler

æртæ чъирийы
üç börek

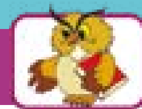
стуры фыд
sığır eti

фых карк
haşlanmış tavuk

17

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Bileşik fiillerin çekimi sırasında **кæнын** fiili değişir:

уæй кæнын – satmak

Tekil	Çoğul
Æз уæй **кæнын** (ben satıyorum) ды уæй **кæныс** (sen satıyorsun) уый уæй **кæны** (o satıyor)	мах уæй **кæнæм** (biz satıyoruz) сымах уæй **кæнут** (siz satıyorsunuz) уыдон уæй **кæнынц** (onlar satıyorlar)

Aynı şekilde: ахуыр кæнын (öğrenmek), æххуыс кæнын (yardım etmek), байгом кæнын (açmak), рох кæнын (unutmak), ныхас кæнынц (sohbet etmek).

2. 1. çoğul kişide geçişli fiiller geçmiş zamanda **-тан** bitiş ekini alır:

Мах карк æлхæн**æм**. (Biz tavuk alıyoruz.)
Мах карк æлхæд**там**. (Biz tavuk alıyorduk.)
Мах карк балхæд**там**. (Biz tavuk aldık.)
Мах фæрс**æм** дæу. (Biz sana soruyoruz.)
Мах фарс**там** дæу. (Biz sana soruyorduk.)
Мах бафарс**там** дæу. (Biz sana sorduk.)
Мах фысс**æм** дæумæ. (Biz sana yazıyoruz.)
Мах фыс**там** дæумæ. (Biz sana yazıyorduk.)
Мах ныффыс**там** дæумæ. (Biz sana yazdık.)

балхæдтам, **бафарстам**, **ныффыстам** gibi bitmişlik görünüşündeki fiillerin öneklerine ve anlamlarına dikkat edin.

3. İlgi halinde gövdesi **-к** ünsüzüyle biten isimlerde adı geçen ünsüz **ч** ünsüzüne geçer: кар**к** (tavuk) кар**ч**ы фыд (tavuk eti), фæрс**к** (kaburga) æртæ фæрс**ч**ы (üç kabuga). Aynı nöbetleşme **к** → **ч** çoğulun oluşması sırasında da görülür: кар**к** (tavuk) – кæр**ч**ытæ (tavuklar), фæрс**к** (kaburga) – фæрс**ч**ытæ (kaburgalar).

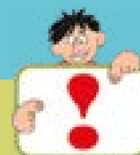
4. 1. çoğul kişinin emir kipi biçimi ve 1. çoğul kişinin bildirme kipi biçimi birbirine denktir:

Мах **цæуæм**. (Biz gidiyoruz.)
Уæдæ **цæуæм** дарддæр! (Öyleyse ileri gidelim!)
Мах **зарæм**. (Biz şarkı söylüyoruz.)
Цæй-ма, **азарæм** иумæ! (Gelin birlikte şarkı söyleyelim!)
Мах **æлхæнæм** стуры фыд. (Biz sığır eti satın alıyoruz.)
Цæйут, стуры фыд дæр **балхæнæм**! (Gelin sığır eti de satın alalım!)

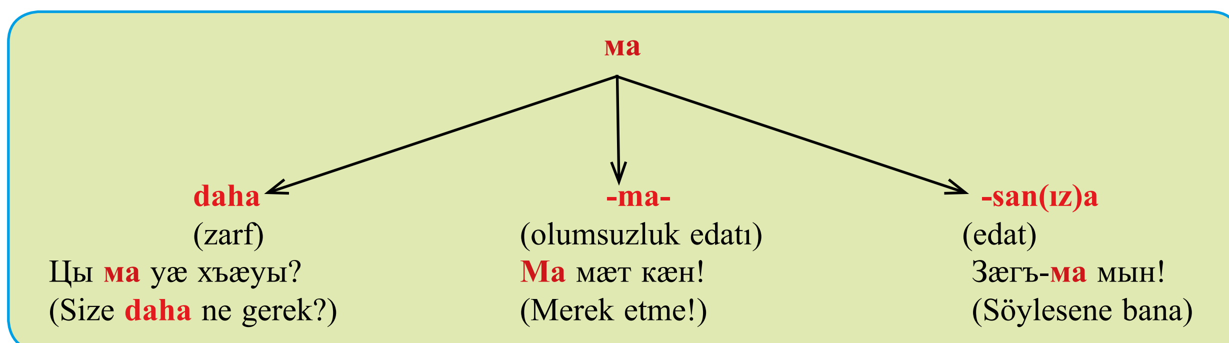
Fiili 1. çoğul kişide bulunan cümlede **мах** kişi zamiri emir kipinde kullanılmaz.

Bu biçimin özelliği, konuşanın yalnızca başka birisine hitap etmeyerek kendisini de eyleme dahil etmesidir.

16. Цы ма балхæндзыстæм супермаркеты?
Süpermarkette başka ne alacağız?

6. Hatırınızda tutun.

7. Alıştırmalar.

1. Başka ne almamız gerek?

– Цы ма нæ хъæуы балхæнын?
– Дыргътæ.

Devam edin:

халсартæ, хъонтхора æмæ басгæрдæг, стуры фыд, карчы фыд, дзидза.

2. Daha neyi almadık?

– Цы ма нæ балхæдтам?
– Дæттæ ма нæ балхæдтам.

Devam edin:

æртæ чъирийы, сæн, суардон, дзидза, игæр æмæ зæрдæ.

3. Nerede ne satarlar?

– Хорз лæг, зæгъ-ма нын, дæ хорзæхæй, ам дзидза кæцырдыгæй уæй кæнынц?
– Уæртæ уым, рахизæрдыгæй.

Devam edin:

кæрчытæ, дæттæ, сæн, арахъхъ, стуры фыд.

4. Et daha alıyor muyuz? – Artık aldık.

– Ælхæнæм ма фыд?
– Мах балхæдтам фыд.

Devam edin:

дыргътæ, халсартæ, гагадыргътæ, нозт, дæттæ.

5. Peynirli börek daha yiyelim mi? – Artık yedik.

– Хæрæм ма уæлибæх?
– Мах бахордтам цыхтджын.

Devam edin:

къæбускаджын, насджын, фыд-джын, картофджын.

6. Hariton'u davet ediyor muyuz? – Onu artık davet ettik.

– Хонæм Харитоны?
– Æрбахуыдтам æй.

Devam edin:

Алихан, Мурат, Бимболат, Алинæ, Изольдæ, Беллæ.

7. Babamıza soralım mı? – Ona artık sorduk.

– Фæрсæм нæ фыды?
– Бафарстам æй.

Devam edin:

нæ мад, мæ лæппу, не 'мбал, нæ хо, ме 'фсымæр, нана.

8. Etli börek daha pişirelim mi? – Artık pişirdik.

– Фыдджын ма кæнæм?
– Скодтам æй.

Devam edin:

картофджын, цæхæраджын, насджын, къабускаджын.

9. Polilogu ezberleyin.

10. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

8. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Нозт зонд сафы.

İçki aklı mahveder.

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelimeleri ve deyimleri kullanacaksınız:

- daha ne satın almak gerektiğini sorduğunuzda;
- size gerekli olan bölümün nerede bulunduğunu sorduğunuzda;
- bir şey hakkında düşüncenizi belirttiğinizde;
- herkese birlikte bir şey yapmayı önerdiğinizde;
- olup bitenleri anlattığınızda.

Дзаумæтты дуканийы
Giyim mağazasında

♦ *Grup geziye hazırlanıyor. Temirbolat'ın bazı eşyaları satın almaya ihtiyacı var. Bir giyim mağazasına gidiyor.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

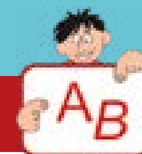
- belirli bir şeyin nerede satıldığını nasıl sormalı;
- bir ürün seçiminde satıcıdan nasıl yardım istemeli;
- alıcının nasıl bir şeye ihtiyacı olduğunu nasıl sormalı;
- prova yapmak için izin nasıl istemeli;
- giysinin rengini nasıl netleştirmeli;
- giysinin bedenini nasıl sormalı ve belirtmeli;
- paranın nerede ödeneceğini nasıl sormalı.

Dilbilgisi:

- iki tip mastarlar: **-ын** sonekli ve **-æн** sonekli;
- **-ын** sonekli mastarların çekimi;
- **-æн** sonekli mastarların kullanım alanı.

17. Дзаумæтты дуканийы.
Giyim mağazasında.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

дзаума /zˈawma/
(дзаумæттæ) /zˈawmɜtːɜ/
giyisi; eşya

Дæхицæн дзаумæттæ балхæдтай?
Kendin için eşya aldın mı?

къурткæ /kʼˈurtkɜ/
(къурткæтæ) /kʼˈurtkɜtɜ/
mont, ceket

Къурткæ балхæдтай, Дауыт?
Mont aldın mı, Davut?

равзарын /rˈavžarən/
seçmek

Равзар-ма мын дыргътæ.
Bana meyve seçsene.

хъарм /qarm/
ılık, sıcak

Æз балхæдтон хъарм къурткæ.
Sıcak bir ceket aldım.

тæнæг /tɜnˈɜg/
ince; sıvık; ufak

Тæнæг къурткæ демæ райс.
Yanına ince bir ceket al.

æгæр /ɜgˈɜr/
gereğinden çok, fazlaca

Æгæр бирæ дыргътæ балхæдтай.
Çok fazla meyve aldın.

хæдон (хæдæттæ) /χɜdˈon, χɜdˈɜtːɜ/
gömlek

Хорз хæдон балхæдтай.
İyi bir gömlek aldın.

тар /tar/
koyu renk

Тар хæдон мæ нæ хъæуы.
Koyu renk gömlek istemiyorum.

ирд /ird/
açık renk; parlak

Ирд хæдон мын балхæн.
Bana açık renk gömlek al.

абарын /ˈabarən/
prova yapmak, denemek; ölçmek

Тар хæдон абар.
Koyu renk gömleği denesene.

æмбæлы /ɜmbˈɜlə/
mümkündür; -abilir

Сырх фæткъуытæ æмбæлы райсын?
Kırmızı elmaları alabilir miyim?

рог /rog/
hafif

Æз рог къурткæ балхæдтон.
Hafif bir ceket aldım.

стæй /štɜj/
sonra; üstelik, bir de

Абар уал хæдон, стæй йæ балхæн.
Gömleği önce dene, sonra al.

фидауын /fˈidawən/
yakışmak, uymak; barış(tır)mak

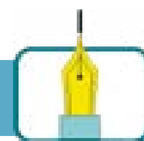
Уыцы хæдон дыл нæ фидауы.
Bu gömlek sana uymuyor.

равдисын /rˈavdišən/
göstermek

Равдис-ма мæм дæ дзаумæттæ.
Bana eşyalarını göstersene.

æвæццæгæн /ɜvˈɜtsːɜgɜn/ *her halde; belki de*	**Æвæццæгæн, ацы къурткæ зынаргъ у.** *Bu ceket her halde pahalı.*
бафидын /bˈafidən/ *ödemek*	**Æз хæдонæн дæр бафыстон.** *Ben gömlek için de ödedim.*
худ (худтæ) /χud, χˈutːɜ/ *kalpak, şapka*	**Мин сомæй худ балхæдтон.** *Bin rubleye bir şapka aldım.*
цырыхъхъ /sərˈəqː/ **(цырыхъхъытæ) /sərˈəqːətɜ/** *çizme*	**Цырыхъхъытæ балхæдтай?** *Çizmeler aldın mı?*
айдæн /ˈajdən/ **(айдæнтæ) /ˈajdəntɜ/** *ayna*	**Уæртæ уым балхæнæн ис айдæн.** *Ayna işte orada alınabilir.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Bir şey hakkında düşüncenizi ifade etmek için **мæнмæ гæсгæ** (bana göre); **мæнмæ афтæ кæсы** (bana öyle geliyor ki) deyimlerini kullanabilirsiniz.

2. Muhatabınızın bir şeyden hoşlanıp hoşlanmadığını şöyle sorabilirsiniz:

Ацы къаба дæм куыд кæсы? (Bu elbiseyi nasıl buluyorsun?)
Ацы морæ къурткæ дæ зæрдæмæ цæуы? (Bu kahverengi ceket hoşuna gidiyor mu?)

3. Bir şeyin muhatabınıza yakıştığını şöyle belirtebilirsiniz:

Хорз дыл фидауы. (Sana yakışıyor.)
Ацы ирд хæдон дыл фидауы. (Bu açık renk gömlek sana yakışıyor.)

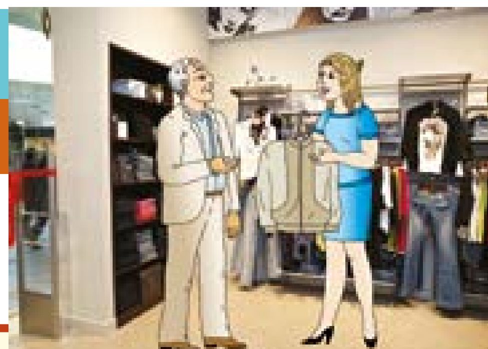
4. **æз** (ben) zamirinin dış bulunma halinde **мыл** (benim üzerimde) kısa biçimi ve **мæныл** (benim üzerimde) tam biçimi var:

Ацы урс къаба **мыл** хорз фидауы. (Bu beyaz elbise bana yakışıyor.)
Мæныл хорз фидауы ацы урс къаба. (Bana bu beyaz elbise yakışıyor.)

5. **ды** (sen) zamirinin dış bulunma halinde **дыл** (senin üzerinde) kısa biçimi ve **дæуыл** (senin üzerinde) tam biçimi var:

Ацы сау худ **дыл** хорз фидауы. (Bu kahverengi şapka sana yakışıyor.)
Дæуыл хорз фидауы ацы хорз худ. (Sana bu kahverengi şapka yakışıyor.)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Дзаумæтты дуканийы.
Giyim mağazasında.

Темырболат: **Бахатыр кæн. Ам къуырткæ кæм балхæнæн ис?**
Temirbolat: *Affedersiniz. Burada nerede ceket alınabilir?*

Æлхæнæг: **Дыккаг уæладзыджы.**
Alıcı: *İkinci katta.*

Темырболат: **Бузныг.**
Temirbolat: *Teşekkür ederim.*

Темырболат: **Къурткæ равзарынмæ мын нæ феххуыс кæндзынæ?**
Temirbolat: *Ceket seçmeme yardım etmez misiniz?*

Уæйгæнæг: **Феххуыс кæндзынæн. Цавæр къурткæ дæ хъæуы? Хъарм æви тæнæг?**
Satıcı: *Ederim. Nasıl bir ceket istiyorsunuz? Sıcak mı, hafif mi?*

Темырболат: **Тæнæг къурткæ.**
Temirbolat: *Hafif mont.*

Уæйгæнæг: **Мæнæ дæм ацы къурткæ куыд кæсы?**
Satıcı: *Bu ceketi nasıl buluyorsunuz?*

Темырболат: **Æгæр тар у. Ирддæр дзы нæй?**
Temirbolat: *Çok koyu. Daha açık bir renk yok mu?*

Уæйгæнæг: **Ис.**
Satıcı: *Var.*

Темырболат: **Абарын æй æмбæлы?**
Temirbolat: *Onu deneyebilir miyim?*

Уæйгæнæг: **О. Уæртæ дын айдæн. Цæй, куыд у?**
Satıcı: *Evet. İşte size ayna. Peki, nasıldır?*

Темырболат: **Аы мæ зæрдæмæ тынгдæр цæуы. Ирд у, стæй рог.**
Temirbolat: *Bu daha çok hoşuma gidiyor. Açık renk, üstelik hafif.*

Уæйгæнæг: **Хорз дыл фидауы.**
Satıcı: *Size yakışıyor.*

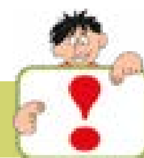
Темырболат: **Æлхæнын æй. Уæртæ ма мæм уыцы хæдон дæр равдис.**
Temirbolat: *Bunu alıyorum. İşte o gömleği de gösterin bana.*

Уæйгæнæг: **Кæцы? Сырх æви цъæх?**
Satıcı: *Hangisini? Kırmızısını mı, mavisini mi?*

17. Дзаумæтты дуканийы.
Giyim mağazasında.

Темырболат: *Temirbolat:*	**Æвæццæгæн, цъæх. Мæнмæ гæсгæ, уый хуыздæр у.** *Her halde mavisini. Bence o daha iyi.*
Уæйгæнæг: *Satıcı:*	**Кæцы размер дæ хъæуы?** *Hangi beden istiyorsunuz?*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Цыппор фыццæгæм.** *Kırk bir.*
Уæйгæнæг: *Satıcı:*	**Дæ зæрдæмæ цæуы?** *Hoşunuza gidiyor mu?*
Темырболат: *Temirbolat:*	**О. Уый дæр æлхæнын. Цæй аргъ у?** *Evet. Onu da alıyorum. Fiyatı ne?*
Уæйгæнæг: *Satıcı:*	**Мин сомы.** *Bin ruble.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Æхца кæм бафидон?** *Parayı nerede ödeyeceğim?*
Уæйгæнæг: *Satıcı:*	**Уæртæ уым, фыццаг кассæйы.** *Şurada, birinci kasada.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Худ æмæ цырыхъхъытæ та ам кæм балхæнæн ис?** *Şapka ve çizmeleri ise burada nerede alabilirim?*
Уæйгæнæг: *Satıcı:*	**Æртыккаг уæладзыджы.** *Üçüncü katta.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Бузныг.** *Teşekkürler.*

4. Hatırınızda tutun.

Цы ис балхæнæн дзаумæтты дуканийы?
Giyim mağazasında neler alınabilir?

– Уæртæ-ма мæм уыцы пъалто равдис!
– Табуафси, айс пъалто.
– Цас у **йæ** аргъ?
– Мин сомы.

– Уæртæ ма мæм уыцы цырыхъхъытæ равдис!
– Табуафси, абар **сæ**.
– Цас у **сæ** аргъ?
– Фондз мины.

18

7. Аныхас кæнæм!

– Ацы пъалто цæй аргъ у?

– Дæс мины.

– Ацы пъалто абарын æмбæлы?

– Æмбæлы. Табуафси, абар æй.

пъалто
(palto)

къаба
(elbise)

хæлаф
(pantolon)

хæдон
(gömlek)

къурткæ
(mont)

хъуырбæттæн
(eşarp)

худ
(şapka)

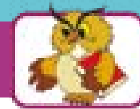

цырыхъхъытæ
(çizme)

туфлитæ
(iskarpin)

6. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Osetçede iki tip mastar var:

1) **-ын** sonekli (æлхæн**ын**, хъæу**ын**, цæу**ын**);
2) **-æн** sonekli (балхæн**æн**, кус**æн**, хæсс**æн**).

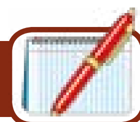
2. **-ын** sonekli mastarlar isimler gibi hallere göre çekilir:

Баххуыс мын кæн (цæмæн?) къуырткæ равзарын**мæ**.
(Mont seçmeme yardım et.)
Ратт-ма мын суардон (цæмæн?) нуазын**мæ**.
(Bana içmem için maden suyu ver.)
Балхæн мын дыргъытæ (цæмæн?) хæрын**мæ**.
(Bana yemem için meyve al.)

3. **-æн** sonekli mastarlar nispeten nadir kullanılır. Bu biçim, eylemin olabilirliği anlamındaki **ис** (уæвын) yardımcı fiilini veya eylemin olamazlığı anlamındaki **нæй** kelimesini içeren birleşik isim yükleminin isim ögesi rolünde görülür:

Къуырткæ ис балхæн**æн** дыккаг уæладзыджы.
(Mont ikinci katta alınabilir.)
Дыргътæ равзар**æн** ис базары.
(Meyveler çarşıda seçilebilir.)
Фынг кæртмæ рахæсс**æн** нæй.
(Masa avluya çıkarılamaz.)

7. Alıştırmalar.

1. Eşya nerede satın alınabilir?

– Бахатыр кæн, ам къурткæ
кæм балхæнæн ис?
– Фыццаг уæладзыджы.

Devam edin:

хæдон, къаба, хæлаф, худ, цырыхъхъытæ.

2. Yardım için satıcıya hitap edin.

– Нæ хо, къурткæ равзарынмæ
мын нæ феххуыс кæндзынæ?
– Феххуыс кæндзынæн.

Devam edin:

хæдон, къаба, хъарм пъалто, рæсугъд худ, хъуырбæттæн.

3. Size başka bir mont gerek. Bunu satıcıya nasıl söylersiniz?

– Ацы къурткæ хорз у, фæлæ дзы ирддæр нæй?
– Ис. / Нæй.

Devam edin:

хъармдæр, рогдæр, тæнæгдæр, тардæр.

4. Bir eşya size yakışıyor mu? Bunu arkadaşınıza sorun.

– Ацы ирд хæдон мыл фидауы?
– О, хорз дыл фидауы.

Devam edin:

хъарм пъалто, рæсугъд къаба, тæнæг къурткæ, тар пъалто, морæ худ.

5. Muhatabınıza bu giysinin hoşuna gidip gitmediğini sorun.

– Ацы ирд къурткæ дæм куыд кæсы?
– Хорз у.

Devam edin:

сырх къаба, морæ хæдон, рог къурткæ, тар хъуырбæттæн, хъарм худ.

6. Satıcıdan size bazı başka eşyaları da göstermesini isteyin.

– Уæртæ-ма мæм уыцы дзабыртæ равдис!
– Табуафси.

Devam edin:

цырыхъхъытæ, хæлаф, худ, къаба, хъуырбæттæн.

7. Alıcıya ne renk giysi istediğini sorun.

– Цыхуызæн хæлаф дæ хъæуы? Морæ æви сау?
– Æвæццæгæн, сау. Уый мæм хуыздæр кæсы.

Devam edin:

къаба – сырх æви бур; хъуырбæттæн – цъæх æви кæрдæгхуыз; худ – урс æви сау; цырыхъхъытæ – сау æви морæ.

8. Alıcıya hangi beden istediğini sorun.

– Кæцы размер дæ хъæуы?
– Цыппор фыццаг.
– Ис нæм.

Devam edin:

42, 43, 44, 45.

9. Para nerede ödenir?

– Æхца кæм бафидон?
– Уæртæ уым, фыццаг кассæйы.

Devam edin:

дыккаг кассæйы, æртыккаг кассæйы, цыппæрæм кассæйы, фæндзæм кассæйы.

10. Satıcıya eşyayı deneyip deneyemeyeceğinizi sorun.

– Къуырткæ абарын æмбæлы?
– О, уæртæ дын айдæн.

Devam edin:

худ, къаба, хæлаф, хæдон.

11. Diyalogu ezberleyin.

12. Diyalogu rolleri paylaşarak oynayın.

8. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Сæр æрмæст худ дарынæн нæу.

Baş sadece şapka giymek için değildir.

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- bir eşyanın nerede satıldığını sorduğunuzda;
- bir ürün seçiminde satıcıdan yardım istediğinizde;
- alıcının nasıl bir şeye ihtiyacı olduğunu sorduğunuzda;
- deneme yapmak için izin istediğinizde;
- rengi netleştirmek istediğinizde;
- bedeni sorduğunuzda ve belirttiğinizde;
- paranın nerede ödeneceğini sorduğunuzda.

Хохмæ фæндагыл цы федтам?
Dağlara giderken neler gördük?

♦ *Yolda grup dinlenmek ve şelalenin tadını çıkarmak için durdu.*

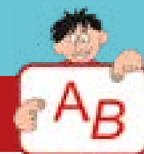
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- birinden arabaya binmesini nasıl istemeli;
- uğurlu yolculuklar nasıl dilemeli;
- Oset köylerinin adlarını nasıl saymalı;
- ağaç adlarını nasıl saymalı;
- gördükleriniz hakkında olumlu duygularınızı nasıl ifade etmeli;
- arabanın durdurulmasını nasıl istemeli;
- birine dinlenmeyi ve su içmeyi nasıl önermeli.

Dilbilgisi:

- tekil ve çoğul isimlerin ilgi hali;
- **раз** ve **фарсмæ** sontakıları;
- 2. çoğul kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişli fiiller).

18. Хохмæ фæндагыл цы федтам?
Dağlara giderken neler gördük?

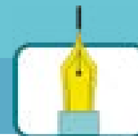

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

фæндаг /fзnd'ag/ **(фæндæгтæ) /fзnd'зktз/** *yol*	**Мах хорз фæндагыл цæуæм.** *İyi bir yolda gidiyoruz.*
машинæ /m'ašinз/ **(машинæтæ) /m'ašinзtз/** *araba, otomobil; makine*	**Хъазыбег, машинæйы сбад.** *Kazbek, arabaya bin.*
автобус /aft'obus/ **(автобустæ) /aft'obustз/** *otobüs*	**Автобус æрбацыдис?** *Otobüs geldi mi?*
рæствæндаг /rзštv'зndag/ *uğurlu yolculuk; doğru yol*	**Рæствæндаг ут, нæ уазджытæ!** *Uğurlu yolculuklar, konuklarımız!*
хъæу (хъæутæ) /qзw, qзwt'з/ *köy*	**Цымытийы хъæумæ бахæццæ стæм.** *Tsimiti köyüne vardık.*
хъæд (хъæдтæ) /qзd, qзt:'з/ *orman*	**Куыртатты комы ис рæсугъд хъæд.** *Kurtata vadisinde güzel bir orman var.*
рæсугъд /rзš'uɣd/ *güzel*	**Ацæмæз, тынг рæсугъд хæдзар дын ис.** *Atsamaz, çok güzel bir evin var.*
фæйнæ фарс /fзjn'з farš/ *her iki tarafta*	**Фæндаджы фæйнæ фарс – тар хъæд.** *Yolun her iki tarafında karanlık bir orman var.*
къуылдым /k'wәld'әm/ **(къуылдымтæ) /k'wәld'әmtз/** *tepe; bayır; dağ yamacı*	**Автобусæй къуылдымтæм кæсæм.** *Otobüsden dağların yamaçlarına bakıyoruz.*
хъулон /q'ulon/ *alaca; çopur*	**Фæззæджы бæлæсты сыфтæ вæййынц хъулон.** *Sonbaharde ağaçlarin yapakları.*
хуызæн /χwәž'зn/ *benzer, gibi*	**Ацы чызг йæ мады хуызæн у.** *Bu kız annesine benziyor.*
гауыз (гауызтæ) /g'awәž, g'awәštз/ *halı*	**Хъæд у хъулон гауызы хуызæн.** *Orman renkli bir halı gibidir.*
алыхуызон /'alәxwәžon/ *çeşitli, (her) türlü*	**Хъæды ис алыхуызон бæлæстæ.** *Ormanda çeşitli ağaçlar var.*
сыф (сыфтæ) /šәf, šәft'з/ *yaprak*	**Бæлæсты сыфтæ сты бур.** *Ağaçların yaprakları sarıdır.*

тулдз (тулдзтæ) /tulz, tˈulzətɜ/ *meşe*	**Тулдз бæлас зайы къуылдымыл.** *Meşe dağın yamacında yetişir.*
фæрв (фæрвытæ) /fɜrv, fɜrvˈətɜ/ *kızılağaç*	**Фæрв зайы хъæды.** *Kızılağaç ormanda yetişir.*
тæрс (тæрсытæ) /tɜrš, tɜršˈətɜ/ *kayın ağacı, çınar*	**Скъолайы цур зайы тæрс.** *Okulun yanında bir kayın ağacı yetişir.*
урс гæдыбæлас /ˈurš gɜdəbɜlas/ **(урс гæдыбæлæстæ) /ˈurš gɜdəbɜlɜstɜ/** *titrek kavak*	**Фæндаджы фæйнæ фарс зайы урс гæдыбæлæстæ.** *Yolun her iki tarafında titrek kavaklar yetişir.*
нæзы (нæзытæ) /nɜžˈə, nɜžˈətɜ/ *çam*	**Нæзытæ сты цъæх.** *Çamlar yeşildir.*
раз /raž/ *önünde*	**Фысымуаты раз ис дукани.** *Otelin önünde bir mağaza var.*
бауромын /bˈauromən/ *durdurmak*	**Базармæ хæстæгдæр мын бауром.** *Bana pazara daha yakın bir yerde durdur.*
æхсæрдзæн /ɜχšˈɜrzɜn/ **(æхсæрдзæнтæ) /ɜχšˈɜrzɜntɜ/** *şelale*	**Æхсæрдзæны раз мын бауром.** *Bana şelalenin önünde durdur.*
фæллад уадзын /fɜl:ˈad šwazən/ *dinlenmek*	**Цæй, æхсæрдзæны раз нæ фæллад суадзæм.** *Şelalenin yanında dinlenelim.*
势ануазын /bˈanwažən/ *içmek*	**Дауырбег, адджын дон бануаз.** *Daurbek, tatlı su iç.*
сыгъдæг /šəɣdˈɜg/ *temiz*	**Фатимæ, сыгъдæг дон мын ратт.** *Fatima, bana temiz su ver.*
уазал /wˈažal/ *soğuk, soğukluk*	**Алинæ, дæ хорзæхæй, уазал дон мын рахæсс.** *Alina, lütfen bana soğuk su getir.*
ныккæнын /nək:ˈɜnən/ *içine dökmek, doldurmak, koymak (sıvı hk.)*	**Æвгты сæн ныккодтам.** *Şişelere şarap döktük.*
авг (æвгтæ) /avg, ɜfktˈɜ/ *cam; şişe*	**Æвгты сыгъдæг дон ныккæн.** *Şişelere temiz su doldurun.*
шофыр (шофыртæ) /šofər, šofərtɜ/ *şoför*	**Мæ фыд у шофыр.** *Babam şofördür.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. **бахæццæ уæвын** (ulaşmak, erişmek, varmak) tipindeki bileşik fiillerin çekimi sırasında ikinci öge (**уæвын**) değişir:

Тагъд **бахæццæ уыдзыстæм** Дзæуджыхъæумæ.
(Vladikafkas'a kısa zamanda ulaşacağız.)
Фысымуатмæ **бахæццæ стæм**. (Otele vardık.)

2. Bir şey hakkındaki olumlu duygularınızı şöyle ifade edebilirsiniz:

Цы рæсугъд у хъæд! (Orman ne kadar güzel!)
Ам диссаджы хорз фæндаг ис! (Burada harikulade güzel bir yol var!)

3. **хуызæн** sontakısı (gibi, benzer), ait olduğu isimden sonra yer alır. İsim, ilgi halinde olur.

Сæрдыгон быдыртæ сты гауызы **хуызæн**. (Yaz kırları halı gibidir.)
Лæппу у йæ фыды **хуызæн**. (Oğul babasına benziyor.)

4. **алыхуызон** (çeşitli, her türlü) sıfatının çoğulu **алыхуызæттæ** şeklindedir:

Хъæды ис **алыхуызон** бæлæстæ. (Ormanda çeşitli ağaçlar var.)
Цæхæрадоны ис **алыхуызон** дыргътæ (Bahçede her türlü meyveler var.)

Yukarıdaki cümlelerde **алыхуызон** sıfatı bir çoğul isme (бæлæстæ, дыргътæ) ait belirten rolünü görmektedir. Böyle durumlarda sıfat tekil olarak kullanılır.
Öznesi çoğul olan bir birleşik isim yükleminin isim ögesi rolünü gören sıfat ise çoğul olur:

Бæлæстæ сты алыхуызæ**ттæ**. (Ağaçlar türlü türlüdür.)
Дидинджытæ сты алыхуызæ**ттæ**. (Çiçekler çeşit çeşittir.)

Aynı kural başka sıfatlar için de geçerlidir:

Сырх фæткъуытæ балхæдтон. (Kırmızı elmaları satın aldım.)
Фæткъуытæ сты **сырхытæ** æмæ **цъæхтæ**. (Elmalar kırmızı ve yeşildir.)

5. **фæйнæ фарс** terkibinin anlamını hatırınızda tutun:

Фæндаджы **фæйнæ фарс** – къуылдымтæ.
(Yolun her iki yanında dağ yamaçları var.)
Цæугæдоны **фæйнæ фарс** – хъæд. (Nehrin her iki tarafı orman.)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Хохмæ фæндагыл цы федтан?
Dağlara giderken neler gördük?

Хъазыбег:	**Цæуын афон у.**
Kazbek:	*Yola çıkma zamanıdır.*
Батрадз:	**О, цæуæм. Сылгоймæгтæ, рог машинæты сбадут. Мах та – автобусы.**
Batraz:	*Evet, çıkalım. Bayanlar arabalara binin. Bizse otobüse.*
Администратор:	**Кæцы коммæ цæут?**
Resepsiyon görevlisi:	*Hangi vadiye gidiyorsunuz?*
Хъазыбег:	**Куырттаты коммæ.**
Kazbek:	*Kurtata vadisine.*
Администратор:	**Рæствæндаг ут!**
Resepsiyon görevlisi:	*Hayırlı yolculuklar!*
Батрадз:	**Бузныг. Хорзæй баззайут!**
Batraz:	*Teşekkürler. Hoşça kalın!*
Фатимæ:	**Куырттаты комы бирæ хъæутæ ис?**
Fatima:	*Kurtata vadisinde çok köy mü var?*
Хъазыбег:	**О, бирæ. Тагъд бахæццæ уыдзыстæм Барзыхъæумæ. Дарддæр: Уырыхъæу, Къадат, Цымыти, Хидыхъус æмæ Хæрисджын.**
Kazbek:	*Evet, çok. Az sonra Barzikau'a varacağız. Daha ileride Urikau, Kadat, Tsimiti, Hidikus ve Hariscin bulunuyor.*
Темырболат:	**Ам диссаджы хорз у фæндаг!**
Temirbolat:	*Burada harikulade güzel bir yol var!*
Хадизæт:	**Фæззыгон хъæд цы рæсугъд у!**
Hadizat:	*Güz ormanı ne kadar güzel!*
Мисурæт:	**Фæндаджы фæйнæ фарс къуылдымтæ – хъулон гауызы хуызæн. Бæлæсты сыфтæ сты цъæх, сырх, бур.**
Misurat:	*Yolun her iki tarafında renkli halı gibi yamaçlar var. Ağaçların yaprakları yeşil, kırmızı ve sarıdır.*
Ремзи:	**Хъазыбег, ам цавæр бæлæстæ зайы?**
Remzi:	*Kazbek, burada hangi ağaçlar yetişir?*

Хъазыбег:	**Алыхуызæттæ: тулдз, фæрв, тæрс, нæзы, урс гæдыбæлас æмæ æндæртæ.**
Kazbek:	*Her türlü: meşe, kızılağaç, kayın, çam, titrek kavak ve diğerleri.*
Батрадз:	**Шофыр, дæ хорзæхæй, æхсæрдзæны раз нын бауром.**
Batraz:	*Şoför, lütfen bize şelalenin önünde durdurun.*
Хъазыбег:	**О, о, иу-гыццыл нæ фæллад суадзæм æмæ дон бануазæм.**
Kazbek:	*Evet, evet, biraz dinlenelim ve su içelim.*
Хадизæт:	**Тынг сыгъдæг æмæ уазал дон у.**
Hadizat:	*Su çok temiz ve soğuk.*
Дауыт:	**Стæй хæрзад. Фæндагмæ дзы æвгты ныккодтат?**
Davut:	*Ve de tatlı. Yol için şişelere doldurdunuz mu?*
Ацæмæз:	**О, ныккодтам.**
Atsamaz:	*Evet, doldurduk.*
Темырболат:	**Уæдæ сбадут æмæ дарддæр цом.**
Temirbolat:	*Öyleyse binin ve yola devam edelim.*

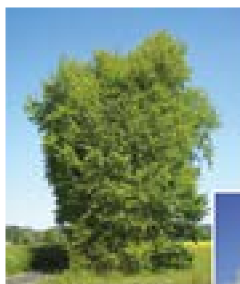
4. Аныхас кæнæм!

– Цавæр бæлæстæ зайы хъæды?

– Хъæды зайы ...

урс гæдыбæлас
titrek kavak

фæрв
kızılağaç

тулдз
meşe

тæрс
kayın

нæзы
çam

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. İlgi halinde hem tekil hem çoğul isimler **-ы** bitiş ekini alır. Tekildeki ismin gövdesi bir ünlüyle bittiğinde ilgi halinde bitiş ekinden önce **-й** ünsüzü ortaya çıkar. Yalın halin çoğulunun bitiş eki olan **-æ** ilgi halinde düşer.

Yalın hal	İlgi hali
Tekil	
цы? (ne?) бон (gün) цы? (ne?) бæлас (ağaç) чи? (kim?) хо (kızkardeş)	цæй? (neyin?) бон**ы** (günün) цæй? (neyin?) бæлас**ы** (ağacın) кæй? (kimin?) хо**йы** (kızkardeşin)
Çoğul	
цы? (ne?) бон**тæ** (günler) цы? (ne?) бæлæс**тæ** (ağaçlar) чи? (kim?) хо**тæ** (kızkardeşler)	цæй? (neyin?) бон**ты** (günlerin) цæй? (neyin?) бæлæс**ты** (ağaçların) кæй? (kimin?) хо**ты** (kızkardeşlerin)

Örnekler:

Æхсæрдзæн**ы** дон у сыгъдæг, стæй ма уазал дæр. (Şelalenin suyu temiz, üstelik soğuk.)

Фатимæ**йы** къам систай? (Fatima'nın fotoğrafını çektin mi?)

Санибa**йы** хъæд у рæсугъд. (Saniba'nın ormanı güzeldir.)

2. **раз** (önünde) ve **цуры** (yanında, yakınında) mekansal ilişkileri belirten sontakılardandır. Bunlar ilgi halindeki isimleri izler:

Æхсæрдзæны **раз** нын бауром! (Bize şelalenin önünde durdur.)
Хæдзары **раз** зайы тулдз. (Evin önünde bir meşe ağacı yetişir.)
Базар фæндаджы **цур** ис. (Pazar yolun yanındadır.)
Цæугæдоны **цур** аразынц скъола. (Nehrin yanında bir okul inşa ediyorlar.)

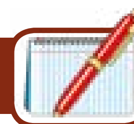
3. 2. çoğul kişideki geçişli fiiller geçmiş zamanda **-тат** bitiş ekini alır:

Сымах мæн **фæрсут**? (Siz bana soruyor musunuz?)
Сымах мæн **фарстат**? (Siz bana soruyor muydunuz?)
Сымах насджынтæ **кæнут**? (Siz kabaklı börekleri pişiriyor musunuz?)
Сымах насджынтæ **кодтат**? (Siz kabaklı börekleri pişiriyor muydunuz?)
Сымах æхсæвæр **хæрут**? (Siz akşam yemeği yiyor musunuz?)
Сымах æхсæвæр **хордтат**? (Siz akşam yemeği yiyor muydunuz?)
Сымах **фыссут** фыстæг? (Siz mektup yazıyor musunuz?)
Сымах **фыстат** фыстæг? (Siz mektup yazıyor muydunuz?)

4. **ны-** önekli fiiller bir eylemin sonucunu gösteren bitmişlik görünüşündeki fiillerdir. **ны-** önekinden sonra fiilin kökündeki ilk ünsüzün bir ünlü tarafından izlenmesi durumunda bu ünsüz çiftlenir:

Фыстæг **ны**ффыстат? (Mektup yazdınız mı?)
Æвгты дон **ны**ккодтат? (Şişelere su doldurdunuz mu?)

6. Alıştırmalar.

1. Kurtata vadisinde hangi ağaçlar yetişir?

– Куырттаты комы бирæ бæлæстæ ис?
– О, бирæ.

Devam edin:

фæрвытæ, тæрсытæ, тулдзтæ, нæзытæ.

2. Bir şey çok hoşunuza gitti. Hayranlığınızı nasıl ifade edeceksiniz?

– Цæугæдон цы рæсугъд у!
– О, тынг рæсугъд у.

Devam edin:

Куырттаты ком, Хæрисджын, æхсæрдзæн, фæндаг, ацы дидинæг.

3. Burada iyi bir yol var. Ya başka ne var?

– Диссаджы хорз фæндаг дзы ис!
– О, тынг хорз у.

Devam edin:

дыргъдон, кæрт, хæдзар, æхсæрдзæн.

4. Barzikau'a kısa zamanda mı varacağız?

– Барзыхъæумæ тагъд бахæццæ уыдзыстæм?
– О, тагъд.

Devam edin:

Ирыхъæу, Къадат, Цымыти, Хидыхъус, Хæрисджын.

5. Ağaçlarda nasıl yapraklar var?

– Бæлæсты сыфтæ цъæх сты?
– О, цъæх сты. / Нæ, цъæх не сты.

Devam edin:

хъулон, алыхуызон, сырх, бур.

6. Yolun her iki tarafında neyi görüyorsunuz?

– Фæндаджы фæйнæ фарс бæлæстæ.
– Уынын сæ. / Нæ сæ уынын.

Devam edin:

тæрсытæ, тулдзтæ, нæзытæ, фæрвытæ.

7. Şoförden arabayı durdurmasını rica edin.

– Æхсæрдзæны раз нын бауромдзынæ?
– Хорз, бауромдзынæн. / Нæ, нæ бауромдзынæн, ам уромæн нæй.

Devam edin:

дуканийы раз, фысымуаты раз, супермаркеты цур, скъолайы цур.

8. Şelalenin suyu nasıldır?

– Æхсæрдзæны дон тынг сыгъдæг у.
– Стæй хæрзад.
– О, сыгъдæг æмæ хæрзад.

Devam edin:

уазал – хæрзад, хæрзад – сыгъдæг, хæрзад – уазал, сыгъдæг – уазал.

9. Yol için şişelere su doldurdunuz mu?

– Фæндагмæ дон æвгты ныккодтат?
– О, ныккодтам. / Нæ, нæма ныккодтам.

Devam edin:

хæдзармæ, фысымуатмæ, коммæ, уемæ, немæ.

10. Su içtiniz mi? O halde yola devam edelim.

– Дон банызтат?
– О.
– Уæдæ сбадут æмæ дарддæр Барзыхъæумæ цæуæм.

Devam edin:

Ирыхъæу, Цымыти, Хидыхъус, Хæрисджын, Къадат.

11. Polilogu ezberleyin.

12. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

8. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Адæймаджы хорз фæндагыл бæрæг кæны.

Kişinin iyi nitelikleri yolda belli olur.

 Фæндагыл цæуыс, уæд дæ лæдзæг ма ныууадз.

Yola çıkarken değneğini bırakma.

 Афæдзы хъару фæззæг у.

Yılın gücü sonbahardır.

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- birinden arabaya binmesini rica ettiğinizde;
- uğurlu yolculuklar dilediğinizde;
- Oset köylerinin adlarını saydığınızda;
- ağaç adlarını saydığınızda;
- gördükleriniz hakkında olumlu duygularınızı belirttiğinizde;
- arabanın durdurulmasını istediğinizde;
- birine dinlenip su içmeyi önerdiğinizde.

19-æм ахуыр

Цæй æмæ дын дæ къам сисон
Gel fotoğrafını çekeyim

♦ *Geziye çıkanlar iki kayanın yakınında mola verdiler. Nehre inip çiçeklere hayran oluyor ve fotoğraflar çekiyorlar.*

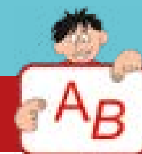
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- bir dağ nehrini nasıl tarif etmeli;
- pencere açmayı nasıl rica etmeli;
- birine fotoğrafını çekmeyi nasıl önermeli;
- birine daha yakın gelip sağa sola bakmasını nasıl önermeli;
- korktuğunuzu nasıl ifade etmeli;
- birini nasıl sakinleştirmeli;
- muhataba (muhataplara) yola devam etmeyi nasıl önermeli.

Dilbilgisi:

- 3. çoğul kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişli fiiller);
- tekil ve çoğul isimlerin yönelme hali;
- 3. tekil (**уый** – **o**) ve 3. çoğul (**уыдон** – **onlar**) kişi zamirlerinin yönelme hali;
- **-он** bitiş ekli 1. tekil kişi fiil biçimi (dilek-şart kipi, simdiki-gelecek zaman);
- **цур** sontakısı.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

къам (къамтæ) /k'am, k'ˈamtз/
fotoğraf, resim

Ирæ, къамтæ-ма рахæсс.
İra, fotoğrafları getirsene.

къам исын /k'ˈam išən/
fotoğrafını çektirmek

Нæ къам сисæм?
Fotoğrafımızı çekelim mi?

ай /aj/
bu

Ай у Барзыхъæу.
Bu, Barzikau'dır.

Фыййагдон /fəjːˈagdon/
Fiyagdon

Фыййагдонмæ бахæццæ стæм.
Fiyagdon'a vardık.

тагъд /taɣd/
hızlı, hızla; kısa zamanda

Автобус цæуы тагъд.
Otobüs hızlı gidiyor.

хохаг /χˈoχag/
dağlara özgü; dağlı

Хохаг уæлдæф у сыгъдæг.
Dağ havası temizdir.

уайын /wˈajən/
çok hızlı gitmek, koşmak; akmak

Хохаг дон тагъд уайы.
Dağ nehri hızlı akar.

кæлын /kзlˈən/
dökülmek, akmak; tökezlemek

Ацы цæугæдон тагъд кæлы.
Bu nehir hızlı akar.

бæрзонд /bзržˈond/
yüksek; zirve

Уым бæрзонд хæдзæрттæ сарæзтой.
Orada yüksek evler yaptılar.

къæдзæх /k'зzˈзχ/
(къæдзæхтæ) /k'зzˈзχtз/
kaya

Къæдзæхтæ дардæй зынынц.
Kayalar uzaktan görülür.

байгом кæнын /bˈajgom kзnən/
açmak

Сывæллæттæ уаты дуар байгом кодтой.
Çocuklar odanın kapısını açtılar.

рудзынг /rˈuzəng/
(рудзгуытæ) /rˈuzgwətз/
pencere

Рудзынг байгом кодтам.
Pencereyi açtık.

акæсын /ˈakзšən/
(dışarı) bakmak, göz atmak

Акæс-ма дæ рудзынгæй.
Pencerenden dışarı baksana.

галиуæрдæм /gˈaliwərdзm/
sola, sol tarafa

Ды та галиуæрдæм ацу.
Sen ise sola git.

уынын /wənˈən/
görmek

Уыныс хæхтæ?
Dağları görüyor musun?

айнæг /ˈajnзg/
dik, düşey

Айнæг къæдзæхы раз баурæдтам.
Dik bir kayanın önünde durduk.

æрлæууын /зrlˈзwːən/
durmak; basmak

Машинæ æрлæууыдис базармæ хæстæг.
Araba çarşıya yakın bir yerde durdu.

кæрæдзимæ /kзrˈзzimз/
birbirine

Ацы хæдзæрттæ кæрæдзимæ хæстæг сты.
Bu evler birbirine yakındır.

астæу /ˈaštзw/
arasında, ortasında

Къæдзæхты астæу кæлы цæугæдон.
Kayaların arasında bir nehir akıyor.

доны был /dˈonə bəl/
nehir kıyısı

Доны был бадæм.
Nehir kenarında oturuyoruz.

схизын /sχˈižən/
çıkmak (dağa vs.), tırmanmak

Цæй, райсом хохмæ схизæм.
Gelin yarın dağa tırmanalım.

ныххизын /nəχːˈižən/
inmek

Доны былмæ ниххизут.
Nehrin kıyısına inin.

дидинæг /dˈidinзg/
(дидинджытæ) /dˈidindˑžətз/
çiçek

Дидинджытæм æркæсут.
Çiçeklere bir bakın.

чиныг /tˑšˈinəg/
(чингуытæ) /tˑšˈingwətз/
kitap

Дуканимæ чингуытæм ацыдыстæм.
Kitaplar için mağazaya gittik.

хаст /χˈašt/
getirilen, geçirilen; konulan

Ацы дидинæг Сырх чиныгмæ хаст у.
Bu çiçek Kırmızı Kitap'a konulmuştur.

нæй /nзj/
yok; olmaz

Дон мæм нæй.
Bende su yok.

æвналын /зvnˈalən/
dokunmak

Дидинджытæм ма ’вналут!
Çiçeklere dokunmayın!

ардæм /ˈardзm/
buraya

Сывæллæттæ, ардæм уал рахæссут уæ чингуытæ.
Çocuklar, kitaplarınızı şimdilik buraya getirin.

рахизæрдæм /rˈaχižərdзm/
sağa, sağ tarafa

Рахизæрдæм акæс.
Sağa bak.

19. Цæй æмæ дын дæ къам сисон.
Gel fotoğrafını çekeyim.

рæвдз /rзvz/
hızlı, çabuk, çevik

Ацы машинæ цы рæвдз цæуы!
Bu araba ne kadar hızlı gidiyor!

æллæх /зl:ˈзχ/
ah, aman, vay

Æллæх, цы тæвд цай у!
Ah, ne kadar sıcak bir çay!

тæрсын /tзrš'ən/
korkmak, ürkmek

Ма тæрс!
Korkma!

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. **нæу** kelimesi, **нæ** olumsuzluk edatının ve **у** koşaç fiilinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bitişik yazılır:

Ай рынчындон **нæу**, скъола у. (Bu hastane değil, okuldur.)
Ай дукани **нæу**, фысымуат у. (O mağaza değil, oteldir.)

Ацы цæугæдон стыр **нæу**. (Bu nehir büyük değildir.)
Суардон уазал **нæу**. (Maden suyu soğuk değildir.)

2. Nehrin Osetçesi **дон**, **цæугæдон**'dur.

Дон цы тагъд уайы. (Nehir ne kadar hızlı akar.)
Хъæуы астæу кæлы **цæугæдон**. (Köyün ortasından nehir akar.)

3. Nehin akışı hakkında şunlar söylenebilir:

Цæугæдон **кæлы**. (Nehir akıyor.)
Цæугæдон **уайы**. (Nehir çok hızlı akıyor.)
Цæугæдон **згъоры**. (Nehir koşa koşa akıyor.)

4. Bir kapının, pencerenin vs. açılmasını değişik tarzlarda isteyebilirsiniz:

Дуар бакæн. Дуар байгом кæн. (Kapıyı aç.)
Рудзынг бакæн. Рудзынг байгом кæн. (Pencereyi aç.)
Авджы сæр бакæн. Авджы сæр байгом кæн. (Şişe kapağını açın.)

5. Konuşanın bir şey yapma arzusu, **-он** bitiş eki bulunan bir fiil biçimi yardımıyla ifade edilebilir:

Дæ къам дын сис**он**? (Senin fotoğrafını çekeyim mi?)
Фатимæ, цæй дæ къам дын сис**он**. (Fatima, gel fotoğrafını çekeyim.)

Дидинджытæ дын ратон**он**? (Sana çiçekleri koparayım mı?)
Ирмæ, цæй, дидинджытæ дын ратон**он**. (İrma, gel sana çiçekleri koparayım.)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Цæй æмæ дын дæ къам сисон.
Gel fotoğrafını çekeyim.

Хадизæт:	**Ай цавæр цæугæдон у?**
Hadizat:	*Bu ne nehridir?*
Ацæмæз:	**Фыйиагдон.**
Atsamaz:	*Fiyagdon nehri.*
Хадизæт:	**Стыр нæу, фæлæ цы тагъд уайы.**
Hadizat:	*Büyük değil ama ne kadar hızlı akar.*
Ацæмæз:	**О, хохаг дон тагъд уайы. Бæрзонд хæхтæй кæлы.**
Atsamaz:	*Evet, dağ nehri hızlı akar. Yüksek dağlardan dökülür.*
Дауыт:	**Мæнæ къæдзæхтæм дæр бахæццæ стæм.**
Davut:	*İşte kayalara da vardık.*
Батрадз:	**Мисурæт, рудзынг байгом кæн. Акæс-ма галиуæрдæм. Уыныс дыууæ айнæг къæдзæхы?**
Batraz:	*Misurat, pencereyi aç. Sola baksana. İki dik kayayı görüyor musun?*
Ремзи:	**Æрлæуу-ма. Фенæм сæ.**
Remzi:	*Dursana. Onları görelim.*
Мисурæт:	**Кæрæдзимæ куыд хæстæг сты! Сæ астæу та дон кæлы.**
Misurat:	*Birbirlerine ne kadar yakın duruyorlar! Aralarında da su akar.*
Батрадз:	**Фатимæ, доны былмæ-ма ныххиз. Æз дын уым дæ къам сисон.**
Batraz:	*Fatima, nehir kenarına insene. Orada fotoğrafını çekeyim.*
Мисурæт:	**Мæнæн та мæ къам ацы дидинджыты цур сис.**
Misurat:	*Fotoğrafımı da bu çiçeklerin yanında çek.*
Хъазбег:	**Уыцы дидинджытæн тонæн нæй. Уыдон Сырх чиныгмæ хаст сты.**
Kazbek:	*O çiçekler koparılmaz. Onlar Kırmızı Kitap'ta kayıtlı.*
Мисурæт:	**Нæ сæ тонын. Фатимæ æмæ сæ Дзерассæ федтой?**
Misurat:	*Onları koparmıyorum. Fatima ile Dzerassa gördüler mi onları?*
Дзерассæ:	**Мисурæт, федтам сæ. Рацу ардæм, æз дын къæдзæхы раз сисон дæ къам. Рахизæрдæгæй слæуу.**
Dzerassa:	*Misurat, gördük onları. Gel buraya, kayaların önünde fotoğrafını çekeyim. Sağ tarafta dur.*

19. Цæй æмæ дын дæ къам сисон.
Gel fotoğrafını çekeyim.

Хадизæт: *Hadizat:*	**Акæс-ма, хæхтæ цы рæсугъд сты!** *Baksana, dağlar ne kadar güzel!*
Фатимæ: *Fatima:*	**Махæн Батрадз æмæ Ремзи уым нæ къам систой.** *Batraz ve Remzi orada fotoğrafımızı çektiler.*
Мисурæт: *Misurat:*	**Æллæх, калм!** *Vay, yılan!*
Дзерассæ: *Dzerassa:*	**Ма тæрс! Тагъддæр схиз!** *Korkma! Çabuk çık!*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Фатимæ, Хадизæт, сбадут. Цæуæм дарддæр.** *Fatima, Hadizat, binin. Yolumuza devam edelim.*

4. Аныхас кæнæм!

– …, акæс-ма галиуæрдæм / рахизæрдæм, хъæд цы рæсугъд у!

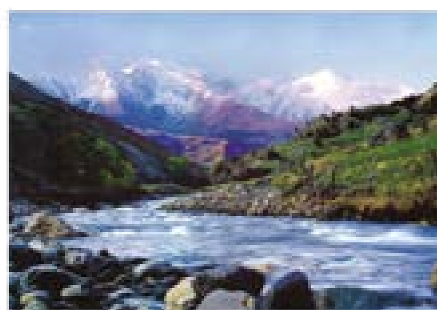
– О, тынг рæсугъд у!

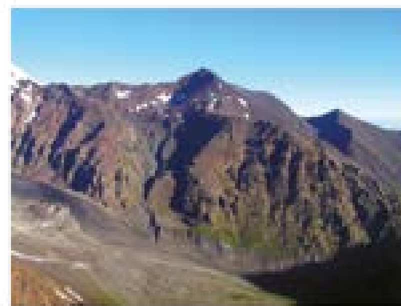
къæдзæхтæ
kayalar

дидинджытæ
çiçekler

хохаг цæугæдон
dağ nehri

хæхтæ
dağlar

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. 3. çoğul kişideki geçişli fiiller geçmiş zamanda **-той** bitiş ekini alır:

Уыдон фыссынц. (Onlar yazıyorlar.)
Уыдон **фыстой**. (Onlar yazıyorlardı.)

Уыдон уынынц æхсæрдзæн. (Onlar şelaleyi görüyorlar.)
Уыдон **уыдтой** æхсæрдзæн. (Onlar şelaleyi görüyorlardı.)

Уыдон скъолайы кусынц. (Onlar okulda çalışıyorlar.)
Уыдон скъолайы **куыстой**. (Onlar okulda çalışıyorlardı.)

Уыдон уæливых хæрынц. (Onlar peynirli börek yiyorlar.)
Уыдон уæливых **хордтой**. (Onlar peynirli börek yiyorlardı.)

Geçmiş zamanda fiillerin köklerinin değişmesine dikkat edin. Bu biçimleri ezberlemek gerek.

2. Yönelme halinde isimler tekilde **-æм**, çoğulda **-мæ** bitiş ekini alır.

Tekil		
Yalın hal	(чи? – kim?) лæппу (çocuk)	(цы? – ne?) хох (dağ)
Yönelme hali	(кæмæ? – kime?) лæппу**мæ** (çocuğa)	(цæмæ? – neye?) хох**мæ** (dağa)
Çoğul		
Yalın hal	(чи? – kim?) лæппутæ (çocuklar)	(цы? – ne?) хæхтæ (dağlar)
Yönelme hali	(кæмæ? – kime?) лæппу**тæм** (çocuklara)	(цæмæ? – neye?) хæх**тæм** (dağlara)

3. **уый** 3. tekil kişi zamirinin yönelme halinde iki biçimi var: tam biçim – **уымæ** (ona) ve kısa biçim – **æм** / **йæм** (ona):

Æз дæр **уымæ** дзурын. (Ben de ona söylüyorum.)
Дзурæн **æм** нæй. (Ona söz söylenemez.)

Önceki kelime bir ünlüyle bittiğinde **æм** zamirine **й** sesi eklenir ve zamir **йæм** biçimini alır:

Нæ **йæм** æвналын. (Ona dokunmuyorum.)

4. **уыдон** 3. çoğul kişi zamirinin yönelme halinde iki biçimi var: tam biçim – **уыдонмæ** (onlara) ve kısa biçim – **сæм** (onlara):

Уыдонмæ фæдзырдтон. (Onlara seslendim.)
Фæдзырдтон **сæм**. (Seslendim onlara.)

5. **цур** sontakısı "yanında, yakınında" anlamına gelir.

Фысымуаты цур ис дукани. (Otelin yanında bir mağaza var.)

6. Alıştırmalar.

1. Nereye vardık?

– Кæдæм бахæццæ стæм?
– Хъæумæ бахæццæ стæм.

Devam edin:

хъæд, кæрт, цæугæдон, къæдзæх.

2. Fotoğrafınızı nerede çekeyim?

– Дæ къам дын кæм сисон?
– Мæ къам мын ацы дидинджыты цур сис.

Devam edin:

къæдзæхы цур, æхсæрдзæны цур, бæлæсты цур, тæрсыты раз, фæрвыты раз.

3. O çiçeklere dokunulmaz mı?

– Ацы дидинджытæм æвналæн нæй?
– Нæй сæм æвналæн.

Devam edin:

нæзытæ, фæрвытæ, тулдзтæ, чылауитæ, фæткъуытæ, дыргътæ.

4. Bu çiçeğe dokunulmaz mı?

– Ацы дидинæгмæ æвналæн нæй?
– Нæй йæм æвналæн.

Devam edin:

чиныг, нæзы, бæлас, гагадыргътæ, сæнæфсир.

5. Şoförden arabayı durdurmasını isteyin.

– Фысымуаты цур мын бауром.
– Хорз. Бауромдзынæн.

Devam edin:

дуканийы раз, æхсæрдзæны раз, супермаркеты цур, базары цур.

6. Misurat ve Dzerassa bu çiçekleri gördüler mi?

– Мисурæт æмæ Дзерассæ ацы дидинджытæ федтой?
– О, федтой сæ. / Нæ, нæ сæ федтой.

Devam edin:

хъæутæ, къæдзæхтæ, цæугæдæттæ, бæлæстæ.

7. Bu çiçekler Kırmızı Kitap'a kaydedilmiş midir?

– Ацы дидинджытæ Сырх чиныгмæ хаст сты?
– О, сты. / Нæ, не сты.

Devam edin:

бæлæстæ, фæзуæттæ, тулдзтæ, нæзытæ.

8. Gördüğünüz bir şeyden dolayı hayranlığınızı belirtin.

– Акæс-ма, хæхтæ цы рæсугъд сты!
– О, тынг рæсугъд сты.

Devam edin:

къуылдымтæ, бæлæстæ, нæзытæ, тулдзтæ, фæрвытæ.

9. Kızları sakinleştirin.

– Мисурæт, ма тæрс! Тагъддæр схиз.
– Нæ тæрсын. / Æллæх, тынг тæрсын!

Devam edin:

Хадизæт, Алинæ, Мæдинæт, Зæринæ, Ольгæ.

10. Binin. Yola devam edelim.

– Фатимæ, Хадизæт, сбадут! Цæуæм дарддæр.
– Ныртæккæ сбаддзыстæм.

Devam edin:

Ларисæ, Эльзæ; Раисæ, Аминæт; Изольдæ, Эльмирæ; Замирæт, Аллæ.

11. Kiminle fotoğraf çektiniz?

– Дæ къам кæимæ систай?
– Мæ къам Аланимæ систон.

Devam edin:

Фатимæ, Чермен, Хъазыбег, Дзерассæ, Ирæ.

12. Polilogu ezberleyin.

13. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

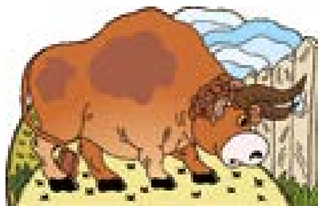
Хохаг – быдыры уазæг.

Dağlı, ovada konuktur.

Цы байтауай, уый æркæрддзынæ.

Ne ekersen, onu biçersin.

Цæваг галæн йæ сыкъа сæтты.

Toslayan boğanın boynuzu kırılır.

8. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- bir dağ nehrini tarif ettiğinizde;
- pencere açmayı rica ettiğinizde;
- birine fotoğrafını çekmeyi önerdiğinizde;
- birine daha yakın gelip sağa sola bakmasını önerdiğinizde;
- korktuğunuzu belirttiğinizde;
- birini sakinleştirdiğinizde;
- muhataba (muhataplara) yola devam etmeyi önerdiğinizde.

21

Æрбахæццæ стæм Фыййагдонмæ
Fiyagdon'a vardık

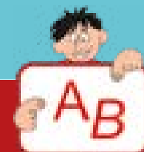
♦ *Geziye çıkanlar Fiyagdon köykentine ulaştılar. Konuklar dağlarda bir köykentin var olduğuna şaşırıyorlar. Kazbek konuklara yerleşimi anlatıyor ve kardeşinin dairesinde kalmayı öneriyor.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- hareket yönünü nasıl göstermeli;
- birine bir yerde kalmayı nasıl önermeli;
- bir daireyi nasıl tarif etmeli;
- rızayı nasıl belirtmeli;
- birini nasıl sakinleştirmeli.

Dilbilgisi:

- 1. tekil kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişsiz fiiller);
- **хъыгдарын** fiilinin yönetimi;
- **тыххæй** sontakısı;
- bileşik fiillerin bitmişlik görünüşünü yapan **ба-** öneki.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

æрбахæццæ уæвын /ɜrbˈaχɜt□s:ɜ wɜvən/ *ulaşmak, varmak*	**Ærбахæццæ стæм Фыййагдонмæ.** *Fiyagdon'a vardık.*
бирæуæладзыгон /bˈirɜwɜlazəgon/ *çok katlı*	**Æз ацы бирæуæладзыгон хæдзары цæрын.** *Ben bu çok katlı evde yaşıyorum.*
саразын /šˈaražən/ *yapmak, kurmak, inşa etmek*	**Мæ фыд мын сарæзта хæдзар.** *Babam bana ev yaptı.*
кæмæн /kɜmˈɜn/ *kime, kimin için*	**Кæмæн сарæзтой санатори?** *Sanatoryumu kimin için yaptılar?*
фылдæр /fəldˈɜr/ *daha çok, daha fazla*	**Дыргътæ фылдæр балхæн.** *Daha çok meyve al.*
фæллад /fɜl:ˈad/ *yorgun; yorgunluk*	**Æз тынг бафæлладтæн.** *Ben çok yoruldum.*
фæлладуадзæн бынат /fɜl:ˈadwazɜn bənat/ *dinlenme yeri*	**Фыййагдон у фæлладуадзæн бынат.** *Fiyagdon bir dinlenme yeridir.*
улæфт /ˈulɜft/ *solunum, nefes alıp verme*	**Йæ улæфт хорз кæмæн нæу, уыдон цæуынц Фыййагдонмæ.** *Solunum sorunları olanlar Fiyagdon'a giderler.*
санатори /sanatˈori/ *sanatoryum*	**Санатори сарæзтой хæхты астæу.** *Sanatoryumu dağlar arasında yaptılar.*
фехъусын /fˈequšən/ *işitmek, duymak*	**Æз дæр уый ныхас фехъуыстон.** *Ben de onun sözlerini duydum.*
хуыссын /χwəš:ˈən/ *uyumak; yatmak*	**Æхсæвы кæм хуысдзыстæм?** *Gece nerede uyuyacağız?*
феххуыс кæнын /fˈeχ:wəš kɜnən/ *yardım etmek*	**Чермен, баххуыс мын кæн.** *Çermen, bana yardım et.*
сдзæбæх уæвын /šzˈɜbɜχ wɜvən/ *iyileşmek*	**Санаторийы сдзæбæх дæ?** *Sanatoryumda iyileştin mi?*
уæлдæф /wɜldˈɜf/ *hava*	**Ам сыгъдæг уæлдæф ис.** *Burada temiz hava var.*
æхсæв (æхсæвтæ) /ɜχšˈɜv, ɜχšˈɜvtɜ/ *gece*	**Уазал æхсæв у.** *Soğuk bir gecedir.*

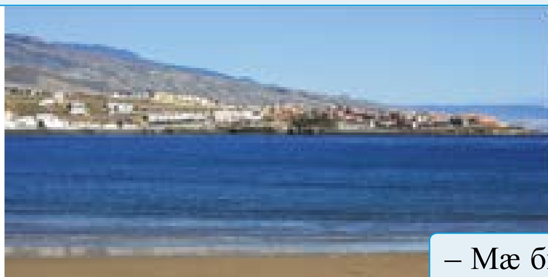
20. Ærбахæццæ стæм Фыййагдонмæ.
Fiyagdon'a vardık.

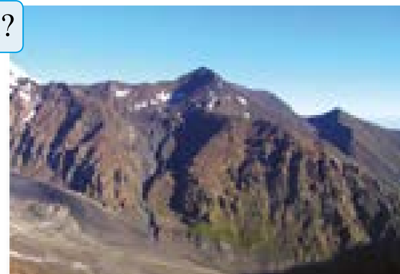
бахсæвиуат кæнын /bˈaχšзviwat kзnən/ *gecelemek*	**Кæм бахсæвиуат кæндзыстæм?** *Nerede geceleyeceğiz?*
хъыгдарын /qəgdˈarən/ *engel olmak; rahatsız etmek (bitmemiş eylem)*	**Æз дæ хъыгдарын?** *Seni rahatsız ediyor muyum?*
бахъыгдарын /bˈaqəgdarən/ *engel olmak; rahatsız etmek (bitmiş eylem)*	**Нæ дæ бахъыгдардтон?** *Seni rahatsız etmedim mi?*
фатер (фатертæ) /fatˈer, fatˈertз/ *daire (bir apartmanda)*	**Кæцы фатеры цæрыс?** *Hangi dairede yaşıyorsun?*
денджыз /dˈendˑžəž/ **(денджызтæ) /dˈendˑžəžtз/** *deniz*	**Денджыз хъарм у.** *Deniz sıcaktır.*
денджызы был /dˈendˑžəžə bəl/ *deniz kıyısı*	**Денджызы был уыдис бирæ адæм.** *Deniz kenarı kalabalıktı.*
улæфын /ˈulзfən/ *solunmak; dinlenmek*	**Хæхты улæфын хорз у.** *Dağlarda dinlenmek iyidir.*
æртæуатон фатер /зrtˈзwaton fater/ *üç odalı daire*	**Мах цæрæм æртæуатон фатеры.** *Biz üç odalı dairede yaşıyoruz.*
æппæт /зpːˈзt/ *bütün, tüm, hep*	**Уыдон æнæхъæн бинонтæй дæр ам сты.** *Onlar ailece buradalar.*
разы уæвын /rˈažə wзvən/ *razı / mutabık olmak*	**Æз демæ разы дæн.** *Seninle mutabıkım.*
æнæмæт уæвын /зnˈзmзt wзvən/ *kaygısız / gamsız olmak*	**Ды æнæмæт адæймаг дæ.** *Sen gamsız bir adamsın.*

2. Аныхас кæнæм!

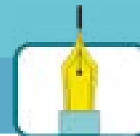

– Дæ бинонтæ сæ фæллад уадзынмæ кæдæм ацыдысты?

– Мæ бинонтæ сæ фæллад уадзынмæ ацыдысты ...

3. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. «Йæ улæфт хорз кæмæн нæу, уыдонæн **дзы** рынчындон ис» cümlesinde **дзы** kelimesi **уым** (orada) anlamındadır – Фыййагдоны (Fiyagdon'da).

2. «Мæ мад дæр **дзы** хуыссыдис» cümlesinde de **дзы** kelimesi **уым** (orada) anlamında kullanılmıştır – рынчындоны (hastanede).

3. Birini şöyle sakinleştirebilirsiniz:

Ма мæт кæн! (Merak etme!) Æнæмæт у! (Sakin ol!)
Ма мæт кæнут! (Merak etmeyin!) Æнæмæт ут! (Sakin olun!)

4. "Gecelemek" fiilinin Osetçe çevirisi **æхсæвиуат бакæнын**, **бахсæвиуат кæнын** şeklindedir:

Мах ам **ба**хсæвиуат кæндзыстæм. (Biz burada geceleyeceğiz.)
Мах ам æхсæвиуат **ба**кæндзыстæм. (Biz burada geceleyeceğiz.)

Bileşik fiillerden bitmişlik görünüş biçimlerini oluşturmak için **ба-** öneki bileşik fiilin isim ögesine veya yardımcı fiile eklenebilir.

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Ærbaxæццæ стæм Фыййагдонмæ.
Fiyagdon'a vardık.

Хъазыбег: **Ærbaxæццæ стæм Фыййагдонмæ.**
Kazbek: *Fiyagdon'a vardık.*

Темырболат: **Хæхты – бирæуæладзыгон хæдзæрттæ?**
Temirbolat: *Dağlarda çok katlı evler mi var?*

Хъазыбег: **О. Æз дæр раздæр ам цардтæн.**
Kazbek: *Evet. Ben de eskiden burada yaşıyordum.*

Дзерассæ: **Йæ улæфт хорз кæмæн нæу, уыдонæн дзы рынчындон ис. Сывæллæттæн та – санатори.**
Dzerassa: *Solunum sorunları olanlar için burada bir hastane var. Çocuklar için ise bir sanatoryum.*

Мисурæт: **Æз дæр фехъуыстон уыцы рынчындоны тыххæй.**
Misurat: *O hastane hakkında ben de duymuştum.*

20. Ӕрбахæццæ стæм Фыййагдонмæ.
Fiyagdon'a vardık.

Фатимæ: **Мæ мад ам сдзæбæх ис.**
Fatima: *Annem burada iyileşti.*

Темырболат: **Тынг сыгъдæг уæлдæф дзы ис.**
Temirbolat: *Buranın havası çok temiz.*

Хъазыбег: **Кæд уæ фæнды, уæд иу æхсæв ам баззайæм.**
Kazbek: *İsterseniz bir gece burada kalalım.*

Батрадз: **Ӕмæ кæм бахсæвиуат кæндзыстæм?**
Batraz: *Ama nerede geceleyeceğiz?*

Хъазыбег: **Ме 'фсымæры хæдзары бахсæвиуат кæндзыстæм.**
Kazbek: *Kardeşimin evinde geceleyeceğiz.*

Дауыт: **Ӕмæ сæ нæ бахъыгдардзыстæм?**
Davut: *Ya onları rahatsız etmez miyiz?*

Хъазыбег: **Нæ, сæ фатер уæгъд у. Ныртæккæ йæ бинонтимæ денджызы был улæфынц.**
Kazbek: *Hayır, daireleri boş. Halen ailesiyle birlikte deniz kıyısında dinleniyorlar.*

Дауыт: **Цавæр фатер сын у?**
Davut: *Daireleri nasıl?*

Хъазыбег: **Ӕртæуатон. Не 'ппæтæн дæр дзы бынат ис.**
Kazbek: *Üç odalı. Orada hepimiz için yer var.*

Темырболат: **Уæдæ уæд баззайæм. Сымах куыд фæнды, Фатимæ?**
Temirbolat: *Peki, o zaman kalalım. Siz nasıl istiyorsunuz, Fatima?*

Фатимæ: **Кæд бынат ис, уæд баззайæм.**
Fatima: *Yer varsa, kalalım.*

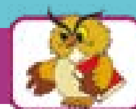
Хадизæт: **Иууылдæр дæр разы стæм.**
Hadizat: *Hepimiz razıyız.*

Дауыт: **Ӕмæ дæм дæгъæл ис?**
Davut: *Ya anahtar var mı sende?*

Хъазыбег: **Ӕнæмæт ут, ис мæм дæгъæл.**
Kazbek: *Merak etmeyin, anahtarım var.*

Мисурæт: **Цы хорз у!**
Misurat: *Ne güzel!*

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Geçişsiz fiiller kendilerinden sonra dolaysız tümleç gerektirmez. 1. tekil kişideki geçişsiz fiiller geçmiş zamanda **-тæн** bitiş ekini alır.

Æз дæр Алагиры цард**тæн**. (Ben de Alagir'de yaşıyordum.)
Æз дæр уым бад**тæн**. (Ben de orada oturuyordum.)
Æз хорз кафыд**тæн**. (Ben iyi dans ediyordum.)
Æз кас**тæн** киномæ. (Ben film seyrediyordum.)
Æз дæр уым уыд**тæн**. (Ben de oradaydım.)

Bazı fiillerin gövdeleri geçmiş zamanda değişir. Bu tür fiillerin biçimleri ezberlenmelidir.

2. **хъыгдарын** (engel olmak, rahatsız etmek – *bitmemişlik görünüşü*), **бахъыгæдарын** (engel olmak, rahatsız etmek – *bitmişlik görünüşü*) fiilleri ilgi halindeki isimle kullanılır.

Æз мæ хойы нæ **хъыгдарын**. (Kız kardeşimi rahatsız etmiyorum.)
Мах ахуыргæнæджы нæ **бахъыгдардтам**. (Öğretmeni rahatsız etmedik.)

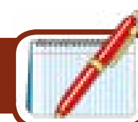
3. **хъыгагæн** kelimesi "ne yazık ki, maalesef" anlamına gelmektedir.

Хъыгагæн, фæсарæйнаг æвзæгтæ нæ зонын.
(Ne yazık ki, yabancı dilleri bilmiyorum.)

4. **тыххæй** sontakısının anlamı "için, hakkında"dır. Bu sontakı ilgi halindeki isimlerle uyuşur:

Æз ме 'мбалы **тыххæй** æрбацыдтæн. (Arkadaşım için geldim.)
Æз дæу **тыххæй** æрбацыдтæн. (Senin için geldim.)
Æз дæу **тыххæй** дзурын. (Senin hakkında konuşuyorum.)

6. Alıştırmalar.

1. Nereye vardık?

– Ærbахæццæ стæм Фыййагдонмæ.
– Цы хорз у!

Devam edin:

Лæцмæ, Дзывгъисмæ,
Дæллагхъæумæ, Дзæуджыхъæумæ.

2. Ben bu hastane hakkında duymuştum. Ya siz?

– Æз уыцы рынчындоны тыххæй фехъуыстон. Ды та?
– Æз дæр.

Devam edin:

æхсæрдзæны тыххæй, хохы тыххæй,
комы тыххæй, хъæуы тыххæй.

3. Nerede geceleyeceğiz?

– Кæд уæ фæнды, уæд ме 'фсымæры хæдзары баxсæвиуат кæндзыстæм.
– Ииуылдæр дæр разы стæм. / Разы не стæм.

Devam edin:

мæ хо, ме 'мбал, мæ мад, мæ фыд, мæ ныййарджытæ.

4. Muhatabınıza kendisinde belirli bir şeyinin olup olmadığını sorun.

– Дæгъæл дæм ис?
– Æнæмæт ут, ис мæм дæгъæл. / Нæй мæм дæгъæл.

Devam edin:

машинæ, фæткъуы, чиныг, ручкæ.

5. Sizi rahatsız etmedim mi?

– Нæ дæ баxъыгдардтон?
– Нæ, нæ мæ баxъыгдардтай. / О, баxъыгдардтай мæ.

Devam edin:

сæ, уæ, йæ.

6. Onların dairesi nasıl?

– Цавæр фатер сæм ис?
– Æртæуатон. Не 'ппæт дæр дзы бацæудзыстæм.

Devam edin:

дыууæуатон, цыппаруатон, фондзуатон, æxсæзуатон.

7. Arkadaşım ailesiyle birlikte nerede dinleniyor?

– Хазби йæ бинонтимæ денджызы был улæфы?
– О, денджызы был улæфы. / Нæ, денджызы был нæ улæфы.

Devam edin:

Ибрагим, Азæмæт, Хъасполат, не 'мбал, ме 'фсымæр, мæ хо.

8. Arkadaşlarınıza bir yere gitmek isteyip istemediklerini sorun.

– Хохмæ уæ фæнды?
– Бæргæ нæ фæнды. / Нæ, хохмæ нæ нæ фæнды.

Devam edin:

денджыз, денджызы был, хъæд, ком, хъæу.

9. Sen ne yapıyordun?

– Ды цы ми кодтай?
– Æз бадтæн.

Devam edin:

кафын, кæсын, цæуын, дзурын.

10. Polilogu ezberleyin.

11. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

Адæм ииуылдæр иу арвы бын цæрынц.

Bütün insanlar aynı gökyüzünün altında yaşarlar.

Афтид голлаг хъен нæ лæууы.

Boş çuval dikine durmaz.

8. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- hareket yönünü gösterdiğinizde;
- birine bir yerde kalmayı önerdiğinizde;
- bir daireyi tarif ettiğinizde;
- rızanızı belirttiğinizde;
- birini teskin ettiğinizde.

Мах ам æрбынат кæндзыстæм
Burada konaklayacağız

♦ *Geziye çıkanlar Fiyagdon'a geldiler. Konuklar Kazbek'in kardeşinin dairesinde yerleşiyorlar. Fatima akşam yemeği hazırlıyor ve herkesi sofraya davet ediyor.*

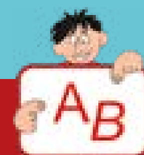
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- konukları içeri girip üstlerini çıkarmaya nasıl davet etmeli;
- konuklara oturmalarını nasıl önermeli;
- ilerideki hareketleri nasıl anlatmalı;
- saatin geri kalıp kalmadığını nasıl sormalı;
- saatin doğru çalıştığını nasıl söylemeli;
- sofra kurmayı nasıl rica etmeli;
- sofraya nasıl davet etmeli.

Dilbilgisi:

- fiillerin gelecek zamanı (tekrar);
- 2. tekil kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişsiz fiiller);
- tekil ve çoğul isimlerin dış bulunma hali.

21. Мах ам ӕрбынат кӕндзыстӕм.
Burada konaklayacağız.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

ӕрбынат кӕнын /зrbˈənat kзnən/ *yerleşmek, yurt tutmak*	**Мах фысымуаты ӕрбынат кӕндзыстӕм.** *Biz otele yerleşeceğiz.*
уӕлӕдарӕс /wзlˈзdarзš/ *dış giyim, üst giysi*	**Дӕ уӕлӕдарӕс скӕн.** *Üstünü giy.*
сынтӕг (сынтӕджытӕ) /šəntˈзg, šəntˈзd͜žətз/ *karyola, yatak*	**Ды сынтӕгыл схуысдзынӕ.** *Sen karyolada yatacaksın.*
схуыссын /sχwˈəš:ən/ *yatağa girmek, uzanmak*	**Ды та диваныл схуысс.** *Sense kanepeye yat.*
уазӕгдон /wˈažзgdon/ (уазӕгдӕттӕ) /wˈažзgdзt:з/ *oturma odası, salon; tuvalet*	**Уазӕгдоны уыдтӕ?** *Oturma odasında bulundun mu?*
гобан (гобӕттӕ) /gˈoban, gˈobзt:з/ *döşek, şilte*	**Гобан сынтӕгыл сӕвӕр.** *Şilteyi karyolaya koy.*
баз (бӕзтӕ) /baž, bˈažtз/ *yastık*	**Баз мын рахӕсс.** *Bana yastık getirsene.*
хъӕццул /qзts:ˈul/ (хъӕццултӕ) /qзts:ˈultз/ *battaniye, yorgan*	**Хъӕццулы бын хъарм у.** *Yorganın altında sıcaktır.*
диван (дивантӕ) /divˈan, divˈantз/ *kanepe*	**Ды уӕд диваныл бадтӕ?** *Sen o zaman kanepede mi oturuyordun?*
уӕвын /wзvˈən/ *olmak; bulunmak*	**Ды Фыййагдоны уыдтӕ?** *Sen Fiyagdon'a gittin mi? (Fiyagdon'da bulundun mu?)*
фӕлмӕн /fзlmˈзn/ *yumuşak*	**Уыцы баз фӕлмӕн у.** *O yastık yumuşaktır.*
скъапп /šk'ˈap:/ (скъаппытӕ) šk'ˈap:ətз/ *dolap*	**Скъапп рудзынгмӕ бахӕстӕг кодтон.** *Dolabı pencereye yaklaştırdım.*
пъол (пъолтӕ) /p'ol, p'ˈoltз/ *döşeme, taban*	**Ӕз пъолыл схуысдзынӕн.** *Ben yerde yatacağım.*
стъол (стъолтӕ) /št'ol, št'ˈoltз/ *masa*	**Стъолыл цӕхх ӕрӕвӕрдзынӕн.** *Masaya tuz koyacağım.*
бандон (бандӕттӕ) /bˈandon, bˈandзt:з/ *sandalye*	**Бандоныл сбад.** *Sandalyeye otur.*

къӕлӕтджын бандон /k’зl'зt͡šːәn bandon/
koltuk

Къӕлӕтджын бандоныл сбад!
Koltuğa otur!

раст /rašt/
düz; doğru; haklı

Ацы сахат раст цӕуы?
Bu saat doğru mu gidiyor?

фӕстӕ /fзšt'з/
arkada, geride

Дукани ис скъолайы фӕстӕ.
Mağaza okulun arkasındadır.

фӕсте зайын /fзšt'e žajәn/
geri kalmak

Сахат фӕсте зайы?
Saat geri mi kalıyor?

ӕрталынг уӕвын /зrt'alәng wзvәn/
(ortalık / hava) kararmak

Тагъд ӕрталынг уыдзӕнис.
Yakında hava kararacak.

пец (пецтӕ) /pes, p'estз/
ocak, soba, fırın

Пецыл дон сӕвӕр.
Ocağa su koy.

ссудзын /šː'uzәn/
yakmak

Фатимӕ, пец ссудз.
Fatima, ocağı yak.

хӕринаг /χзr'inag/
(хӕринӕгтӕ) /xзr'inзktз/
gıda, yiyecek

Цавӕр хӕринаг уарзыс?
Ne tür yiyecek seversin?

стӕвд кӕнын /št'зvt kзnәn/
ısıtmak

Чъиритӕ стӕвд кӕндзынӕ?
Börekleri ısıtır mısın?

мигӕнӕн /m'igзnзn/
(мигӕнӕнтӕ) /m'igзnзntз/
kap kacak; alet

Мигӕнӕнтӕ скъаппӕй райс.
Kap kacakları dolaptan al.

тӕбӕгъ (тӕбӕгътӕ) /tзb'зɣ, tзb'зχtз/
tabak

Тӕбӕгътӕ стъолыл сӕвӕр.
Tabakları masaya koy.

агуывзӕ /agw'әvžз/
(агуывзӕтӕ) /agw'әvžзtз/
bardak

Дон агуывзӕты ныккӕндзыстӕм.
Suyu bardaklara koyacağız.

уидыг (уидгуытӕ) /w'idәg, w'idgwәtз/
kaşık

Уидгуытӕ дӕр ӕрӕвӕр стъолыл.
Kaşıkları da masaya koy.

вилкӕ (вилкӕтӕ) /v'ilkз, v'ilkзtз/
çatal

Вилкӕтӕ балхӕдтай?
Çatalları satın aldın mı?

кард (кӕрдтӕ) /kard, kзrtː'з/
bıçak

Кардмӕ ма ’внал.
Bıçağa dokunma.

æвæрын /зv'зrən/
koymak, yerleştirmek

Стъолыл æвæрын адджинæгтæ.
Masaya tatlıları koyuyorum.

цæттæ уæвын /sзtː'з wзvən/
hazır olmak

Фæндагмæ цæттæ дæ?
Yola hazır mısın?

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Birine içeri girmeyi şu şekilde önerebilirsiiniz:

Мидæмæ рахиз! (İçeri gir!)
Мидæмæ рахизут! (İçeri girin!)

2. Konuklara üst giysilerini çıkarmayı şöyle önermelisiniz:

Дæ уæлæдарæс ралас. (Üstünü çıkar!)
Уæ уæлæдарæс раласут. (Üstlerinizi çıkarın!)

3. Saatin doğru gidip gitmediğini, geri kalıp kalmadığını sormak istediğinizde şu ifadeyi kullanabilirsiniz:

Ацы сахат раст цæуы, фæсте нæ зайы? (Bu saat doğru mu gidiyor, geri kalmıyor mu?)

4. «Скъапп байгом кæн æмæ **дзы** тæбæгъты райс» (Dolabı aç ve oradan tabakları çıkar) cümlesinde **дзы** kelimesi "oradan" anlamındadır. Buna benzer örnekler:

Пец байгом кæн æмæ **дзы** фыдджын райс. (Ocağı aç ve oradan etli börek çıkar.)
Уат байгом кæн æмæ **дзы** къæлæтджын бандон рахæсс.
(Odayı aç ve oradan koltuk getir.)

3. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Дæ къус кæм нæ уа, уым дæ уидыг ма тъысс.

Başkasının çanağına kaşığını sokma.

4. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Мах ам æрбынат кæндзыстæм.
Burada konaklayacağız.

Хъазыбег: **Мидæмæ рахизут. Уæ уæлæдарæс раласут.**
Kazbek: *İçeri girin. Üstlerinizi çıkarın.*

Мисурæт: **Цы хорз фатер у!**
Misurat: *Ne güzel bir daire!*

Батрадз: **Дзерассæ æмæ Фатимæ, диваныл æрбадут. Мисурæт, ды та къæлæтджын бандоныл æрбад.**
Batraz: *Dzerassa ve Fatima, siz kanepeye oturun. Misurat, sen de koltuğa otur.*

Хъазыбег: **Сынтæджытыл хуысдзысты сылгоймæгтæ.**
Kazbek: *Karyolalarda kadınlar yatacaklar.*

Батрадз: **Нæлгоймæгтæ та уазæгдоны æрбынат кæндзысты.**
Batraz: *Erkeklerse oturma odasında yerleşecekler.*

Дзерассæ: **Гобæттæ, базтæ æмæ хъæццултæ сæм ис?**
Dzerassa: *Şilteleri, yastıkları ve battaniyeleri var mı?*

Хъазыбег: **Мах гобæттæ нæ хъæуы. Диван фæлмæн у. Хъæццултæ æмæ базтæ та уæртæ скъаппы.**
Kazbek: *Bize şilte gerekmez. Kanepe yumuşak. Battaniyeler ve yastıklar da işte dolapta.*

Ремзи: **Æз пъолыл схуысдзынæн. Уазал нæу.**
Remzi: *Ben yerde yatacağım. Soğuk değil.*

Хъазыбег: **Æмæ искуы пъолыл хуыссыдтæ?**
Kazbek: *Ama yerde hiç yattın mı?*

Ремзи: **О, хуыссыдтæн.**
Remzi: *Evet, yattım.*

Темырболат: **Ацы сахат фæсте нæ зайы?**
Temirbolat: *Bu saat geri kalmıyor mu?*

Хъазыбег: **Нæ, раст цæуы. Ныртæккæ аст сахаты у. Тагъд æрталынг уыдзæнис.**
Kazbek: *Hayır, doğru gidiyor. Şimdi saat sekiz. Biraz sonra hava kararır.*

Фатимæ: **Уæдæ уæд æхсæвæр бахæрæм.**
Fatima: *Öyleyse akşam yemeği yiyelim.*

Ацæмæз:	**Фатимæ, пец ссудз æмæ хæринаг стæвд кæн.**
Atsamaz:	*Fatima, ocağı yak ve yemeği ısıt.*
Хъазыбег:	**Мигæнæнты скъапп байгом кæн. Райс дзы тæбæгътæ, агуывзæтæ, уидгуытæ, вилкæтæ æмæ кæрдтæ. Стъолыл сæ æрæвæр.**
Kazbek:	*Kap kacak dolabını aç. Oradan tabakları, bardakları, kaşıkları, çatalları ve bıçakları al. Onları masaya koy.*
Фатимæ:	**Фынг цæттæ у. Рацæут, бахæрæм!**
Fatima:	*Sofra hazır. Gelin, yiyelim!*

5. Аныхас кæнæм!

Хæдзары дзаума
Mefruşat

– Уæ уазæгдоны цы ис?

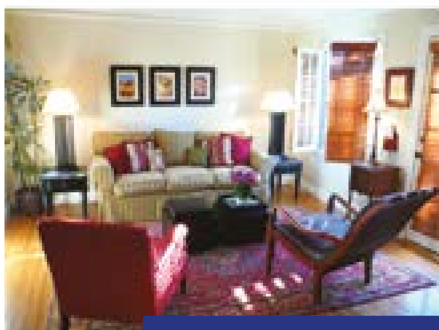
– Нæ уазæгдоны ис чингуыты скъапп.

– Цавæр у уæ чингуыты скъапп?

– Стыр æмæ рæсугъд.

– Цыхуызæн у чиныгдоны скъапп?

– Морæ.

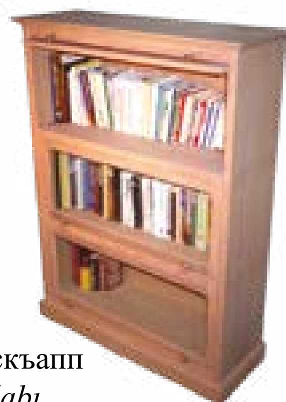

уазæгдон
salon, oturma odası

стъол
masa

бандон
sandalye

диван
kanepe

къæлæтджын бандон
koltuk

чингуыты скъапп
kitap dolabı

21. Мах ам æрбынат кæндзыстæм.
Burada konaklayacağız.

– Уæ хуыссæнуаты цы ис?

– Нæ хуыссæнуаты ис хуыссæн.

– Цавæр у уæ хуыссæн?

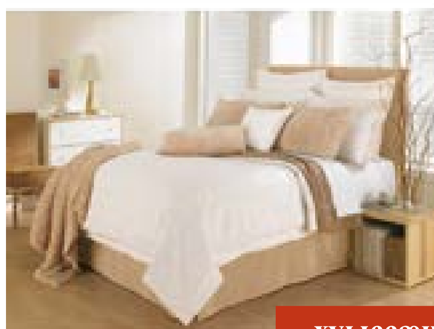
– Стыр, фæлмæн.

– Цыхуызæн у уæ хуыссæн?

– Морæ.

– ...

– ...

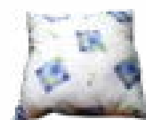

хуыссæнуат
yatak odası

скъапп
dolap

баз
yastık

сынтæг
karyola

гобан
şilte

цырагъ
lamba

айдæн
ayna

хъæццул
battaniye

гауыз
halı

6. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Dış bulunma halindeki isimler aşağıda gösterilen bitiş eklerini alır:

Hal	Sorular	Bitiş ekleri		
		Tekil		Çoğul
Dış bulunma hali	кæуыл? (kimin üzerinde?) цæуыл? (neyin üzerinde?)	ünsüzlerden sonra	ünlülerden sonra	
		-ыл	**-йыл**	**-ыл**
		бандон**ыл** (sandalyenin üzerinde)	дада**йыл** (dedenin üzerinde)	бæлæст**ыл** (ağaçların üzerinde)

2. Geçişsiz fiiller (kendilerinden sonra dolaysız tümleç istemeyen fiiller) geçmiş zamanda 2. tekil kişide şu biçime sahiptir:

хуыссын (yatmak) → ды хуыссыдтæ (sen yatıyordun);
цæрын (yaşamak) → ды цардтæ (sen yaşıyordun);
цæуын (gitmek) → ды цыдтæ (sen gidiyordun).

3. Bitmişlik görünüşündeki fiillerin gelecek zamanda çekimini hatırlayın.

Kişi	Tekil		Çoğul	
1.	**æз**	схуысдзынæн (yatacağım)	**мах**	схуысдзыстæм (yatacağız)
2.	**ды**	схуысдзынæ (yatacaksın)	**сымах**	схуысдзыстут (yatacaksınız)
3.	**уый**	схуысдзæнис (yatacak)	**уыдон**	схуысдзысты (yatacaklar)

7. Alıştırmalar.

1. Konuğa içeri girip üstünü çıkarmasını önerin.

– Хъазыбег, мидæмæ рахиз!
Дæ уæлæдарæс ралас!
– Бузныг.

Devam edin:

Зæринæ, Аслæнбег, Руслан, Эльмирæ.

23

2. Konuklara içeri girip üstlerini çıkarmalarını önerin.

– Нæ зынаргъ уазджытæ, мидæмæ рахизут! Уæ уæлæдарæс раласут!
– Бузныг.

Devam edin:

мæ зынаргъ ныййарджытæ,
лæппутæ, чызджытæ,
мæ хотæ, ме 'фсымæртæ.

3. Konuğa oturmasını önerin.

– Диваныл æрбад.
– Бузныг.

Devam edin:

бандон, мæнæ ам, пъол,
къæлæтджын бандон.

4. Muhatabınızdan isteğinizi yerine getirmesini rica edin.

– Ленæ, чингуытæ райс æмæ сæ стъолыл æрæвæр.
– Ныртæккæ.

Devam edin:

мигæнæнтæ – скъапп,
баз – диван, хъæццул – сынтæг,
гауыз – пъол.

5. Muhatabınıza kanepenin yumuşak olup olmadığını sorun.

– Диван фæлмæн у æви нæу?
– Тынг фæлмæн у. / Фæлмæн нæу.

Devam edin:

баз, хъæццул, хуыссæн,
къæлæтджын бандон.

6. Muhatabınıza nerede yatacağını sorun.

– Цæуыл схуысдзынæ, Алан?
– Сынтæгыл схуысдзынæн.

Devam edin:

Ремзи – гобан, Зинæ – диван,
Дауыт – къæлæтджын бандон.

7. Nerede yatacağız?

– Мах кæм схуысдзыстæм?
– Уæртæ диваныл схуысдзыстæм.

Devam edin:

сынтæг, сынтæджытæ,
къæлæтджын бандон.

8. Akşam yemeği yemeyi önerin.

– Ныртæккæ æхсæз сахаты у. Тагъд æрталынг уыдзæнис.
– Уæдæ уæд æхсæвæр бахæрæм.

Devam edin:

7 сахаты, 8 сахаты, 9 сахаты.

9. Polilogu ezberleyin.

10. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

8. Аныхас кæнæм!

Мигæнæнтæ
Kap kacak

– Агуывзæтæ скъаппæй райс!

– Стъолыл сæ æрæвæр.

– Райстон сæ.

– Сæвæрдтон сæ.

цæлгæнæн
mutfak

аг
kazan

вилкæ
çatal

кард
bıçak

уидыг
kaşık

цайдан
çaydanlık

тæбæгъ
tabak

къус
çanak

агуывзæ
bardak

тебæ
tava

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- konukları içeri girip üstlerini çıkarmaya davet ettiğinizde;
- konuklara oturmalarını önerdiğinizde;
- ilerideki hareketleri anlattığınızda;
- saatin geri kalıp kalmadığını sorduğunuzda;
- saatin doğru çalıştığını söylediğinizde;
- sofra kurmayı istediğinizde;
- sofraya davet ettiğinizde.

Диссаджы рæсугъд изæр!
Harikulade güzel bir akşam!

♦ *Grup Fiyagdon'u geziyor, doğayı hayran hayran seyrediyor. Herkes özellikle gün batımından etkilenir.*

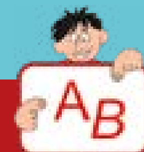
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- hareket yönü hakkında nasıl soru sormalı;
- bir yere gitmeyi nasıl önermeli;
- rızayı nasıl ifade etmeli;
- düşünce ayrılığını nasıl ifade etmeli;
- hayranlığı nasıl ifade etmeli.

Dilbilgisi:

- sıfatların karşılaştırma derecesi (tekrar);
- tekil ve çoğul isimlerin ayrılma hali;
- şimdiki ve geçmiş zamandaki **уæвын** koşaç fiilini ve **нæ** olumsuzluk edatını içeren birleşik isim yüklemi;
- 3. tekil kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişsiz fiiller).

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

диссаг (диссæгтæ) /dˈiš:ag, dˈiš:зktз/
mucize, harika; harikulade

Цы диссаджы райсом у!
Ne harika bir sabah!

знон /žnon/
dün

Знон Аслан фысымуатмæ ацыдис.
Dün Aslan otele gitti.

кæсын /kзšˈәn/
bakmak; okumak; görünmek

Æз кæсын чиныджы.
Ben kitap okuyorum.

уæддæр /wзt:ˈзr/
yine de

Уæддæр дæ федтон.
Seni yine de gördüm.

дуар (дуæрттæ) /dwar, dwˈзrt:з/
kapı

Дуар сæхгæн!
Kapıyı kapat!

сæхгæнын /šˈзχkзnәn/
kapamak, kapatmak

Дауыт дуар сæхгæдта.
Davut kapıyı kapattı.

райсомæй /rˈajšomзj/
sabah (vakti), sabahtan

Райсомæй раджы ацыдыстæм.
Sabah erkenden gittik.

дымгæ (дымгæтæ) /dәmgˈз, dәmgˈztз/
rüzgar

Хохы райсомæй дымгæ фæкæны.
Sabahları dağlarda rüzgar eser.

кæцырдæм /kзsˈәrdзm/
hangi tarafa

Кæцырдæм ацыдысты лæппутæ?
Çocuklar hangi tarafa gittiler?

был (былтæ) /bәl, bәltˈз/
kıyı; dudak

Доны былмæ цæуæм?
Nehir kıyısına mı gidiyoruz?

къуыбыр /k’wәbˈәr/
(къуыбыртæ) /k’wәbˈәrtз/
tepe, yüksekçe bir yer

Къуыбырмæ зын хизæн у.
Tepeye tırmanmak zor.

уырдæм /wˈәrdзm/
oraya

Дзерассæ дæр уырдæм ацыдис.
Dzerassa da oraya gitti.

уырдыгæй /wˈәrdәgзj/
oradan

Хъазыбег та уырдыгæй æрбацыдис.
Kazbek ise oradan geldi.

хурныгуылд /χˈurnәgwәld/
gün batımı

Хурныгуылдмæ кастыстæм.
Gün batımına bakıyorduk.

зынын /žәnˈәn/
görünmek, görülmek, belirmek

Бæлæсты фæстæ хæхтæ зынынц.
Ağaçların arkasında dağlar görülüyor.

хæрдмæ /χɜrdmˈɜ/ *yukarı(ya)*	**Хæрдмæ зын хизæн у.** *Yukarı çıkmak zor.*
бын /bən/ *altında*	**Бæласы бын зайы дидинæг.** *Ağacın altında bir çiçek yetişir.*
ахæм /ˈaχɜm/ *böyle, böylesi, böylesine*	**Ды дæр ахæм фæткъуытæ балхæдтай?** *Sen de böyle elmalardan mı aldın?*
никуы /nˈikwə/ *hiç bir zaman*	**Æз хохы никуы уыдтæн.** *Ben hiç dağlara gitmedim.*
зæхх /žɜχː/ *yer, yeryüzü; toprak*	**Дыргътæ зæххыл æрæвæрдтам.** *Meyveleri yere koyduk.*
ныррухс кæнын /nərːˈuχš kɜnən/ *aydınlatmak*	**Хур ныррухс кодта зæхх.** *Güneş yeryüzünü aydınlattı.*
мæй /mɜj/ *ay*	**Мæй арвыл фæзындис.** *Ay gökyüzünde belirdi.*
цыма /səmˈa/ *sanki; güya*	**Афтæ мæм кæсы, цыма ныртæккæ бон у.** *Şimdi sanki günmüş gibi geliyor bana.*

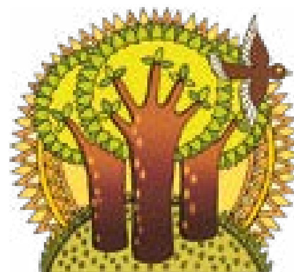
2. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Хур мигъбон дæр вæййы.

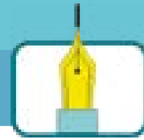
Güneş sisli günde de olur.

 Зæхх æрдзæн йæ мад у, хур та – йæ фыд.

Toprak doğanın annesi, güneş ise babasıdır.

3. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Hareketin yönü hakkında şu şekilde soru sorulabilir:

Кæдæм цæуыс? (Nereye gidiyorsun?)
Кæцырдæм цæуыс? (Ne tarafa gidiyorsun?)

2. Bir yere gitmeyi önermek için şu söylenebilir:

Цомут доны былмæ. (Nehir kıyısına gidelim.)
Цомут хохмæ. (Dağlara gidelim.)

3. Aşağıdaki ifadeyi kullanarak bir şeye razı olmadığınızı ifade edebilirsiniz:

Нæ, æз разы нæ дæн. (Hayır, razı değilim.)
Нæ, мах разы не стæм. (Hayır, razı değiliz.)

4. Bir varsayımı ifade etmek için şöyle söylenebilir:

Мæнмæ афтæ кæсы. (Bana öyle geliyor.)
Махмæ афтæ кæсы. (Bize öyle geliyor.)

5. Muhatabın (muhatapların) görüşü şu şekilde sorulabilir:

Дæумæ та куыд кæсы? (Ya sen ne düşünüyorsun?)
Сымахмæ та куыд кæсы? (Ya siz ne düşünüyorsunuz?)

6. Hayranlık şu şekilde ifade edilebilir:

Диссаджы рæсугъд изæр! (Harikulade güzel bir akşam!)
Диссаджы рæсугъд хурныгуылд. (Harikulade güzel bir gün batımı.)

7. **кæсын** fiili "bakmak; okumak; görünmek" anlamlarına sahiptir.

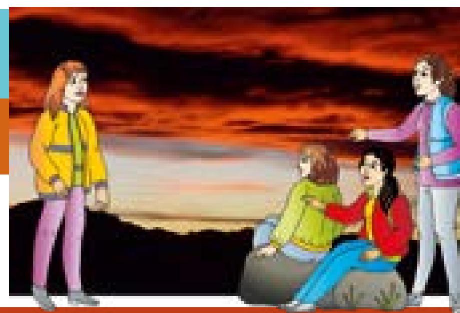
Æз **кæсын** цæугæдонмæ. (Ben akarsuya bakıyorum.)
Дада **кæсы** чиныджы. (Dede kitap okuyor.)
Мæнмæ афтæ **кæсы**. (Bana öyle görünüyor.)

8. "Ben kitap okuyorum" tipindeki cümleler Osetçe'ye aşağıdaki gibi çevrilebilir:

Æз кæсын **чиныг**.
Æз кæсын **чиныджы**.

– Цы ми кæны чызг?! (Kız ne yapıyor?)
– Чызг чиныджы кæсы. (Kız kitap okuyor.)

– Цы ми кæны лæппу? (Çocuk ne yapıyor?)
– Лæппу чиныджы кæсы. (Çocuk kitap okuyor.)

4. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Диссаджы рæсугъд изæр!
Harikulade güzel bir akşam!

Фатимæ: **Хадизæт, дæ къурткæ демæ райс. Ам изæрæй уазал у.**
Fatima: *Hadizat, montunu yanına al. Burada akşamları soğuk.*

Хадизæт: **Нæ, нырма уазал нæу.**
Hadizat: *Hayır, daha soğuk değil.*

Дзерассæ: **Знон, дам, изæрæй хур кастис, уæддæр уазал уыдис.**
Dzerassa: *Dün akşam güneş parlıyormuş, ama yine de soğukmuş.*

Мисурæт: **Фатимæ, дуар сæхгæн.**
Misurat: *Fatima, kapıyı kapat!*

Хадизæт: **Хорз, сæхгæндзынæн.**
Hadizat: *Peki, kapatacağım.*

Дзерассæ: **Ам райсомæй дæр дымгæ фæкæны.**
Dzerassa: *Burada sabahları da rüzgar eser.*

Фатимæ: **О, æрмæст дзы бонæй у тæвд. Райсомæй æмæ изæрæй та уазал у.**
Fatima: *Evet, burada sadece öğleden sonra sıcak. Sabahları ve akşamları ise soğuk olur.*

Дзерассæ: **Кæцырдæм цæуæм?**
Dzerassa: *Hangi tarafa gidelim?*

Мисурæт: **Цомут доны былмæ.**
Misurat: *Nehir kıyısına gidelim.*

Фатимæ: **Нæ, уым уазалдæр у. Уæлæ Ремзи къуыбырмæ схызтис. Цомут мах дæр уырдæм.**
Fatima: *Hayır, orası daha soğuk. İşte Remzi tepeye çıktı. Biz de oraya gidelim.*

Мисурæт: **О, о, уырдыгæй хурныгуылд хуыздæр зыны.**
Misurat: *Evet, evet, oradan gün batımı daha iyi görülür.*

Дзерассæ: **Нæ, æз разы нæ дæн. Хæрдмæ зын хизæн у. Уæртæ бæлæсты бын æрбадæм.**
Dzerassa: *Hayır, ben razı değilim. Yukarı tırmanmak zor. İşte şurada ağaçların altında oturalım.*

Хадизæт: **Ахæм рæсугъд хурныгуылд æз никуы федтон.**
Hadizat: *Böyle güzel bir gün batımını hiç görmedim.*

22. Диссаджы рæсугъд изæр!
Harikulade güzel bir akşam!

Мисурæт:	**Ныр та зæхх мæйæ ныррухс ис.**
Misurat:	*Şimdi ise yeryüzü ay tarafından aydınlatıldı.*
Дзерассæ:	**Кæс-ма, хохы мæй зæхмæ цыма хæстæгдæр у!**
Dzerassa:	*Baksana, dağlarda ay sanki yeryüzüne daha yakın!*
Фатимæ:	**Æцæг, æцæг, мæнмæ дæр афтæ кæсы.**
Fatima:	*Doğru, doğru, bana da öyle geliyor.*
Мисурæт:	**Диссаджы рæсугъд изæр!**
Misurat:	*Harikulade güzel bir akşam!*

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Sıfatların karşılaştırma derecesi **-дæр** soneki yardımıyla oluşturulur:

уазал (soğuk) – уазал**дæр** (daha soğuk); ирд (aydın) – ирд**дæр** (daha aydın);
хæстæг (yakın) – хæстæг**дæр** (daha yakın); зын (zor) – зын**дæр** (daha zor).

2. İsimler ayrılma halinde aşağıdaki bitiş eklerini alır:

Hal	**Sorular**	**Bitiş ekleri**		
		Tekil		**Çoğul**
		ünsüzlerden sonra	ünlülerden sonra	
		-æй	**-йæ**	**-æй**
Ayrılma hali	кæмæй? (kimden?) цæмæй? (neden?)	арв**æй** (gökten) рухс**æй** (ışıktan)	дада**йæ** (от дедушки), Санибa**йæ** (Saniba'dan)	бæлæст**æй** (ağaçlardan), хъæут**æй** (köylerden)

3. Birleşik isim yüklemi, **уæвын** koşaç fiilinden ve isim, sıfat ya da zamirle ifade edilen isim ögesinden oluşan bir yüklemdir. Koşaç fiili geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanda bulunabilir.

Хæххон цæугæдон **уазал у**. (Dağ nehri soğuktur.)
Знон хурныгуылд **рæсугъд уыдис**. (Dün gün batımı güzeldi.)
Райсом **хъарм** бон **уыдзæнис**. (Yarın sıcak bir gün olacak.)

4. **нæ** olumsuzluk edatı cümlede fiilden önce yer alır:

Æз разы дæн. (Ben razıyım.) Æз разы **нæ** дæн. (Ben razı değilim.)

5. Geçişsiz fiiller geçmiş zamanda 3. tekil kişide aşağıdaki biçimdedir:

хуыссын (yatmak) → уый схуыссыдис (o yatıyordu);
цæуын (gitmek) → уый цыдис (o gidiyordu);
кæсын (bakmak) → хур кастис (güneş bakıyordu).

6. Alıştırmalar.

1. Dağlara geziye çıkarken kalın giysileri yanınıza almanız gerek.

– Хадизæт, дæ къуырткæ демæ рахæсс!
– Цæмæн?
– Ам изæрæй уазал у.
– Хорз.

Devam edin:

Фатимæ – худ, Хъазыбег – хъарм хæдон, Инал – цырыхъхъытæ, Алинæ – хъарм дзаумæттæ.

2. Hayret nasıl ifade edilir?

– Знон цы хур касти!
– О, хур кастис.

Devam edin:

уазал уыдис, тынг тæвд уыдис, дымгæ кодта.

3. Hangi tarafa gidelim?

– Кæцырдæм цæуæм?
– Цомут доны былмæ.

Devam edin:

скъола, хох, дукани, фысымуат, нæ хæдзар.

4. Böyle bir güzelliği hiç görmediniz. Bunu nasıl ifade edersiniz?

– Ахæм рæсугъд хурныгуылд æз никуы федтон.
– Æз дæр. / Мах дæр.

Devam edin:

бæрзонд хох, стыр хъæу, цæугæдон, хъулон хъæд.

5. Razı olmama nasıl ifade edilir?

– Мæнæ ам æрбадæм.
– Æз разы нæ дæн.

Devam edin:

хæрдмæ схизæм, æхсæрдзæнмæ хæстæгдæр бацæуæм, цъитийы ‘рдæм ацæуæм.

6. Bu alıştırma zor. Ya daha da zor olanı hangisi?

– Ацы фæлтæрæн зын у.
– Мæнæ ацы фæлтæрæн та зындæр у.

Devam edin:

урок, текст, полилог, диалог.

7. Muhatabınıza bir şeyi beğenip beğenmediğini sorun.

– Дæ зæрдæмæ цæуы ацы ирд къаба?
– Нæ, нæ цæуы. Ирддæр къаба дзы нæй?

Devam edin:

тар хæдон, тæнæг къурткæ, хъарм худ.

8. Muhatabınıza mektubu kimden aldığını sorun.

– Дадайæ райстай фыстæг?
– О, дадайæ.

Devam edin:

нана, де 'мбал, дæ фысым, дæ мад, дæ фыд.

9. Muhatabınızdan bir şeyi yapmasını isteyin. Onun size cevabı ne olacak?

– Фатимæ, дуар сæхгæн!
– Ныртæккæ. / Хорз.

Devam edin:

рудзынг, дæ чиныг, дæ тетрад, кæрты дуар.

10. Bir rıza ve bir varsayım nasıl ifade edilir?

– Хохы мæй зæхмæ цыма хæстæгдæр у.
– Æцæг, æцæг, мæнмæ дæр афтæ кæсы.

Devam edin:

хур – зæхмæ, зæхх – хурмæ.

11. Polilogu ezberleyin.

12. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- hareketin yönünü sorduğunuzda;
- bir yere gitmeyi önerdiğinizde;
- rızanızı ifade ettiğinizde;
- düşünce ayrılığını ifade ettiğinizde;
- hayranlığı ifade ettiğinizde.

Стын афон у!
Kalkma zamanıdır!

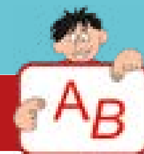
♦ *Kızlar gün doğumunu karşılamaya karar verdiler. Nehre gidip dağ manzaralarının güzelliklerine hayran oluyorlar.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- birini nasıl uyandırmalı;
- biriyle birlikte gerçekleştirdiğiniz eylemleri nasıl anlatmalı;
- birine bazı eylemleri birlikte gerçekleştirmeyi nasıl önermeli;
- doğayı ve hava durumunu nasıl tarif etmeli.

Dilbilgisi:

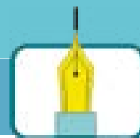
- tekil ve çoğul isimlerin ortaklık hali;
- 1. çoğul kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişsiz fiiller);
- **фæстæ** sontakısı.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

стын /štən/ *kalkmak (bitmemiş eylem)*	**Æз райсомæй раджы фестын.** *Ben sabah erken kalkarım.*
сыстын /šˈəštən/ *kalkmak (bitmiş eylem)*	**Æз абон сыстадтæн фараст сахатыл.** *Bugün saat dokuzda kalktım.*
нæлгоймаг /nзlgˈojmag/ **(нæлгоймæгтæ) /nзlgˈojmзktз/** *erkek*	**Нæлгоймæгтæ æрбацыдысты?** *Erkekler geldiler mi?*
кæсаг (кæсæгтæ) /kзšˈag, kзšˈзktз/ *balık*	**Ды кæсаг уарзыс?** *Balık sever misin?*
сыхаг (сыхæгтæ) /šəχˈag, šəχˈзktз/ *komşu*	**Уый мæ сыхаг у.** *O, komşumdur.*
ахсын /ˈaχšən/ *tutmak, yakalamak*	**Сыхæгтæ кæсаг ахсынмæ ацыдысты.** *Komşular balık tutmaya gittiler.*
ацæуын /ˈasзwən/ *gitmek; ayrılmak*	**Ды та кæдæм ацыдтæ?** *Ya sen nereye gittin?*
хурыскаст /χˈurəškašt/ *gün doğumu*	**Хурыскаст федтат?** *Gün doğumunu gördünüz mü?*
фæтагъд кæнын /fзtˈaɣt kзnən/ *acele etmek*	**Цæмæн фæтагъд кодтат?** *Niye acele ettiniz?*
тавын /tˈavən/ *ısıtmak*	**Хур тынг тавы.** *Güneş çok ısıtıyor.*
уарын (уарынтæ) /wˈarən, wˈarəntз/ *yağmur*	**Уарынмæ кæсын уарзыс?** *Yağmura bakmayı sever misin?*
æмбырд кæнын /зmbˈərt kзnən/ *toplamak; toplanmak*	**Æз халсартæ æмбырд кæнын.** *Ben sebze topluyorum.*
мигъ (мигътæ) /miɣ, mˈiχtз/ *bulut; sis*	**Мигътæ æмбырд кæнынц.** *Bulutlar toplanıyor.*
цъити (цъититæ) /tsˈˈiti, tsˈˈititз/ *buzul*	**Цъитийы дон уазал у.** *Buzul suyu soğuktur.*
ран (рæттæ) /rˈan, rзtːˈз/ *yer*	**Мах уыцы ран лæууыдыстæм.** *Biz orada duruyorduk.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Mastarlı deyim, cümlede amaç zarf tümleci işlevini görür:

Æз цæуын доны былмæ (цæмæн?) кæсаг ахсынмæ.
(Ben nehre (niçin?) balık tutmak için gidiyorum.)

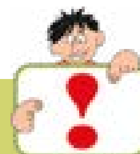
Мах раджы сыстадыстæм (цæмæн?) хурыскаст фенынмæ.
(Biz erken (niçin?) gün doğumunu görmek için kalktık.)

2. **ран** (yer) ismi çoğulda **рæттæ** biçimini alır:

Мах бирæ **рæтты** уыдыстæм. (Biz birçok yerlerde idik.)

3. **райсом** ismi "sabah" anlamına gelmektedir. Bu isimden **райсомæй** (sabahleyin), **райсом** (yarın) zaman zarfları türemiştir.

3. Hatırınızda tutun.

Хох хæзна у
Dağlar bir hazinedir

суардон – maden suları

гагадыргъты – (ufak) meyveler

зокъотæ – mantarlar

æрзæт – maden cevherleri

æхсæртæ – findık
æнгузтæ – ceviz

► **Цы ис хохы? Зæгъ, цæмæн афтæ дзурынц: хох хæзна у.**

4. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Стын афон у!
Kalkma zamanıdır!

Мисурæт: **Фатимæ, нæма сыстадтæ?**
Misurat: *Fatima, henüz kalkmadın mı?*

Фатимæ: **Нырма раджы у. Афынæй ма кæнæм.**
Fatima: *Henüz erken. Biraz uyuyalım.*

Мисурæт: **Стын афон у. Мах Дзерассæимæ раджы сыстадыстæм.**
Misurat: *Kalkma zamanıdır. Dzerassa ile ben uzun zamandır kalktık.*

Фатимæ: **Иннæтæ дæр сыстадысты?**
Fatima: *Diğerleri de kalktılar mı?*

Мисурæт: **О. Нæ нæлгоймæгтæ ацыдысты кæсаг ахсынмæ.**
Misurat: *Evet. Erkeklerimiz balık tutmaya gittiler.*

Фатимæ: **Кæимæ ацыдысты?**
Fatima: *Kiminle gittiler?*

Мисурæт: **Сыхæгты лæгтимæ. Мах та Дзерассæимæ райсомæй раджы доны был уыдыстæм.**
Misurat: *Komşu erkeklerle. Dzerassa'yla ben ise sabah erkenden nehre gittik.*

Фатимæ: **Афтæ раджы цæмæн сыстадыстут?**
Fatima: *Bu kadar erken niçin kalktınız?*

Мисурæт: **Хурыскаст фенынмæ.**
Misurat: *Gün doğumunu görmek için.*

Фатимæ: **Мах та Хадизæтимæ Лæцмæ цæуæм.**
Fatima: *Hadizat'la ben ise Lats'a gidiyoruz.*

Мисурæт: **Хорз. Тагъддæр сыстут.**
Misurat: *Pekala. Derhal kalkın.*

Фатимæ: **Хур цы тынг тавы. Æвæццæгæн, уардзæнис.**
Fatima: *Güneş ne kadar da çok yakar. Her halde yağmur yağacak.*

Хадизæт: **Нæ, арв сыгъдæг у!**
Hadizat: *Hayır, gökyüzü açık!*

Фатимæ: **Арв сыгъдæг у, фæлæ хæхты фæстæ мигътæ æмбырд кæнынц.**
Fatima: *Gökyüzü açık ama dağların ötesinde bulutlar toplanıyor.*

Хадизæт: **Дон цы уазал у!**
Hadizat: *Su ne soğuk!*

Фатимæ: **Цъитийы дон уазал вæййы.**
Fatima: *Buzul suyu soğuk olur.*

Хадизæт: **Бирæ рæтты уыдыстæм, фæлæ ам тынг рæсугъд у!**
Hadizat: *Birçok yere gittik, ama burası çok güzel!*

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. İsimler ortaklık halinde aşağıdaki bitiş eklerini alır:

Hal	Sorular	Bitiş ekleri		
		Çoğul		Tekil
		ünsüzlerden sonra	ünlülerden sonra	
Ortaklık hali	кæимæ? (kiminle?) цæимæ (neyle?)	**-имæ** мад**имæ** (anneyle)	**-имæ** нана**имæ** (nineyle)	**-имæ** ныййарджыт**имæ** (anababayla)

Tekil isimler ortaklık halinde kökteki ünlüyü korur (нана → нан**а**имæ). Yalın haldeki çoğul isimlere özgü **-æ** bitiş eki ise ortaklık halinde düşer (ныййарджыт**æ** → ныййарджытимæ).

2. Geçişsiz fiiller (kendilerinden sonra dolaysız tümleç gerektirmeyen fiiller) geçmiş zamanda 1. çoğul kişide aşağıdaki biçimi alır:

хуыссын (yatmak) → мах хуыссыдыстæм (biz yatıyorduk)
цæрын (yaşamak) → мах цардыстæм (biz yaşıyorduk)
цæуын (gitmek) → мах цыдыстæм (biz gidiyorduk)
сыстын (kalkmak) → мах сыстадыстæм (biz kalktık)

3. **фæстæ** sontakısı (arkasında, ardında, ötesinde) mekansal ilişkileri ifade eden sontakılardandır:

Хæдзары **фæстæ** – дыргъдон. (Evin arkasında bahçe var.)
Базар фысымуаты **фæстæ** ис (Çarşı otelin arkasındadır.)

6. Alıştırmalar.

1. Henüz kalkmayan var mı?

– Фатимæ, нæма сыстадтæ?
– Раджы у. Афынæй ма кæнæм.

Devam edin:

Илонæ, Эвелинæ, Алинæ, Кристинæ.

2. Muhatabınıza birlikte bir şey yapmayı önerin.

– Ацы дзырдтæ сахуыр кæнæм.
– Æз разы дæн.

Devam edin:

дыргътæ – ахæссын, къуырткæ – абарын, Фатимæмæ – фæдзурын, дуар – сæхгæнын, не'мбæлтты – суазæг кæнын.

3. Erkeklerimiz nereye gittiler?

– Нæ нæлгоймæгтæ ацыдысты кæсаг ахсынмæ.
– Афтæ раджы?

Devam edin:

хурыскаст фенын, дзул балхæнын, дыргътæ æрбахæссын, халсартæ æмбырд кæнын.

4. Erkekler kiminle gittiler?

– Кæимæ ацыдысты нæ нæлгоймæгтæ?
– Сыхæгты лæгтимæ.

Devam edin:

сæ лæппутæ, сæ чызджытæ, се 'мбæлттæ.

5. Bu kadar erken nereye gittik?

– Мах райсомæй раджы хохмæ ацыдыстæм.
– Афтæ раджы цæмæн?

Devam edin:

дукани, базар, горæт, доныбыл.

6. Kiminle ve nereye gidiyoruz?

– Мах Хадизæтимæ доны былмæ цæуæм.
– Фæндараст ут!

Devam edin:

Инал – хохмæ, Ибрагим – институтмæ, Зæлинæ – паркмæ, Ацæмæз – æхсæрдзæнмæ.

7. Güneş ne kadar da çok yakar!

– Хур цы тынг тавы!
– О, тынг тавы.

Devam edin:

дон уазал у, цъити уазал у, мигътæ сау сты, арв сыгъдæг у.

25

8. Burası çok güzel. Size nasıl geliyor?

– Бирæ рæтты уыдыстæм, фæлæ ам тынг рæсугъд у!
– Мæнмæ дæр афтæ кæсы.

Devam edin:

бирæ сахарты, бирæ хъæуты, бирæ хæхты, бирæ хæдзæртты.

9. Polilogu ezberleyin.

10. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Хох хæзна у.

Dağlar bir hazinedir.

 Хур адæмæн иумæйаг у.

Güneş insanlar için birdir.

8. Kendinizi kontrol edin.

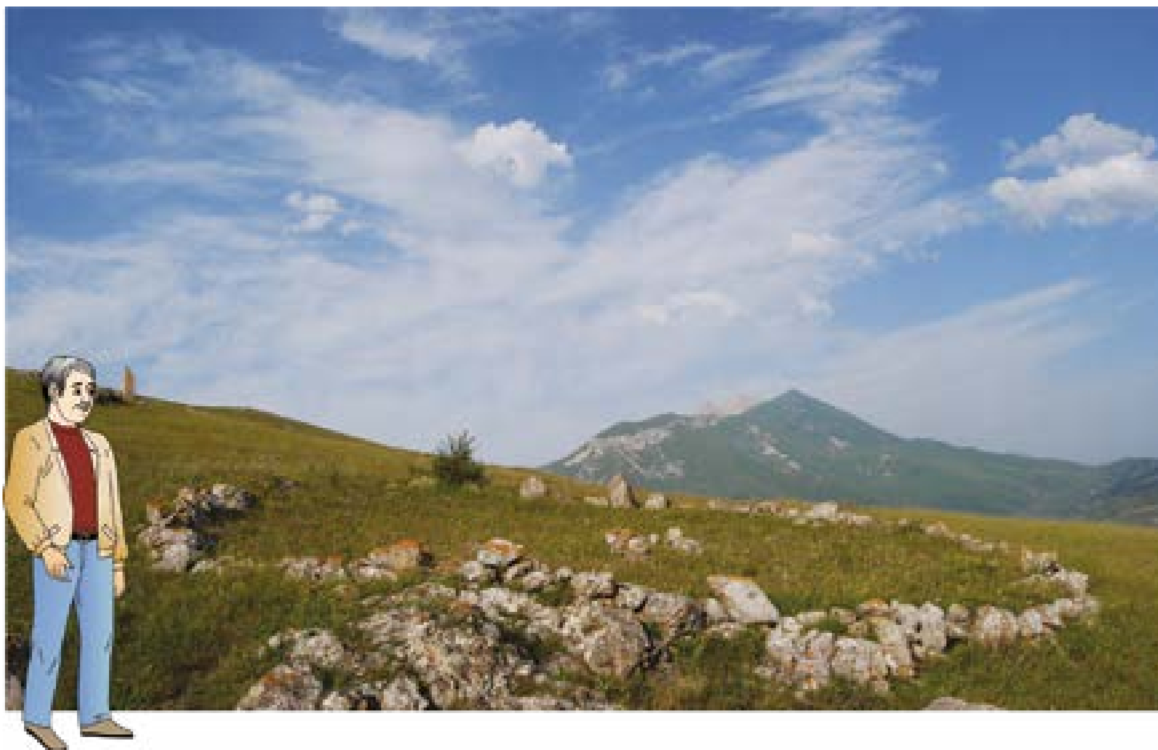

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- birini uyandırdığınızda;
- biriyle birlikte gerçekleştirdiğiniz eylemleri anlattığınızda;
- birine bazı eylemleri birlikte gerçekleştirmeyi önerdiğinizde;
- doğayı ve havayı tarif ettiğinizde.

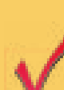
Лæцы Нæртон ныхас
Lats'ta Nart nihası

♦ *Konuklar Lats'a geldiler. Nihasla dağların muhteşem manzarasına hayran kalıyorlar.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

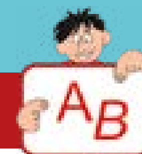
- birinden hazırlık görmesini nasıl istemeli;
- geçmişteki olayları nasıl anlatmalı;
- Lats'taki Nart nihası hakkında nasıl bilgi vermeli;
- Tanrı'ya nasıl dua etmeli.

Dilbilgisi:

- tekil ve çoğul isimlerin eşitlik hali;
- 2. çoğul kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişsiz fiiller);
- **ба-**, **с-**, **а-** fiil önekleri.

24. Лæцы Нæртон ныхас.
Lats'ta Nart nihası.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

ныхас /nэx'aš/ *konuşma; sözcük;* *nihas (erkeklerin toplantı yeri)*	**Нæлгоймæгтæ æрæмбырд сты ныхасмæ.** *Erkekler nihasa toplandılar.*
фæссихор /fзš:'ixor/ *ikindi vakti*	**Фæссихор коммæ цæуæм.** *Öğle yemeğinden sonra vadiye gidiyoruz.*
хи /xi/ *kendini; kendi, kişisel*	**Дæхи уромын зон.** *Kendini tutmayı bil.*
хи рæвдз кæнын /x'i rзvz kзnэn/ *hazırlık görmek, hazırlanmak*	**Тагъд арæвдз кæнут уæхи!** *Çabuk hazırlanın!*
рæстæг /rзšt'зg/ *zaman*	**Рæстæг мын нæй.** *Zamanım yok.*
таурæгъ (таурæгътæ) /t'aurзɣ, t'aurзɣtз/ *efsane*	**Æз уарзын таурæгътæм хъусын.** *Efsaneleri dinlemeyi seviyorum.*
кæрон (кæрæттæ) /kзr'on, kзr'зt:з/ *son; kenar*	**Хъæуы кæронмæ бахæццæ стæм.** *Köyün kenarına ulaştık.*
арæх /'arзx/ *sık (sık), sıkça*	**Æз уыцы лæппуйы арæх фенын.** *Bu delikanlıyı sık sık görüyorum.*
кадæг (кадджытæ) /k'adзg/, k'at͡š:эtз/ *epik şiir; destan, menkıbe*	**Æз балхæдтон чиныг «Нарты кадджытæ».** *Ben "Nart Destanları" kitabını aldım.*
тымбыл /tэmb'эl/ *yuvarlak*	**Тымбыл дуртæ æрæмбырд кæн.** *Yuvarlak taşları topla.*
алыварс /'alэvarš/ *çevresi(nde), etrafı(nda)*	**Хъæуы алыварс – хъæд.** *Köyün çevresi ormandır.*
къаддæр /k''at:зr/ *daha küçük; daha az*	**Нары хъæу Стыр-Дыгурæй къаддæр у.** *Lats köyü Hariscin'den küçüktür.*
мæсыг (мæсгуытæ) /mзš'эg, mзsgw̆''tз/ *kule*	**Фæндаджы был – мæсыг.** *Yolun kenarında bir kule var.*
рагон /r'agon/ *eski, eski çağlara ait*	**Æз федтон рагон мæсыг.** *Eski bir kule gördüm.*

амад /ˈ**amad**/
inşa edilmiş, örülmüş

Ацы мæсыг рæсугъд амад у.
Bu kule güzel örülmüştür.

дур (дуртæ) /dur, dˈurtз/
taş

Ацы хæдзар дурæй амад у.
Bu ev taştan yapılmıştır.

моладзандон /mˈolazandon/
моладзæндæттæ /mˈolazandзtːз/
manastır

Фыййагдоны ис моладзандон.
Fiyagdon'da bir manastır var.

кувын /kˈuvэn/
dua etmek, dua söylemek

Аслæнбег скуывта Хуыцаумæ.
Aslanbek Tanrıya dua etti.

кувæндон /kˈuvэndon/
(кувæндæттæ) /kˈuvэndзtːз/
tapınak

Ирыстоны алы рагон хъæуæн дæр ис кувæндон.
Osetya'da her köyün bir tapınağı var.

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Eskiden her köyde erkeklerin toplandıkları özel bir yer vardı. Köy sakinleri için önemli konuların tartışıldığı ve çözüldüğü bu tür yerlere "nihas" denirdi ("konuşma; sözcük" anlamına gelen **nihas** kelimesinden).

2. Aşağıdaki ifadeleri kullanarak birinden hızlıca hazırlık görmesini isteyebilirsiniz:

Рарæвдз кæн дæхи! (Hazırlık gör!)
Рарæвдз кæнут уæхи! (Hazırlık görün!)

Дæхи ve **уæхи**, 2. tekil kişiyi ve 2. çoğul kişiyi anlatan dönüşlü zamirlerdir.

3. «Хорз æмæ æрбацыдыстут» cümlesi "İyi ki geldiniz" şeklinde çevrilir.

4. **æнхъæлмæ кæсын** fiili yönelme halini yönetir. **уыдон** (onlar) 3. çoğul kişi zamirinin yönelme halindeki tam biçimi **уыдонмæ**, kısa biçimi ise **сæм**'dir.

Уыдонмæ æнхъæлмæ кæсæм. (Onları bekliyoruz.)
Æнхъæлмæ сæм кæсын. (Onları bekliyorum.)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Лæцы Нæртон ныхас.
Lats'ta Nart nıhası.

Фатимæ:	**Фæссихор цæуæм Лæцмæ Нæртон ныхас фенынмæ.**
Fatima:	*Öğle yemeğinden sonra Nart nihasını görmek için Lats'a gidiyoruz.*
Дзерассæ:	**Рарæвдз кæнут уæхи. Рæстæг цæугæ кæны.**
Dzerassa:	*Hazırlık görün. Zaman geçiyor.*
Мисурæт:	**Кæсаг ахсынмæ чи ацыдис, уыдон нæма æрбацыдысты.**
Misurat:	*Balık tutmaya gidenler henüz gelmedi.*
Хадизæт:	**Уæртæ фæзындысты сæ кæсæгтимæ.**
Hadizat:	*İşte balıklarıyla göründüler.*
Батрадз:	**Ацы кæсæгтæ нын изæрмæ æхсæвæрæн.**
Batraz:	*Bu balık akşam yemeğimiz içindir.*
Фатимæ:	**Хорз æмæ æрбацыдыстут. Мах сымахмæ æнхъæлмæ кастыстæм.**
Fatima:	*İyi ki geldiniz. Sizi bekliyorduk.*
Хъазыбег:	**Махмæ æнхъæлмæ кастыстут?**
Kazbek:	*Bizi mi bekliyordunuz?*
Дауыт:	**О, Лæцмæ цæуæм, рагон Нарты ныхас фенынмæ.**
Davut:	*Evet, eski Nart nihasını görmek için Lats'a gidiyoruz.*
Ремзи:	**Нарты кадджытæ кастæн, фæлæ Лæцы Нæртон ныхас цы у, уый нæ зонын.**
Remzi:	*Nart destanlarını okumuştum, ama Lats'taki Nart nihasının ne olduğunu bilmiyorum.*
Хъазыбег:	**Лæцы хъæуы кæрон ис ахæм бынат: стыр тымбыл дур, йæ алыварс та – къаддæр дуртæ, бадæн бынæттæ. Таурæгъмæ гæсгæ, ам уыдис Нарты ныхас.**
Kazbek:	*Lats'ta köyün kenarında şöyle bir yer var: büyük bir yuvarlak taş, onun etrafında ise oturaklar şeklindeki daha küçük taşlar. Efsaneye göre Nart nihası buradaymış.*
Батрадз:	**Кувæндонмæ дæр бацæудзыстæм.**
Batraz:	*Tapınağa da gideceğiz.*
Хъазыбег:	**Фатимæ, сымах искуы уыдыстут Лæцы?**
Kazbek:	*Fatima, hiç Lats'a gittiniz mi?*

Фатимæ: *Fatima:*	**О, мах ам арæх вæййæм. Лæцы дæр уыдыстæм.** *Evet, buraya sık sık geliriz. Lats'a da gittik.*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Ацы комы моладзандон дæр ис. Хохаг дурæй амад.** *Bu vadide bir manastır da var. Dağ taşından örülü.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Ам тынг рæсугъд у!** *Burası çok güzeldir!*

4. Dilbilgisi açıklamaları.

1. İsimler eşitlik halinde aşağıdaki bitiş eklerini alır:

Hal	Sorular	Bitiş ekleri		
		Tekil		Çoğul
Eşitlik hali	кæйау? (kim gibi?) цæйау? (ne gibi? nece?)	ünsüzlerden sonra **-ау** мæсыг**ау** (kule gibi)	ünlülerden sonra **-йау** дада**йау** (dede gibi)	**-ау** лæппуй**ау** (çocuklar gibi)

2. 2. çoğul kişideki geçişsiz fiiller geçmiş zamanda aşağıdaki biçimdedir:

цæуын (gitmek) → сымах цыдыстут (siz gidiyordunuz);
æрбацæуын (gelmek) → сымах æрбацыдыстут (siz geldiniz);
хуыссын (yatmak) → сымах хуыссыдыстут (siz yatıyordunuz).

3. Bitmişlik görünüşündeki fiiller bitmemişlik görünüşündeki fiillerden önekler kullanılarak oluşturulur. **а-** öneki eylemin hızlı oluşuna işaret eder:

Арæвдз кæн дæхи. (Hazırlanıver.)
Ацы къурткæ **а**бар. (Bu ceketi deneyiver.)

ба- öneki eylemin, sürecin başlangıcını belirtir:

Банхъæлмæ сæм кæсæм. (Onları bekleyelim.)
Пъамидортæн æхца **ба**фид ((Domates parasını öde.)

с- öneki de eylemin, sürecin başlangıç noktasını belirtir:

Мах Хуыцаумæ **с**кувæм. (Tanrı'ya dua edelim.)
Диваныл **с**хуысс. (Kanepeye yat.)

5. Alıştırmalar.

1. Öğle yemeğinden sonra nereye gidiyoruz?

– Фæссихор цæуæм цæугæдон фенынмæ.
– Мах дæр уемæ цæуæм.

Devam edin:

цъити, æхсæрдзæн, моладзандон, рагон мæсвг.

2. Muhataplarınıza hazırlık görmelerini önerin. Ne cevap verecekler?

– Чызджытæ, арæвдз кæнут уæхи!
– Мах рæвдз стæм.

Devam edin:

сывæллон, лæппу, ме 'мбал, уазæг.

3. Henüz herkes toplanmadı. Onları bekleyelim!

– Кæсаг ахсынмæ чи ацыдис, уыдон нæма æрбацыдысты?
– Нæма, банхъæлмæ сæм кæсæм!

Devam edin:

æхсæрдзæн фенын, дыргътæ æмбырд кæнын, халсартæ æлхæнын, рагон мæсыг фенын.

4. İyi ki geldiniz. Biz gidiyoruz. – Çok acelemiz vardı.

– Хорз æмæ æрбацыдыстут. Мах дуканимæ цæуæм.
– О, тынг тагъд кодтам.

Devam edin:

æхсæрдзæн, рагон мæсыг, доныбыл.

5. Akşam yemeği için ne var?

– Ацы кæсæгтæ – изæрмæ æхсæвæрæн.
– Цы хорз у!

Devam edin:

дыргътæ, адджинæгтæ, физонæг, хæринæгтæ, чъиритæ.

6. Muhatabınıza onu beklediğinizi söyleyin.

– Æз цæттæ дæн. Дæумæ ма æнхъæлмæ кæсын, Ремзи.
– Æз дæр тагъд ацæттæ уыдзынæн.

Devam edin:

Дауыт, Руслан, Ирбег, Алихан.

7. Sık sık nereye gidiyorsunuz?

– Сымах уыдыстут хъæды?
– О, мах ам арæх вæййæм.

Devam edin:

Саниба, горæт, хъæу, Мæскуы, Дзæуджыхъæу, Цхинвал.

8. Dağ taşından ne örülmüş?

– Ацы хæдзар хохаг дурæй амад у.
– Тынг рæсугъд у. Мæ зæрдæмæ цæуы.

Devam edin:

мæсыг, сис, моладзандон.

9. Güzel bir şelaledir. Yanında ise ne var?

– Рæсугъд æхсæрдзæн у.
– Йæ фарсмæ та – цæугæдон.

Devam edin:

хъæу – хох, бæлас – æхсæрдзæн, мæсыг – къуылдым.

10. Polilogu ezberleyin.

11. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

6. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

Хуыцауы лæварæй бузныг уæвын хъæуы.

Tanrı'nın hediyesi için minnettar olmak gerek.

7. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- geçmişteki olayları anlattığınızda;
- Lats'taki Nart nihası hakkında bilgi verdiğinizde;
- muhataplarınıza dua etmeyi önerdiğinizde.

Рагон ирон хъæу
Eski Oset köyü

♦ *Türkiye'den gelen grubun üyeleri geziyor, Fiyagdon'un çevresini inceliyorlar. Konuklar ilk defa eski Oset köyünü ve düz damlı evleri görüyorlar.*

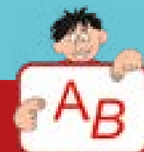
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- bir köyün, şehrin vs. adının ne olduğunu nasıl sormalı;
- geçmişteki eylemleri nasıl anlatmalı;
- pişmanlık duygusunu nasıl ifade etmeli;
- aile kulesi hakkında bilgileri nasıl istemeli;
- muhataba nerede yaşadığını, nereli olduğunu nasıl sormalı;
- bir nesnenin kime ait olduğunu nasıl sormalı.

Dilbilgisi:

- **уæвын** (olmak / imek) fiilinin geçmiş zamanda çekimi;
- geçişsiz fiillerin geçmiş zamanda çekimi (düzenleme);
- tekil ve çoğul isimlerin yönelme hali.

25. Рагон ирон хъæу.
Eski Oset köyü.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

ай /aj/ *bu*	**Ай цавæр хъæу у?** *Bu ne köyü?*
быдыр (быдыртæ) /bəd'ər, bəd'ərtз/ *düzlük, ova, kır*	**Мах ацыдыстæм быдырмæ.** *Biz kıra gittik.*
алидзын /'alizən/ *kaçmak; göçmek*	**Хохæй бирæ адæм ралыгъдис быдырмæ.** *Dağlardan birçok insanlar ovaya göç ettiler.*
тъæпæнсæр /t'зp'зnšзr/ *düz damlı*	**Барзыхъæуы æз федтон тъæпæнсæр хæдзæрттæ.** *Barzikau'da düz damlı evleri gördüm.*
уалæ /w'alз/ *işte (yukarıda; uzakta)*	**Уалæ уым ис хъæу.** *İşte orada bir köy var.*
ссæуын /šː'зwən/ *çıkmak, tırmanmak*	**Ды къуыбырмæ ссыдтæ?** *Tepeye tırmandın mı?*
куы /kwə/ *ya; ki (bağlaç); değil mi*	**Фатимæ, æз дæ фысымуаты куы федтон.** *Fatima, seni otelde gördüm ya.* *(Seni otelde görmedim mi.)*
фæсмон /fзšm'on/ *pişmanlık, üzüntü*	**Мах ууыл нæ фæсмон кодтам.** *Biz o yüzden pişman değildik.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Bir yerleşimin ne köyü olduğunu, ona ne dendiğini şöyle sorabilirsiniz:

Ай цавæр хъæу у? (Bu ne köyüdür?)

Benzer şekilde:

Ай цавæр горæт у? (Bu ne kentidir?)
Ай цавæр хох у? (Bu ne dağı?)

Bu tür soruya tam bir cümle ile cevap verilebilir:

Ай у Хæрисджын. (Bu(rası) Hariscin'dir.)
Ацы хъæу у Хæрисджын. (Bu köy Hariscin'dir.)
Ай у Джимарайы хох. (Bu Cimara dağıdır.)

Ya da kısa cevap verilebilir:

– Ай цавæр горæт у? (Bu ne kenti?) – Алагир. (Alagir.)

2. Pişmanlık duygusu, **фæсмон кæнын** (pişman olmak, üzülmek) kelimesi kullanılarak ifade edilebilir:

Мах дæр уырдæм бацыдыстæм, фæлæ **фæсмон** нæ **фæкодтам**.
(Biz de oraya gittik ama pişman olmadık.)
Æз дæр ахæм чиныг балхæдтон, фæлæ **фæфæсмон кодтон**.
(Ben de böyle bir kitap aldım ama pişman oldum.)

Olumsuz bir cümlede olumsuzluk edatı yardımcı fiilden önce yer alır. Osetçede, olumsuz zamir var olduğu durumda olumsuzluk edatı kullanılmaz.

Мах мæсыгмæ сбырыдыстæм æмæ фæсмон **нæ** фæкодтам.
(Biz kuleye tırmandık ve pişman olmadık.)
Æз уым **никæд** уыдтæн. (Ben hiç bir zaman orada bulunmadım.)

3. Bir kulenin hangi aileye ait olduğu hakkındaki bilgi şu şekilde istenebilir:

Уæлæ уыцы мæсыг кæй мыггаджы мæсыг у?
(İşte yukarıdaki o kule hangi ailenin kulesidir?)
Уæлæ уый кæй мыггаджы мæсыг у? (İşte o yukarıdaki kule hangi aileye ait?)

Bu sorulara şöyle bir cevap verileblir:

Уый Дзасохты мыггаджы мæсыг у. (O, Dzasohta'ların aile kulesidir.)

4. Tanımadığınız bir erkeğe hitap ederek kendisinin nerede yaşadığını şöyle sorabilirsiniz:

Хорз лæг, бахатыр кæн! Ам цæрыс? (Efendim, affedersiniz! Burada mı yaşıyorsunuz?)

Benzer bir soruyla tanımadığınız bir kadına şöyle hitap edebilirsiniz:

Хорз ус, бахатыр кæн! Ды кæцæй дæ? (Hanımefendim, affedersiniz! Nerelisiniz?)
Tanımadık bir kıza yöneltilen hitap tarzını hatırlıyalım: Хæ хо! (*harf.*: Kız kardeşimiz!) Хорз чызг! (*harf.*: İyi kız!)
Tanımadık bir delikanlıya olan hitap tarzı: Лæппу! (*harf.*: Delikanlı!)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Рагон ирон хъæу.
Eski Oset köyü.

Темырболат: **Ай цавæр хъæу у?**
Temirbolat: *Burası ne köyü?*

Хъазыбег: **Хидыхъус. Дарддæр та Хæрисджын.**
Kazbek: *Hidikus. Daha ilerideki ise Hariscin.*

Батрадз: **Ацы комы бирæ адæм цардис. Бирæтæ дзы быдыры хъæутæм алыгъдысты.**
Batraz: *Bu vadide çok insan yaşıyordu. Birçoğu buradan ova köylerine göç etti.*

Хадизæт: **Тъæпæнсæр хæдзæрттæ дæр дзы ис.**
Hadizat: *Burada düz damlı evler de var.*

Мисурæт: **Мах ахæм хæдзæрттæ никуы федтам.**
Misurat: *Biz böyle evleri hiç görmedik.*

Хъазыбег: **О, рагон хæдзæрттæ тъæпæнсæр уыдысты**
Kazbek: *Evet, eski evler düz damlıydı.*

Темырболат: **Уæртæ уыцы мæсыг цы бæрзонд у!**
Temirbolat: *İşte o kule ne kadar yüksek!*

Батрадз: **Мах сæрды ахæм мæсыгмæ схызтыстæм. Бæрзондæй ком тынг рæсугъд у.**
Batraz: *Biz yazın böyle bir kuleye tırmandık. Yüksekten vadi çok güzel.*

Дзерассæ: **Æз та уалæ Цъымытийы хъæумæ ссыдтæн. Фатимæ, ды дæр мемæ куы уыдтæ!**
Dzerassa: *Bense Tsimiti köyüne çıktım. Fatima, sen de benimle idin, öyle değil mi!*

Фатимæ: **О, хæрдмæ зын цæуæн у, фæлæ фæсмон нæ фæкодтам.**
Fatima: *Evet, yukarı çıkmak zor, ama pişman olmadık.*

Темырболат: **Хъазыбег, уæддæр уыцы мæсыг кæй мыггаджы мæсыг у?**
Temirbolat: *Kazbek, yine de o kule hangi ailenin kulesi?*

Хъазыбег: **Нæ зонын. Мæнæ ацы сылгоймаджы бафæрсæм.**
Kazbek: *Bilmiyorum. Şu kadına soralım.*

Темырболат: **Хорз ус, бахатыр кæн! Ам цæрыс?**
Temirbolat: *Hanımefendi, affedersiniz! Burada mı yaşıyorsunuz?*

Сылгоймаг: **О, ам цæрын.**
Kadın: *Evet, burada yaşıyorum.*

Хъазыбег: **Зæгъ-ма, дæ хорзæхæй, уæлæ уыцы мæсыг кæй мыггаджы мæсыг у?**
Kazbek: *Lütfen söylesenize, şu yukarıdaki kule kimlerin aile kulesidir?*

Сылгоймаг: **Уый Гуытъиаты мыггаджы мæсыг у. Мæхæдæг дæр Гуытъиатæй дæн. Мæ ном Серафин.**
Kadın: *O, Gutiata'ların aile kulesidir. Kendim de Gutiata'lardanım. Adım Serafima.*

Темырболат: **Тынг æхсызгон нын у.**
Temirbolat: *Çok memnunuz.*

Серафин: **Сымах та кæцæй стут?**
Serafima: *Ya siz nerelisiniz?*

Хъазыбег: **Мах Дзæуджыхъæуæй стæм. Мæнæ нæ туркаг уазджытимæ хохмæ æрбацыдыстæм.**
Kazbek: *Biz Vladikafkas'lıyız. İşte bizim Türkiye'li konuklarımızla dağlara geldik.*

Серафин: **Ægac нæм цæут!**
Serafima: *Hoş geldiniz bize!*

4. Аныхас кæнæм!

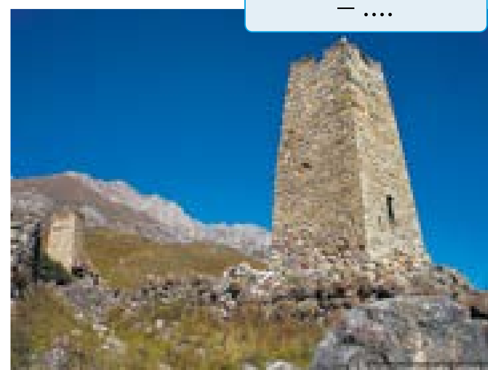
– Уæртæ уый цавæр хъæу у?

– Уæлæ уый кæй мыггаджы мæсыг у?

– Цымыти.

Цымытийы хъæу
Tsimiti köyü

– ....

мæсыг
kule

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. **уæвын** (olmak / imek) fiilinin geçmiş zamandaki çekimini hatırınızda tutun:

Tekil	Çoğul
æз **уыдтæн** (ben ... idim) ды **уыдтæ** (sen ... idin) уый **уыдис** (o ... idi)	мах **уыдыстæм** (biz ... idik) сымах **уыдыстут** (siz ... idiniz) уыдон **уыдысты** (onlar ... idiler)

Æз Мæскуыйы **уыдтæн**. (Ben Moskova'da idim.)
Мах денджызы был **уыдыстæм**. (Biz deniz kenarında idik.)

2. Geçişsiz fiillerin çoğu geçmiş zamanda aşağıdaki modele göre çekilir:

Tekil	Çoğul
æз **бадтæн** (ben oturuyordum) ды **бадтæ** (sen oturuyordun) уый **бадтис** (o oturuyordu)	мах **бадтыстæм** (biz oturuyorduk) сымах **бадтыстут** (siz oturuyordunuz) уыдон **бадтысты** (onlar oturuyorlardı)

Æз къæлæтджын бандоныл **бадтæн**. (Ben koltukta oturuyordum.)
Сымах та диваныл **бадтыстут**? (Sizse kanepede mi oturuyordunuz?)

3. İsimler yönelme halinde aşağıdaki bitiş eklerini alır:

Hal	Sorular	Bitiş ekleri		
		Tekil		Çoğul
		ünsüzlerden sonra	ünlülerden sonra	
		-мæ	**-мæ**	**-æм**
Yönelme hali	кæмæ? (kime?) цæмæ? (neye?) кæдæм? (nereye?)	ком**мæ** (vadiye, vadi yönüne), хæдзар**мæ** (eve, ev yönüne)	скъола**мæ** (okula, okul yönüne), Мæдина**мæ** (Madina'ya, Madina yönüne)	нывт**æм** (resimlere, resimler yönüne), хъæут**æм** (köylere, köyler yönüne)

Кафе**мæ** дæ хонæм. (Seni kafeye davet ediyoruz.)
Æз цæуын театр**мæ**. (Ben tiyatroya gidiyorum.)
Мах бадзырдтам Алан**мæ**. (Biz Alan'a seslendik.)
Лæппутæ кæсынц нывт**æм**. (Çocuklar resimlere bakıyorlar.)
Æрбахæццæ стæм Цъæйы комы хъæут**æм**. (Tsey vadisinin köylerine vardık.)

6. Alıştırmalar.

1. Muhatabınıza buranın ne köyü / kenti / nehri / denizi olduğunu sorun.

– Ай цавæр хъæу у?
– Хидыхъус.

Devam edin:

цæугæдон – Терк, горæт – Беслæн, хъæу – Заманхъул, денджыз – Сау денджыз, хох – Джимара.

2. Düz damlı evler nerede var?

– Ацы хъæуы тъæпæнсæр хæдзæрттæ ис?
– О, ис дзы тъæпæнсæр хæдзæрттæ.

Devam edin:

ацы ком, ацы кæмттæ, Цыкола, Цъæйы ком.

3. Şu kule ne kadar yüksek!

– Уæртæ уыцы мæсыг цы бæрзонд у!
– О, бæрзонд у.

Devam edin:

хæдзар – рагон, хох – бæрзонд, чызг – рæсугъд, хъæд – хъулон.

4. O köyde siz de bulundunuz mu?

– Уыцы хъæуы сымах дæр уыдыстут?
– О, уыдыстæм.

Devam edin:

уыцы базар, уыцы горæт, уыцы фысымуат, уыцы дукани.

5. Bu kente ne zaman geldiniz?

– Ацы горæтмæ кæд æрбацыдыстут?
– Знон æрбацыдыстæм.

Devam edin:

ацы хъæу – изæрæй, ацы ком – райсомæй, Ирыстон – сихорæй.

6. Kimin nerede yaşadığını sorun.

– Хорз ус, бахатыр кæн, ам цæрыс?
– О, ам цæрын. / Нæ, ам нæ цæрын.

Devam edin:

нæ хо, чызг, хорз ус, лæппу, хорз лæг,.

7. Burada ne zamandınız?

– Ам кæд уыдыстут?
– Сæрды.

Devam edin:

фæззæджы, зымæджы, уалдзæджы.

8. Dağlara kiminle geldik?

– Бахатыр кæнут! Ам цы кусут?
– Мæнæ нæ чызджытимæ хохмæ æрбацыдыстæм.

Devam edin:

нæ туркаг уазджытæ,
не ’мбæлттæ, нæ ныййарджытæ,
нæ сывæллæттæ.

9. Bir şeyin kime ait olduğunu sorun.

– Ацы чиныг кæй у?
– Аланы.

Devam edin:

къурткæ – Инал,
къаба – Земфирæ,
худ – Хъауырбег.

10. Polilogu ezberleyin.

11. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Иунæгæй хъæды мæргътæ дæр нæ цæрынц.

Yalnız başına ormandaki kuşlar bile yaşamaz.

8. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- bir köyün, şehrin vs. adının ne olduunu sorduğunuzda;
- geçmişteki eylemleri anlattığınızda;
- pişmanlığınızı belirttiğinizde;
- muhatabınıza nerede yaşadığını, nereli olduğunu sorduğunuzda;
- bir nesnenin kime ait olduğunu sorduğunuzda.

27

26-æм ахуыр

Нæ фыдæлты хæринæгтæ
Atalarımızın yemekleri

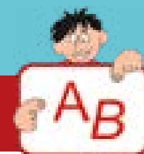
♦ *Geziye çıkanlar Serafima ile tanıştılar. Kadın onları evine davet ediyor ve meyvelerle geleneksel Oset yemekleri ikram ediyor.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- birini eve nasıl davet etmeli ve böyle bir davete nazikçe nasıl yanıt vermeli;
- bir nesneyi nasıl nitelemeli;
- konuklara ikram nasıl önermeli;
- birine yardım nasıl önermeli;
- birini bayrama nasıl davet etmeli.

Dilbilgisi:

- 1. tekil kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişli fiiller);
- tümleç yan cümlecikli girişik cümleler;
- şimdiki-gelecek zamandaki fiillerin şart kipi (1. tekil kişi);
- ünlemler.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

фыдæлтæ /fəd'ɜltɜ/
atalar

Нæ фыдæлтæ цардысты хæхты.
Atalarımız dağlarda yaşıyorlardı.

хорз фенын /χ'or' fenən/
yemek çıkarmak, ikram etmek

Æз уæ хорз фендзынæн.
Ben size yemek çıkaracağım.

тыхсын кæнын /təχš'ən kɜnən/
rahatsız etmek, zahmet vermek

Дæ хорзæхæй, дæхи ма тыхсын кæн.
Lütfen, rahatsız olma.

суанг /šw'ang/
tâ; hatta

Суанг мæсыгмæ схæццæ стæм.
Tâ kuleye kadar gittik.

сис (систæ) /šiš, š'ištɜ/
çit, bahçe duvarı

Тынг бæрзонд сис у.
Çit çok yüksek.

æхсад /ɜχš'ad/
yıkanmış

Зæринæ, æхсад дыргътæ рахæсс.
Zarina, yıkanmış meyveleri getir.

æхсын /ɜχš'ən/
yıkamak

Æз мæхи æхсын.
Elimi yüzümü yıkıyorum.

донджын /d'ondžən/
sulu

Знон æз балхæдтон донджын фæткъуытæ.
Dün sulu elmalar aldım.

нартхор /nartχ'or/
(нартхæрттæ) /nartχ'ɜrtːɜ/
mısır

Нартхор уæм зайы?
Sizde mısır yetişiyor mu?

сара (саратæ) /š'ara, š'aratɜ/
ambar; sundurma

Хорз сара уын ис.
İyi bir ambarınız var.

абадын /'abadən/
(bir süre) oturmak

Бæласы бын уал абад.
Ağacın altında biraz otur.

ратонын /r'atonən/
koparmak, toplamak (meyve vs.)

Дыргътæ-ма ратонут.
Meyveleri toplasanıza.

хъæддаг /qɜtː'ag/
yabani, vahşi

Хъæддаг кæрдо уарзыс?
Yabani armut sever misin?

ахæрын /'aχɜrən/
hafif tertip yemek yemek, safra bastırmak

Ахæрут картофджынтæ, тынг хæрзад сты.
Patatesli börek yiyin, çok lezzetli.

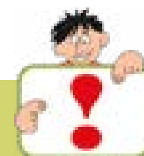
хор (хортæ) /χor, χ'ortɜ/
tahıl; hasat

Хор уæм ис?
Tahılınız var mı?

26. Нæ фыдæлты хæринæгтæ.
Atalarımızın yemekleri.

куывд /kwəvd/ *dua; tören, bayram*	**Цавæр куывд уæм ис?** *Ne töreniniz var?*
хоры куывд /χˈorə kwəvd/ *hasat bayramı*	**Абон у хоры куывд.** *Bugün hasat bayramıdır.*
кæрдзын /kзrzˈən/ **(кæрдзынтæ) /kзrzˈəntз/** *(mayasız) ekmek, mısır ekmeği*	**Æз нартхоры кæрдзын уарзын.** *Ben mısır ekmeği severim.*
мисын /mˈišən/ *yayıkta çalkalama; kefir (bir çeşit yoğurt)*	**Кæрдзын мисынимæ ахæр.** *Ekmeği kefirle ye.*
цыхт (цыхтытæ) /səχt, səχtˈətз/ *peynir*	**Цы стыр цыхт у!** *Ne kadar büyük bir peynir!*
дзæрна /zзrnˈa/ *mısır ve fasulye tohumlarından yapılan bir yemek*	**Дзæрна дæр мæ зæрдæмæ фæцыдис.** *Dzarna da hoşuma gitti.*

2. Hatırınızda tutun.

Афтæ хуыйнынц нæ фыдæлты хæринæгтæ

лывзæ
et yahnisi

дзæрна
mısır ve fasulye tohumlarından yapılan bir yemek

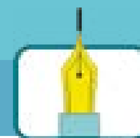

дзыкка
peynir lapası

кæрдзын
mısır ekmeği

3. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. **фенын** fiilinin "görmek, farketmek" anlamları var. **хорз фенын** deyimi, "ikram etmek, yemek çıkarmak" anlamına gelmektedir.

Райсом нæм æрбацу. Æз дæ физонæгæй хорз фенон.
(Yarın bize gel. Sana şiş kebabı ikram edeyim.)

2. Birini evinize şöyle davet edebilirsiniz: Мидæмæ рацæут. Æз уæ хорз фенон. (İçeri girin. Ben size güzelce bir yemek çıkarayım.)

Bir davete ise şu şekilde teşekkür ederek nazikçe bir cevap verebilirsiniz: Бузныг. Дæхи ма тыхсын кæн. (Teşekkürler. Zahmet etmeyin.)

3. Bir veya birkaç nesneyi tanımlarken hayranlığınızı dile getirmek istediğinizde aşağıdaki gibi ifadeleri kullanabilirsiniz:

Цы рæсугъд у уæ кæрт! (Avlunuz ne kadar güzel!)
Цы дондджын фæткъуытæ æмæ кæрдотæ сты! (Elmalar ve armutlar ne kadar sulu!)

4. Bir ev sahibi kadın konuklara şu şekilde bir ikram önerebilir:

Ахæрут дыргътæ. (Meyveleri yiyin.)
Нартхоры кæрдзын уын скодтон. Фенут-ма йæ.
(Size mısır ekmeği pişirdim. Onu bir tatsanıza.)

Bu tür durumlarda **фенын** fiili "denemek, tatmak" şeklinde çevrilir.

5. Konuklara, onlara bir şey ikram etmek niyetinde olduğunuzu şöyle bildirebilirsiniz:

Æз уын кæрдзын акæнон. (Size mısır ekmeği pişirivereyim.)
Æз уын бæгæны æрбахæссон. (Size bira getireyim.)

6. Birine aşağıdaki şekilde yardım önerebilirsiniz:

Æз дын аххуыс **кæнон**. (Sana yardım edeyim – *hemen şimdi*.)
Æз дын аххуыс **кæндзынæн**. (Sana yardım edeceğim – *gelecekte*.)

7. Birini bir törene ya da bayrama şöyle davet edebilirsiniz:

Кæд дын рæстæг ис, уæд дæ мæ гуырæн бонмæ хонын.
(Vaktin varsa, seni doğum günüme davet ediyorum.)
Кæд уын гæнæн уа, уæд уæ райсом хоры куывдмæ хонын.
(Olanağınız varsa, sizi yarın hasat törenine davet ediyorum.)

8. Bu tür davete verilecek cevap şöyle olabilir:

Кæд мын / нын гæнæн уа, уæд æрбацæудзынæн / æрбацæудзыстæм.
(Olanağım / Olanağımız olursa, geleceğim / geleceğiz.)

4. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Нæ фыдæлты хæринæгтæ.
Atalarımızın yemekleri.

Темырболат:	**Рагон ирон хъæу кæй федтон, уый мын тынг æхсызгон у.**
Temirbolat:	*Eski bir Oset köyü gördüğüme çok memnunum.*
Дауыт:	**Хохы дыргъ цы хорз зайы!**
Davut:	*Dağlarda meyveler nasıl da iyi yetişir!*
Мисурæт:	**Мæнæ аца бæлæстыл цас фæткъуытæ æмæ кæрдотæ ис!**
Misurat:	*İşte bu ağaçlarda ne kadar çok elma ve armut var!*
Серафин:	**Уый мах дыргъдон у. Мидæмæ-ма рацæут. Æз уæ хорз фенон.**
Serafima:	*O bizim bahçemiz. İçeri gelsenize. Size güzelce bir yemek çıkarayım.*
Темырболат:	**Бузныг. Дæхи ма тыхсын кæн.**
Temirbolat:	*Teşekkürler. Zahmet etmeyin.*
Серафин:	**Ахæм уазджытæ нæм арæх нæ вæййы. Суанг Туркæй. Рахизут, рахизут.**
Serafima:	*Böyle konuklar bize sık sık gelmezler. Ta Türkiye'den. İçeri gelin, içeri gelin.*
Ремзи:	**Цы рæсугъд у уæ кæрт: дидинджытæ, бæлæстæ, хохаг дурæй амад сис!**
Remzi:	*Bahçeniz ne kadar güzel: çiçekler, ağaçlar, dağ taşından örülmüş bahçe duvarı!*
Серафин:	**Уæртæ-ма сарайы бын абадут. Æз уын дыргътæ ратонон.**
Serafima:	*Şurada sundurmanın altında oturun. Ben size meyveleri toplayayım.*
Фатимæ:	**Мах дын феххуыс кæндзыстæм Дзерассæимæ.**
Fatima:	*Dzerassa ile ben size yardımcı olacağız.*
Серафин:	**Хорз. Цомут!**
Serafima:	*Pekala. Gidelim!*
Дзерассæ:	**Мæнæ дзы хъæддаг кæрдо бæлас дæр ссардтон.**
Dzerassa:	*İşte şurada bir yabani armut ağacı da buldum.*
Фатимæ:	**Кæм ис?**
Fatima:	*Nerede?*
Дзерассæ:	**Мæнæ. Кæрдотæ ахæрут.**
Dzerassa:	*İşte burada. Armutları yiyin.*
Хадизæт:	**Æхсад сты?**
Hadizat:	*Onlar yıkanmış mı?*

Фатимæ:	**О, ахсадтон сæ.**
Fatima:	*Evet, onları yıkadım.*
Ацæмæз:	**Цы донджын фæткъуытæ æмæ кæрдотæ сты!**
Atsamaz:	*Ne sulu elmalar ve armutlar!*
Батрадз:	**Мисурæт, ацы ставд чылауитæй ахордтай?**
Batraz:	*Misurat, bu büyük eriklerden yedin mi?*
Мисурæт:	**О, ахордтон дзы. Адджын сты.**
Misurat:	*Evet, yedim. Onlar tatlılar.*
Серафин:	**Ай та уын нартхоры кæрдзын. Мисынимæ-ма дзы фенут.**
Serafima:	*Bu da size mısır ekmeği. Kefirle tadın.*
Хъазыбег:	**Æз кæрдзын цыхтимæ уарзын.**
Kazbek:	*Ben mısır ekmeğini peynirle severim.*
Серафин:	**Мæнæ уын цыхт дæр.**
Serafima:	*Bu da size peynir.*
Хъазыбег:	**Стыр бузныг.**
Kazbek:	*Çok teşekkür ederim.*
Серафин:	**Дзæрна дæр мæм ис. Искуы дзæрна бахордтат?**
Serafima:	*Dzarnam da var. Hiç dzarna yediniz mi?*
Ремзи:	**Æз дзæрна никуы бахордтон.**
Remzi:	*Ben dzarna hiç yemedim.*
Серафин:	**Фен-ма йæ! Тынг хæрзад у. Мæ бæгæны дæр ма мын фенут.**
Serafima:	*Onu tatsana! Çok lezzetli. Biramı da tatsanıza.*
Хъазыбег:	**Дæ цæрæнбон бирæ! Æцæг ирон бæгæны!**
Kazbek:	*Uzun ömürler size! Gerçek bir Oset birası!*
Хадизæт:	**Бузныг. Тынг хæрзад хæринаг кæныс.**
Hadizat:	*Teşekkürler. Çok lezzetli yemek yapıyorsunuz.*
Серафин:	**Кæд уын рæстæг ис, уæд уæ райсом хоры куывдмæ хонын.**
Serafima:	*Zamanınız varsa, yarın sizi hasat bayramına davet ediyorum.*
Хъазыбег:	**Бузныг, стыр бузныг.**
Kazbek:	*Teşekkürler, çok teşekkürler.*
Батрадз:	**Кæд гæнæн уа, уæд æрбацæудзыстæм.**
Batraz:	*İmkanımız olursa, geleceğiz.*

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Geçişli fiiller (dolaysız tümleç isteyen fiiller) geçmiş zamanda 1. tekil kişide şu biçime sahiptir:

æхсын (yıkamak) → Æз дыргътæ **ахсадтон**. (Ben meyveleri yıkadım.)
арын (bulmak) → Æз фæндаг **ссардтон**. (Ben yol buldum.)
хæрын (yemek) → Æз **ахордтон** цыхт. (Ben peynir yedim.)
кæнын (yapmak) → Æз **скодтон** бæгæны. (Ben bira yaptım.)

Geçmiş zamanda geçişli fiillerin kökleri değişir. Bu biçimler ezberlenmelidir.

2. Tümleç yan cümlecikli girişik cümle aşağıdaki biçime sahiptir:

Цы хорз у, рагон мæсыг кæй федтам, уый.
(Eski kuleyi görmemiz ne güzel.)
Дæу кæй федтон, уый мын æхсызгон у.
(Seni gördüğüme memnunum.)

Yan cümlecik, **кæй** bağlacı yardımıyla sunulur. Temel cümlede ise, yan cümleciğin temel cümleye bağlı olduğuna işaret eden **уый** bağdaşık kelimesi bulunur.

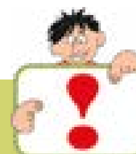
3. Şart kipinin şimdiki-gelecek zamanında bulunan fiiller, konuşanın konuşma sırasında bir eylemi gerçekleştirme niyetinde olduğunu belirtir.

Æз дын дыргътæ **ратонон**. (Sana meyve toplayayım.)
Æз уæ хорз **фенон**. (Sana armutları koparayım mı?)
Кæрдотæ дын **ратонон**? (Sana armutları koparayım mı?)
Мисын уын **рахæссон**? (Size kefir getireyim mi?)

4. Ünlemler duyguları ifade eder.

Цæй-ма, ды дæр зæгъ! (Hadi, sen de söyle!)
Цæй, дæ цæрæнбон бирæ! (Hey, uzun ömürler sana!)

6. Hatırınızda tutun.

– Фарн ам уæд! – фæзæгъы уазæг, хæдзары къæсæрæй куы бахизы, уæд.
– Фæрнæйдзаг у! – дзуапп ратты фысым.

– Konuk, evin eşiğini geçtiği sırada "Burada bereket olsun!" der.
– Ev sahibi, "Sen de bereket dolu ol!" şeklinde cevap verir.

7. Аныхас кæнæм!

- Зæгъ, цы ис дуканийы.
- Зæгъ, цы уарзыс урсагæй.

8. Alıştırmalar.

1. Neyi görmekten memnun kaldığınızı söyleyin.

– Рагон ирон хъæу кæй федтон,
уый мын тынг æхсызгон у.
– Мæнæн дæр.

Devam edin:

рагон мæсыг, тъæпæнсæр хæдзæрттæ, ахæм рæсугъд ком, ацы тагъд цæугæдон.

2. Dağlarda iyi ne yetişir?

– Хохы дыргътæ хорз зайы.
– О, раст зæгъыс.

Devam edin:

фæткъуытæ, кæрдотæ, халсартæ, картоф.

3. Konukları evinize davet edin. Ne cevap verecekler?

– Уазджытæ, мидæмæ рацæут.
Æз уæ хорз фенон.
– Бузныг. Дæхи ма тыхсын кæн.

Devam edin:

мæ зынаргъ уазджытæ, нæлгоймæгтæ, сылгоймæгтæ, лæппутæ, чызджытæ.

4. Konuklar nereliler?

– Ахæм уазджытæ нæм арæх нæ вæййы. Суанг Туркæй.
– О, мах Туркæй стæм.

Devam edin:

Мæскуы, Бетъырбух, Берлин, Париж, Лондон.

5. Konuklara biraz oturmalarını önerin.

– Уæртæ-ма сарайы абадут.
– Хорз.

Devam edin:

хæдзары, уаты, кæрты, стъолы уæлхъус.

6. Ne kadar sulu elmalar! Ya başka ne?

– Цы донджын фæткъуытæ сты!
– Раст зæгъыс, донджын сты.

Devam edin:

кæрдотæ, чылауитæ, алтъамитæ, сæнæфсир.

7. Muhatabınıza neyi yediğini sorun.

– Ацы чылауитæй ахордтай?
– О, ахордтон дзы.

Devam edin:

кæрдотæ, сæнæфсир, алтъамитæ, фæткъуытæ, къомситæ.

8. Ben mısır ekmeğini peynirle severim. Ya başka neyi?

– Æз кæрдзын цыхтимæ уарзын.
– Æз дæр. / Æз та нæ уарзын.

Devam edin:

дзул æхсыримæ, дзул нæлхæимæ, мисын дзулимæ, хъаймагъ кæрдзынимæ.

9. Şimdiye kadar neyi hiç yemediniz?

– Æз дзæрна никуы бахордтон.
– Фен-ма, дæ зæрдæмæ фæцæудзæнис.

Devam edin:

нартхоры кæрдзын, цæхæраджын, насджын, фыдджын.

10. Şimdiye kadar neyi hiç içmediniz?

– Æз мисын никуы банызтон.
– Фен-ма йæ. Тынг хæрзад у.

Devam edin:

ирон бæгæны,
сылы, хуырх.

11. Konukları bayrama nasıl davet etmeli?

– Кæд уын рæстæг ис, уæд уæ куывдмæ хонын.
– Бузныг, стыр бузныг.

Devam edin:

хоры куывд, гуырæн бон,
мыггаджы куывд.

12. Polilogu ezberleyin.

13. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

9. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Фынг æртæ къахыл лæууы.

Masa, üç ayak üzerinde durur.

10. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi kelime ve deyimleri kullanacaksınız:

- birini evinize davet ettiğinizde ve böyle bir davete nazikçe cevap verdiğinizde;
- bir nesneyi nitelediğinizde;
- konuklara ikram önerdiğinizde;
- birine yardım önerdiğinizde;
- birini bayrama davet ettiğinizde.

Хохы иуулдæр фос дарынц
Dağlarda herkes hayvan bulundurur

♦ *Geziye çıkanlar Serafima ile dağ köyünün sakinlerinin yaşam tarzı hakkında sohbet ederler.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

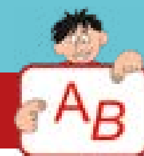
- muhatabın bir şeyi anlayıp anlamadığını nasıl sormalı;
- bir nesnenin kime ait olduğunu nasıl sormalı ve bu tür soruyu nasıl yanıtlamalı;
- muhatabın dikkatini nasıl çekmeli;
- olumsuz soru cümlesini nasıl kurmalı;
- konuklara bayrama kalmalarını nasıl önermeli;
- olumlu duyguları nasıl ifade etmeli;
- davet için nasıl teşekkür etmeli ve daveti nazikçe nasıl geri çevirmeli;

Dilbilgisi:

- 2. tekil kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişli fiiller);
- tümleç yan cümlecikli girişik cümle (soru cümlesi biçiminde);
- tekil isimlerin çekimi (dфüzenleme);
- zaman zarfları: **знон**, **абон**, **райсом**, **иннæбон**.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

æмбарын /ɜmbˈarən/ *anlamak (bitmemiş eylem)*	**Ды мæ æмбарыс?** *Beni anlıyor musun?*
бамбарын /bˈambarən/ *anlamak, kavramak (bitmiş eylem)*	**Дæу бамбарын мын зын у.** *Seni anlamak benim için zor.*
фос /f ˈoš/ *hayvanlar (sığır ve davar)*	**Фос къуыбыртыл хизынц.** *Hayvanlar tepelerde otlanıyor.*
фос дарын /f ˈoš darən/ *hayvan bulundurmak / beslemek*	**Ам иууылдæр фос дарынц.** *Burada herkes hayvan bulundurur.*
уынг (уынгтæ) /wəng, wˈənktɜ/ *sokak*	**Æз иннæ уынджы цæрын.** *Ben başka bir sokakta yaşıyorum.*
нарæг /nˈarɜg/ *dar; ince*	**Нæ уынгтæ нарæг сты.** *Sokaklarımız dar.*
байдзаг уæвын /bˈajzag wɜvən/ *dolmak*	**Нæ уынгтæ фосæй дзаг сты.** *Sokaklarımız sığırla doldu.*
сæхæдæг /šɜχˈɜdɜg/ *kendileri*	**Уыдон сæхæдæг хуыздæр зонынц фæндаг.** *Yolu kendileri daha iyi bilir.*
хизæн (хизæнтæ) /χˈižɜn, χˈižɜntɜ/ *otlak*	**Ам бирæ хизæнтæ ис.** *Burada otlak çok.*
скъæрын /šk’ˈɜrən/ *sürmek (bitmemiş eylem)*	**Фос хизæнмæ скъæрыс?** *Hayvanları otlağa mı sürüyorsun?*
аскъæрын /ˈašk’ɜrən/ *sürmek (bitmiş eylem)*	**Абон фос раджы аскъæрдтай.** *Bugün hayvanları erken sürdün.*
хизын /χˈižən/ *geçmek, girmek, çıkmak; otlanmak*	**Фос доны был хизынц.** *Hayvanlar nehrin kıyısında otlar.*
кæрдæг /kɜrdˈɜg/ **(кæрдæджытæ) /kɜrdˈɜdžətɜ/** *ot*	**Кæрдæг фæцъæх ис.** *Ot yeşerdi.*
æрцæуын /ɜrsˈɜwən/ *gelmek; inmek*	**Æз фæндагмæ æрцæудзынæн.** *Ben yola ineceğim.*
хъуг (хъуццытæ) /qˈug, qˈutsːətɜ/ *inek*	**Фондз хъуджы мæм ис.** *Beş ineğim var.*
род (родтæ) /rod, rˈotːɜ/ *buzağı, dana*	**Род уæм ис?** *Buzağınız var mı?*

27. Хохы иууылдæр фос дарынц.
Dağlarda herkes hayvan bulundurur.

гал (галтæ) /gal, gˈaltɜ/ *öküz, boğa*	**Гал дæр дæм ис?** *Öküzün de mi var?*
мæхæдæг /mɜχˈɜdɜg/ *kendim*	**Мæхæдæг ратондзынæн дыргътæ.** *Meyveleri kendim koparacağım.*
фыс (фыстæ) /fəš, fəštˈɜ/ *koyun*	**Фыстæ мæм бирæ ис.** *Koyunlarım çok.*
уæрыкк /wɜrˈəkː/ **(уæрыччытæ) /wɜrˈət͡š'ːətɜ/** *kuzu*	**Уæрыкк дæр фысы фæстæ цæуы.** *Kuzu da koyunun arkasından gider.*
сæныкк /šɜnˈəkː/ **(сæныччытæ) /šɜnˈət͡š'ːətɜ/** *oğlak*	**Сæныччытæ бæласы бын лæууынц.** *Oğlaklar ağacın altında duruyor.*
цæмæдæр гæсгæ /sɜmˈɜdɜr gɜškɜ/ *nedense*	**Цæмæдæр гæсгæ æз фылдæр уарзын уæрыччытæ.** *Nedense kuzuları daha çok seviyorum.*
хæрæг (хæрджытæ) /χɜrˈɜg, χɜrd͡žˈətɜ/ *eşek*	**Хæрæг дæр уæм ис?** *Eşeğiniz de mi var?*
къæлæу (къæлæутæ) **/k'ɜlˈɜw, k'ɜlˈɜwtɜ/** *sıpa*	**Фузæ, къæлæу федтай?** *Fuza, sıpayı gördün mü?*
гыццыл /gət͡sːˈəl/ *küçük; biraz*	**Гыццыл къæлæу тынг рæсугъд у.** *Küçük sıpa çok güzel.*
згъорын /žɣˈorən/ *koşmak*	**Къæлæу хæрæджы фæстæ згъоры.** *Sıpa eşeğin arkasından koşuyor.*
хæрæгуæрдон /χɜrˈɜgwɜrdon/ **(хæрæгуæрдæттæ) /χɜrˈɜgwɜrdɜtːɜ/** *eşek arabası*	**Сывæллæттæ хæрæгуæрдоны сбадтысты.** *Çocuklar eşek arabasına bindiler.*
карк (кæрчытæ) /kark, kɜrt͡šˈətɜ/ *tavuk*	**Кæрчытæ нартхор бахордтой.** *Tavuklar mısır yedi.*
гогыз (гогызтæ) /gˈogəž, gˈogəštɜ/ *hindi*	**Гогызтæн хор радтай?** *Hindilere tahıl verdin mi?*
фæтæрсын /fɜtˈɜršən/ *korkmak, ürkmek*	**Куыдзæй фæтарстæн.** *Köpekten korktum.*
фæсте баззайын /fɜštˈe bažːajən/ *geri kalmak*	**Æз фæсте баззадтæн.** *Ben geri kaldım.*

27. Хохы иуыылдæр фос дарынц.
Dağlarda herkes hayvan bulundurur.

бæх (бæхтæ) /bзχ, bзχtˈз/ *at*	**Бæхтæ изæрмæ фæхизынц.** *Atlar akşama kadar otlar.*
зын /žən/ *zor; zorluk, güçlük*	**Хохмæ зын цæуæн у.** *Dağa çıkmak zor.*
фæстæдæр /fзštˈзdзr/ *daha sonra*	**Фæстæдæр та цъити фендзыстæм.** *Daha sonra ise bir buzul göreceğiz.*
ахсæв /ˈaχšзv/ *bu gece*	**Ахсæв ам баззайут.** *Bu gece burada kalın.*
иннæбон /ˈinnзbon/ *öbür gün*	**Иннæбон цæугæ кæнæм.** *Öbür gün ayrılıyoruz.*
байраг /bˈajrag/ *tay*	**Байраг бæхы фæстæ згъоры.** *Tay eşeğin arkasından koşuyor.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. **æмбарын** fiilini kullanarak muhatabınıza bazı bilgileri anlayıp anlamadığını sorabilirsiniz. Cümle içindeki kelime sırasına ve fiilin bir kişiye hitap edildiğinde aldığı biçime dikkat edin.

Дауыт, **бамбæрстай**, хохы иуыылдæр фос дарынц, уый?
(Davut, dağda herkesin hayvan yetiştirdiğini anladın mı?)
Фатимæ, **бамбæрстай**, ам изæрæй уазалдæр у, уый?
(Fatima, akşamları burada daha soğuk olduğunu anladın mı?)

Birkaç kişiye hitap edildiği zaman fiil biçimini değiştirir:

Бамбæрстат, ам фæндæгтæ хорз сты, уый?
(Burada yolların iyi olduğunu anladınız mı?)
Бамбæрстат, хохы дыргътæ донджындæр сты, уый?
(Meyvelerin dağlarda daha sulu olduğunu anladınız mı?)

2. Aşağıda gösterilen şekilde bir nesnenin kime ait olduğu konusunda bilgi isteyebilir ve bu tür soruya cevap verebilirsiniz:

Ацы хъуг дæу у? (Bu inek senin mi?)
О, мæн у. (Evet, benim.)
Уæртæ уыцы бæх дæу у? (İşte o at senin mi?)
Нæ, мæн нæу. (Hayır, benim değil.)

3. Muhatabınızın / muhataplarınızın dikkatini çekmek için şunu diyebilirsiniz:

Хъус-ма! (Dinlesene!) Хъусут-ма! (Dinlesenize!)
Байхъус-ма! (Dinlesene!) Байхъусут-ма! (Dinlesenize!)
Кæс-ма! (Baksana!) Кæсут-ма! (Baksanıza!)
Ракæс-ма! (Baksana!) Ракæсут-ма! (Baksanıza!)

4. Olumsuz soru cümlesi aşağıdaki biçime sahiptir:

Æмæ дæм бæх нæй? (Ya atın yok mu?)

Olumlu cevap şöyle verilebilir:

Ис. / Ис мæм бæх. (Var. / Atım var.)

Olumsuz cevap şöyle verilebilir:

Нæй. Бæх мæм нæй. (Yok. / Atım yok.)

5. Konukları bayrama şöyle davet edebilirsiniz:

Райсом мæ гуырæн бон у, æмæ дæ хонын.
(Yarın doğum günümdür ve seni davet ediyorum.)
Хонын дæ мæ гуырæнбонмæ. (Seni doğum günüme davet ediyorum.)

6. Muhatabınız daveti kabul edip şunu diyebilir:

Бузныг, æнæмæнг æрбацæудзынæн. (Teşekkür ederim, mutlaka geleceğim.)

7. Muhatabınız daveti kabul edemediği takdirde şöyle der:

Бузныг, мæ бон æрбацæуын нæ бауыдзæн. (Teşekkürler, gelemeyeceğim.)
Æвæццæгæн, не 'рбацæудзынæн. (Her halde gelmem.)

8. Olumlu duygular şöyle ifade edilebilir:

Ам мæ зæрдæмæ цæуы. (Burası hoşuma gidiyor.)
Ам нæ зæрдæмæ алцыдæр тынг цæуы. (Burada her şey çok hoşumuza gidiyor.)

9. Bir kişiye mutlu bir yolculuk dilemek için şöyle diyebilirsinizir:

Афæндараст у! (İyi yolculuklar sana!)

Birkaç kişiye mutlu bir yolculuk dilemek için şöyle diyebilirsinizir:

Афæндараст ут! (İyi yolculuklar size!)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Хохы ииуылдæр фос дарынц.
Dağlarda herkes hayvan bulundurur.

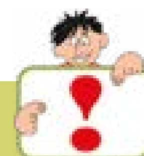
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Дауыт, бамбæрстай, хохы ииуылдæр фос дарынц, уый?** *Davut, dağlarda herkesin hayvanlar bulundurduğunu anladın mı?*
Дауыт: *Davut:*	**О, сæ хъæуы нарæг уынгтæ фосæй байдзаг сты.** *Evet, köylerinin dar sokakları hayvanlarla doldu.*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Изæрæй фос хæдзармæ сæхæдæг æрцæуынц?** *Akşam hayvanlar kendileri mi eve gelir?*
Серафин: *Serafima:*	**Райсомæй сæ аскъæрæм хизæнмæ. Изæрмæ цъæх кæрдæгыл фæхизынц, стæй сæхæдæг æрцæуынц. Уæртæ мæ хъуг, мæ род æмæ мæ гал. Ииуылдæр æрбацыдысты.** *Sabahtan onları otlağa süreriz. Akşama kadar yeşil otlarda otlanır, sonra kendileri gelirler. İşte ineğim, buzağım ve boğam. Hepsi geldi.*
Дауыт: *Davut:*	**Райсомæй сæ дæхæдæг аскъæрдтай?** *Sabah onları kendiniz mi sürdünüz?*
Серафин: *Serafima:*	**О, мæхæдæг сæ аскъæрдтон.** *Evet, kendim sürdüm.*
Дзерассæ: *Dzerassa:*	**Ацы фыстæ æмæ уæрыччытæ дæр дæу сты?** *Bu koyunlar ve kuzular da sizin mi?*
Серафин: *Serafima:*	**Нæ, уыдон мæн не сты. Мæ сыхæгты сты.** *Hayır, onlar benim değil. Komşularımın.*
Фатимæ: *Fatima:*	**Ам сæгътæ нæ дарынц? Æз гыццыл сæныччытæ уарзын.** *Burada keçi bulundurmazlar mı? Ben küçük oğlakları severim.*
Серафин: *Serafima:*	**Нæ, махмæ, цæмæдæр гæсгæ, сæгътæ нæ дарынц.** *Hayır, nedense bizde keçi bulundurmazlar.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Федтай, Ацæмæз, уæртæ уыцы гыццыл лæппу йæ хæрæгуæрдоныл цы тагъд уайы?** *Gördün mü, Atsamaz, o küçük çocuk eşek arabası üzerinde ne kadar hızlı gidiyor?*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**О, кæрчытæ æмæ гогызтæ фæтарстысты.** *Evet, tavuklar ve hindiler korktu.*
Ремзи: *Remzi:*	**Кæсут-ма, хæрæгæн йæ къæлæу фæсте баззадис.** *Baksanıza, sıpa eşeğin gerisinde kaldı.*

29

27. Хохы ииуылдæр фос дарынц.
Dağlarda herkes hayvan bulundurur.

Фатимæ:	**Цы рæсугъд къæлæу у!**
Fatima:	*Ne güzel bir sıpa!*
Дауыт:	**Æмæ уæм бæхтæ нæй?**
Davut:	*Ya atlarınız yok mu?*
Серафин:	**Куыд нæ! Хохы æнæ бæхæй зын у. Бæх нæм машинæйау у.**
Serafima:	*Nasıl yok! Atsız dağda zor. Bizde at araba gibidir.*
Ацæмæз:	**Уæртæ къуылдымыл хизынц. Бæхтæ хизæнæй фæстæдæр æрбацæуынц.**
Atsamaz:	*İşte yamaçta otlanıyorlar. Atlar otlaktan daha geç döner.*
Ремзи:	**Ам алцыдæр нæ зæрдæмæ тынг цæуы, фæлæ цæуын афон у.**
Remzi:	*Burada her şey çok hoşumuza gidiyor, ama artık gitme zamanıdır.*
Серафин:	**Ахсæв ма ам баззайут. Райсом хоры куывд уыдзæнис.**
Serafima:	*Gece de burada kalın. Yarın hasat bayramı olacak.*
Ремзи:	**Бузныг, Серафин. Рæстæг нын нæй. Иннæбон Туркмæ цæуæм.**
Remzi:	*Teşekkürler, Serafima. Vaktimiz yok. Öbür gün Türkiye'ye gidiyoruz.*
Серафин:	**Уæдæ уæд фæндараст ут!**
Serafima:	*O zaman iyi yolculuklar size!*
Ремзи:	**Дзæбæхæй баззайут!**
Remzi:	*Hoşça kalın!*

4. Hatırınızda tutun.

знон (dün)	**абон** (bugün)	**райсом** (yarın)
Знон уаргæ кодта.	Абон хур бон у.	Райсом мигъ бон уыдзæнис.
(Dün yağmur yağıyordu.)	(Bugün güneşli bir gündür.)	(Yarın bulutlu bir gün olacak.)

5. Аныхас кæнæм!

– Фосæй та цы дарут?

– Гал æмæ род, ...

– Ды уарзыс сæныччытæ?

– О, бирæ уарзын.

гал
boğa

хъуг
inek

бæх
at

род
buzağı

байраг
tay

сæгъ
keçi

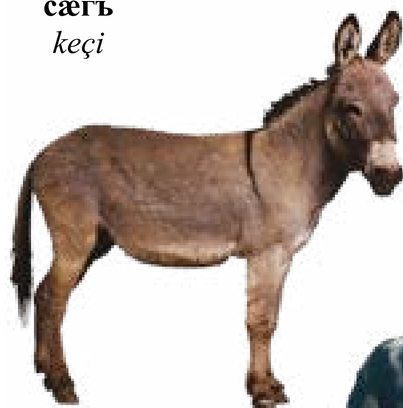
сæныкк
oğlak

фыс
koyun

уæрыкк
kuzu

хæрæг
eşek

къæлæу
sıpa

куыдз
köpek

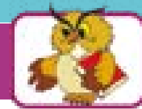
гæды
kedi

къæбыла
köpek yavrusu

гæдыйы лæппынтæ
kedi yavruları

6. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Bitmişlik görünüşündeki geçişli fiiller geçmiş zamanda 2. tekil kişide aşağıdaki biçimi alır:

уынын (görmek) → **Федтай**, ам цы рæсугъд у?
(Burada ne kadar güzel olduğunu gördün mü?)
радзурын (anlatmak) → Исты йын **радзырдтай**? (Ona bir şey anlattın mı?)
акалын (dökmek) → Дон **акалдтай**? (Suyu döktün mü?)
фыцын (pişirmek) → Бæгæны **сфыхтай**? (Bira pişirdin mi?)

2. Soru cümlesi biçimindeki tümleç yan cümlecikli girişik cümleler aşağıdaki yapıya sahiptir:

Федтат, ам сæрды цы тæвд у, уый? *Veya:* Ам сæрды цы тæвд у, уый федтат?
(Yazın burada ne kadar sıcak olduğunu gördünüz mü?)

Бахъуыды кодтай, ацы комы хъæуты нæмттæ куыд хуыйнынц, уый? *Veya:* Ацы комы хъæуты нæмттæ куыд хуыйнынц, уый бахъуыды кодтай?
(Bu vadideki köylerin adlarının ne olduğunu hatırında tuttun mu?)

3. Tekil isimlerin çekimini tekrarlayalım.

Haller	Sorular	Örnekler	
		ünsüzlerden sonra	ünlülerden sonra
Yalın hal	чи? (kim?) цы? (ne?)	мад (anne)	лæппу (çocuk)
İlgi hali	кæй? (kimin?) цæй? (neyin?) кæм (kimin içinde?) цæм? (neyin içinde?)	мад**ы** (annenin)	лæппу**йы** (çocuğun)
Verme hali	кæмæн? (kime?) цæмæн? (neye?)	мад**æн** (anneye)	лæппу**йæн** (çocuğa)
Ayrılma hali	кæмæй? (kimden?) цæмæй? (neden?) кæцæй? (nereden?)	мад**æй** (anneden)	лæппу**йæ** (çocuktan)
Yönelme hali	кæмæ? (kimin yanına?) цæмæ? (neyin yanına?) кæдæм? (nereye?)	мад**мæ** (annenin yanına)	лæппу**мæ** (çocuğun yanına)
Dış bulunma hali	кæуыл? (kimin üzerinde?) цæуыл? (neyin üzerinde?)	мад**ыл** (annenin üzerinde)	лæппу**йыл** (çocuğun üzerinde)
Ortaklık hali	кæимæ? (kiminle?) цæимæ? (neyle?)	мад**имæ** (anneyle)	лæппу**имæ** (çocukla)
Eşitlik hali	кæйау? (kimin gibi?) цæйау? (ne gibi?)	мад**ау** (anne gibi)	лæппуй**ау** (çocuk gibi)

7. Alıştırmalar.

1. Neyi gördün? / gördünüz?

– Федтай / федтат, сæ дыргъдоны цас дыргътæ ис, уый?
– О, федтон / федтам.
Уый диссаг у.

Devam edin:

аргъуаны цас адæм уыдис; хохы хурыскаст цы рæсугъд у.

2. Akşam hayvanlar eve kendileri mi gelir?

– Изæрæй фос хæдзармæ сæхæдæг æрцæуынц?
– О, сæхæдæг.

Devam edin:

сæныччытæ, сæгътæ, галтæ, родтæ.

3. Bu nesne kimin?

– Ацы чиныг дæу у?
– О, мæн у. / Нæ, мæн нæу.

Devam edin:

хæдзар, уат, бæх, къæлæу, хæрæгуæрдон.

4. Hayvanlar kimin?

– Уæртæ уыцы бæхтæ дæу сты?
– О, мæн сты. / Нæ, мæн не сты.

Devam edin:

сæныччытæ, кæрчытæ, гогызтæ, хъуццытæ.

5. Ya atlarınız yok mu?

– Æмæ уæм бæхтæ нæй?
– Куыд нæ! Ис нæм.
– Уый тынг хорз у.

Devam edin:

гогызтæ, кæрчытæ, сæныччытæ, родтæ.

6. Baksana, sıpa eşeğin arkasından koşuyor.

– Кæс-ма, къæлæу хæрæджы фæстæ лидзы.
– О, уынын æй. Цы дзæбæх къæлæу у.

Devam edin:

род хъуджы фæстæ, сæнықк сæгъы фæстæ, уæрыкк фысы фæстæ.

7. Dinlesene, yarın sabah erken mi ayrılıyoruz?

– Хъус-ма, райсом раджы цæуæм?
– О, раджы цæуæм.

Devam edin:

уазджытæ æрбацыдысты, ам сæгътæ дарынц, Хилачъы донæй банызтай, райсом уыдзæнис Хоры куывд.

8. Sana iyi yolculuklar!

– Зæлинæ, фæндараст у!
– Хорзæй баззай!

Devam edin:

Мæдинæ, Инал, Беллæ, Заур.

9. Size iyi yolculuklar!

– Мурат æмæ Дауыт, фæндараст ут!
– Хорзæй баззайут!

Devam edin:

Аллæ æмæ Алан, Сослан æмæ Ирбег, Ибрагим æмæ Нинæ, Иветæ æмæ Маирбег.

10. Polilogu ezberleyin.

11. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

8. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Бæхæн – ехс, хæрæгæн – лæдзæг.

Ata kamçı, eşeğe değnek.

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- muhatabınızın bir şeyi anlayıp anlamadığını sorduğunuzda;
- bir nesnenin kimin olduğunu sorduğunuzda ve bu tür bir soruyu yanıtladığınızda;
- muhatabınızın dikkatini çekmek istediğinizde;
- olumsuz soru cümlesini kurduğunuzda;
- konuklara bayrama kalmalarını önerdiğinizde;
- olumlu duyguları ifade ettiğinizde;
- bir davet için teşekkür ettiğinizde ve daveti nazikçe gerş çevirdiğinizde;
- iyi yolculuklar dilediğinizde.

Ærдз хъахъхъæнын нæ хæс у
Doğayı korumak görevimizdir

♦ *Geziye çıkanlar ormanda yürüyüş yaparken, sırtlarında kamp çantaları olan bir grup gençle tanışıyor, kim olduklarını, burada ne yaptıklarını merak ediyorlar. Aralarında çevrenin korunmasıyla ilgili bir sohbet başlıyor.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

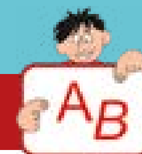
- bir tahmini nasıl belirtmeli;
- gençleri nasıl selamlamalı;
- birinin bir yerde ne zamandan beri bulunduğunu nasıl sormalı ve böyle bir soruyu nasıl yanıtlamalı;
- bir başkasının yardımıyla elde edilen faaliyet sonuçlarını nasıl anlatmalı;
- birini nasıl övmeli.

Dilbilgisi:

- 3. tekil kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişli fiiller);
- kiplik kelimeleri;
- çoğul isimler.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

рӕбын /rзbˈən/
dağ eteği, dip; içler

Дарддӕр цӕуӕм комы рӕбынмӕ.
Vadinin içlerine yürümeye devam ediyoruz.

турист (туристтӕ) /turˈist, turˈistːз/
turist

Мах туристтӕ стӕм.
Biz turistiz.

фӕсивӕд /fзšˈivзd/
gençlik, gençler

Хорз фӕсивӕд нӕм ис.
İyi gençliğimiz var.

университет /universitˈet/
(университеттӕ) /universitˈetːз/
üniversite

Ӕз университеты ахуыр кӕнын.
Ben üniversitede okuyorum.

практикӕ /prˈaktikз/
pratik, uygulama

Сымах ам практикӕ кӕнут?
Burada pratik mi yapıyorsunuz?

студент /studˈent/
(студенттӕ) /studˈentːз/
üniversite öğrencisi

Ды студент дӕ?
Öğrenci misin?

къорд (къордтӕ) /k’ord, k’ˈortːз/
grup

Ӕз студентты къордӕй дӕн.
Ben öğrenci grubundanım.

ӕрбаласын /зrbˈalašən/
getirmek, (buraya) ulaştırmak

Дыргътӕ ӕрбаластат?
Meyveleri getirdiniz mi?

цӕрӕгой /sзrˈзgoj/
(цӕрӕгойтӕ) /sзrˈзgojtз/
hayvan, canlı

Ам бирӕ цӕрӕгойтӕ ис.
Burada çok hayvan var.

маргъ (мӕргътӕ) /marɣ, mзrχtˈз/
kuş

Мӕргъты зарын хъуысы.
Kuşların ötüşü duyuluyor.

цард /sard/
yaşam, hayat

Мӕргъты цард иртасӕм.
Kuşların yaşamını araştırıyoruz.

иртасын /ˈirtašən/
araştırmak, incelemek

Мах цӕрӕгойты цард иртасӕм.
Biz hayvanların yaşamını araştırıyoruz.

рагӕй /rˈagзj/
eskiden / öteden / çoktan beri

Ӕз дӕу рагӕй зонын.
Seni öteden beri tanıyorum.

ӕнӕхъӕн /зnˈзqзn/
bütün, tüm; tam

Ӕнӕхъӕн мӕй ам цӕрӕм.
Tam bir ay burada yaşıyoruz.

зайӕгой /žˈajзgoj/
(зайӕгойтӕ) /žˈajзgojtз/
bitki

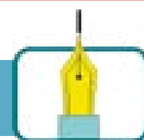
Ацы зайӕгойтӕй Сырх чиныгмӕ хаст кӕцытӕ ӕрцыдысты?
Bu bitkilerden hangileri Kırmızı Kitap'a kaydedilmiştir?

28. Æрдз хъахъхъæнын нæ хæс у.
Doğayı korumak görevimizdir.

æрмæг /зrmˈзg/ **(æрмæджытæ) /зrmˈзd͜žətз/** *malzeme, materyal*	**Бирæ хорз æрмæг нæм ис.** *Pek çok iyi malzememiz var.*
бамбарын кæнын **/bˈambarən kзnən/** *açıklamak, anlatmak*	**Нæ разамонæг нын бамбарынн кодта нæ куыст.** *Yöneticimiz bize işimizi anlattı.*
æххуыс /зχːwˈəš/ *yardım, destek*	**Хорз æмæ нын ды баххуыс кодтай.** *Bize yardım etmen iyi oldu.*
хъæугæ /qˈзwgз/ *gerekli*	**Сымах хъæугæ куыст кæнут.** *Gerekli bir iş yapıyorsunuz.*
æрæмбырд кæнын /зrˈзmbərd kзnən/ *toplamak; derlemek*	**Хъæугæ æрмæг æрæмбырд кодтат?** *Gerekli malzemeyi topladınız mı?*
хъахъхъæнын /qˈaqːзnən/ *korumak, savunmak; gözetmek*	**Дæхи хъахъхъæн!** *Sakın! (Kendini koru!)*
æрдз /зrz/ *doğa*	**Æрдз хъахъхъæнын хъæуы.** *Doğayı korumak gerek.*
сыгъдæгдзинад /šəɣdˈзgzinad/ *temizlik; kutsallık*	**Уый сыгъдæгдзинад уарзы.** *O temizliği sever.*
хъус дарын /qˈuš darən/ *dikkat etmek, gözlemlemek*	**Мæргътæм нæ хъус дарæм.** *Kuşları gözlemliyoruz.*
хъуыддаг /qwətːˈag/ **(хъуыддæгтæ) /qwətːˈзktз/** *iş; uğraş*	**Æрдз хъахъхъæнын хорз хъуыддаг у.** *Doğayı korumak iyi bir iştir.*
иумæйаг /ˈiwmзjag/ *genel, ortak*	**Уый нæ иумæйаг хъуыддаг у.** *O, ortak işimizdir.*
хъуамæ /qwˈamз/ *-ması gerek, -malı*	**Æрдз хъуамæ алчидæр хъахъхъæна.** *Doğayı herkes korumalı.*
æппæт /зpːˈзt/ *bütün, tüm, hep*	**Не ’ппæт дæр кусæм æрдзы сыгъдæгдзинадыл.** *Hepimiz doğanın temizliği üzerinde çalışıyoruz.*
уый тыххæй /ˈwəj təχːзj/ *onun için, o uğurda*	**Уый тыххæй стæм мах ам.** *Biz onun için buradayız.*

бырон (бырӕттӕ) /bər'on, bər'ɜt:ɜ/ *çöp, süprüntü*	**Бырон ӕрӕмбырд кодтам.** *Çöpü topladık.*
голлаг /g'ol:ag/ (голджытӕ) /g'oldžətɜ/ *çuval, torba*	**Бырон голджыты ӕрӕмбырд кодтам.** *Çöpleri torbalara topladık.*
плакат /plak'at/ (плакаттӕ) /plak'at:ɜ/ *pankart, poster*	**Плакаттӕ ӕрбахастат?** *Posterleri getirdin mi?*
фыссын /fəš:'ən/ *yazmak (bitmemiş eylem)*	**Ӕз фыссын чиныг.** *Ben kitap yazıyorum.*
ныффыссын /nəf:'əš:ən/ *yazmak (bitmiş eylem)*	**Плакаттӕ ныффыстам.** *Posterleri yazdık.*
ауындзын /'awənzən/ *asmak*	**Плакаттӕ хъӕды ауындзӕм.** *Ormanda posterleri asıyoruz.*
ахъаззаг /'aqaž:ag/ *önemli*	**Ахъаззаг куыст кӕнут.** *Önemli bir iş yapıyorsunuz.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Bir tahmin, varsayım, **цымӕ** (acaba) kelimesi kullanılarak ifade edilebilir:

Уыныс, дӕ размӕ сылгоймаг ӕрбацӕуы. **Цымӕ**, чи у?
(Görüyorsun, sana doğru bir kadın geliyor. Acaba kimdir?)
Bir varsayımı ileri sürmek için **ӕвӕдза** (her halde) kelimesi de kullanılır:
Ӕвӕццӕгӕн, йӕ мады агуры. (Her halde annesini arıyor.)

2. Gençleri şu sözlerle selamlayabilirsiniz: Уӕ райсом / бон / изӕр хорз, фӕсивӕд! (İyi sabahlar / günler / akşamlar, gençler!)

Buna cevaben gençler şöyle diyebilirler:
Хорз райсомтӕ / бонтӕ / изӕртӕ дыл кӕнӕд! (Sana da iyi sabahlar / günler / akşamlar!)
Хорз райсомтӕ / бонтӕ / изӕртӕ уыл кӕнӕд! (Size de iyi sabahlar / günler / akşamlar!)

3. Birinin ne zamandan beri bir yerde bulunduğunu şu şekilde sorabilirsiniz:

Рагæй дæ ам? (Uzun zamandır mı buradasın?)
Рагæй стут хъæуы? (Uzun zamandır mı köydesiniz)

Cevap olarak aşağıdaki ifadeler kullanılabilir:

Æнæхъæн мæй. (Tam bir ay.)
Дыууæ мæйы. (İki ay.)
Мæйы бæрц. (Neredeyse bir ay. / Yaklaşık olarak bir ay.)
Иу азы бæрц. (Neredeyse bir yıl. / Yaklaşık olarak bir yıl.)

4. Bir faaliyetin sonuçlarının başkasının yardımı ile sağlandığını şu şekilde belirtebilirsiniz:

Уый æххуысæй дыргътæ æртыдтон. (Onun yardımıyla meyve topladım.)
Мæ мады æххуысæй чъиритæ скодтон. (Annemin yardımıyla börekleri pişirdim.)
Нæ фыды æххуысæй бырон голджыты æрæмбырд кодтам.
(Babamızın yardımıyla çöpleri çuvallara topladık.)

5. Aşağıdaki ifadeleri kullanarak birini çalışmaları için övebilirsiniz:

Ахъаззаг куыст кæныс. (Önemli bir iş yapıyorsun.)
Ахъаззаг куыст бакодтай. (Önemli bir iş yaptın.)
Тынг хорз хъуыддаг кæныс. (Çok iyi bir iş yapıyorsun.)
Тынг хорз хъуыддаг кæнут. (Çok iyi bir iş yapıyorsunuz)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Æрдз хъахъхъæнын нæ хæс у.
Doğayı korumak görevimizdir.

Дауыт **Дарддæр цæуæм комы рæбынмæ.**
Davut: *Vadinin içlerine doğru yürümeye devam edelim.*

Хадизæт: **Уæртæ нæ размæ лæппутæ æмæ чызджытæ æрбацæуынц. Цымæ, чи сты?**
Hadizat: *İşte bize doğru delikanlılar ve kızlar geliyorlar. Acaba kim onlar?*

Фатимæ: **Уыдон, æвæццæгæн, туристтæ сты.**
Fatima: *Onlar her halde turistler.*

28. Ӕрдз хъахъхъӕнын нӕ хӕс у.
Doğayı korumak görevimizdir.

Хъазыбег: **Уе ’зӕр хорз, фӕсивӕд!**
Kazbek: *İyi akşamlar, gençler!*

Фӕсивӕд: **Хорз изӕртӕ уыл кӕнӕд!**
Gençler: *İyi akşamlar size!*

Хъазыбег: **Кӕцӕй цӕут ӕмӕ чи стут?**
Kazbek: *Nereden geliyorsunuz ve kimsiniz?*

1-аг лӕппу: **Мах университеты ахуыр кӕнӕм. Ам та практикӕйы стӕм.**
1. delikanlı: *Üniversitede okuyoruz. Burada ise pratik yapıyoruz.*

2-аг лӕппу: **Уӕртӕ уый та нӕ разамонӕг у. Студенттӕй къорд сарӕзта ӕмӕ нӕ ардӕм ӕрбаласта.**
2. delikanlı: *İşte o da yöneticimizdir. Öğrencilerden grup kurdu ve bizi buraya getirdi.*

Ацӕмӕз: **Ӕмӕ практикӕйы цы фӕкусут?**
Atsamaz: *Ya pratikte ne yapıyorsunuz?*

3-аг лӕппу: **Иртасӕм хӕхтӕ, цӕрӕгойтӕ ӕмӕ мӕргъты цард.**
3. delikanlı: *Dağları, hayvanların ve kuşların yaşamını araştırıyoruz.*

Дауыт: **Рагӕй стут ам?**
Davut: *Uzun zaman mıdır buradasınız?*

1-аг чызг: **Ӕнӕхъæн мӕй. Ӕмбырд кӕнӕм, Сырх чиныгмӕ хаст чи ӕрцыдис, уыцы зайӕгойтӕ ӕмӕ цӕрӕгойты тыххӕй ӕрмӕг.**
1. kız: *Tam bir ay. Kırmızı Kitap'a kaydedilen bitki ve hayvanlar hakkında malzeme topluyoruz.*

2-аг чызг: **Нӕ разамонӕг нын нӕ куыст ӕмбарын кӕны. Уый ӕххуысӕй хъӕугӕ ӕрмӕг ӕрӕмбырд кодтам.**
2. kız: *Yöneticimiz bize işimizi açıklıyor. Onun yardımıyla gerekli malzemeyi topladık.*

3-аг лӕппу: **Ноджы ма ӕрдзы сыгъдӕгдзинадмӕ дӕр нӕ хъус дарӕм.**
3. delikanlı: *Bir de doğanın temizliğini gözetliyoruz.*

Батрадз: **Тынг хорз хъуыддаг кӕнут.**
Batraz: *Çok iyi bir iş yapıyorsunuz.*

Темырболат: **Ӕрдз нӕ иумӕйаг хӕдзар у, ӕмӕ йӕ хъуамӕ не ’ппӕт дӕр хъахъхъӕнӕм.**
Temirbolat: *Doğa bizim ortak evimiz ve hepimiz onu korumalıyız.*

Батрадз: *Batraz:*	**Æмæ уый тыххæй уæхæдæг та цы аразут?** *Ve o uğurda kendiniz ne yapıyorsunuz?*
3-аг чызг: *3. kız:*	**Бырон голджыты æмбырд кæнæм. Ныффыстам мæнæ ахæм плакаттæ: «Дæ фæстæ бафснай!» æмæ сæ хъæды ауындзæм.** *Çöpleri torbalara topluyoruz. "Kendinden sonra topla!" şeklinde posterler yazdık ve onları ormanda asıyoruz.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Уый тынг хорз у! Ахъаззаг куыст кæнут!** *Bu çok iyi! Önemli bir iş yapıyorsunuz!*
1-аг лæппу: *1. delikanlı:*	**Иууылдæр архайæм.** *Hepimiz gayret ediyoruz.*

4. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Kiplik kelimeleri duygusal olarak renklendirilmiş ilişkileri ifade eder.

цымæ – acaba — Мæ размæ чызг æрбацæуы. **Цымæ**, чи у? (Bana doğru bir kız geliyor. Acaba kim o?)

куыд нæ – -maz olur mu; nasıl değil — Ацы лæппуйы нæ зоныс? **Куыд нæ!** Зонын. (Bu delikanlıyı tanıyor musun? Tanımaz olur muyum! tanıyorum.)

мæ амондæн – talihime talihim varmış ki — **Мæ амондæн**, дæу федтон. (Talihime seni gördüm.)

2. 3. tekil kişideki geçişli fiiller geçmiş zamanda aşağıdaki biçime sahiptir:

аразын – (inşa etmek) kurmak) — Уыцы лæг ног хæдзар **сарæзта**. (Bu adam yeni bir ev inşa etti.)

æрбаласын – (getirmek) — Мæ мад дзул **æрбаласта**. (Annem ekmek getirdi.)

иртасын – (araştırmak) — Мæ дада хъæддаг сырдты цард **иртæста**. (Dedem vahşi hayvanların hayatını araştırıyordu.)

æрæмбырд кæнын – (toplamak) — Нана **æрæмбырд кодта** сывæллæтты. (Nine çocukları bir araya getirdi.)

3. Bildiğiniz gibi, çoğul isimler **-т-** soneki yardımıyla oluşturulur:

сыкъа (boynuz) – сыкъа**тæ**; зайæгой (bitki) – зайæгой**тæ**;
лæппу (erkek çocuk) – лæппу**тæ**.

28. Ӕрдз хъахъхъæнын нæ хæс у.
Doğayı korumak görevimizdir.

İsmin kökü **р**, **л**, **м**, **н**, **й**, ünsüz **у** seslerinden biriyle bittiğinde bu sesten önceki **а**, **о** kök ünlüleri zayıflar (yani **æ**'ye dönüşür), **-т-** soneki ise çiftlenir:

ко**м** (vadi, boğaz) – **кæмттæ**;
æмба**л** (arkadaş) – **æмбæлттæ**;
но**м** (ad) – **нæмттæ**;
аргъа**у** (masal) – **аргъæуттæ**;
ха**л** (iplik) – **хæлттæ**;
къа**й** (çift) – **къæйттæ**.

-н ile biten isimlerin çoğulu da aynı şekilde oluşturulur, şu farkla ki **-н** ünsüzü düşer:

до**н** (su) – **дæттæ**; ахсто**н** (yuva) – **ахстæттæ**; кæро**н** (son) – **кæрæттæ**.

5. Alıştırmalar.

1. Acaba o kim?

– Акæс-ма, уæртæ сылгоймаг æрбацыдис.
– Цымæ, чи у?

Devam edin:

лæг, зæронд лæг, чызг, зæронд ус, лæппу.

2. Acaba onlar kim?

– Уæртæ уыныс, сылгоймæгтæ æрбацæуынц.
– Цымæ, чи сты?

Devam edin:

лæгтæ, лæппутæ, сывæллæттæ, зæронд устытæ, чызджытæ.

3. Muhatabınıza önce nereye gideceğini sorun.

– Раздæр кæдæм цæуыс?
Базармæ æви дуканимæ?
– Ӕвæццæгæн, дуканимæ.

Devam edin:

Цыкола – Хæрисджын,
хъæу – горæт, скъола – дукани.

4. Gitmeniz gerektiğini söyleyin.

– Мæнæн цæуын афон у.
Дзæбæх уал ут!
– Хорз изæртæ дыл кæнæд.

Devam edin:

Ӕз цæуын.
Мæнмæ æнхъæлмæ кæсынц.
Автобус æрбацыдис.
Ӕрталынг ис.

6. Ev sahiplerine gitmeniz gerektiğini nasıl söyleyeceksiniz?

– Мах цæуæм. Хорзæй баззайут.
– Фæндараст ут!

Devam edin:

Махæн цæуын афон у.
Æнхъæлмæ нæм кæсынц.
Уарын райдыдта, цæуын хъæуы.
Машинæ æрбацыдис, цæуын афон у.

7. Muhatabınıza uzun zamandan beri mi dağlarda bulunduğunu sorun.

– Рагæй дæ хохы?
– Æнæхъæн мæй.

Devam edin:

хъæу – иу мæй,
Дзæуджыхъæу – иу азы бæрц,
Турк – мæйы бæрц,
университет – æртæ азы бæрц.

8. Polilogu ezberleyin.

9. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

6. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Ивылд дон тæригъæд нæ зоны.

Taşan su merhamet bilmez.

7. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- bir tahmini belirttiğinizde;
- gençleri selamladığınızda;
- birinin bir yerde bulunma süresini sorduğunuzda ve bu tür bir soruya cevap verdiğinizde;
- bir başkasının yardımıyla sağlanan faaliyet sonuçlarını anlattığınızda;
- birini övdüğünüzde.

Цавæр хъæддаг цæрæгойтæ ис Куырттаты комы?
Kurtata vadisinde hangi vahşi hayvanlar var?

♦ *Geziye çıkanlar buzula yaklaşıyorlar. Karşıdan bir atlı geliyor. Kendisiyle tanışıyorlar. Bu, ormancı Kantemir'miş. Onlara Kurtata vadisinde yaşayan vahşi hayvanlar hakkında bilgi veriyor.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

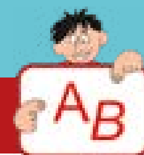
- tavsiye nasıl vermeli;
- birine nereden gelmekte olduğunu nasıl sormalı;
- birine birlikte bir şey yapmayı nasıl önermeli;
- hareketin yönünü nasıl belirtmeli;
- vahşi hayvanları nasıl anlatmalı;
- birini nasıl sakinleştirmeli.

Dilbilgisi:

- 1. çoğul kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişli fiiller);
- çoğul isimlerin çekimi;
- kuraldan istisnayı oluşturan isimlerin çoğulu (devam).

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

сырд (сырдтæ) /šərd, šərt:ˈз/ *vahşi (yırtıcı) hayvan*	**Уæ хъæды цавæр сырдтæ ис?** *Ormanınızda ne gibi vahşi hayvanlar var?*
фæхæццæ уæвын /fзχˈзts:з wзvən/ *varmak, ulaşmak; yaklaşmak*	**Хæхтæм фæхæццæ кæнæм.** *Dağlara yaklaşıyoruz.*
уæлæ скæнын /ˈwзlз škзnən/ *(üstüne) giymek*	**Уæ уæлæ исты скæнут.** *Üstünüze bir şey giyin.*
кæннод /kзn:ˈod/ *yoksa, aksi halde*	**Ам лæуу, кæннод ахаудзынæ.** *Burada dur yoksa düşersin.*
фæрынчын уæвын /fзrˈəntšən wзvən/ *hastalanmak*	**Фæрынчын уыдзыстут!** *Hastalanacaksınız!*
барæг (барджытæ) /bˈarзg, bˈardžətз/ *atlı, süvari*	**Уæртæ уыцы барæг кæцæй цæуы?** *İşte o atlı nereden geliyor?*
бафæрсын /bˈafзršən/ *sormak*	**Ныртæккæ æз уыцы сылгоймаджы бафæрсдзынæн.** *Şimdi o kadına soracağım.*
байрайын /bˈajrajən/ *sevinmek*	**Байрай, хорз лæг!** *Merhaba, beyefendim!*
куыст (куыстытæ) /kwəšt, kwəštˈətз/ *iş, çalışma*	**Дæ куыст кæм у?** *İşin nerede?*
хъæдгæс (хъæдгæстæ) /qзdgˈзš, qзdgˈзštз/ *ormancı, orman bekçisi*	**Æз ам хъæдгæсæй кусын.** *Burada ormancı olarak çalışıyorum.*
Цы дымгæ дæ æрбахаста? **/sə dˈəmgз dз зrbˈaχašta/** *Seni hangi rüzgar getirdi?*	**Ардæм дæ цы дымгæ æрбахаста?** *Buraya seni hangi rüzgar getirdi?*
фенын кæнын /fˈenən kзnən/ *göstermek*	**Æз уын хъæд фенын кæндзынæн, нæ зынаргъ уазджытæ.** *Size ormanı göstereceğim, sevgili konuklarımız.*
арфæгонд /ˈarfзgond/ *mübarek; kutsanmış; mutlu; müreffeh*	**Арфæгонд ут.** *Teşekkür ederim. (Kutsanmış olun.)*
иумæ /ˈiwmз/ *birlikte, ortaklaşa*	**Чызджытæ, цæуæм иумæ доны былмæ.** *Kızlar, nehir kıyısına birlikte gidelim.*

31

29. Цавæр хъæддаг цæрæгойтæ ис Куырттаты комы?
Kurtata vadisinde hangi vahşi hayvanlar var?

уыцырдæм /ˈwэзərdзm/
oraya, o tarafa, o yönde

Уыцырдæм цæуæн нæй.
O tarafa gidilmez.

алы /ˈalə/
her, her hangi

Æз ацы хъæды алы фæндаг дæр зонын.
Bu ormanda her patikayı biliyorum.

зæгъæм /žзɣˈзm/
diyelim, varsayalım; örneğin

Зæгъæм, цы фенын уæ фæнды?
Diyelim, ne görmek istiyorsunuz?

бирæгъ (бирæгътæ) /bˈirзɣ, bˈirзχtз/
kurt

Бирæгъæй ма тæрс!
Kurttan korkma!

арс (æрсытæ) /arš, зršˈətз/
ayı

Арс уарзы фынæй кæнын.
Ayı uyumayı sever.

рувас (рувæстæ) /rˈuvaš, rˈuvзštз/
tilki

Рувас бæлæстæй нæ зыны.
Tilki ağaçların arkasından görünmez.

стай (стайтæ) /štaj, štˈajtз/
vaşak

Стай цæры хъæды.
Vaşak ormanda yaşıyor.

хъæддаг /qзtːˈag/
vahşi; yırtıcı; ormancıl

Хъæддаг цæрæгойтæ Ирыстоны хъæдты тынг бирæ ис.
Osetya ormanlarında pek çok vahşi hayvan var.

саг (сæгтæ) /šag, šˈaktз/
geyik

Саг у рæсугъд цæрæгой.
Geyik güzel bir hayvandır.

сæгуыт (сæгуыттæ) /šзgwˈət, šзgwˈətːз/
karaca

Сæгуыт дон нуазы.
Karaca su içiyor.

тæрхъус (тæрхъустæ) /tзrqˈuš, tзrqˈuštз/
tavşan

Тæрхъус у гыццыл сырд.
Tavşan küçük bir hayvandır.

фенæн ис /fˈenзn iš/
görülebilir

Аланы фенæн ис?
Alan'ı görebilir miyim?

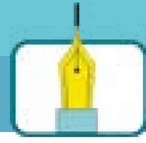
дзæбидыр (дзæбидыртæ) /zзbˈidər, zзbˈidərtз/
yabani dağ keçisi

Дзæбидыртæ фенæн ис Ирыстоиы хæхты.
Osetya dağlarında yabani keçiler görülebilir.

араст уæвын /ˈarašt wзvən/
yola çıkmak / koyulmak

Уæдæ уæд араст уæм нæ фæндагыл.
Öyleyse, yolumuza koyulalım.

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Öğüt, istek, buyruk vs. emir kipindeki fiillerle belirtilir. Tek kişiye şu şekilde hitap edilir:

Сбад! (Otur!) Æрбад! (Buyur otur!) Рабад! (Bir süre otur!)
Ацу! (Git!) Бацу! (Gir!) Рацу! (Çık!) Æрцу! (Gel!)
Радзур! (Anlat!) Бадзур! (Çağır!) Сдзур! (Konuşmaya başla!)

Birkaç kişiye hitap ederken şöyle diyebiliriz:

Хæрут! (Yiyin!) Бахæрут! (Yiyip bitirin!) Ахæрут! (Yemekten tadın!)
Кафут! (Dans edin!) Ракафут! (Dans ediverin!)
Зарут! (Şarkı söyleyin!) Азарут! (Şarkıya katılın!)

2. Birine nereden gelmekte olduğunu şöyle sorabilirsiniz:

Кæцæй цæуыс? (Nereden geliyorsun?)
Кæцæй цæут? (Nereden geliyorsunuz?)

3. Birine birlikte bir şey yapmayı önermek için şöyle derler:

Цомут **иумæ**! (Birlikte gidelim!)
Зæгъут **иумæ**! (Birlikte söyleyin!)
Разарут **иумæ**! (Birlikte şarkı söyleyin!)

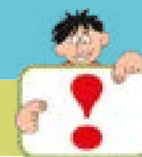
4. Hareketin yönünü belirtmek için yer zarfları kullanılır:

ардæм (buraya), **уырдæм** (oraya),
размæ (ileriye), **фæстæмæ** (geriye),
галиуæрдæм (sola), **рахизæрдæм** (sağa).

Рацу **ардæм**! (Gel buraya!)
Уырдæм ма цу! (Oraya gitme!)
Фæстæмæ раздæх! (Geri dön!)
Размæ ацу! (İleri git!)
Галиуæрдæм рахиз! (Sola çekil!)
Рахизæрдæм балæуу! (Sağda dur!)

5. Birini sakinleştirmek istediğinizde şöyle diyebilirsiniz:

Ма тæрс! (Korkma!)
Ма мæт кæн! (Merak etme!)
Æдас у! (Sakin ol!)
Ма тæрсут! (Korkmayın!)
Ма тыхсут! (Endişelenmeyin!)
Æдас ут! (Sakin olun!)

3. Hatırınızda tutun.

æндæрæбон (önceki gün)	**абон** (bugün)	**иннæбон** (öbür gün)
Æндæрæбон уыдыстæм хъæды. (Önceki gün ormandaydık.)	Абон цæуæм Нармæ. (Bugün Nar'a gidiyoruz.)	Иннæбон фендзыстæм цъити. (Öbür gün buzulu göreceğiz.)

4. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Цавæр хъæддаг цæрæгойтæ ис Куырттаты комы?
Kurtata vadisinde hangi vahşi hayvanlar var?

Ацæмæз: **Цъитимæ фæхæццæ кæнæм.**
Atsamaz: *Buzula yaklaşıyoruz.*

Темырболат: **Ам уазалдæр у. Уæ уæлæ исты хъарм дарæс скæнут, кæннод фæрынчын уыдзыстут.**
Temirbolat: *Burası daha soğuk. Sıcak giysiler giyin, yoksa hastalanırsınız.*

Хъазыбег: **Ремзи, уæртæ уыцы барæг, цымæ, кæцæй цæуы?**
Kazbek: *Remzi, o atlı acaba nereden geliyor?*

Ремзи: **Ныртæккæ йæ бафæрсдзыстæм. Байрай, хорз лæг. Кæцæй цæуыс?**
Remzi: *Şimdi ona soracağız. Merhaba beyefendim! Nereden geliyorsunuz?*

Хъантемыр: **Арфæгонд ут. Мæ куыст ам ис. Хъæдгæс дæн.**
Kantemir: *Merhaba. Benim işim burada. Ormancıyım.*

Ремзи: **Æвæццæгæн, ам цæрыс?**
Remzi: *Her halde burada yaşıyorsunuz?*

Хъантемыр: **О, æз ам цæрын. Сымах та ам цы кусут?**
Kantemir: *Evet, burada yaşıyorum. Ya sizin burada ne işiniz var?*

Хъазыбег: **Мæнæ нæ туркаг уазджыты хохмæ раластам. Ныр та сын цъити фенын кæнæм.**
Kazbek: *İşte Türkiyeli konuklarımızı dağlara getirdik. Şimdi ise onlara buzulu göstereceğiz.*

29. Цавæр хъæддаг цæрæгойтæ ис Куырттаты комы?
Kurtata vadisinde hangi vahşi hayvanlar var?

Хъантемыр: **Цомут иумæ. Æз дæр уыцырдæм цæуын.**
Kantemir: *Birlikte gidelim. Ben de o tarafa gidiyorum.*

Хъазыбег: **Цы хорз у. Фæндаг нæ зонæм æмæ тыхсæм.**
Kazbek: *Ne güzel. Yolu bilmiyoruz ve endişe ediyoruz.*

Хъантемыр: **Ма тыхсут. Мæ фæстæ цæут. Æз ам алы дур дæр зонын.**
Kantemir: *Endişelenmeyin. Beni izleyin. Ben burada her taşı biliyorum.*

Темырболат: **Дæ ном та цы хуыйны?**
Temirbolat: *Ya adınız ne?*

Хъантемыр: **Хъантемыр.**
Kantemir: *Kantemir.*

Дауыт: **Хъантемыр, хæхтæ федтам, хохы хъæутæ федтам. Ам фылдæр фосы куыст кæнынц, уый бамбæрстам. Сырдты тыххæй та нын ды радзур.**
Davut: *Kantemir, dağları gördük, dağ köylerini gördük. Burada daha çok hayvancılıkla uğraşıldığını anladık. Vahşi hayvanlar hakkında da bize siz anlatın.*

Хъантемыр: **Зæгъæм, цы?**
Kantemir: *Diyelim neyi?*

Дауыт: **Цавæр хъæддаг цæрæгойтæ ис ам?**
Davut: *Hangi yırtıcı hayvanlar bulunur burada?*

Хъантемыр: **Ам бирæ сырдтæ ис: бирæгътæ, æрсытæ, рувæстæ, стайтæ.**
Kantemir: *Burada pek çok yırtıcı hayvan var: kurtlar, ayılar, tilkiler, vaşaklar.*

Дауыт: **Цы ма дзы ис?**
Davut: *Daha ne var?*

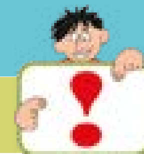
Хъантемыр: **Сагтæ, сæгуыттæ, тæрхъустæ.**
Kantemir: *Geyikler, karacalar, tavşanlar.*

Хадизæт: **Æмæ дзæбидыртæ та?**
Hadizat: *Ya dağ keçileri?*

Хъантемыр: **Дзæбидыртæ дæр дзы ис. Цæрынц бæрзонд хæхтыл.**
Kantemir: *Dağ keçileri de var. Yüksek dağlarda yaşıyorlar.*

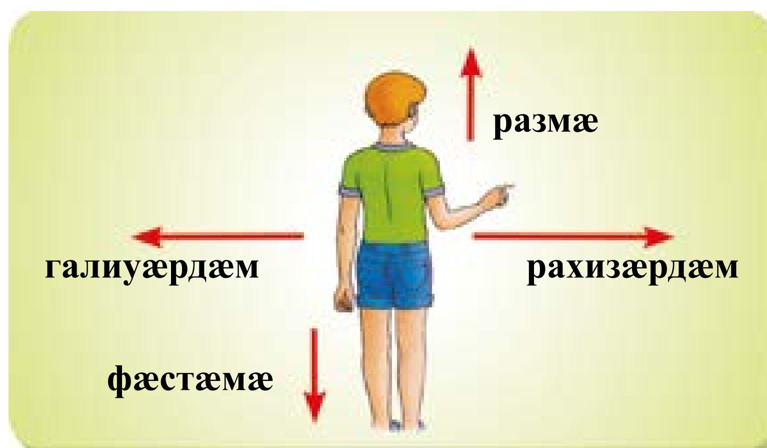
Хъазыбег: **Цъитимæ хæстæг сæ фендзыстæм.**
Kazbek: *Onları buzulun yakınında göreceğiz.*

Дауыт: **Уæдæ араст уæм нæ фæндагыл.**
Davut: *O halde yolumuza koyulalım.*

5. Hatırınızda tutun.

Кæцырдæм цæуы лæппу?

6. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Bitmişlik görünüşündeki geçişli fiiller geçmiş zamanda 1. çoğul kişide aşağıdaki biçime sahiptir:

уынын (görmek) → Мах **федтам** хæхтæ. (Biz dağları gördük.)
æрбаласын (getirmek) → Мах **æрбаластам** дуртæ. (Biz taşları getirdik.)
æрæмбырд кæнын (toplamak) → Мах дыргътæ **æрæмбырд кодтам**. (Biz meyveleri topladık.)
кæнын (yapmak) → Мах чъиритæ **скодтам**. (Biz börekleri yaptık.)

2. Kökü ünsüzlerin kombinasyonu ile biten kelimelerde, telaffuzu kolaylaştırmak için çoğul sonekinin önünde **ы** sesi ortaya çıkar:

кæрт (avlu) – кæрт**ы**тæ; мыст (fare) – мыст**ы**тæ; цæст (göz) – цæст**ы**тæ.

Ünsüzlerin nöbetleşmelerini de hatırınızda tutun:
к – **ч** → кар**к** (tavuk) – кæр**ч**ытæ;
къ – **чъ** → тæс**къ** (sepet) – тæс**чъ**ытæ;
кк – **чч** → уæры**кк** (kuzu) – уæры**чч**ытæ.

Çok heceli kelime **-æг** ile bittiğinde, çoğulda **г** → **дж**'ye dönüşür, **æ** esi düşer, sonekten önce ise **ы** ortaya çıkar:
ус**æг** (horoz) – ус**дж**ытæ;
уаз**æг** (konuk) – уаз**дж**ытæ;
лæдз**æг** (değnek) – лæдз**дж**ытæ.

29. Цавæр хъæддаг цæрæгойтæ ис Куырттаты комы?
Kurtata vadisinde hangi vahşi hayvanlar var?

3. Çoğul isimlerin çekimini tekrarlıyalım.

Haller	Sorular	Örnekler	
Yalın hal	чи? (kim?) цы? (ne?)	бонтæ (günler)	кæмттæ (vadiler)
İlgi hali	кæй? (kimin?) цæй? (neyin?) кæм (kimin içinde?) цæм? (neyin içinde?)	бонты (günlerin, günlerin içinde)	кæмтты (vadilerin, vadilerin içinde)
Verme hali	кæмæн? (kime?) цæмæн? (neye?)	бонтæн (günlere)	кæмттæн (vadilere)
Ayrılma hali	кæмæй? (kimden?) цæмæй? (neden?) кæцæй? (nereden?)	бонтæй (günlerden)	кæмттæй (vadilerden)
Yönelme hali	кæмæ? (kimin yanına?) цæмæ? (neyin yanına?) кæдæм? (nereye?)	бонтæм (günlerin yanına)	кæмттæм (vadilerin yanına, vadilerin içine)
Dış bulunma hali	кæуыл? (kimin üzerinde?) цæуыл? (neyin üzerinde?)	бонтыл (günlerin üzerinde)	кæмттыл (vadilerin üzerinde)
Ortaklık hali	кæимæ? (kiminle?) цæимæ? (neyle?)	бонтимæ (günlerle)	кæмттимæ (vadilerle)
Eşitlik hali	кæйау? (kimin gibi?) цæйау? (ne gibi?)	бонтау (günler gibi)	кæмттау (vadiler gibi)

7. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Бирæгъы йæ къæхтæ дарынц.

Kurdu ayakları geçindirir.

8. Alıştırmalar.

1. Nereye yaklaşıyoruz?

– Цъитимæ фæхæццæ кæнæм?
– Тагъд бахæццæ уыдзыстæм.

Devam edin:

æхсæрдзæн, кувæндон, моладзан-дон, цæугæдон.

2. Acaba bu adam nereden geliyor?

– Уæртæ уыцы лæг, цымæ, кæцæй цæуы?
– Ныртæккæ йæ бафæрсдзыстæм.

Devam edin:

лæппу, чызг, сылгоймаг, зæронд ус, зæронд лæг.

3. Selam verin. Muhatabınıza nereden gelmekte olduğunu sorun.

– Байрай, Инал! Кæцæй цæуыс?
– Арфæгонд у! Мæ куыстæй.

Devam edin:

Чермен, хорз лæг, ме ’фсымæр, дада.

4. Muhatabınızın burada yaşadığını tahmin edin.

– Алан, ды æвæццæгæн, ам цæрыс?
– О, æз ам цæрын. / Нæ, æз ам нæ цæрын.

Devam edin:

Зæлинæ, Мæдинæ, Хъазыбег, Зауырбег.

5. Birlikte gidip konuklarımıza buzulu gösterelim.

– Нæ уазджытæн цъити фенын кæнæм.
– Цомут мемæ /иумæ.

Devam edin:

чызджытæ, лæппутæ, не ’мбæлттæ.

6. Burada hangi yırtıcı hayvanlar bulunur?

– Цавæр сырдтæ ис ам?
– Ам ис бирæ бирæгътæ.

Devam edin:

æрсытæ, рувæстæ, стайтæ.

7. Burada daha hangi yabani hayvanlar var?

– Цавæр хъæддаг цæрæгойтæ дзы ис?
– Ам ис бирæ сагтæ.

Devam edin:

сæгуыттæ, тæрхъустæ, дзæбидыртæ.

8. Polilogu ezberleyin.

9. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

29. Цавæр хъæддаг цæрæгойтæ ис Куырттаты комы?
Kurtata vadisinde hangi vahşi hayvanlar var?

9. Аныхас кæнæм!

– Цы цæры ацы комы?

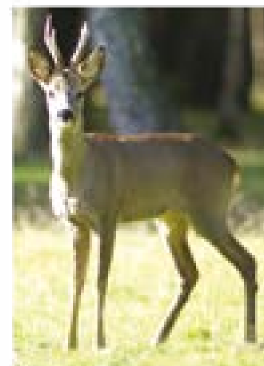
– Ам бирæ ис…

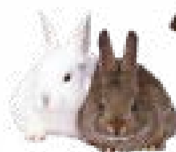
рувас
tilki

арс
ayı

сæгуыт
karaca

тæрхъустæ
tavşanlar

саг
geyik

дзæбидыр
dağ keçisi

бирæгъ
kurt

стай
vaşak

10. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- bir tavsiyede bulunduğunuzda;
- birine nereden geldiğini sorduğunuzda;
- birine birlikte bir şey yapmayı önerdiğinizde;
- hareketin yönünü belirttiğinizde;
- vahşi hayvanları anlattığınızda;
- birini sakinleştirdiğinizde.

Цъити уазал у, йæ бынмæ та – тæвд суадон
Buzul soğuktur, altında ise sıcak bir kaplıca var

♦ *Grup, meşhur buzula doğru yola koyuldu. Buzulun eteğinde sıcak maden suyu pınarları var. Geziye çıkanlar, bu suyun insan için yararları ve olası zararları hakkında konuşuyorlar.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

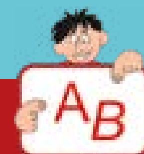
- bir şeye karşı kendi tutumu, düşünceyi nasıl ifade etmeli;
- bir şeyi başka bir şeyle nasıl karşılaştırmalı, olayların, nesnelerin, insanların benzerliğini nasıl belirtmeli;
- bir şeyin vücuda olan yararını veya zararını nasıl anlatmalı.

Dilbilgisi:

- 2. çoğul kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişli fiiller);
- niteliksel ve ilişkisel sıfatlar;
- niteliksel sıfatların karşılaştırma dereceleri (düzenleme).

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

бæрзонд /bзrž'ond/
yüksek; doruk

Дардæй бæрзонд мæсгуытæ зынынц.
Uzaktan yüksek kuleler görülüyor.

лæууын /lзwː'эn/
durmak

Фатимæ лæууы къæдзæхы цур.
Fatima kayanın yanında duruyor.

сыкъа (сыкъатæ) /šэk''a, šэk''atз/
boynuz

Дзæбидырæн ис стыр сыкъатæ.
Dağ keçisinin büyük boynuzları var.

фалдæр /f'aldзr/
daha ileride; ötede

Фалдæр та суардон фендзыстæм.
Daha ileride ise bir pınar göreceğiz.

пайда уæвын /pajd'a wзvэn/
yararlı olmak

Дыргъытæ æнæниздзинадæн пайда сты.
Meyveler sağlığa yararlıdır.

ахсæн (ахсæнтæ) /'aχšзn,'aχšзntз/
mide

Суардон ахсæнæн пайда у.
Maden suyu mide için yararlıdır.

найын /n'ajэn/
yıkamak

Мад йæ сывæллоны найы.
Anne çocuğunu yıkıyor.

хи найын /χ'i najэn/
yıkanmak

Ам хи найæн ис?
Burada yıkanılır mı?

бæззын /bзžː'эn/
yaramak; uymak

Ацы хæдон дын бæззы?
Bu gömlek senin için uygun mu?

раст уæвын /r'ašt wзvэn/
haklı olmak

Раст нæ дæ, Фатимæ.
Haklı değilsin, Fatima.

алчи, алчидæр /'altši, 'altšidзr/
herkes

Ам мах алчидæр зоны.
Burada bizi herkes tanıyor.

хи дзæбæх кæнын /χ'i zзbзχ kзnэn/
tedavi görmek

Ам адæм сæхи дзæбæх кæнынц.
Burada insanlar tedavi görür.

хъуыды кæнын /qwэd'э kзnэn/
düşünmek

Æз дæр афтæ хъуыды кæнын.
Ben de öyle düşünüyorum.

бæрц /bзrs/
ölçü; derece

Алцæмæн дæр бæрц зонын хъæуы.
Her şeyde ölçüyü bilmek gerek.

къахвæндаг /k''aχvзndag/ (къахвæндæгтæ) /k''aχvзndзktз/
patika

Ацы къахвæндаг кæдæм цæуы?
Bu patika nereye gidiyor?

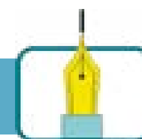
ад /ad/
tat, lezzet

Бæгæны хорз ад кæны.
Biranın tadı iyi.

30. Цъити уазал у, йæ бынмæ та – тæвд суардон.
Buzul soğuktur, altında ise sıcak bir kaplıca var.

æнахуыр /зnˈaχwər/ *acayip; şaşılacak*	**Ацы дон цыдæр æнахуыр ад кæны.** *Bu suyun acayip bir tadı var.*
æнæниздзинад /зnˈзnižzinad/ *sağlık*	**Ацы суардон æнæниздзинадæн пайда у.** *Bu maden suyu sağlığa yararlıdır.*
æрттивын /зrtːˈivən/ *parlamak, ışıldamak*	**Цъити хурмæ айдæнау æрттивы.** *Buzul güneşte ayna gibi parlar.*
фæйнæ фарс /fзjnˈз farš/ *her iki yanda*	**Цъитийы фæйнæ фарс – æхсæрдзæнтæ.** *Buzulun her iki yanında şelaleler var.*
урс /urš/ *beyaz*	**Цъитийы фарсмæ – урс æхсæрдзæнтæ.** *Buzulun yanında beyaz şelaleler var.*
уымæн æмæ /wˈəmзn зmз/ *çünkü*	**Æз суардон нæ нуазын, уымæн æмæ йæ нæ уарзын.** *Maden suyu içmiyorum, çünkü hoşuma gitmiyor.*
хауын /χˈawən/ *düşmek*	**Æхсæрдзæн бæрзондæй хауы.** *Şelale yüksekten düşer.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Düşüncenizi belirtmek için aşağıdaki ifadeleri kullanabilirsiniz:

Мæнмæ гæсгæ, ам раздæр æрталынг вæййы.
(Bana öyle geliyor ki, burada hava daha erken kararıyor.)
Мæнмæ гæсгæ, суардон алкæмæн дæр пайда у. (Bence, maden suyu herkese yararlı.)
Æз афтæ хъуыды кæнын. (Ben öyle düşünüyorum.)
Æз та афтæ нæ хъуыды кæнын. (Bense öyle düşünmüyorum.)
Ды раст дæ. (Haklısın.) Ды раст нæ дæ. (Haklı değilsin.)
Сымах раст не стут. (Haklı değilsiniz.)

2. Nesnelerin, olayların, insanların benzerliğini göstermek için ismin eşitlik hali kullanılabilir: **къæдзæхау** (kaya gibi), **нанайау** (nine gibi), **стъалыйау** (yıldız gibi), **зæронд лæгау** (ihtiyar gibi).

Дзæбидыр къæдзæхау лæууы. (Dağ keçisi kaya gibi duruyor.)
Цъити хурмæ айдæнау æрттивы. (Buzul güneşte ayna gibi parlıyor.)
Гыццыл лæппу лæгау кусы. (Küçük çocuk erkek gibi çalışıyor.)

3. Bir şeyin insan için yararlı olduğuna şöyle işaret edebilirsiniz:

Суардон **пайда** у ахсæнæн. (Maden suyu mide için yararlıdır.)
Дыргътæ тынг **пайда** сты сывæллæттæн. (Meyveler çocuklar için çok yararlıdır.)

4. **уæлæ** (üstte, üzerinde, yukarıda) edatı, üstte bulunan bir nesneye işaret etmek için kullanılır:

Уæлæ зæрватыкк фæтæхы. (İşte (yukarıda) kırlangıç uçuyor.)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Цъити уазал у, йæ бынмæ та – тæвд суардон.
Buzul soğuktur, altında ise sıcak bir kaplıca var.

Хъантемыр:	**Дзæбидыры тыххæй мæ фарстат. Уæлæ уын дзæбидыр дæр. Бæрзондæй кæсы.**
Kantemir:	*Bana dağ keçisini sordunuz. İşte size dağ keçisi. Yukarıdan bakıyor.*
Темырболат:	**Къæдзæхау лæууы.**
Temirbolat:	*Kaya gibi duruyor.*
Фатимæ:	**Чызджытæ, дзæбидыр федтат? Цы рæсугъд у!**
Fatima:	*Kızlar, dağ keçisini gördünüz mü? Ne kadar güzel!*
Мисурæт:	**О, федтам. Цы сыкъатæ йын ис!**
Misurat:	*Evet, gördük. Ne boynuzları var!*
Хъантемыр:	**Гыццыл дарддæр та тæвд суардон ис.**
Kantemir:	*Biraz ileride ise sıcak bir pınar var.*
Дауыт:	**Цавæр суардон у?**
Davut:	*Ne pınarı?*
Хъантемыр:	**Хилачъы суардон хуыйны. Тынг пайда у ахсæнæн.**
Kantemir:	*Buna Hilak pınarı derler. Mideye çok yararlı.*
Дзерассæ:	**Хи найæн дæр дзы ис, уый фехъуыстат?**
Dzerassa:	*Orada yıkanılır da, onu duydunuz mu?*
Хъантемыр:	**О, сæхи дæр дзы фæнайынц.**
Kantemir:	*Evet, orada yıkananlar da olur.*

30. Цъити уазал у, йæ бынмæ та – тæвд суардон.
Buzul soğuktur, altında ise sıcak bir kaplıca var.

Фатимæ:	**Мæнмæ гæсгæ, ацы дон алкæмæн нæ бæззы.**
Fatima:	*Bence, bu su herkese yaramaz.*
Дзерассæ:	**Раст нæ дæ, Фатимæ. Ардæм бирæтæ дардæй æрбацæуынц сæхи дзæбæх кæнынмæ.**
Dzerassa:	*Haklı değilsin, Fatima. Birçok kişi buraya uzaktan tedavi için gelir.*
Дауыт:	**Æз та афтæ хъуыды кæнын, бирæ дзы нуазæн дæр нæй æмæ хи найæн дæр.**
Davut:	*Bana göre ise bundan ne fazla içilir ne de içinde fazla yıkanılır.*
Темырболат:	**О, алцæмæн дæр бæрц зонын хъæуы.**
Temirbolat:	*Evet, her şeyde ölçüyü bilmek gerek.*
Мисурæт:	**Уыцы суардонмæ хæстæг бацæуæн ис?**
Misurat:	*O pınara yaklaşmak mümkün mü?*
Хъантемыр:	**Ис. Ацы къахвæндаг уырдæм цæуы. Мæнæ æрбахæццæ стæм.**
Kantemir:	*Mümkün. Bu patika oraya gider. İşte vardık.*
Фатимæ:	**Хадизæт, анызтат суардон?**
Fatima:	*Hadizat, maden suyunu içtiniz mi?*
Хадизæт:	**О, цыдæр æнахуыр ад ын ис.**
Hadizat:	*Evet, acayip bir tadı var.*
Хъазыбег:	**Ииуылдæр дзы бануазут. Æнæниздзинадæн пайда у.**
Kazbek:	*Hepiniz için. Sağlığa yararlıdır.*
Мисурæт:	**Цъити хурмæ айдæнау æрттивы, йæ фæйнæ фарс та – æхсæрдзæнтæ.**
Misurat:	*Buzul güneşte ayna gibi parlıyor, her iki tarafında ise şelaleler.*
Темырболат:	**О, бæрзондæй хауынц.**
Temirbolat:	*Evet, yüksekten düşüyorlar.*
Хадизæт:	**Диссаг. Цъити уазал у, йæ бынмæ та – тæвд суардон.**
Hadizat:	*Hayret. Buzul soğuktur, altında ise sıcak kaplıca var.*
Хъантемыр:	**О, ам бирæ диссæгтæ фенæн ис.**
Kantemir:	*Evet, burada pek çek harika görülebilir.*
Мисурæт:	**Раст дæ, Хъантемыр.**
Misurat:	*Hakkın var, Kantemir.*
Хъазыбег:	**Дарддæр цæуæм. Талынг кæны.**
Kazbek:	*Yola devam edelim. Hava kararıyor.*

4. Dilbilgisi açıklamaları.

1. 2. çoğul kişideki geçişli fiiller geçmiş zamanda şu biçime sahiptir:

хæрын (yemek) → Рагон ирон хæринæгтæ **хордтат**?
(Eski Oset yemeklerini yediniz mi?)
ахуыр кæнын (öğrenmek) → Ног дзырдтæ **сахуыр кодтат**?
(Yeni kelimeleri öğrendiniz mi?)
фыссын (yazmak) → Уе 'мбæлттæм **фыстæджытæ ныффыстат**?
(Arkadaşlarınıza mektuplar yazdınız mı?)
æмбарын (anlamak) → Уыцы текст **бамбæрстат**? (Bu metni anladınız mı?)

2. Sıfatlar niteliksel ve ilişkisel olmak üzere iki kategoriye ayrılır.

Niteliksel sıfatlar, nesnelerin ve olayların özelliklerini anlatan sıfatlardır:

рæсугъд (güzel) – рæсугъд къаба (güzel elbise);
урс (beyaz) – урс хæдон (beyaz gömlek);
фæлмæн (yumuşak) – фæлмæн гобан (yumuşak şilte);
мæллæг (zayıf) – мæллæг куыдз (zayıf köpek);
адджын (tatlı) – адджын кæрдо (tatlı armut).

İlişkisel sıfatlar, nesnelerin diğer nesnelerle, olaylarla ilişkili olarak özelliklerini anlatan sıfatlardır:

уалдзыгон зарæг (bahar şarkısı);
сызгъæрин къухдарæн (altın yüzük);
географион картæ (coğrafi harita);
хохаг кафт (dağlı dansı).

3. Niteliksel sıfatların aşağıdaki karşılaştırma dereceleri vardır:

Nötr	Karşılaştırma derecesi	Üstünlük derecesi
адджын (tatlı)	адджындæр (daha tatlı)	æппæты адджындæр; тæккæ адджындæр (en tatlı)
рæсугъд (güzel)	рæсугъддæр (daha güzel)	æппæты рæсугъддæр; тæккæ рæсугъддæр (en güzel)

тæккæ (en), **æппæты** (en) kelimeleriyle üstünlük derecesini oluşturmak için sıfatı karşılaştırma derecesinde kullanmalıyız: æппæты зынаргъдæр, тæккæ зынаргъдæр (en değerli).

Bazı sıfatların karşılaştırma dereceleri oluşturulduğunda kökleri değişir: хорз (iyi) – хуыздæр (daha iyi) – æппæты хуыздæр, тæккæ хуыздæр (en iyi).

5. Alıştırmalar.

1. Bana dağ keçisini mi sordunuz?

– Дзæбидыры тыххæй мæ фарстат?
Уæлæ уын дзæбидыр дæр.
– Цы диссаджы рæсугъд у!

Devam edin:

суардон, къахвæндаг, æхсæрдзæн, къæдзæх.

2. Dağ keçisi kaya gibi duruyor.

– Дзæбидыр къæдзæхау лæууы.
– О. Ды раст дæ.

Devam edin:

чызг – мад – кусын,
лæппу – фыд – кусын.

3. Biraz ileride bir sıcak pınar var.

– Гыццыл дарддæр ис тæвд суардон.
– Зонын æй.

Devam edin:

рæсугъд æхсæрдзæн, тагъд цæугæдон, тар хъæд, уазал цъити.

4. Bu su herkese mi yarar?

– Мæнмæ гæсгæ, ацы дон алкæмæн нæ бæззы.
– Ды раст дæ.
Æз дæр афтæ хъуыды кæнын. /
Ды раст нæ дæ. /
Æз афтæ нæ хъуыды кæнын.

Devam edin:

суардон, дыргътæ, халсартæ, æхсыр, бæгæны.

5. Bu pınara yaklaşılır mı?

– Уыцы суардонмæ хæстæг бацæуæн ис?
– Ис. Йæ размæ къахвæндаг цæуы.

Devam edin:

цæугæдон, къæдзæх, хъæу, цъити.

30. Цъити уазал у, йæ бынмæ та – тæвд суардон.
Buzul soğuktur, altında ise sıcak bir kaplıca var.

6. Buraya uzaktan niçin gelirler?

– Ардæм бирæтæ дардæй æрбацæуынц сæхи дзæбæх кæнынмæ.
– О, афтæ у.

Devam edin:

дон нуазын,
сæ фæллад уадзын,
хæхтæ фенын,
сыгъдæг уæлдæф, улæфын.

7. Öğle yemeği yediniz mi?

– Сымах сихор бахордтат?
– О, бахордтам.

Devam edin:

фæлтæрæн фыссын, чъиритæ кæнын, хæхтæ фенын, дæгъæл райсын.

8. Muhatabınıza meyvelerin tatlı olup olmadığını sorun.

– Дæ фæткъуы адджын у?
– О, адджын у.
– Мæнмæ гæсгæ, мæ фæткъуы адджындæр у.

Devam edin:

кæрдо, чылауи, къомси, сæнæфсир.

9. Bu börek lezzetlidir.

– Ацы чъири хæрзад у.
– Æппæты хæрзаддæр чъиритæ хохы бахордтам.

Devam edin:

цæхæраджын, къабускаджын, насджын.

10. Sağlığa yararlı nedir?

– Дыргътæ æнæниздзинадæн тынг пайда сты.
– Æз разы дæн демæ.

Devam edin:

фæткъуытæ, кæрдотæ, сæнæфсир.

11. Polilogu ezberleyin.

12. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

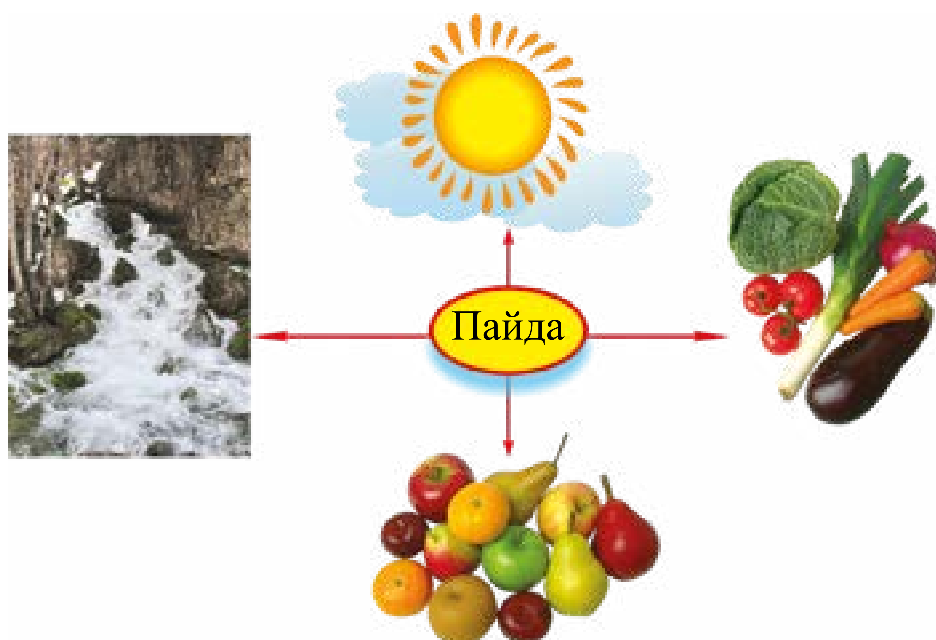
33

6. Аныхас кæнæм!

– Æнæниздзинадæн пайда цы у?

– Æнæниздзинадæн пайда у…

7. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Цуаны чи саг амары, чи та – тæрхъус.

Avda kimi geyik öldürür, kimi ise tavşan.

8. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- bir şeye karşı tutumunuzu, düşüncenizi ifade ettiğinizde;
- bir şeyi başka bir şeyle karşılaştırdığınızda, olayların, nesnelerin, insanların benzerliğini belirttiğinizde;
- bir şeyin vücuda olan yararını ya da zararını anlattığınızda.

Æхсæвыгон фæндаг
Gece yolu

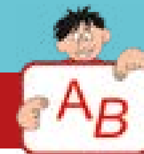
♦ *Geziye çıkanlar vadiden dönüyorlar. Yağmur yağmaya başladı. Gece yolunun kendine özgü bir güzelliği var.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- bir kişiye ve birkaç kişiye yönelik emri, isteği nasıl ifade etmeli;
- yola çıkmadan önce Tanrı'ya nasıl hitap etmeli;
- yağmur ve ıslak yolla ilgili endişeyi nasıl ifade etmeli;
- mesafe ile ilgili soruyu nasıl sormalı;
- birine nasıl acımalı;
- birinden şarkı söylemesini nasıl rica etmeli.

Dilbilgisi:

- emir kipi (tekrar;)
- 3. çoğul kişideki fiillerin geçmiş zamanı (geçişli fiiller);
- birleşik isim yüklemi (tekrar);
- olumsuz zamirler.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

хызын (хызынтæ) /χəžˈən, χəžˈəntз/ *çanta, heybe*	**Хызын демæ рахæсс.** *Çantayı yanına al.*
табу /tˈabu/ *şan, övgü; dua, yalvarış*	**О Хуыцау, табу дæхицæн!** *Aman Tanrım, seni ulularız!*
искæдæм /ˈiškзdзm/ *bir yere*	**Абон искæдæм цæуыс?** *Bugün bir yere gidiyor musun?*
никуыдæм /nˈikw·dзm/ *hiç bir yere*	**Æз никуыдæм цæуын.** *Hiç bir yere gitmiyorum.*
райдайын /rˈajdajən/ *başlamak, başlanmak*	**Уарын райдыдта.** *Yağmur başladı.*
хуылыдз /χwəlˈəz/ *ıslak*	**Фæндаг хуылыдз у.** *Yol ıslaktır.*
афтæмæй /ˈaftзmзj/ *böyle, öyle, şöyle; böylece, öylece, şöylece*	**Дыргътæ ныхс æмæ сæ афтæмæй стъолыл сæвæр.** *Meyveleri yıka ve safraya öyle koy.*
тæссаг /tзšːˈag/ *tehlikeli*	**Афтæмæй цæуын тæссаг у.** *Böyle gitmek tehlikelidir.*
километр /kilomˈetr/ (километртæ) /kilomˈetrtз/ *kilometre*	**Цал километры ацыдыстæм?** *Kaç kilometre yol kat ettik?*
ардыгæй /ˈardəgзj/ *buradan*	**Ардыгæй хохмæ цас рæстæгмæ бахæццæ уыдзыстæм?** *Buradan ne kadar zamanda dağlara varacağız?*
горæт (горæттæ) /gˈorзt, /gˈorзtːз/ *şehir*	**Иннæбон цæуæм горæтмæ.** *Öbür gün şehre gidiyoruz.*
сындæггай /šəndˈзkːaj/ *(yavaş) yavaş, yavaşça*	**Сындæггай цу, ам фæндаг тынг тæссаг у.** *Yavaş git, buradaki yol çok tehlikeli.*
разæй /rˈažзj/ *önde, önden*	**Разæй чи цæуы?** *Önden kim gidiyor?*
фæлидзын /fзlˈizən/ *koşmak, kaçmak*	**Тæрхъус машинæйы разæй фæлидзы.** *Tavşan arabanın önünde koşuyor.*

мæгуыр /mзgwˈэr/ *zavallı; yoksul*	**Уый тынг тæрсы, мæгуыр.** *Zavallı çok korkuyor.*
зар (зарджытæ) /žˈarзg, žˈardžэtз/ *şarkı*	**Дардæй райхъуысы зарджытæ.** *Uzaktan bir şarkı duyuluyor.*
базарын /bˈažarэn/ *şarkı söylemeye başlamak; şarkıya katılmak*	**Мах дын базардзыстæм.** *Biz şarkına katılacağız.*
фæндаггон /fзndˈak:on/ **(фæндаггæттæ) /fзndˈak:зt:з/** *yolcu*	**Фæндаггоны зарæг нын акæн.** *Bize yolcu şarkısını söyle.*
ракæсын /rˈakзšэn/ *(bir şey arkasından) bakmak, görünmek*	**Хур ракастис.** *Güneş çıktı (bulutların arkasından göründü).*
нæртон /nзrtˈon/ *Nartlara özgü, Nartlara ait*	**Нæртон зарæг нын азар, Бексолтан!** *Bize bir Nart şarkısı söyle, Beksoltan!*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Yola çıkmadan önce genellikle şu sözlerle Tanrı'ya hitap ederler:

Хуыцау, табу дæхицæн! Фæндараст нæ фæкæн!
(Tanrım, seni ulularız! Yolumuzu düz yap!)

2. Yağmur ve ıslak yollarla ilgili endişeler aşağıdaki sözler kullanılarak ifade edilebilir:

Уарын райдыдта. Фæндаг цъыф у. Афтæмæй цæуын тæссаг у.
(Yağmur yağmaya başladı. Yol ıslak. Böyle gitmek tehlikelidir.)

3. Mesafe hakkında bilgiyi istemek için şu tür ifadeyi kullanın:

Цал километры ис ардыгæй горæтмæ?
(Buradan şehre kaç kilometre var?)

Yukarıdaki sorunun karşılığı şu olabilir:

Фынддæс километры. (On beş kilometre.)

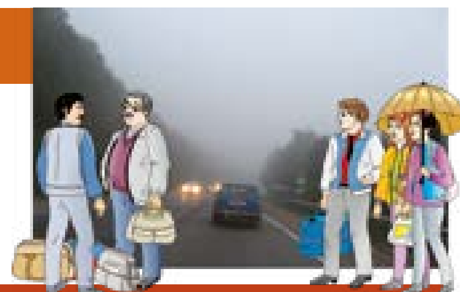
4. Birine karşı acıma duygusunu ifade etmek için şöyle diyebilirsiniz:

Мæгуыр дæ бон. (Zavallı sen.)
Мæгуыр йæ бон. (Zavallı o.)
Мæгуыр уæ бон. (Zavallı siz.)

5. «Искæдæм цæуыс?» (Bir yere mi gidiyorsun?) sorusuna şöyle yanıt verilebilir:

Никæдæм цæуын. / Никуыдæм цæуын. (Hiç bir yere gitmiyorum.)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Æхсæвыгон фæндаг.
Gece yolu.

Хъазыбег: **Дауыт, ницы ферох кодтой?**
Kazbek: *Davut, bir şey unutmadılar mı?*

Дауыт: **Мæнмæ гæсгæ, ницы ферох кодтой. Мæнæ нæ хызынтæ.**
Davut: *Bence bir şey unutmadılar. İşte çantalarımız.*

Темырболат: **Уæ хъарм дарæс скæнут. Фæндагыл уазал у.**
Temirbolat: *Sıcak giysiler giyin. Yolda soğuktur.*

Хъазыбег: **Фен-ма, дуар сæхгæдтой?**
Kazbek: *Baksana, kapıyı kapattılar mı?*

Дауыт: **О, сæхгæдтой. Иууылдæр ам стæм.**
Davut: *Evet, kapattılar. Hepimiz buradayız.*

Темырболат: **О Хуыцау, табу дæхицæн! Фæндараст нæ фækæн!**
Temirbolat: *Aman Tanrı, seni ulularız! Yolumuzu düz yap!*

Батрадз: **Баталынг ис. Фæтагъд кæнут.**
Batraz: *Hava karardı. Acele edin.*

Ремзи: **Искуыдæм тагъд кæныс, Батрадз?**
Remzi: *Bir yere acele mi ediyorsun, Batraz?*

Батрадз: **Никæдæм. Фæлæ уарын райдыдта.**
Batraz: *Hiç bir yere. Ama yağmur başladı.*

31. Æхсæвыгон фæндаг.
Gece yolu.

Фатимæ: **Фæндаг хуылыдз у. Афтæмæй цæуын тæссаг у.**
Fatima: *Yol ıslak. Böyle gitmek tehlikeli.*

Ацæмæз: **Ма тæрсут. Ам фæндаг хорз у.**
Atsamaz: *Korkmayın. Buranın yolu iyi.*

Мисурæт: **Цал километры ис ардыгæй горæтмæ?**
Misurat: *Buradan şehre kaç kilometre var?*

Хъазыбег: **Фæндзай километры. Уый бирæ нæу.**
Kazbek: *Elli kilometre. Bu fazla değil.*

Фатимæ: **Уæддæр тагъд цæуын нæ хъæуы.**
Fatima: *Yine de hızlı gitmemek gerek.*

Шофыр: **Æмæ сындæггай куы цæуын.**
Şoför: *Ama zaten yavaş gidiyorum.*

Хадизæт: **Кæсут-ма, уæртæ нæ разæй тæрхъус фæлидзы.**
Hadizat: *Baksanıza, önümüzde bir tavşan koşuyor.*

Дзерассæ: **Цы тагъд згъоры!**
Dzerassa: *Ne kadar hızlı koşuyor!*

Мисурæт: **Мæгуыр йæ бон. Фæтарстис.**
Misurat: *Zavallı. Korktu.*

Дауыт: **Хъазыбег, хорз зарыс, уый зонæм. Азар нын. Мах дæр дын базардзыстæм.**
Davut: *Kazbek, iyi şarkı söylediğini biliyoruz. Söyle bize. Biz de sana katılacağız.*

Хъазыбег: **Цы уын азарон?**
Kazbek: *Ne söyleyeyim size?*

Дауыт: **Фæндаггоны зарæг нын акæн.**
Davut: *Bize yolcu şarkısını söyle.*

Хъазыбег:
Æз цæуын дард,
Цæуын хохаг фæндагыл.
Ракасти хур.
Зæрдæ, зар
Рæсугъд зарæг,
Нæртон зарæг.

Kazbek:
Uzaklara gidiyorum,
Bir dağ yolunda gidiyorum.
Güneş çıktı.
Gönül, söyle
Güzel şarkıyı,
Nart şarkısını.

4. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Bir isteği, emri, öğüdü, öneriyi, eyleme çağrıyı ifade etmek için aşağıdaki fiil biçimleri kullanılır:

tek kişiye hitap edildiğinde:

Фæлæуу! (Bekle!) Дæ мадмæ мын бадзур! (Bana anneni çağır!)
Ныббар мын! (Affet beni!)
Ахуыргæнæгмæ хъус! (Öğretmeni dinle!)
Ма худ! (Gülme!) Ма ку! (Ağlama!)
Ма кæн! (Yapma!) Ма цу! (Gitme!)

birkaç kişiye hitap edildiğinde:

Рацæут, чызджытæ! (Çıkın, kızlar!)
Сбадут, мæ хæлæрттæ! (Oturun, arkadaşlarım!)
Æриут уæ къухтæ! (Verin ellerinizi!)
Сыстут æмæ кусын байдайут! (Kalkın ve çalışmaya başlayın!)
Ма цæут! (Gitmeyin!) Ма кæнут! (Yapmayın!)
Ма зарут! (Şarkı söylemeyin!) Ма уадзут! (Salmayın!)

Emir kipindeki fiil ile kullanılan **-ма** (-sana, -sanıza) edatı, harekete geçme dürtüsünü belirtir veya bir emrin, isteğin hafifletilmesine hizmet eder:

Рауай-**ма**, мæ къона! (Gelsene, güneşim!)
Зæгъут-**ма** мын, цы ‘рцыдис. (Ne olduğunu bana söylesenize.)

2. 3. çoğul kişideki geçişli fiiller geçmiş zamanda aşağıdaki biçime sahiptir:

æвналын (dokunmak) → Сывæллæттæ дидинæгмæ **бавнæлдтой**. (Çocuklar çiçeğe dokundular.)
сæхгæнын (kapatmak) → Дуар **сæхгæдтой**? (Kapıyı kapattılar mı?)
рох кæнын (unutmak) → Уыцы хъуыддаг **ферох кодтой**? (O işi unuttular mı?)
зæгъын (söylemek) → **Загътой** мын, ды хорз кафыс. (Bana iyi dans ettiğini söylediler.)

3. Aşağıdaki yardımcı fiillerin çekimlerini hatırınızda tutun:

уæвын – olmak/imek

æз **дæн** ахуыргæнæг	мах **стæм** ахуыргæнджытæ
ды **дæ** ахуыргæнæг	сымах **стут** ахуыргæнджытæ
уый **у** ахуыргæнæг	уыдон **сты** ахуыргæнджытæ

суын – olmak, ... halini almak, ... haline gelmek

æз **сдæн** аразæг	мах **сыстæм** аразджытæ
ды **сдæ** аразæг	сымах **сыстут** аразджытæ
уый **ссис** аразæг	уыдон **сысты** аразджытæ

вæййын – düzenli biçimde olmak

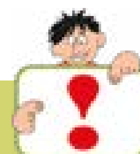
æз **вæййын** хъæлдзæг	мах **вæййæм** хъæлдзæг
ды **вæййыс** хъæлдзæг	сымах **вæййут** хъæлдзæг
уый **вæййы** хъæлдзæг	уыдон **вæййынц** хъæлдзæг

4. Birleşik isim yüklemi koşaç fiilinden ve isim ögesinden kuruludur.

Koşaç işlevini gören fiiller şunlardır:	İsim ögesi olarak kullanılan sözcük türleri şunlardır:
уын (olmak/imek)	isim
уæвын (olmak/imek)	sıfat
суын (olmak, ... halini almak, . .. haline gelmek)	zamir
вæййын (düzenli biçimde olmak)	sayı

Уый у мæ лæппу. (O, oğlumdur.)
Ацы чызг рæсугъд у. (Bu kız güzeldir.)
Мах стæм фондз. (Biz beş kişiyiz.)
Æз сдæн ахуыргæнæг. (Ben öğretmen oldum.)
Уый уымæн хъæлдзæг вæййы. (O bu nedenle neşeli olur.)

5. Hatırınızda tutun.

ничи (hiç kimse) → Фыстæг ничи райста. (Mektubu kimse almadı.)
мачи (hiç kimse) → Мачи уæ ацæуæд! (Hiç biriniz gitmesin!)
ницы (hiç bir şey) → Сывæллон ницы бахордта. (Çocuk hiç bir şey yemedi.)
мацы (hiç bir şey) → Мацы дзур! (Hiç bir şey söyleme!)
никуы (hiç bir yerde, hiç bir zaman) → Никуы йæ ссардтам. (Onu hiç bir yerde bulamadık.)
Никуы мæ федтай? (Beni hiç görmedin mi?)
макуы (hiç bir yerde, hiç bir zaman) → Макуы йæм бацу! (Ona hiç bir zaman gitme!)
Чиныг макуы ныууадз! (Kitabı hiç bir yerde bırakma!)

ма'lı olumsuz edatların **emir cümlelerinde** kullanıldığı unutulmamalıdır.

6. Alıştırmalar.

1. Buradan Dargavs'a kaç kilometre var?

– Цал километры ис ардыгæй Дæргъæвсмæ?
– Дыууын километры.

Devam edin:

дукани – 1 км, хъæу – 16 км, горæт – 18 км, ком – 22 км.

2. İşte önümüzde bir tavşan koşuyor.

– Уæртæ нæ разы тæрхъус фæлидзы.
– Мæгуыр йæ бон. Фæтарстис.

Devam edin:

рувас, къæлæу, род, уæрыкк.

3. Onlar bir şey mi unuttular?

– Лæгтæ исты ферох кодтой?
– Нæ, ницы ферох кодтой.

Devam edin:

лæппутæ, чызджытæ, сывæллæттæ, сылгоймæгтæ.

4. Sıcak giysiler giyin. Yolda soğuktur.

– Уæ хъарм дарæс скæнут.
– О, о. Фæндагыл уазал у.

Devam edin:

дзаумæттæ, дзабыртæ, цырыхъхъытæ, худтæ.

5. Baksanıza, kapıyı kapattılar mı?

– Фен-ма, дуар сæхгæдтой?
– О, сæхгæдтой.

Devam edin:

рудзынг, дукани, базар, супермаркет.

6. Öyle gitmek tehlikelidir.

– Афтæмæй цæуын тæссаг у.
– Ма тæрс. Ам фæндæгтæ хорз сты.

Devam edin:

ма тæрсут, ма тыхс, ма тыхсут.

7. Muhatabınıza acelesi olup olmadığını sorun.

– Искуыдæм тагъд кæныс?
– Никуыдæм. / Никæдæм. Уарын райдыдта.

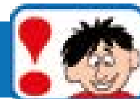
Devam edin:

цæуын афон у, æрталынг ис, изæры 9 сахаты у, изæры 10 сахаты у.

11. Polilogu ezberleyin.

12. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Tekrar edin.

– Æз дæн фысым. – **Ды** ... – **Уый** ... – **Мах** ... – **Сымах** ... – **Уыдон** ...	– Æз сдæн кафæг. – **Ды** ... – **Уый** ... – **Мах** ... – **Сымах** ... – **Уыдон** ...	– Æз вæййын æнæмæт. – **Ды** ... – **Уый** ... – **Мах** ... – **Сымах** ... – **Уыдон** ...

8. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Дард фæндагæн стыр амонд хъæуы.

Uzun bir yolculuğa büyük bir uğur gerek.

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- bir kişiye veya birkaç kişiye yönelik emri, isteği dile getirdiğinizde;
- yola çıkmadan önce Tanrı'ya hitap ettiğinizde;
- yağmur ve ıslak yolla ilgili endişenizi belirttiğinizde;
- mesafe hakkında soru sorduğunuzda;
- birine acıdığınızda;
- birinden şarkı söylemesini rica ettiğinizde.

Райсом мемæ рынчынфæрсæг ацæудзынæ?
Yarın benimle hastayı ziyarete gelir misin?

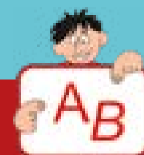
♦ *Davut'un akrabası hastanelik oldu. Davut onu Kazbek'le birlikte ziyaret etmek istiyor. Hastaneye gidip kardiyoloji bölümünü arıyorlar. Birdenbire karşıdan Davut'un akrabası Çermen'in geldiğini görüyorlar.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- bir şey yüzünden duyulan üzüntüyü nasıl ifade etmeli;
- çok meşgul olduğunuzu nasıl belirtmeli;
- vaktiniz olduğunu ya da olmadığını nasıl belirtmeli;
- birine sağlığı ile ilgili soruyu nasıl sormalı;
- birine sağlığına kavuşmasını nasıl dilemeli;
- birine gösterdiği ilgi için nasıl teşekkür etmeli.

Dilbilgisi:

- fiillerin gelecek zamanı (düzenleme);
- zaman zarfları;
- yer zarfları.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

телефон (телефонтæ) **/telefˈon, telefˈontз/** *telefon*	**Телефонæй дзурыс?** *Telefonda mı konuşuyorsun?*
æрбадзурын /зrbˈazurən/ *telefonla aramak; çağırmak*	**Чи дæм æрбадзырдта?** *Seni kim aradı?*
рынчынфæрсæг /rənt͜šˈənfзršзg/ **(рынчынфæрсджытæ) /rənt͜šˈənfзršt͜šətз/** *hastayı ziyaret eden kişi*	**Рынчынфæрсæг цæуыс мемæ?** *Benimle hastayı ziyarete geliyor musun?*
хъыг /qəg/ *tatsızlık; üzgünlük; sıkıntı*	**Тынг хъыг мын у.** *Çok üzgünüm.*
æвдæлын /зvdˈзlən/ *(boş) vakti olmak*	**Нæ мæ ’вдæлы.** *Vaktim yok.*
бон /bon/ *gün; olanak*	**Мæ бон нæ бауыдзæнис демæ ацæуын.** *Seninle gitme olanağım olmayacak.*
фембæлд /f ˈembзld/ **(фембæлдтæ) /f ˈembзltːз/** *buluşma, görüşme*	**Нæ фембæлдмæ æнхъæлмæ кæсдзынæн.** *Buluşmamızı bekleyeceğim.*
цæимæ /sзˈimз/ *ne ile*	**Цæимæ цæуæм рынчынмæ?** *Hastaya ne ile (yanımıza neler alıp) gidiyoruz?*
гъемæ /ɣˈemз/ *imdi, buna göre, o halde*	**Гъемæ хорз!** *O halde iyi!*
хайад (хайæдтæ) /χˈajad, χˈajзtːз/ *bölüm, şube, departman*	**Кæцы хайады кусы?** *Hangi bölümde çalışıyor?*
кардиологон /kardiolˈogon/ *kardiyolojiye ait*	**Кардиологон хайады хуыссы?** *Kardiyoloji bölümünde mi yatıyor?*
йæхæдæг /jзχˈзdзg/ *kendi(si)*	**Йæхæдæг æй хуыздæр зоны.** *Onu kendisi daha iyi bilir.*
рацæуын /rˈasзwən/ *çıkmak*	**Йæхæдæг нæм рацыдис.** *Bize kendi çıktı.*
ссарын /šːˈarən/ *(arayıp) bulmak*	**Тагъд æй ссардтам.** *Onu çabuk bulduk.*
батыхсын кæнын /bˈatəχšən kзnən/ *rahatsız etmek, zahmet vermek*	**Цæмæн батыхсын кодтат уæхи?** *Niye zahmet ettiniz?*

кардиограммæ /kardiogrˈamːз/ (кардиограммæтæ) /kardiogrˈamːзtз/
kardiyogram

Кардиограммæ скодтай?
Kardiyogram yaptırdın mı?

рафыссын /rˈafəšːən/
(kağıda) çekmek, kopya yapmak; taburcu etmek

Абон мæ рафысдзысты.
Bugün taburcu olacağım.

æрхъуыды /зrqwˈədə/
anlayışlılık, varışlılık; ilgi

Уе ’рхъуыды бирæ.
İlginiz için teşekkürler.

æрхъуыды кæнын /зrqwˈədə kзnən/
uydurmak; hatırlamak; tasarlamak

Бузныг, кæй мæ æрхъуыды кодтат, уый тыххæй.
Beni hatırladığınız için teşekkürler.

адзæбæх уæвын /ˈazзbзχ wзvən/
iyileşmek (hastalıktan sonra)

Адзæбæх у!
Yakında iyileş! (Geçmiş olsun!)

æнæниз /зnˈзniž/
sağlıklı

Æнæниз у, Чермен!
Sağlığına kavuş, Çermen!

хорзæй баззай /χˈoržзj bažːaj/
hoşça kal

Хорзæй баззай, Тамерлан!
Hoşça kal, Tamerlan!

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Birini sizinle birlikte bir yere gitmeye davet ederken soru cümlesi biçimini kullanabilirsiniz:

Райсом мемæ рынчынфæрсæг ацæудзынæ?
(Yarın benimle hasta ziyaretine gelir misin?)

2. Üzüntü şöyle ifade edilebilir:

Тынг хъыг мын у. (Çok üzgünüm.)
Уый æвзæр у. (Bu kötüdür.)
Уый тынг æвзæр у. (Bu çok kötü.)

3. Meşgul olduğunuzu aşağıdaki gibi bildirebilirsiniz:

Абон мын рæстæг нæй. (Bugün zamanım yok.)
Абон мæ не ’вдæлы. (Bugün meşgulüm.)
Мæ бон нæу. (İmkanım yok.)

4. Zamanınız olduğunu şöyle söyleyebilirsiniz:

Ныр мын ис рæстæг. (Şimdi zamanım var.)
Абон мæ 'вдæлы. (Bugün boşum.)
Райсом мæ бон у. (Yarın yapabilirim.)

5. Sağlık hakkında şöyle sorabilirsiniz:

Куыд у де 'нæниздзинад? (Sağlığın nasıl?)
Куыд у уе 'нæниздзинад? (Sağlığınız nasıl?)

6. Sağlık temennisinde şu şekilde bulunabilirsiniz:

Адзæбæх у! (Yakında iyileş!)
Æнæниз у! (Sağlığına kavuş!)
Адзæбæх ут! (Yakında iyileşin!)
Æнæниз ут! (Sağlığınıza kavuşun!)

7. Bir kişiye gösterdiği ilgi için şu şekilde teşekkür edebilirsiniz:

Де 'рхъуыды бирæ! (İlgin için teşekkür ederim!)

8. Birkaç kişiye gösterdikleri ilgi için şu şekilde teşekkür edebilirsiniz:

Уе 'рхъуыды бирæ! (İlginiz için teşekkür ederim!)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Райсом мемæ рынчынфæрсæг ацæудзынæ?

Yarın benimle hastayı ziyarete gelir misin?

Дауыт: **Хъазыбег, мæ хæстæг рынчындоны ис. Знон мæм телефонæй æрбадзырдтой. Райсом æм рынчынфæрсæг цæуын. Мемæ ацæудзынæ?**

Davut: *Kazbek, bir akrabam hastanededir. Dün beni telefonla aradılar. Yarın onu ziyarete gidiyorum. Benimle gelir misin?*

32. Райсом мемæ рынчынфæрсæг ацæудзынæ?
Yarın benimle hastayı ziyarete gelir misin?

Хъазыбег: **Бахатыр кæн, тынг хъыг мын у, фæлæ райсон мæ бон нæ бауыдзæнис.**
Kazbek: *Affedersin, çok üzgünüm ama yarın gidemem.*

Дауыт: **Абон та дын рæстæг уыдзæнис?**
Davut: *Ya bugün vaktin var mı?*

Хъазыбег: **Абон мæ ’вдæлы æмæ ацæудзынæн демæ.**
Kazbek: *Bugün boşum ve seninle giderim.*

Дауыт: **Сахаты фæстæ дæм рынчындоны цур æнхъæлмæ кæсдзынæн.**
Davut: *Bir saat sonra hastanenin yanında seni bekliyor olacağım.*

Хъазыбег: **Хорз, сахаты фæстæ уым уыдзынæн.**
Kazbek: *Tamam, bir saat sonra orada olacağım.*

Дауыт: **Фенынмæ.**
Davut: *Görüşmek üzere.*

Хъазыбег: **Ам дæ? Мæнæй раздæр æрбахæццæ дæ, Дауыт. Цæимæ йæм бацæуæм? Исты йын балхæдтай?**
Kazbek: *Burada mısın? Benden önce gelmişsin, Davut. Ona neler ile gidelim? Kendisine bir şey aldın mı?*

Дауыт: **О, балхæдтон чъиритæ, карк æмæ дыргъытæ.**
Davut: *Evet, börek, tavuk ve meyve aldım.*

Хъазыбег: **Гъемæ хорз! Кæцы хайады хуыссы?**
Kazbek: *O halde iyi! Hangi bölümde yatıyor?*

Дауыт: **Кардиологон хайады.**
Davut: *Kardiyoloji bölümünde.*

Хъазыбег: **Кæцы уæладзыджы?**
Kazbek: *Kaçıncı katta?*

Дауыт: **Дыккаг уæладзыджы, дыууын æртыккæгæм уаты. Мæнæ йæхæдæг дæр рацæуы. Тагъд æй ссардтам.**
Davut: *İkinci katta yirmi üçüncü koğuşta. İşte kendisi de geliyor. Çabuk bulduk onu.*

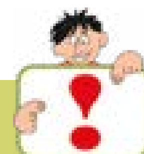
Чермен: **Æгас цæут.**
Çermen: *Merhaba.*

Дауыт: **Дæ бон хорз, Чермен! Базонгæ ут. Ай мæ хæстæг у – Чермен. Ай та у Хъазыбег. Ме ’мбал.**
Davut: *İyi günler, Çermen! Birbirinizi tanıyın. Bu, akrabam Çermen. Bu da Kazbek. Arkadaşım.*

32. Райсом мемæ рынчынфæрсæг ацæудзынæ?
Yarın benimle hastayı ziyarete gelir misin?

Чермен:	**Тынг æхсызгон мын у. Уæхи цæмæн батыхсын кодтат?**
Çermen:	*Çok memnun oldum. Neden zahmet ettiniz?*
Хъазыбег:	**Махæн дæр æхсызгон у дæ фенд.**
Kazbek:	*Biz de sizi görmekten memnunuz.*
Дауыт:	**Куыд у де 'нæниздзинад?**
Davut:	*Sağlığın nasıl?*
Чермен:	**Ныртæккæ мын ницы у. Мæ кардиограммæ фæхуыздæр ис. Иннæбон мæ хъуамæ рафыссой.**
Çermen:	*Şu anda ziyansız. Kardiyogramım iyileşti. Öbür gün beni taburcu ederler.*
Дауыт:	**Дæхи хъахъхъæн! Адзæбæх у!**
Davut:	*Kendine iyi bak! Geçmiş olsun!*
Чермен:	**Уе 'рхъуыды бирæ! Фæндараст ут!**
Çermen:	*İlginiz için teşekkürler! Güle güle!*
Хъазыбег:	**Æнæниз у. Хорзæй баззай!**
Kazbek:	*Size sağlıklar dilerim. Hoşça kalın!*

4. Hatırınızda tutun.

Æндæрæбон	**Знон**	**Абон**	**Райсом**	**Иннæбон**
(önceki gün)	(dün)	(bugün)	(yarın)	(öbür gün)

5. Tekrarlayın.

Şimdiki zaman		Geçmiş zaman		Gelecek zaman	
æз кафын	хæрын	**æз** кафыдтæн	хордтон	**æз** кафдзынæн	хæрдзынæн
ды кафыс	хæрыс	**ды** …	…	**ды** …	…
уый кафы	хæры	**уый** …	…	**уый** …	…
мах кафæм	хæрæм	**мах** …	…	**мах** …	…
сымах кафут	хæрут	**сымах** …	…	**сымах** …	…
уыдон кафынц	хæрынц	**уыдон** …	…	**уыдон** …	…

35

6. Аныхас кæнæм!

ЧИ ЦЫ БАКОДТА ÆМÆ ЧИ ЦЫ БАКÆНДЗÆНИС?

– Æз æндæрæбон симд кафыдтæн.
– Ды …
– Уый …

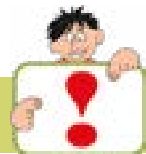
– Мах …
– Сымах …
– Уыдон …

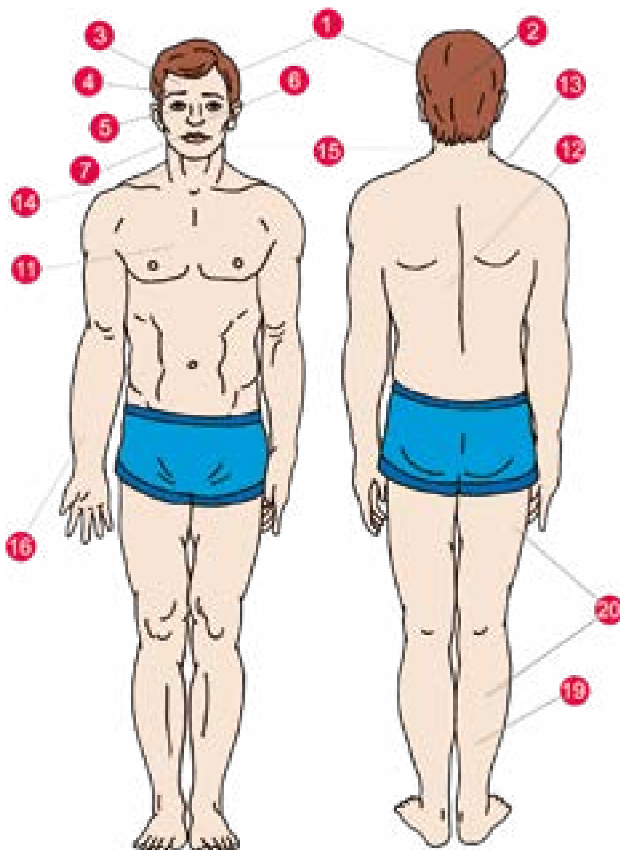
Æз райсом концерты хонгæ кафдзынæн.
– Ды …
– Уый …

– Мах …
– Сымах …
– Уыдон …

7. Запомните.

1. сæр – baş
2. дзыккутæ – saç
3. ных – alın
4. æрфыг – kaş
5. цæст – göz
6. фындз – burun
7. дзых – ağız
8. æвзаг – dil
9. был – dudak
10. дæндаг – diş
11. риу – göğüs
12. фæсонтæ – sırt
13. уæхск – omuz
14. хъуыр – boğaz
15. къубал – boyun
16. къух – el
17. æнгуылдз – parmak
18. ных – tırnak
19. зæнг – baldır
20. къах – ayak

8. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Fiillerin gelecek zamanda çekimini hatırınızda tutun:

уæвын (olmak)	
æз уыдзынæн **ды** уыдзынæ **уый** уыдзæнис	**мах** уыдзыстæм **сымах** уыдзыстут **уыдон** уыдзысты
балхæнын (satın almak)	
æз балхæндзынæн **ды** балхæндзынæ **уый** балхæндзæнис	**мах** балхæндзыстæм **сымах** балхæндзыстут **уыдон** балхæндзысты
цæрын (yaşamak)	
æз цæрдзынæн **ды** цæрдзынæ **уый** цæрдзæнис	**мах** цæрдзыстæм **сымах** цæрдзыстут **уыдон** цæрдзысты

2. Eylemin yeri, yer zarfları kullanılarak belirtilebilir. Yer zarflarının cevaplandırdığı sorular şunlardır:

кæм? (nerede?) → **Кæм** цæрдзынæ æнæхъæн мæй? (Tam bir ay nerede yaşayacaksın?)
кæдæм? (nereye?) → **Кæдæм** ацыдысты чызджытæ? (Kızlar nereye gittiler?)
кæцæй? (nereden?) → **Кæцæй** æрбахæццæ сты нæ лæппутæ? (Çocuklarımız nereden geldiler?)
кæцырдæм? (ne tarafa?) → Сымах та **кæцырдæм** цæут? (Ya siz ne tarafa gidiyorsunuz?)

Yer belirten zarflar:

ам (burada) → Æз **ам** цæрдзынæн. (Ben burada yaşayacağım.)
уым (orada) → Ды **уым** бадтæ? (Sen orada mı oturuyordun?)
искæм (bir yerde; bir yere) → **Искæм** æрбадæм. (Bir yerde oturalım.)
никæм (hiç bir yerde; hiç bir yere) → **Никæм** уыдыстæм. (Hiç bir yere gitmedik.)
алкæм (her yerde) → **Алкæм** дæр сæ агуырдтам. (Onları her yerde arıyorduk)
фале (ötede) → Доны **фалæрдыгæй** дидинджытæ зайы. (Nehrin ötesinde çiçekler yetişir.)
уæле (yukarıda) → **Уæле** хур, бынæй къæвда. (Yukarıda güneş, altında yağmur.)
дæле (aşağıda) → **Дæле** мæ зæрдæмæ фылдæр цæуы. (Aşağıda daha çok hoşuma gidiyor.)
дарддæр (daha ileride, ötede) → **Дарддæр** балæуу. (Daha ileride dur.)
дард (uzakta) → **Дард** кæмдæр къæвда уары. (Uzakta yağmur yağıyor.)
хæстæг (yakında) → **Хæстæг** нæм ма ‘рбацу. (Bize yaklaşma.)

3. Eylemin zamanı, zaman zarfları kullanılarak belirtilebilir. Zaman zarflarının cevaplandırdığı sorular şunlardır:

кæд? (ne zaman?) → **Кæд** ацæудзыстæм театрмæ? (Tiyatroya ne zaman gideceğiz?)
кæдмæ? (ne zamana kadar?) → **Кæдмæ** æнхъæлмæ кæсдзынæ дæ лæппумæ? (Oğlunu ne zamana kadar bekleyeceksin?)
кæдæй нырмæ? → (ne zamandan beri?) **Кæдæй нырмæ** йæ зоныс? (Onu ne zamandan beri tanıyorsun?)

Zaman belirten zarflar:

абон (bugün) → **Абон** цæуæм нæхимæ. (Bugün eve gidiyoruz.)
знон (dün) → **Знон** уыдыстæм аргъуаны. (Dün kilisedeydik.)
райсом (yarın, sabah) → **Райсом** цæуæм театрмæ. (Yarın tiyatroya gidiyoruz.)
æндæрæбон (önceki gün) → Ацы бæгæны **æндæрæбон** сфыхтон. (Bu birayı önceki gün pişirdim.)
иннæбон (öbür gün) → **Иннæбон** тæхæм Мæскуымæ. (Öbür gün Moskova'ya uçuyoruz.)
сæрды (yazın) → **Сæрды** гагадыргътæ æмбырд кæндзыстæм. (Yazın ufak meyveleri toplayacağız.)
уалдзæджы (ilkbaharda) → **Уалдзæджы** мæргътæ хъарм бæстæй æртæхынц. (İlkbaharda kuşlar sıcak ülkelerden gelirler.)
фæззæджы (sonbaharda) → **Фæззæджы** хор æрæмбырд кæндзыстæм. (Sonbaharda hasat toplayacağız.)
зымæджы (kışın) → **Зымæджы** хохаг фæндæгтыл зын цæуæн у. (Kışın dağ yollarından geçmek zor.)

9. Alıştırmalar.

1. Annem hastanede. Bu kötüdür.

– Мæ мад рынчындоны ис.
– Уый хорз нæу.

Devam edin:

мæ фыд / тынг æвзæр у,
мæ хо / хъыг мын у,
ме 'фсымæр / тынг хъыг мын у.

2. Muhatabınıza sizinle birlikte gelip gelmeyeceğini sorun.

– Райсом мæ хæстæгмæ рынчынфæрсæг цæуын. Мемæ ацæудзынæ?
– Бахатыр кæн, фæлæ райсом мæ бон нæ бауыдзæнис.

Devam edin:

ме 'мбал, мæ хо, ме 'фсымæр, мæ дада, мæ мад.

3. Muhatabınıza boş vakti olup olmayacağını sorun.

– Абон дын рæстæг уыдзæнис?
– О, абон мын рæстæг уыдзæнис.
– Уæдæ уæд хорз.

Devam edin:

абон дæ ’вдæлы,
иннæбон дын рæстæг уыдзæнис,
райсом дæ бон у мемæ ацæуын.

4. Muhatabınıza sağlığını sorun.

– Куыд у де ’нæниздзинад?
– Хорз.

Devam edin:

ницы мын у, ныртæккæ хорз,
æвзæр.

5. Taburcu olacağınızı söyleyin.

– Иннæбон мæ хъуамæ рафыссой.
– Дæхи хъахъхъæн.

Devam edin:

æнæниз у, адзæбæх у, хорз
баулæф.

6. Muhatabınıza yazın nerede olduğunu sorun.

– Сæрды кæм уыдтæ?
– Никуы уыдтæн.

Devam edin:

ам, хохы, Мæскуыйы,
денджызы был, хæстæг.

7. Muhatabınıza sonbaharda nereye gideceğini sorun.

– Фæззæджы кæдæм цæудзынæ?
– Денджызмæ.

Devam edin:

сæрд – ком,
зымæг – хъæу,
уалдзæг – хох.

8. Çocuklarımız nereden geldiler?

– Кæцæй æрбахæццæ сты нæ лæппутæ?
– Горæтæй æрбахæццæ сты.

Devam edin:

чызджытæ – фысымуат,
сылгоймæгтæ – базар,
нæлгоймæгтæ – хох.

9. Polilogu ezberleyin.

10. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

10. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

Рынчынмæ афтид армæй нæ цыдæуы.

Hastaya eli boş gidilmez.

Кæмæй цы риссы, уый кой кæны.

Kimin nesi ağrıyorsa, ondan bahseder.

Дæ хъæццул цы у, дæ къæхтæ уыйбæрц адаргъ кæн.

Ayaklarını yorganına göre uzat.

11. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- birine sizinle birlikte bir yere gitmeyi önerdiğinizde;
- bir şeyden dolayı duyduğunuz üzüntüyü dile getirdiğinizde;
- çok meşgul olduğunuzu belirttiğinizde;
- zamanınız olduğunu ya da olmadığını belirttiğinizde;
- birinin sağlığını sorduğunuzda;
- birine sağlığına kavuşmasını dilediğinizde;
- birine gösterdiği ilgi için teşekkür ettiğinizde.

Тезгъо кæнæм горæты
Şehri geziyoruz

♦ *Herkes Kurtata vadisinden döndü ve şehri gezmeye çıktı. Konuklar kıyı boyunu hayran hayran seyrediyor, Özgürlük Meydanı'na kadar yürüyor ve parkta geziniyorlar.*

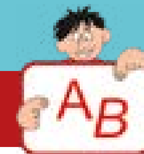
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- birini gezintiye nasıl davet etmeli;
- hareketin başlangıç noktasını nasıl sormalı;
- hareketin yönünü nasıl belirtmeli.

Dilbilgisi:

- zamansal ilişkileri ifade eden sontakılar;
- edilgen çatı.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

хид (хидтæ) /χˈid, χˈitːз/
köprü
Доны сæрты стыр хид сарæзтой.
Nehrin karşısına büyük bir köprü inşa ettiler.

ныккæсын /nəkːˈзšən/
bakmak, göz atmak
Бынмæ-ма ныккæс!
Aşağıya baksana!

сæр (сæртæ) /šзr, šзrtˈз/
baş
Дæ сæр зилы?
Başın dönüyor mu?

зилын /žˈilən/
dönmek, çevrilmek; döndürmek, çevirmek
О. Мæ сæр зилы.
Evet. Başım dönüyor.

хи хъахъхъæнын /χˈi qaqːзnən/
sakınmak; kendini savunmak
Дæ хорзæхæй, дæхи хъахъхъæн!
Lütfen sakın!

талынг /tˈaləng/
karanlık
Æз талынгæй тæрсын.
Karanlıktan korkuyorum.

ма тæрс /mˈa tзrš/
korkma
Ма тæрс, æз дын феххуыс кæндзынæн.
Korkma, sana yardım edeceğim.

фыранк /fərˈank/
(фыранктæ) /fərˈanktз/
pars
Фыранк у хъæддаг цæрæгой.
Pars vahşi bir hayvandır.

скульптурæ /skulˌptˈurз/
(скульптурæтæ) /skulˌptˌurзtз/
heykel
Рæсугъд скульптурæ скодтай.
Güzel bir heykel yaptın.

сфидауын /šf ˈidawən/
yakışmak
Ацы скульптурæйæ нæ фæз сфидыдта.
Bu heykel meydanımıza yakıştı.

сызгъæрин /šəɣžˈзrin/
(сызгъæринтæ) /šəɣžˈзrintз/
altın
Мæнæ дын сызгъæрин къухдарæн.
İşte sana altın yüzük.

конд /kond/
yapılmış
Ацы скульптурæ дурæй конд у.
Bu heykel taştan yapılmıştır.

бын /bən/
altında; alt; temel; dip
Бæласы бын гæды хуыссы.
Ağacın altında kedi yatıyor.

бынмæ /bənmˈз/
aşağı(ya)
Æз хидæй бынмæ ныккæсон.
Köprüden aşağı bakacağım.

Терк /terk/
Terek (nehri)
Терк у тагъд дон.
Terek hızlı bir nehirdir.

33. Тезгъо кæнæм горæты.
Şehri geziyoruz.

дидинæгдон /dˈidinзgdon/ (дидинæгдæттæ) /dˈidinзgdзtːз/ *çiçek tarhı*	**Дидинæгдон дардмæ зыны.** *Çiçek tarhı uzaktan görülebilir.*
хи ирхæфсын /χi ˈirχзfšən/ *eğlenmek*	**Сымах ам уæхи ирхæфсут?** *Burada eğleniyor musunuz?*
парк (парктæ) /park, pˈartšətз/ *park*	**Абон æнæмæнг паркмæ цæуæм.** *Bugün mutlaka parka gidiyoruz.*
æппæты /зpːˈзtə/ *en*	**Нæ горæт у æппæты рæсугъддæр.** *Şehrimiz en güzel.*
зæронд /žзrˈond/ *eski; ihtiyar*	**Ай тынг зæронд парк у.** *Bu çok eski bir parktır.*
номдзыд /nˈomzəd/ *şanlı; ünlü*	**Хетæгкаты Къоста у ирон номдзыд поэт.** *Hetagkatı Kosta ünlü bir Oset şairidir.*
цад (цадтæ) /sad, sˈatːз/ *göl*	**Нæ парчы ис цад.** *Parkımızda bir göl var.*
доныхъаз /dˈonəqaž/ (доныхъазтæ) /dˈonəqaštз/ *kuğu*	**Доныхъаз рæсугъд маргъ у.** *Kuğu güzel bir kuştur.*
сæйраг /šзjrˈag/ *başlıca; ana*	**Ай горæт Дзæуджыхъæуы сæйраг фæз у, Алан?** *Burası Vladikafkas şehrinin ana meydanı mı, Alan?*
фæз (фæзтæ) /fзž, fзštˈз/ *meydan; alan*	**О. Ай нæ горæты сæйраг фæз у.** *Evet. Burası şehrimizin ana meydanı.*
сæрибардзинад /šзrˈibarzinad/ *özgürlük*	**Ай у Сæрибардзинады фæз.** *Burası Özgürlük Meydanı.*
тезгъо кæнын /tˈežɣo kзnən/ *gezmek*	**Æз тезгъо кæнын.** *Ben geziyorum.*
хи ацæттæ кæнын /χˈɪ asstːз kзnən/ *hazırlanmak, hazırlık görmek*	**Уæхи фæндагмæ ацæттæ кæнут.** *Yolculuğa hazırlanın.*
фæстаг /fзštˈag/ *son, sonuncu*	**Фæстаг рæстæг хур арæх кæсы.** *Son zamanlarda güneş sık sık parlar.*
былгæрон /bəlgзrˈon/ *kıyı*	**Терчы был тезгъо кæнæм.** *Terek kıyısında geziyoruz.*

36

аив кæнын /ˈaiv kзnən/ *düzen vermek, imar etmek*	**Нæ уынгтæ саив кодтам.** *Sokaklarımızı imar ettik.*
цыртдзæвæн /sərtzˈзvзn/ **(цыртдзæвæнтæ) /sərtzˈзvзntз/** *anıt*	**Плиты Иссæйы цыртдзæвæнмæ цæуæм?** *Plitı İssa'nın anıtına gidelim mi?*
онг /ong/ *kadar*	**Цыртдзæвæны онг æрбахæццæ стæм.** *Anıta kadar geldik.*
фистæгæй /fˈištзgзj/ *yaya(n), yürüyerek*	**Фистæгæй фылдæр цæут.** *Daha fazla yürüyüş yapın.*
сразы кæнын /šrˈažə kзnən/ *ikna etmek; razı etmek*	**Мах дæр ма сразы кодта.** *Bizi de ikna etti.*
зивæг кæнын /žˈivзk kзnən/ *üşenmek, tembellik etmek*	**Фистæгæй цæуынмæ ма зивæг кæнут.** *Yürümeye üşenmeyin.*
алкæд /ˈalkзd/ *her zaman, hep*	**Мах алкæддæр ам вæййæм.** *Biz her zaman buradayız.*
ивылд /ˈivəld/ *taşkın; taşma*	**Дон раивылдис.** *Nehir taştı.*
змæст /žmзšt/ *bulanık; bulanıklık; karışıklık*	**Дон тынг змæст у.** *Su çok bulanık.*
къæвда /k'зvdˈa/ **(къæвдатæ) /k'зvdˈatз/** *kapalı hava; yağmur*	**Абон къæвда бон у.** *Bugün yağmurlu bir gün.*
къæвда уары /k'зvdˈa warə/ *yağmur yağıyor*	**Къæвда изæрмæ фæуарыдис.** *Yağmur akşama kadar yağdı.*

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Birini yürüyüşe davet etmek için aşağıdaki ifadeleri kullanabilirsiniz:

Цом æмæ атезгъо кæнæм. (Gel gezmeye çıkalım.)
Дæхм ацæттæ кæн, æмæ горæты атезгъо кæнæм.
(Hazırlan ve şehirde bir gezinti yapalım.)

Уæхи ацæттæ кæнут, æмæ цомут парчы атезгъо кæнæм.
(Hazırlanın ve gidip parkta bir gezinti yapalım.)

2. Aşağıdaki ifadeleri kullanarak birinin nereden geldiğini sorabilirsiniz:

Кæцæй цæуыс? (Nereden geliyorsun?)
Сымах кæцæй æрбатахтыстут? (Nereden (uçakla) geldiniz?)

Bu tür bir soruya cevap verirken, **ардыгæй** (buradan) zarfını veya ayrılma halindeki ismi kullanabilirsiniz:

Мах **ардыгæй** ацæудзыстæм. (Biz buradan gideceğiz.)
Лæппу **хæдзарæй** ацыдис. (Çocuk evden gitti.)

3. Hareketin amacı veya varış noktası (кæй/цæй онг? кæдæмты?) **онг** sontakısı yardımıyla ifade edilebilir:

Сæрибардзинады фæзы **онг** бахæццæ стæм. (Özgürlük Meydanı'na kadar vardık.)
Мæсыджы **онг** схæццæ сты. (Kuleye kadar ulaştılar.)

4. Bir nesnenin hangi malzemeden yapıldığını belirtmek için şu modeli kullanabilirsiniz:

İsim (ayrılma halinde) + **конд у** / **конд сты**.

Ацы къухдарæн сызгъæринæй **конд у**. (Bu yüzük altından yapılmıştır.)
Мæсыг дурæй **конд у**. (Kule taştan yapılmıştır.)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Тезгъо кæнæм горæты.
Şehri geziyoruz.

Хъазыбег: **Уæхи ацæттæ кæнут, æмæ горæты атезгъо кæнæм.**
Kazbek: *Hazırlanın ve şehirde bir gezinti yapalım.*

Батрадз: **Кæцæй райдайæм нæ тезгъо?**
Batraz: *Gezintimize nereden başlayalım?*

Хъазыбег: **Раздæр уал Терчы былгæронмæ цомут.**
Kazbek: *Önce Terek kıyı boyuna gidelim.*

Фатимæ: **Ацы фæстаг азты былгæрæттæ хорз саив кодтой.**
Fatima: *Son yıllarda kıyı boyunu iyice imar ettiler.*

33. Тезгъо кæнæм горæты.
Şehri geziyoruz.

Ацæмæз: **Плиты Иссæйы цыртдзæвæны онг фистæгæй цæуæм?**
Atsamaz: *Plitı İssa'nın anıtına kadar yürüyerek gidelim mi?*

Дзерассæ: **Цомут. Ацæмæзæн йæхи фистæгæй цæуын фæнды, æмæ мах дæр сразы кодта.**
Dzerassa: *Gidelim. Atsamaz kendisi yaya gitmek istiyor ve bizi de razı etti.*

Ацæмæз: **Фистæгæй цæуын пайда у. Ма зивæг кæнут!**
Atsamaz: *Yürümek yararlıdır. Tembellik etmeyin!*

Хадизæт: **Терк алкæддæр афтæ ивылд æмæ змæст вæййы?**
Hadizat: *Terek her zaman mı böyle taşkın ve bulanık?*

Хъазыбег: **Алкæд нæ вæййы. Фæлæ ныртæккæ, æвæццæгæн, хæхты къæвда уары, æмæ Терчы дон уымæн змæст у.**
Kazbek: *Her zaman değil. Ama şimdi her halde dağlarda yağmur var ve o yüzden Terek'teki su bulanık.*

Дауыт: **Мисурæт, донмæ хидæй куы ныккæсыс, уæд дæ сæр нæ зилы?**
Davut: *Misurat, köprüden aşağıya suya baktığında başın dönmüyor mu?*

Мисурæт: **Ай-ай, зилы.**
Misurat: *Elbette dönüyor.*

Батрадз: **Ацы хид фыранкты скульптурæтæй сфидыдта.**
Batraz: *Parsların heykelleri bu köprüye yakıştı.*

Ремзи: **Æрттивынц, цымæ сызгъæринæй конд сты.**
Remzi: *Altından yapılmışçasına parlıyorlar.*

Фатимæ: **Цомут бынмæ, Терчы былмæ, ныххизæм.**
Fatima: *Gelin aşağıya Terek kıyısına inelim.*

Хадизæт: **Мæ зæрдæмæ тынг цæуынц ацы дидинæгдæттæ!**
Hadizat: *Bu çiçek tarhları çok hoşuma gidiyor!*

Мисурæт: **О, тынг рæсугъд сты. Ам цы бирæ адæм ис!**
Misurat: *Evet, çok güzel. Burası ne kadar kalabalık!*

Дзерассæ: **Изæрæй дзы уымæй фылдæр адæм вæййы.**
Dzerassa: *Akşamları burası daha da kalabalık olur.*

Ацæмæз: **Ам сæхи ирхæфсынц. Сæ фæллад уадзынц.**
Atsamaz: *Burada eğlenirler. Dinlenirler.*

Дауыт: **Æмæ уæ парк ардыгæй дард у?**
Davut: *Ya parkınız buradan uzak mı?*

Батрадз: **Нæ, дард нæу. Хиды фалæрдыгæй ис.**
Batraz: *Hayır, uzak değil. Köprünün ötesinde.*

Ацæмæз: **Ирыстоны æппæты зæронддæр парк у.**
Atsamaz: *Osetya'nın en eski parkıdır.*

Фатимæ: **Ацы парк ирон номдзыд поэт Хетæгкаты Къостайы ном хæссы.**
Fatima: *Bu park ünlü Oset şairi Hetagkatı Kosta'nın adını taşır.*

Дзерассæ: **Мæнæ ацы къахвæндаг та цадмæ цæуы.**
Dzerassa: *Bu patika ise göle gider.*

Хадизæт: **Цы рæсугъд доныхъазтæ дзы найы!**
Hadizat: *Ne güzel kuğular yüzüyor orada!*

Дауыт: **Уæ горæты сæйраг фæзы ном та куыд у?**
Davut: *Şehrinizin ana meydanının adı ne?*

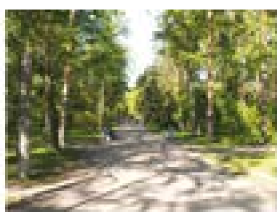
Хъазыбег: **Сæрибары фæз. Мæнмæ гæсгæ, мах горæтæй рæсугъддæр нæй.**
Kazbek: *Özgürlük Meydanı. Bana göre, şehrimizden güzeli yok.*

4. Аныхас кæнæм!

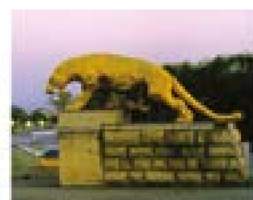

– Цыртдзæвæны уæнг фистæгæй цæуæм?

Цомут!

парк *(park)*

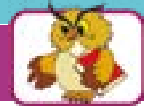

фыранк *(pars)*

фæз *(meydan)*

былгæрон *(kıyı boyu)*

цыртдзæвæн *(heykel)*

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Aşağıdaki sontakılar zamansal ilişkileri ifade eder:

фæстæ (sonra): æртæ сахаты фæстæ (üç saat sonra), сихоры фæстæ (öğleden sonra), сахаты фæстæ (bir saat sonra);
размæ (önce): хæрыны размæ (yemekten önce), дыууæ мæйы размæ (iki ay önce);
онг (kadar): изæры онг (akşama kadar), сихоры онг (öğleye kadar), авд сахаты онг (saat yediye kadar);
агъоммæ (önce): сæрды агъоммæ (yazdan önce), бæрæгбоны агъоммæ (bayramdan önce), хæрды агъоммæ (yemekten önce);
дæргъы (içinde, boyunca): афæдзы дæргъы (yıl içinde), боны дæргъы (gün boyunca), зымæджы дæргъы (kış boyunca);
æввахс (yakın, kadar): дыууæ сахатмæ æввахс (iki saat kadar), сихормæ æввахс (öğleye yakın): изæрмæ æввахс (akşama yakın);
хæстæг (yakın, üzeri): сихормæ хæстæг (öğle üzeri), изæрмæ хæстæг (akşam üzeri).

2. Osetçede etken ve edilgen çatılar ayırt edilir:

Edilgen çatı, yardımcı fiilden ve ortaçtan oluşan bir bileşik biçimdir. Yardımcı fiil rolünü **уæвын** (olmak / imek) ve **цæуын** (gitmek) fiilleri görür. Yardımcı fiiller değişik biçimlerinde kullanılabilir ve önekleri alabilir.

Фæлтæрæн фыст у. (Alıştırma yazılmıştır.)
Фæлтæрæн фыст уыдис. (Alıştırma yazılmıştı.)

Мæсыг дурæй амад у. (Kule taştan örülmüştür.)
Мæсыг дурæй амад уыдис. (Kule taştan örülmüştü.)

Хæринаг конд у. (Yemek pişirilmiştir.)
Хæринаг конд уыдис. (Yemek pişirilmişti.)

цæуын fiili edilgen terkipte yardımcı fiil işlevini de görür.

Хæдзар арæзт **цæуы**. (Ev inşa ediliyor.)
Хæдзар арæзт **æрцыдис**. (Ev inşa edilmiştir.)
Хæдзар арæзт **цæудзæнис**. (Ev inşa edilecektir.)

Özneyi (eylemi yapanı) belirtmek için ilgi halindeki isim veya zamir kullanılır:

Рудзынг **мæ хойы** æхсад у. (Pencere kız kardeşim tarafından yıkanmıştır.)
Чиныг **дæу** æлхæд у? (Kitap senin tarafından mı alınmıştır?)

6. Alıştırmalar.

1. Konuğunu gezintiye davet et. O ne cevap verecek?

– Дæхи ацæттæ кæн, æмæ горæты атезгъо кæнæм.
– Ныртæккæ.

Devam edin:

комы – ныртæккæ;
уынгты – нæ мæ фæнды;
парчы – гыццыл мæм фæлæуу;
хохы – фæстæдæр.

2. Gezintimize nereden başlayalım? Birbirinizle sohbet edin.

– Кæцæй райдайæм нæ тезгъо?
– Сæйраг фæзæй.

Devam edin:

парк, доны был, мæсыг, æхсæрдзæн, проспект.

3. Atsamaz yürüyerek gitmek istiyor.

– Ацæмæз, фистæгæй цæуын дæ фæнды?
– О. Фистæгæй цæуын пайда у.

Devam edin:

Мæдинæ, Замирæт, Хъазыбег, Эльбрус, Иветæ.

4. Terek kıyısına inelim.

– Бынмæ Терчы былмæ ныххизæм?
– Цом, ныххизæм. / Цомут ныххизæм.

Devam edin:

ком, дон, цад, фæндаг.

5. Bu çiçek tarhı hoşuma gidiyor. Başka ne?

– Мæ зæрдæмæ тынг цæуы ацы дидинæгдон.
– Мæнæн дæр. / О, тынг рæсугъд у.

Devam edin:

хид, парк, фæз, цад.

6. Bu kuleler hoşumuza gidiyor. Başka ne?

– Нæ зæрдæмæ цæуынц ацы мæсгуытæ.
– Мах зæрдæмæ дæр.

Devam edin:

доныхъазтæ, фыранкты скульптурæтæ, Терчы былгæрæттæ, хохаг хæдзæрттæ.

7. Bu mektup kimin tarafından yazılmıştır? Birbirinizle sohbet edin.

– Кæй фыст у ацы фыстæг?
– Хъазыбеджы фыст.

Devam edin:

текст, фæлтæрæн, чиныг.

8. Muhatabınıza neyin kimin tarafından yapıldığını sorun. O size ne cevap verecek?

– Кæй амад у ацы мæсыг?
– Сыхаг лæджы амад у.

Devam edin:

сара – нæ лæппу, сис – мæ фыд, хæдзар – аразджытæ.

9. Muhatabınıza orada neyin inşa edildiğini sorun. O size ne cevap verecek?

– Уым цы арæзт æрцыдис?
– Уым арæзт æрцыдис хæдзар.

Devam edin:

хохаг хæдзар, бæрзонд сис, стыр фысымуат, рæсугъд театр.

10. Muhatabınıza ne zaman size geleceğini sorun. Ne cevap verecek?

– Кæд мæм æрбацæудзынæ?
– Дыууæ сахаты фæстæ.

Devam edin:

æртæ сахаты фæстæ, æхсæвæры фæстæ, фæссихор.

11. Muhatabınıza sizi ne kadar bekleyeceğini sorun. Ne cevap verecek?

– Цас мæм æнхъæлмæ кæсдзынæ?
– Дыууæ сахаты онг.

Devam edin:

сихоры онг, изæры авд сахаты онг, боны æртæ сахаты онг.

12. Muhatabınıza nerede olduğunu sorun. Ne cevap verecek?

– Кæм уыдтæ æнæхъæн зымæг?
– Ам уыдтæн.

Devam edin:

уалдзæг – хохы;
сæрд –денджызы был;
фæззæг – хæдзары.

13. Polilogu ezberleyin.

14. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Хур куы нæ уа, уæд мæйрухсы дæр ис цæуæн.

Güneş yoksa, ay ışığında da gidilir.

 Арв куыд нæры, афтæ нæ цæвы.

Gök gürlediği gibi vurmaz.

 Донласт хуылыдз,æй нæ тæрсы.

Sırsıklam olan, rutubetten korkmaz.

8. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- birini gezintiye davet ettiğinizde;
- hareketin başlangıç noktasını sorduğunuzda;
- hareketin yönünü belirttiğinizde.

37

Нæ спортсментæй сæрыстыр стæм
Sporcularımızla gurur duyuyoruz

♦ *Konuklar stadyuma geldiler, gelecekte futbolcu olacak çocukların sahada antrenman yaptığını gördüler. Osetya'daki spor hakkında bir sohbet başlıyor.*

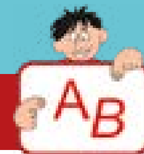
Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- bir nesnenin ne olduğunu nasıl netleştirmeli;
- spor türlerinin adlarını nasıl ifade etmeli;
- hangi sporu yaptığınızı nasıl söylemeli.

Dilbilgisi:

- sıfat yan cümlecikleri;
- olumsuz zamirler;
- tekil kişi zamirlerinin çekimi.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

сæрыстыр уæвын /šзr'əštər wзvən/ *gurur duymak*	**Мах сæрыстыр стæм нæ адæмæй.** *Halkımızla gurur duyuyoruz.*
бафæллайын /b'afзl:ajən/ *yorulmak*	**Нæ бафæлладыстут?** *Yorulmadınız mı?*
кад /kad/ *onur, saygı, şan*	**Кад дын кæндзысты нæ горæты.** *Şehrimizde onurlandırılacaksınız.*
кадджын /k'atš:ən/ *onur sahibi, saygın, itibarlı*	**Уый кадджын адæймаг у.** *O saygın bir adamdır.*
хъазын /q'ažən/ *oynamak*	**Футболæй хорз хъазут.** *Futbolu iyi oynuyorsunuz.*
фидæн /f 'idзn/ *gelecek*	**Мах фидæныл хъуыды кæнæм.** *Biz geleceği düşünüyoruz.*
хъæбысхæст /qзb'əšχзšt/ **(хъæбысхæстытæ) /qзb'əšχзštətз/** *güreş*	**Хъæбысхæстмæ нæм бирæ лæппутæ цæуы.** *Pek çok gencimiz güreşe devam ediyor.*
богал (богæлттæ) /b'ogal, b'ogзlt:з/ *pehlivan, güreşçi, halterci*	**Богæлттæ ииуылдæр æрæмбырд сты.** *Bütün güreşçiler toplandılar.*
ерыс (ерыстæ) /'jerəš, 'jerəštз/ *yarışma*	**Богæлтты ерыс кæд уыдзæнис?** *Güreşçilerin yarışması ne zaman olacak?*
бæстæ (бæстæтæ) /bзšt'з, bзšt'зtз/ *ülke; yöre; diyar*	**Алы бæстæтæй нæм æрцыдысты.** *Bize çeşitli ülkelerden gelenler var.*
хъыгагæн /qəg'agзn/ *maalesef, ne yazık ki*	**Хъыгагæн, мах цæугæ кæнæм.** *Maalesef, biz gidiyoruz.*
уæдмæ /wзdm'з/ *o zamana kadar*	**Уæдмæ мах дæр æрбацæудзыстæм.** *O zamana kadar biz de geleceğiz.*
бахъæуын /b'aqзwən/ *gerekmek*	**Ды нæ бахъæудзынæ.** *Sana ihtiyacımız olacak.*
хи бахъахъхъæнын /χ'i baqaq:зnən/ *kendini korumak / savunmak*	**Дæхи бахъахъхъæндзынæ?** *Kendini koruyacak mısın?*
дзоныгъ /z'onəɣ/ *kızak*	**Таймураз, ды зымæджы дзоныгъыл бырын уарзыс?** *Taymuraz, kışın kızak yapmayı sever misin?*

34. Нæ спортсментæй сæрыстыр стæм.
Sporcularımızla gurur duyuyoruz.

къахдзоныгътæ /k’ˈaxzonəxtɜ/
kayak

Къахдзоныгътыл бырын зоныс?
Kayak yapmasını biliyor musun?

къахкъæлæттæ /k’ˈaχk’ɜlɜtːɜ/
paten

Æз къахкъæлæттыл бырын.
Ben paten kayıyorum.

бырын /bərˈən/
(bir taşıma aracına binerek veya kayak vb. ile) gezmek; sürünmek

Къахкъæлæттыл чи быры?
Kim paten kayıyor?

мит (миттæ) /mit, mˈitːɜ/
kar

Хæхты мит уары.
Dağlarda kar yağıyor.

хуыз (хуызтæ) /xwəž, xwˈəžtɜ/
renk, görünüş; tür

Ацы спорты хуыз мæ зæрдæмæ цæуы.
Bu spor türü hoşuma gidiyor.

уавæр /wˈavɜr/
(уавæртæ) /wˈavɜrtɜ/
koşul; durum

Хорз уавæртæ уын ис.
İyi koşullarınız var.

уæлдайдæр /wˈɜldajdɜr/
özellikle

Æз хæхтæ уарзын, уæлдайдæр та зымæджы.
Dağları severim, özellikle de kış mevsiminde.

ласын /lˈašən/
(bir araçla) taşımak; çekmek; çıkarmak

Чызг йæ пъалто ласы.
Kız paltosunu çıkarıyor.

аласын /ˈalašən/
(bir araçla) götürmek

Сывæллæтты немæ аласын хъæуы.
Çocukları yanımızda götürmeliyiz.

ныхас /nəχˈaš/
(ныхæстæ) /nəχˈɜštɜ/
konuşma, sözcük; nihas

Дæ ныхас райдай.
Konuşmana başla.

иу дзырдæй /ˈiw nəχašɜj/
tek kelimeyle, kısacası

Иу дзырдæй, æнхъæлмæ уæм кæсдзынæн.
Tek kelimeyle, sizi bekliyor olacağım.

цæст дарын /sɜšt dˈarən/
gözetmek; yardım etmek

Йæ цæст мæм дары.
O bana yardım ediyor.

цæстæнгас /sɜštˈɜngaš/
(цæстæнгæстæ) /sɜštˈɜngɜštɜ/
bakış; özen, dikkat

Хорз цæстæнгас мæм дары.
Bana çok özenli davranıyor.

хъуыстгонд /qwˈəštkont/
ünlü, tanınmış

Хъуыстгонд спортсментæ Ирыстоны тынг бирæ ис.
Osetya'da pek çok ünlü sporcu var.

архайын /ˈarχajən/
gayret etmek, uğraşmak

Æз архайын æмæ хуыздæр кафын.
Ben gayret sarfediyor ve daha iyi dans edebiliyorum.

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Bir kişinin veya nesnenin kim / ne olduğunu netleştirmek için şu tür cümleleri kullanabilirsiniz:

Футболон командæ «Алани» кæм фæхъазы, ай уыцы стадион у?
("Alanya" futbol takımının oynadığı stadyum bu mu?)
Боксмæ чи цæуы, ай уыцы лæппу у? (Boksa çalışan delikanlı bu mu?)
Къахдзоныгътыл арæх чи быры, ай уыцы чызг у? (Sık sık kayak yapan kız bu mu?)

2. Ne tür spor yaptığınızı şöyle belirtebilirsiniz:

Æз футболæй хъазын. (Ben futbol oynuyorum.)
Æз боксмæ цæуын. (Ben boksa devam ediyorum.)
Æз къахкъæлæттыл бырын. (Ben paten kayıyorum.)

3. Biri(leri)yle duyduğunuz gururu şu şekilde ifade edebilirsiniz:

Мах нæ футболисттæй сæрыстыр стæм. (Futbolcularımızla gurur duyuyoruz.)
Уыдон сæ хъæбысæйхæцджытæй (богæлттæй) сæрыстыр сты.
(Onlar güreşçileriyle gurur duyuyorlar.)
Сымах уæ къахдзоныгътыл бырджытæй сæрыстыр стут?
(Kayakçılarınızla gurur duyuyor musunuz?)
Мах нæ къахкъæлæттыл бырджытæй сæрыстыр стæм.
(Patencilerimizle gurur duyuyoruz.)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Нæ спортсментæй сæрыстыр стæм.
Sporcularımızla gurur duyuyoruz.

Хъазыбег: **Ныр та уын горæты зæронд уынгтæ равдисæм.**
Kazbek: *Şimdi ise size şehrin eski sokaklarını göstereceğiz.*

Ацæмæз: **Нæ бафæлладыстут?**
Atsamaz: *Yorulmadınız mı?*

Дауыт: **Нæ, нæ бафæлладыстæм. Алцыдæр нæ зæрдæмæ цæуы.**
Davut: *Hayır, yorulmadık. Her şey hoşumuza gidiyor.*

Хъазыбег: **Уæдæ уæд стадионы онг фистæгæй цомут.**
Kazbek: *O zaman stadyuma kadar yürüyerek gidelim.*

Ремзи: **Футболон командæ «Алани» кæм фæхъазы, ай уыцы стадион у?**
Remzi: *Bu, "Alanya" futbol takımının oynadığı stadyum mu?*

34. Нæ спортсментæй сæрыстыр стæм.
Sporcularımızla gurur duyuyoruz.

Ацæмæз: **О, уыцы стадион у.**
Atsamaz: *Evet, o stadyum.*

Хъазыбег: **Футбол махмæ бирæ уарзынц.**
Kazbek: *Bizde futbolu çok severler.*

Фатимæ: **Кæсут, цæйбæрц лæппутæ хъазы гыццыл фæзы! Фидæны футболисттæ.**
Fatima: *Küçük sahada kaç çocuğun oynadığını görüyor musunuz? Geleceğin futbolcuları.*

Ремзи: **Хъæбысхæст дæр Ирыстоны кадджын бынаты æвæрд у.**
Remzi: *Osetya'da güreş de onurlu bir yerdedir.*

Хъазыбег: **Тагъд нæм богæлтты ерыс уыдзæнис.**
Kazbek: *Yakında bizde bir güreş yarışması olacak.*

Ацæмæз: **Алы бæстæтæй нæм æрцæудзысты богæлттæ.**
Atsamaz: *Çeşitli ülkelerden bize güreşçiler gelecekler.*

Темырболат: **Хъыгагæн, мах уæдмæ Туркмæ ацæудзыстæм.**
Temirbolat: *Ne yazık ki, o zamana kadar biz Türkiye'ye gideceğiz.*

Фатимæ: **Бирæ лæппутæ нæм дзюдомæ дæр цæуы.**
Fatima: *Judoya devam eden gençlerimiz de çok.*

Дауыт: **Æз та бокс уарзын. Стамбулы боксмæ цæуын.**
Davut: *Bense boksu severim. İstanbul'da boksa devam ediyorum.*

Хъазыбег: **Уый хорз у. Куы бахъæуа, уæд дæхи бахъахъхъæндзынæ.**
Kazbek: *O iyi bir şey. Gerekirse kendini koruyacaksın.*

Дауыт: **Ды та цавæр спорты хуыз уарзыс?**
Davut: *Ya sen hangi spor türünü seversin?*

Дзерассæ: **Æз къахдзоныгъты спорт уарзын.**
Dzerassa: *Kayak sporu severim.*

Дауыт: **Сымахмæ хæхты бирæ мит ис. Къахдзоныгъты спортæн уæм хорз уавæртæ ис.**
Davut: *Dağlarınızda çok kar var. Kayakçılık için koşullarınız iyi.*

Дзерассæ: **О, уæлдайдæр та Цъæйы комы. Æндæр горæттæй дæр цæуынц ардæм къахдзоныгътыл бырынмæ.**
Dzerassa: *Evet, özellikle de Tsey boğazında. Buraya diğer şehirlerden de insanlar kayak yapmaya gelirler.*

Хъазыбег: **Æз дæр арæх фенын Цъæйы комы. Уарзын къахдзоныгътыл бырын.**
Kazbek: *Ben de sık sık Tsey boğazına giderim. Kayak yapmayı severim.*

Дзерассæ: **Иннæ аз уæ æнæмæнг Цъæйы коммæ фæласдзыстæм.**
Dzerassa: *Gelecek yıl sizi mutlaka Tsey boğazına götüreceğiz.*

Темырболат: **Уый хорз уаид.**
Temirbolat: *İyi olurdu.*

Ремзи: **Иу ныхасæй, сымах спортмæ тынг хорз цæстæнгас дарут.**
Remzi: *Sözün kısası, spora çok önem veriyorsunuz.*

Хъазыбег: **О, архайæм. Хъуыстгонд спортсментæ дæр нæм уымæн бирæ ис. Æмæ сæ сæрыстыр стæм.**
Kazbek: *Evet, uğraşıyoruz. Birçok ünlü sporcumuzun olması da ondan. Ve onlarla gurur duyuyoruz.*

4. Аныхас кæнæм!

Спорты хуызтæ
Spor türleri

– Ды уарзыс бокс?

– О, æз уарзын бокс. / Нæ, æз нæ уарзын бокс.

бокс
boks

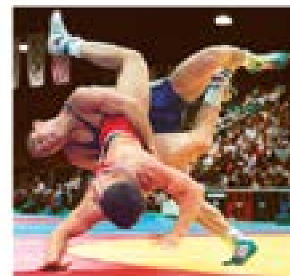

дзюдо
judo

волейбол
voleybol

къахкъæлæттæй бырыны спорт
patinaj

футбол
futbol

къахдзоныгъты спорт
kayakçılık

хъæбысхæст
güreş

5. Dilbilgisi açıklamaları.

1. Sıfat yan cümlecikleri şu soruları cevaplandırır: **цавæр?** (nasıl?) **цыхуызæн?** (ne gibi?) **кæцы?** (hangi? kaçıncı?) **кæй?** (kimin?)

Sıfat yan cümleciği temel cümleye **кæй** (kimin), **куы** (ne zaman), **цыма** (sanki) bağlaçları veya **чи** (kim), **кæцы** (hangi), **цы** (ne), **кæм** (nerede), **кæдæм** (nereye), **кæд** (ne zaman) ilgi zamirleri aracılığıyla bağlanır.

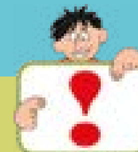
– Ай **кæй** хæдзар у? (Bu ev kimin?)
– Ай у, фарон Аслæнбег **кæй** сарæзта, уыцы хæдзар.
(Bu, Aslanbek'in geçen yıl inşa ettiği evdir.)
– Ай **кæцы** ком у? (Bu hangi vadidir?)
– Сæрды **кæм** уыдыстæм, ай уыцы ком у. (Bu, yazın bulunduğumuz vadidir.)
– Ай **кæй** мыггаджы мæсыг у? (Bu kimin aile kulesi?)
– Знон **кæимæ** базонгæ стæм, ай уыдоны мыггаджы мæсыг у.
(Bu, dün tanıştıklarımızın aile kulesi.)

2. Tekil kişi zamirlerinin çekimini hatırınızda tutun.

Haller	1. tekil kişi		2. tekil kişi	
	tam biçim	kısa biçim	tam biçim	kısa biçim
Yalın hal	æз	–	ды	–
İlgi hali	мæн	мæ (ме)	дæу	дæ (де)
Verme hali	мæнæн	мын	дæуæн	дын
Ayrılma hali	мæнæй	мæ	дæуæй	дæ
Yönelme hali	мæнмæ	мæм	дæумæ	демæ
Dış bulunma hali	мæныл	мыл	дæуыл	дыл
Ortaklık hali	мæнимæ	мемæ	дæуимæ	демæ
Eşitlik hali	мæнау	-	дæуау	-

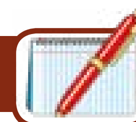
Haller	3. tekil kişi	
	tam biçim	kısa biçim
Yalın hal	уый	–
İlgi hali	уый	æй, йæ (йе)
Verme hali	уымæн	ын, йын
Ayrılma hali	уымæй	дзы
Yönelme hali	уымæ	æм, йæм
Dış bulunma hali	уыл	ыл, йыл
Ortaklık hali	уыимæ	имæ
Eşitlik hali	уыйау	-

6. Hatırınızda tutun.

нал (artık değil / yok) – Ацы чиныг мæ нал хъæуы. (Bu kitaba artık ihtiyacım yok.)
маул (artık değil / yok) – Мæн маул фæрсут! (Bana artık sormayın!)
макæд (hiç bir zaman) \
никуы (hiç bir zaman) / Никуы бакæндзæнис уый афтæ. (O hiç bir zaman böyle yapmaz.)
макæд (hiç bir zaman) \
макуы (hiç bir zaman) / Макæд бацу уырдæм! (Hiç bir zaman oraya gitme!)
никæмæй (hiç kimseden) – Никæмæй фехъуыстон уыцы хабар. (Hiç kimseden bu haberi duymadım.)
макæмæй (hiç kimseden) – Макæмæй райс æхца! (Hiç kimseden para alma!)

7. Alıştırmalar.

1. Şimdi ise sana şehrin eski sokaklarını göstereceğim. Ya başka neyi?

– Ныр та дын горæты
  зæронд уынгтæ равдисон.
– Цом. Равдис.

Devam edin:

комы рæсугъд хъæдтæ; хъæды бæлæстæ; хохы цъититæ; нæ быдыры дидинджытæ.

2. Size stadyumu gösterelim. Ya başka neyi?

– Цæй æмæ уын стадион
  фенын кæнæм.
– Фенын кæнут.

Devam edin:

Хетæгкаты Къостайы цыртдзæвæн, Дыгургом, горæты сæйраг фæз, Дæргъæвс.

3. Bizde futbolu çok severler. Ya başka neyi?

– Футбол махмæ бирæ
  уарзынц.
– О, раст дæ.

Devam edin:

хъæбысхæст, къахдзоныгъты спорт, бокс, дзюдо.

4. Osetya'da güreş onurlu bir yer tutar.

– Хъæбысхæст Ирыстоны
  кадджын бынат ахсы.
– Бамбæрстат æй.

Devam edin:

футбол, бокс, дзюдо.

5. Muhatabınıza hangi spor türünü sevdiğini sorun.

– Ды цавæр спорты хуыз уарзыс?
– Æз къахдзоныгъты спорт уарзын.

Devam edin:

хъæбысæйхæст, къаххъæлæттæй бырыны спорт, бокс, дзюдо.

6. Bize çeşitli ülkelerden futbolcular gelecekler. Ya başka kim?

– Алы бæстæтæй нæм æрцæудзысты футболисттæ.
– Уый тынг хорз у.

Devam edin:

волейболисттæ, дзюдоисттæ, боксæй хæцджытæ, хъæбысæй хæцджытæ.

7. Gelecek sene sizi mutlaka Tsey boğazına götüreceğiz. Başka nereye?

– Иннæ аз уæ æнæмæнг Цъæйы коммæ аласдзыстæм.
– Уый хорз уаид.

Devam edin:

Дыгургом, Дæргъæвсгом, Уæлладжыры ком.

8. Spora büyük önem veriyorsunuz. Ya başka neye veya kime?

– Иу ныхасæй, сымах спортмæ тынг хорз цæстæнгæс дарут.
– Архайæм.

Devam edin:

фæсивæд, зæронд адæм, сывæллæттæ.

9. Muhatabınıza hiç kayak kayıp kaymadığını sorun. Ya başka neyi?

– Ды искуы къахдзоныгътыл бырыдтæ?
– О, бырыдтæн. / Нæ, никуы бырыдтæн.

Devam edin:

дзоныгъ, къаххъæлæттæ.

10. Polilogu ezberleyin.

11. Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

8. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Митæй мæсгуытæ ма амай.

Kardan kuleler örme.

 Конд æмæ ас хъаруйæн æвдисæн не сты.

Görünüm ve boy kuvvet göstergesi değildir.

 Тохы бацыдтæ, уæд нартау – хурныгуылдмæ.

Dövüşe girdin mi, o halde bir Nart gibi güneş batana kadar.

9. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- bir nesnenin ne olduğunu netleştirdiğinizde;
- spor türlerinin adlarını saydığınızda;
- hangi sporu yaptığınızı söylediğinizde;
- ne ile gurur duyduğunuzu belirttiğinizde.

Бæрæгбоны ахуыр
Bayram dersi

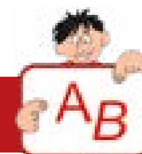

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- bayram için ne gibi yemekler hazırlamalı;
- bayram sofrasını nasıl kurmalı;
- bayramda Tanrı'ya nasıl dua etmeli.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

бæрæгбон /bзr'зgbon/ **(бæрæгбæттæ) /bзr'зgbзt:з/** *bayram*	**Абон нын бæрæгбон у.** *Bugün bizde bayram var.*
хорзæх /x'oržзx/ **(хорзæхтæ) /x'oržзxtз/** *ödül, mükafat; lütuf, hayır*	**Хуыцауы хорзæх нæ уæд.** *Tanrı'nın lütfu bize bağışlansın.*

кæддæриддæр /kзtːˈзritːзr/ *her zaman, daima*	**Махæн кæддæриддæр æхсызгон у дæ фенд.** *Seni görmekten her zaman mutluluk duyarız.*
æххуысгæнæг /зχːwˈəškзnзg/ **(æххуысгæнджытæ) /зχːˈwəškзnd͜žətз/** *yardımcı*	**Ды ме ’ххуысгæнæг дæ.** *Sen yardımcımsın.*
афæдзæй-афæдзмæ /ˈafзzзjafзzmз/ *yıldan yıla*	**Стыр Хуыцау, афæдзæй-афæдзмæ нын амонд хæсс!** *Ulu Tanrı, bize yıldan yıla mutluluk ver!*
домбай /dˈombaj/ *güçlü, babayiğit; aslan*	**Уый домбай адæймаг у.** *O güçlü bir adamdır.*
ахъаз кæнын /ˈaqaž kзnən/ *yardım etmek; desteklemek*	**Ахъаз нын бакæн, Хуыцау!** *Yardımcımız ol, Tanrı!*
хъæлдзæг /qзlzˈзg/ *neşeli*	**Хъæлдзæг æмæ уыл амондджын бонтæ кæнæд.** *Günleriniz neşeli ve mutlu olsun.*
кæстæр (кæстæртæ) /kзštˈзr, kзštˈзrtз/ *daha küçük / genç*	**Кæстæртæ нын æххуыс кæндзысты.** *Küçükler bize yardım edecekler.*
циндзинад /sˈinzinad/ **(циндзинæдтæ) /sˈinzinзtːз/** *şenlik, neşe; eğlence*	**Бæрæгбоны циндзинæдтæ бирæ уыдис.** *Bayramda eğlence çoktu.*
æфсæст /зfšˈзšt/ *tok*	**Æфсæст дæ?** *Karnın tok mu?*
дзуар (дзуæрттæ) /zwar, zwˈзrtːз/ *haç; aziz, malik; tapınak*	**Дзуары бынмæ цæуæм?** *Tapınağa mı gidiyoruz?*
дуне /dˈune/ *dünya, evren*	**Дуне сабыр уæд!** *Dünyada barış olsun!*
кæрæдзийы /kзrˈзzijə/ *birbir(ler)ini*	**Адæм, кæрæдзийы уарзут!** *İnsanlar, birbirinizi sevin!*
бæлццон /bзlt͜sːˈon/ **(бæлццæттæ) /bзlt͜sːˈзtːз/** *yolcu*	**Бæлццæттæ, уæ фæндæгтæ амондджын уæнт.** *Yolcular, yollarınız mutlu olsun.*

æнæмаст /зn'зmašt/ *zararsız*	**Уый æнæмаст адæймаг у.** *O zararsız bir insandır.*
æнæфыдбылыз /зn'зfədbələž/ *sağ salim, kazasız belasız*	**Æнæфыдбылызæй хæдзармæ æрбахæццæ сты.** *Eve sağ salim vardılar.*
æмбæлын /зmb'зlən/ *rastla(ş)mak, karşıla(ş)mak, buluşmak; -ması gerekmek*	**Мах арæх æмбæлæм.** *Sık sık buluşuruz.*
бæркад /bзrk'ad/ **(бæркæдтæ) /bзrk'зt:з/** *bolluk, bereket*	**Бæркад уæ хæдзары!** *Evinize bereket!*
бæркадджын /bзrk'at͡š:ən/ *bol, bereketli*	**Ацы хæдзар бæркадджын у.** *Bu ev bereket doludur.*
къæсæр /k'зš'зr/ **(къæсæртæ) /k'зš'зrtз/** *eşik*	**Амонддживн къæсæртæ нын уæд!** *Evlerimizin eşikleri mutlu olsun!*

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Бæрæгбоны ахуыр.
Bayram dersi.

Хъазыбег: *Kazbek:* **Стыр Хуыцауы хорзæх нæ уæд!** *Ulu Tanrı'nın lütfu bize bağışlansın!*

Нæлгоймæгтæ: *Erkekler:* **Оммен, Хуыцау!** *Amin, Tanrı!*

Хъазыбег: *Kazbek:* **Кæддæриддæр нын æххуысгæнæг куыд уа, уыцы амонд нæ уæд!** *O mutluluğa kavuşalım ki, bize her zaman yardımcı olsun!*

Нæлгоймæгтæ: *Erkekler:* **Оммен, Хуыцау!** *Amin, Tanrı!*

Хъазыбег: *Kazbek:* **Бæрæгбон у, æмæ ныл афæдзæй-афæдзмæ амондджындæрæй куыд цæуа, уыцы амонд нæ уæд!** *Bugün bayramdır ve o mutluluğa kavuşalım ki, bayram yıldan yıla daha da mutlu bir şekilde geçsin!*

35. Бæрæгбоны ахуыр.
Bayram dersi.

Нæлгоймæгтæ: **Оммен, Хуыцау!**
Erkekler: *Amin, Tanrı!*

Хъазыбег: **Уастырджийы бонтæ сты, æмæ Уастырджи хуызджер ахъаз кæмæн ракодта, мах дæр уый æмбал куыд уæм, ахæм амонд нæ уæд!**
Kazbek: *Bunlar Uastırci günleridir ve öyle bir mutluluğa kavuşalım ki, Uastırci'nin özellikle teveccüh gösterdiği kişilerin dengi olalım!*

Нæлгоймæгтæ: **Оммен, Хуыцау!**
Erkekler: *Amin, Tanrı!*

Хъазыбег: **Нæ хистæртæ амонддзжынæй, хъæлдзæгæй сæ кæстæрты циндзинадæй æфсæст куыд уой!**
Kazbek: *Büyüklerimiz sevinç ve neşe içinde küçüklerinin mutluluğuna doyabilsinler!*

Нæлгоймæгтæ: **Оммен, Хуыцау!**
Erkekler: *Amin, Tanrı!*

Хъазыбег: **Хохæй-быдырмæ цы дзуæрттæ ис, уыдон нын кæддæриддæр æххуысгæнæг куыд уой, ахæм амонд нын Стыр Хуыцау раттæд!**
Kazbek: *Ulu Tanrı bize öyle mutluluk versin ki, dağlardan ovalara kadar var olan azizler bize daima yardımcı olsunlar!*

Нæлгоймæгтæ: **Оммен, Хуыцау!**
Erkekler: *Amin, Tanrı!*

Хъазыбег: **Дуне сабыр куыд уа, адæм сæ кæрæдзийы куыд уарзой, уыцы амонд нæ уæд!**
Kazbek: *O mutluluğa kavuşalım ki, dünyada barış olsun, insanlar birbirlerini sevsin!*

Нæлгоймæгтæ: **Оммен, Хуыцау!**
Erkekler: *Amin, Tanrı!*

Хъазыбег: **Уастырджи! Нæ уазджытæ дæр де уазæг фæуæнт. Амонддзжын уазджытæ нæм цæуæд.**
Kazbek: *Uastırci! Konuklarımız senin de konukların olsunlar. Konuklar bize mutlu vesilelerle gelsin.*

Нæлгоймæгтæ: **Оммен, Хуыцау!**
Erkekler: *Amin, Tanrı!*

Хъазыбег: **Уастырджи! Нæ бæлццæттæ де уазæг, сæ хæдзæрттыл æнæмаст, æнæфыдбылызæй, дзæбæхæй æмбæлæнт!**
Kazbek: *Uastırci! Yolcularımız sana emanet, zararsız bir şekilde, kazasız belasız, sağ ve salim evlerine dönsünler!*

Нæлгоймæгтæ: **Оммен, Хуыцау!**
Erkekler: *Amin, Tanrı!*

Хъазыбег: **Бæркадджын куыд уæм кæддæриддæр, уыцы амонд нæ уæд!**
Kazbek: *Öyleyse o mutluluğa kavuşalım ki, her zaman bereket içinde olalım!*

Нæлгоймæгтæ: **Оммен, Хуыцау!**
Erkekler: *Amin, Tanrı!*

3. Uastırci Bayramı hakkında okuyun.

Уастырджийы бæрæгбон

Ирон адæм стыр кад, стыр æгъдау кæнынц сæ зæдтæн, сæ дзуæрттæн. Фæлæ уыцы дзуæртты ’хсæн уæлдай кадджындæр бынат ахсы Уастырджи, нæлгоймæгты, Бæлццæтты бардуаг, мæгуыртæн æххуысгæнæг, кæстæрты раст фæндагыл аразæг.

Æвæццæгæн, Ирыстоны иу ахæм ран, иу ахæм хъæу нæ разындзæн, Уастырджийы кувæндон кæм нæй.

Уастырджи афтæ кадджын уыд нæ фыдæлтæм, æмæ йын азы иуæндæсæм мæй сæрмагондæй схуыдтой йæ номыл – Джеоргуыбайы мæй.

Бæрæгбон фылдæр хатт æрцæуы мæйы дыкккаг хайы æмæ ахæссы къуыри.

Фæстаг азты Уастырджийы бæрæгбон ирон адæмæн сси национ бæрæгбон. Алы хæдзар, алы бинонтæ дæр æм сæхи рагацау бацæттæ кæнынц. Кусарт акæнынц бæрæгбоны фæдыл, æрхонынц сыхæгты, хæстæджыты.

Бæрæгбоны фынг æрæвæрынц, нæ фыдæлтæй цы фынджы æгъдау баззад, уымæ гæсгæ.

Фынгыл æнæмæнг хъуамæ уа æртæ æртæдзыхоны, æртæ чъирийы æртæ фæрскимæ, кусæрттагæй физонæг. Нуазинæгтæй та – бæгæны.

Бирæ рæтты сыхбæстæ, хъæубæстæ скæнынц иумæйаг куывдтæ.

Uastırci Bayramı

Oset halkı azizlerini, dzuarlarını çok onurlandırır. Ne var ki Oset azizler arasında özellikle saygın bir yeri erkeklerin ve yolcuların hamisi, fakirlerin koruyucusu ve gençlerin akıl hocası olan Uastırci tutar.

Her halde Osetya'da Uastırci'nin onuruna kurulan tapınağın olmadığı tek bir vadi ve tek bir köy yoktur.

Uastırci atalarımız tarafından o kadar saygı görürdü ki, yılın on birinci ayını "Джеоргуыбайы мæй" (Uastırci ayı) olarak adlandırmışlardır.

Bayram genellikle Kasım ayının ikinci yarısına düşer ve bir hafta boyunca sürer.

Son yıllarda Uastırci bayramı bir ulusal Oset bayramı haline geldi. Her aile ona önceden hazırlık yapar. Bayram münasebetiyle kurban kesilir, komşular, akrabalar davet edilir.

Bayram sofrası atalardan kalan ritüeller uyarınca kurulur.

Sofrada mutlaka üç üçgen börek, üzerine üç kaburga konulmuş üç tepsi böreği ve kesilen kurbanın etinden yapılmış şiş kebabı bulunmalı. İçeceklerden ise bira olmalı.

Birçok yerlerde cadde, hatta köy çapında ortak şölenler düzenlenir.

4. Osetlerin geleneksel duaları.

Дунескæнæг Стыр Хуыцау! Адæм рафæлдисæг дæ, цард скæнæг дæ, алцыдæр дæуæй равзæрди, æмæ нын ратт дæ хорздзинæдтæ. Хурзæрин, де скастæй дæ нынныгуылынмæ фæхæтыс æгас бæстыл, хæхтæ æмæ быдыртыл фæлгæсыс, æмæ цы зæххон адæмы фæтавыс, зæххон адæмæн цы хорз арфæтæ ракæныс, уыцы адæмы æмбал бакæн мæнæ мæ кæстæрты дæр!

Evrenin yaratıcısı Ulu Tanrı! Sen insanın yaratıcısısın, sen yaşamın yaratıcısısın, var olan her şey senden türedi, ve bize lütfunu gönder. Altın güneş, sen doğumundan batımına kadar yeryüzünü dolaşırsın, dağları ve kırları seyredersin, ve işte küçüklerimi de sıcağınla ısıttığın, nimetlerinle ödüllendirdiğin dünyevi insanlara ortak et!

Хуыцауы сконд зæдтæ æмæ дауджытæ! Бæрзæндтыл бадут, бæрзæндтæй фæлгæсут дунейы адæммæ. Кæд зæххы адæмæй искæмæн хорз ракодтат, уæд уыдон æмбал бакæнут мæ мæгуыр хæдзары бинонты дæр!

Tanrı'nın yarattığı melekler ve ruhlar! Yükseklerde oturuyorsunuz, yükseklerden insanları seyrediyorsunuz. Dünyevi insanlardan birisine iyilik yaptıysanız, fakir evimin halkını da onlara ortak edin!

Уастырджи! Лæгты дзуар! Фыдæй фыртмæ дын фæкуывтой бирæ адæмтæ, фæкæнынц дын бирæ табутæ. Айс мæ табутæ дæр, мæ кæстæртæн у æххуысгæнæг бынаты дæр, фæндагыл дæр, сæ царды дæр, фæндараст сæ кæн, бынатмæ сæ хæццæ кæн.

Uastırci! Erkeklerin azizi! Kuşaktan kuşağa insanlar sana çok dua etmişler, çok tapınırlar. Benim de dualarımı kabul et, küçüklerime gerek evde, gerek yolda, gerek yaşamlarında yardımcı ol, yollarını dümdüz et, yerlerine ulaştır.

Йе Стыр Хуыцау! Дæ быны цæрæм, дæ бæрны стæм, æмæ фыдбылызæй бахиз нæ нæлгоймæгты се ’ппæты дæр, кувын дæм æмæ дæ гъе уый курын, кувæг лæг дæн, кувæг лæджы фырт дæн, кувæг лæджы хæдзарæй кувын, æмæ мын мæ куывд айс дæхимæ!

Ulu Tanrı! Senin altında yaşıyoruz, yetkine bağlıyız, ve şimdi tüm erkeklerimizi talihsizlikten kurtarman için sana dua ediyorum. Dua eder adamım, dua eder adamın oğluyum, dua eder adamın evinden duamı okuyorum, ve bu duamı kabul et!

Къобы рухс зæдтæ æмæ дауджытæ! Фыдæй ардæм уæм кувынц, фыдæй ардæм уæ курынц, уæ кувæг адæмы фæдзæхсæг стут, æппæт дæр уынут, адæм уæ бынты цæуынц, кувынц, сæ зæрдæ сын срухс кæнут, сæ цард æнцон, сæ куыст æнцон куыд уа, уæ цæст сын уый бауарзæд.

Kob (köyünün) aydın melekleri ve ruhları! Atalardan bugüne dek size dua ediyorlar, atalardan bugüne dek size yalvarıyorlar, siz de dua eden insanları koruyorsunuz, her şeyi görüyorsunuz. İnsanlar altınızda gelip gidiyorlar, dua ediyorlar. Onların yüreklerini aydınlatın, yaşamlarının, emeklerinin kolay olmasını arzulayın.

Мады-Майрæм! Мады хайæ ма фæхицæн кæн мæ хæдзар! Иу сæ чындзы куы ’рвитай, дæс та сæм уæд кæнгæ æркæн, нæлгоймагæй сæ ма фæцух кæн!

Madı Mayram! Evimi annelik kısmetinden mahrum etme! Kızlarımızdan birini evlenmeye gönderirken, bize on tanesini (gelin olarak) getir, onları erkeksiz bırakma!

5. Sınıfınızda bir bayram düzenleyin, duaları öğrenin.

6. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 Хистæр – зондамонæг, кæстæр – æгъдаудæттæг.

Büyük akıl öğretir, küçük adetleri yerine geririr.

 Дыууæ æфсымæрæй арс дæр тæрсы.

İki kardeşten ayı da korkar.

 Адæмæй фæйнæ халы – мæгуырæн хæдойнаг.

Milletten birer iplikle fakire gömleklik olur.

7. Kendinizi kontrol edin.

Anlatın:

- bayram için ne gibi yemekler hazırlanır;
- bayram sofrası nasıl kurulur;
- bu bayramda Tanrı'ya nasıl dua edilir.

Афæндараст ут! Уастырджи уе ’мбал!
İyi yolculuklar! Uastırci koruyucunuz olsun!

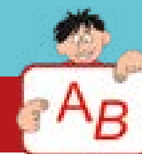
♦ *Havalimanında Türkiye'li konuklar ev sahiplerine ağırlamaları için teşekkür ediyor ve Allahaısmarladık diyorlar.*

Bu ders materyalini çalıştıktan sonra şunları öğrenmiş olacaksınız:

- birine yolculuk hazırlığı yapmayı nasıl önermeli;
- saatin kaç olduğunu nasıl sormalı ve bu tür bir soruyu nasıl yanıtlamalı;
- yola çıkmadan önce Tanrı'ya nasıl bir dua yöneltmeli;
- geziden dolayı duyulan memnuniyeti nasıl dile getirmeli ve ev sahiplerine konukseverlikleri için nasıl teşekkür etmeli;
- birini size konuk olarak gelmeye nasıl davet etmeli;
- davet için nasıl teşekkür etmeli ve konuk olarak gelmeyi nasıl vadetmeli;
- iyi yolculuklar nasıl dilemeli

Dilbilgisi:

- çoğul kişi zamirlerinin çekimi.

1. Kelimeleri ve deyimleri öğrenin.

арæвдз уæвын /ˈarзvz wзvən/
yolculuğa hazırlık görmek, yolculuk tedariki görmek

Æз арæвдз дæн балцмæ.
Ben yolculuk hazırlığını gördüm.

хæдтæхæг /χзtːˈзχзg/
(хæдтæхджытæ) /χзtːˈзχt͡šətз/
uçak

Хæдтæхæг цал сахатыл тæхы?
Uçak saat kaçta kalkıyor?

тæхын /tзχˈən/
uçmak

Фондз сахатыл стæхдзæнис хæдтæхæг.
Uçak saat beşte kalkacak.

минут /minˈut/
dakika

Цал минуты ма баззадис?
Kaç dakika kaldı?

байрæджы кæнын /bˈajrзd͡žə kзnən/
geç kalmak

Нæ байрæджы кæндзыстæм?
Geç kalmayacak mıyız?

аэропорт /aerзpˈort/
havaalanı

Аэропорт дард у?
Havaalanı uzak mı?

æрхæццæ уæвын /зrχˈзt͡sːз wзvən/
varmak

Тагъд æрхæццæ уыдзыстæм.
Az sonra varacağız.

регистраци /registrˈatsiː/
kaydetme; uçak biletini kontrol etme

Регистраци скæнæм æмæ хæдтæхæджы сбадæм.
Bileti kontrol ettirip uçağa binelim.

хæссинаг /χзšːˈinag/
götürülecek eşya, bagaj

Уæ хæссинæгтæ уемæ рахæссут.
Eşyalarınızı yanınıza alın.

балц /bˈals/
gezi, yolculuk

Тынг разы стæм нæ балцæй!
Gezimizden çok memnunuz!

буц кæнын /bˈus kзnən/
şımartmak; azami ilgi göstermek

Тынг нæ сбуц кодтат!
Bizi çok iyi ağırladınız!

зæрдиагæй /žзrdiˈagзj/
candan, yürekten

Зæрдиагæй ныл бацин кодтат.
Gelmemize candan sevindiniz.

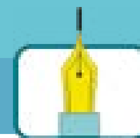
бацин кæнын /bˈasin kзnən/
(bir şeye, kimseye) sevinmek, güler yüz göstermek

Уый та мæныл бацин кодта.
O ise beni görmeye sevindi.

арфæ кæнын /ˈarfз kзnən/
teşekkür etmek; kutsamak; kutlamak

Зæрдæбын арфæ уын кæнæм.
Size içten teşekkür ederiz.

2. Kelime kullanımıyla ilgili açıklamalar.

1. Yolculuğa hazırlık yapmayı şöyle önerebilirsiniz:

Фæндагмæ дæхи ацæттæ кæн. (Yola hazırlan.)
Фæндагмæ уæхи ацæттæ кæнут. (Yola hazırlanın.)
Фæндагмæ нæхи ацæттæ кæнæм. (Yola hazırlanalım.)

2. Saatin kaç olduğunu şöyle sorabilirsiniz:

Цал сахаты у? (Saat kaç?)
Ныртæккæ рæстæг цас у? (Şimdi saat kaç?)

Cevabı şöyle olabilir:

Ныртæккæ у райсомы дæс сахаты æмæ ссæдз минуты.
(Şu an öğleden önce saat onu yirmi dakika geçiyor.)
Боны дыууæ сахаты. (Öğleden sonra iki.)
Изæры фондз сахаты. (Akşam saat beş.)

3. Yola çıkmadan önce genellikle Tanrı'ya dua ile hitap ederler:

Хуыцау, фæндараст нæ фæкæн! (Tanrı, yolumuzu dümdüz et!)
Хуыцау, де уазæг нæ бакæн! (Tanrı, bizi korumanın altına al!)
Хуыцау, дæ хорзæх нæ уæд! (Tanrı, bize lütfunu bağışla!)

4. Gerçekleştirilen gezi ile ilgili memnuniyeti dile getirmenin ve ev sahiplerine konukseverlikleri için teşekkür etmenin de çeşitli yöntemleri var:

Тынг разы стæм нæ балцæй! (Gezimizden çok memnunuz!)
Тынг нæ сбуц кодтат! (Bizi çok iyi ağırladınız!)
Стыр бузныг не ’ппæты номæй! (Hepimizin adına çok teşekkürler!)
Бузныг. Хуыцау уын арфæ ракæнæд! (Teşekkür ederim! Tanrı sizi korusun!)

5. Birini şu şekilde size iade-i ziyarete gelmeye davet edebilirsiniz:

Сымах дæр нæм æрцæут! (Siz de bize gelin!)
Мах дæр уæ хонæм нæхимæ! (Biz de sizi davet ediyoruz!)
Мах дæр уæ хонæм нæхимæ уазæгуаты!
(Biz de sizleri konuğumuz olmaya davet ediyoruz!)

6. Davet için teşekkür edip ileride ziyarete gelmeyi vadetmek için şunu söyleyebilirsiniz:

Бузныг, æнæмæнг уæм æрцæудзыстæм. (Teşekkürler, elbette size geleceğiz.)

7. Aşağıdaki sözlerle hayırlı yolculuklar temennisinde bulunabilirsiniz:

Уастырджи уе ’мбал! (Uastırci yol arkadaşınız olsun!)
Фæндараст ут! (Yolunuz düz olsun!)
Рæсугъд фæндæгтыл цæут! (Yolunuz uğurlu olsun!)

3. Polilogu dinleyin ve okuyun.

Фæндараст ут! Уастырджи уе ’мбал!
İyi yolculuklar!
Uastırci koruyucunuz olsun!

Темырболат:	**Фæндагмæ цæттæ кæнын афон у.**
Temirbolat:	*Yola hazırlık görmenin zamanıdır.*
Хъазыбег:	**Цал сахатыл тæхы хæдтæхæг?**
Kazbek:	*Uçak saat kaçta kalkıyor?*
Темырболат:	**Æртæ сахатыл.**
Temirbolat:	*Saat üçte.*
Хъазыбег:	**Тæхгæ та цал сахаты кæндзæнис?**
Kazbek:	*Ya uçuş kaç saat sürecek?*
Темырболат:	**Дыууæ сахаты.**
Temirbolat:	*İki saat.*
Дауыт:	**Ныр та цас у рæстæг?**
Davut:	*Şimdi ise saat kaç?*
Фатимæ:	**Иуæндæс сахаты æмæ фынддæс минуты.**
Fatima:	*On biri on beş geçiyor.*
Темырболат:	**Уæдæ цæуын афон у. Байрæджыйы бæсты раздæр ацæуæм.**
Temirbolat:	*O halde gitme zamanıdır. Geç kalmaktansa erken çıkmak daha iyi.*
Ремзи:	**Уе ’ппæт дæр цæут немæ аэропортмæ?**
Remzi:	*Hepiniz havaalanına bizimle geliyor musunuz?*
Хъазыбег:	**О, не ’ппæт дæр цæуæм аэропортмæ. Сымах нын зынаргъ уазджытæ стут.**
Kazbek:	*Evet, hepimiz havaalanına gidiyoruz. Siz bizim için değerli konuklarsınız.*
Ацæмæз:	**Машинæты сбадут.**
Atsamaz:	*Arabalara binin.*
Хадизæт:	**Цæттæ стæм цæуынмæ.**
Hadizat:	*Gitmeye hazırız.*
Хъазыбег:	**Хуыцау, фæндараст нæ фæкæн!**
Kazbek:	*Tanrım, yolumuz hayırlı olsun!*
Темырболат:	**Æрхæццæ стæм. Регистраци скæнæм æмæ нæ хæссинæгтæ раттæм.**
Temirbolat:	*Vardık. Biletlerimizi kontrol ettirelim ve eşyamızı bagaja verelim.*

Ремзи: *Remzi:*	**Тынг разы стæм нæ балцæй! Тынг нæ сбуц кодтат!** *Seyahatimizden çok memnunuz. Bizi çok iyi ağırladınız.*
Дауыт: *Davut:*	**Стыр бузныг не ’ппæты номæй!** *Hepimizin adına çok teşekkürler.*
Мисурæт: *Misurat:*	**Æз никуы ферох кæндзынæн ацы бонтæ. Диссаджы бынæттæ нын фенын кодтат.** *Bu günleri hiç unutmayacağım. Bize harika yerleri gösterdiniz.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Зæрдиагæй ныл бацин кодтат, æмæ уын арфæ кæнæм.** *Bizi candan güler yüzle kabul ettiniz ve size teşekkür ederiz.*
Хъазыбег: *Kazbek:*	**Мах иу адæм стæм, æмæ нын кæрæдзийы уынд кæддæриддæр æхсызгон у.** *Biz bir halkız ve birbirimizi görmekten her zaman memnuniyet duyarız.*
Темырболат: *Temirbolat:*	**Сымах дæр нæм æрцæут Стамбулмæ.** *Siz de bize İstanbul'a gelin.*
Ремзи: *Remzi:*	**Æнхъæлмæ уæм кæсдзыстæм.** *Sizi bekleriz.*
Хъазыбег: *Kazbek:*	**Бузныг, æнæмæнг уæм ацæудзыстæм.** *Teşekkürler, size mutlaka geleceğiz.*
Ацæмæз: *Atsamaz:*	**Уастырджи уе ’мбал!** *Uastırci koruyucunuz olsun!*

4. Ахуыр кæнæм ирон æмбисæндтæ.

 **Хох хохыл нæ сæмбæлдзæн,
лæг лæгыл – кæддæриддæр.**

Dağ dağla karşılaşmaz, insan insanla her zaman.

5. Dilbilgisi açıklamaları.

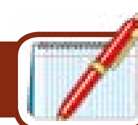

1. Kişi zamirlerinin çekimini hatırınızda tutun.

Haller	1. çoğul kişi		2. çoğul kişi	
	tam biçim	kısa biçim	tam biçim	kısa biçim
Yalın hal	мах	–	сымах	–
İlgi hali	мах	нæ (не)	сымах	уæ (уе)
Verme hali	махæн	нын	сымахæн	уын
Ayrılma hali	махæй	нæ	сымахæй	уæ
Yönelme hali	махмæ	нæм	сымахмæ	уæм
Dış bulunma hali	махыл	ныл	сымахыл	уыл
Ortaklık hali	махимæ	немæ	сымахимæ	уемæ
Benzerlik hali	махау	–	сымахау	–

Haller	3. çoğul kişi	
	tam biçim	kısa biçim
Yalın hal	уыдон	–
İlgi hali	уыдоны	сæ (се)
Verme hali	уыдонæн	сын
Ayrılma hali	уыдонæй	сæ
Yönelme hali	уыдонмæ	сæм
Dış bulunma hali	уыдоныл	сыл
Ortaklık hali	уыдонимæ	семæ
Benzerlik hali	уыдонау	–

6. Alıştırmalar.

1. Tren kaçta hareket ediyor?

– Цал сахатыл цæуы поезд?
– Боны дыууæ сахатыл.

Devam edin:

цæуы – автобус; тæхы – хæдтæхæг; цæуы – машинæ.

2. Şimdi saat kaç? Birbirinizle sohbet edin.

– Рæстæг цас у?
– Изæры авд сахаты.

Devam edin:

райсом – 8 сахаты; боны – 2 сахаты; изæры – 9 сахаты.

3. Şimdi saat kaç? Birbirinizle sohbet edin.

– Ныртæккæ цал сахаты у?
– Боны æртæ сахаты æмæ дæс минуты.

Devam edin:

8 с. 20 мин.; 13 с. 15 мин.; 20 с. 12 мин.

4. Bizimle havaalanına kim geliyor? Birbirinizle sohbet edin.

– Чи цæуы немæ аэропортмæ?
– Не ’ппæт дæр цæуæм аэропортмæ.

Devam edin:

Зинæ æмæ Солтан; Андрей; Руслан æмæ Мурат.

5. Neyi hiç bir zaman unutmayacağım? Daha neyi?

– Æз никуы ферох кæндзынæн ацы бонтæ.

Devam edin:

хæхтæ; цъититæ; хурыскаст хæхты; комæй æхсæвыгон фæндаг; Терчы былгæрæттæ.

6. Siz de bize İstanbul'a gelin. Daha nereye?

– Сымах дæр нæм æрцæут Стамбулмæ.
– Æнæмæнг уæм æрцæудзыстæм.

Devam edin:

Мæскуы, Бетъырбух, Цхинвал, Стъарапол.

7. Polilogu ezberleyin.

8.Polilogu rolleri paylaşarak oynayın.

7. Kendinizi kontrol edin.

Aşağıdaki durumlarda hangi deyimleri kullanacaksınız:

- birine yolculuk hazırlığı yapmayı önerdiğinizde;
- saatin kaç olduğunu sorduğunuzda ve bu tür bir soruya cevap verdiğinizde;
- yola çıkmadan önce Tanrı'ya dua yönelttiğinizde;
- geziden dolayı duyduğunuz memnuniyeti dile getirdiğinizde ve ev sahiplerine konukseverlikleri için teşekkür ettiğinizde;
- birini sizi ziyaret etmeye davet ettiğinizde;
- davet için teşekkür ettiğinizde ve ziyarete geleceğinizi vadettiğinizde;
- iyi yolculuklar dileğinde bulunduğunuzda.

Ирон зарджытæ
Oset Şarkıları

ХИСТÆРТЫ ЗАРÆГ

Бирæ нын цæрат, нæ буц хистæртæ,
Уæ фарнæй фæрнджын ирон хæдзæрттæ.
Сымахæй цæуынц уæ буц кæстæртæм
Хъæбатырдзинад, рæсугъд æгъдæуттæ.

Ацы дунейыл адджынæн баззад
Фыдæлты уæзæг райгуырæн бæстæ.
Терчы донæй дæр, нæ буц хистæртæ,
Нæ бафиддзыстæм уæ бирæ хæрзтæ.

Нæ Иры зæхмæ бæрзонд уæлæрвтæй
Хъызт зымæджы дæр зæрин тын хауы,
Æмæ рæсугъдæй, хистæры зондæй,
Кæстæры амонд æфсир æфтауы.

Цы нын баззади рæсугъддзинадæй
Нæ фæрныг царды, уый байтаудзыстæм.
Нæ буц хистæртæ, мах уе сконд артдзæст
Æрхуыссын кæнын нæ бауадздзыстæм.

YAŞLILAR ŞARKISI

Çok yaşayın, saygıdeğer büyüklerimiz.
Oset evleri kutunuzla kutsanmıştır.
Sizden geliyor değimli küçüklerinize
Kahramanlık ve güzel gelenekler.

Bu dünyada en tatlı şey
Ataların ocağı, doğum yeridir.
Terek sularıyla bile, saygıdeğer büyüklerimiz,
İyi işlerinizin karşılığını size ödeyemeyiz.

Oset toprağına yüksek gökten
Şiddetli kış döneminde bile altın ışın düşer.
Ve yaşlıların bilgeliğinin rehberliğinde
Gençlerin mutluluğu güzelce başaklanır.

Kutsanmış hayatımızda miras aldığımız
Güzellikleri yine ekeceğiz.
Saygıdeğer büyüklerimiz,
Yaktığınız ocağın sönmesine izin vermeyeceğiz.

ЦЪÆЙДОН

Сау хохæй сыгъзæрин хур æркаст,
Комы стынг Цъæйдоны хивæнд хъазт.
Фесхъиуынц йæ уылæнтæ нæргæ,
Цъæйдон Цъæйы комы зæрдæ.

О Цъæйдон, кæсын та дæм, кæсын.
Демæ мæ æрфæндыди тæхын.
Айсæфти мæ рыст уæнгты фæллад,
Цъæйдон, дæ базыртæ мын ратт.

Амонд мæм Цъæйы комæй æрцыд.
Рухс хурау йæ конд æмæ йæ уынд.
Хорз чызгыл сæрæн дзурæг хъæуы.
Цъæйдон, мæ минæвар фæу.

Сау хохæй сыгъзæрин хур æркаст.
Уый хур нæу, уый у мæ судзгæ уарзт.
Æмæ мын мæ зарæджы хъæлæс,
Цъæйдон, мæ уарзонмæ фæхæсс.

Сау хохæй сыгъзæрин хур æркаст,
Комы стынг Цъæйдоны хивæнд хъаст.
Фесхъиуынц йæ уылæнтæ нæргæ,
Цъæйдон Цъæйы комы зæрдæ.

TSEYDON

Altın güneş siyah bir dağın arkasından dışarı baktı.
Boğazda Tseydon'un zaptolunmaz oyunu şiddetleniyor.
Dalgalar gümbür gümbür sıçrıyor,
Tseydon Tsey boğazının kalbidir.

Ey Tseydon, sana yine bakıyorum, bakıyorum.
Ve seninle uçmak geldi içimden.
Uzuvlarımdaki yorgunluk kayboldu,
Ey Tseydon, bana kanatlarını ver.

Mutluluk bana Tsey boğazından geldi.
Parlak bir güneş gibidir endamı ve edası.
İyi bir kız istemek için maharetli bir aracı gerek.
Tseydon, benim çöpçatanım ol.

Altın güneş siyah bir dağın arkasından dışarı baktı.
Bu güneş değil, bu benim tutkulu aşkım.
Ve şarkımın sesini,
Tseydon, götür benim sevgilime.

Altın güneş siyah bir dağın arkasından dışarı baktı.
Boğazda Tseydon'un zaptolunmaz oyunu şiddetleniyor.
Dalgalar gümbür gümbür sıçrıyor,
Tseydon Tsey boğazının kalbidir.

О ХÆХТÆ, ХÆХТÆ

Цæмæн фехъуыстон хъæубæсты хъæзты
Ирон фæндыры æвзаргæ зæлтæ?
Цæмæн басыгътай дæ судзгæ уарзтæй,
Æнæзонгæ чызг, мæнæн мæ зæрдæ?

Цæмæн фæуайыс æхсæвæй, бонæй
Дæ фæндыримæ æдзух мæ цæстыл?
Фыдбоны рæсугъд, зæгъ-ма æргомæй,
Кæм дæ агурон, уæд та цы бæсты?

Æвзист къæлæс мæй, дæ ирдгæ хæлттæй
Æрвон тыгъдады ысгаргæ акæс!
Ыстъалыты кæд йæ фæндырзæлтæй
Чызгай рæвдауы, ма мын æй бамбæхс.

О хæхтæ, хæхтæ, рæсугъд сæрвæттæ,
Цы нæ дидинæг уæ фæхстыл зайы.
Мыййаг, кæд се ’хсæн чызгай нымбæхсти,
Сæууон æртæхæй йæхи фæнайы.

OH DAĞLAR DAĞLAR

Köyde dans ederken
Neden Oset akordeonunun harika seslerini duydum?
Neden yaktın kalbimi tutkulu aşkınla,
Ey sen, tanımadığım kız?

Neden görünüp görünüp kayboluyorsun
Akordeonunla gece gündüz gözlerimin önünde?
Belam güzelim, söyle bana gizlemeden,
Seni nerede, hangi diyarda arayayım?

Gümüşi ay, parlak ipliklerinle
Gök kubbesini aydınlat!
Kız akordeonunun sesleriyle yıldızları okşuyorsa,
Onu benden saklama.

Oh dağlar dağlar, güzel meralar,
Ne tür çiçekler yetişmiyor ki yamaçlarınızda.
Belki aralarında kız saklandı,
Sabah çiyinde yıkanıyor.

СОЙ ЦÆУЫ, СОЙ

Уæлæсыхæй дæлæсыхмæ сой цæуы, сой.

Алы аз дæр ардæм сой цæуы, сой.
Доны астæу ног гуыр, сой цæуы, сой.

Нæ фысымтæм ног гуырд, сой цæуы, сой.

Уæлæ хъæды арсы фæдтæ, сой цæуы, сой.

Фæхæссæм уæм нæ арфæтæ, сой цæуы, сой.
Хæххон кæрты цæгъдинаг, сой цæуы, сой.

Уæ ноггуырд та цæринаг, сой цæуы, сой.

Уæлæ цары нæл гæды, сой цæуы, сой.

Рахæссут нын бæгæны, сой цæуы, сой.
Уæлæ къулыл дидитæ, сой цæуы, сой.
Рахæссут нын чъиритæ, сой цæуы, сой.

Уæлæ фынгыл давонджын, сой цæуы, сой.

Чи райгуырди амондджын, сой цæуы, сой.

BOLLUK GELİYOR, BOLLUK

Yukarı mahalleden aşağı mahalleye bolluk geliyor, bolluk.
Her yıl buraya bolluk geliyor, bolluk.
Nehrin ortasında yeni bir konak yeri var, bolluk geliyor, bolluk.
Ev sahiplerimizde bir yenidoğan var, bolluk geliyor, bolluk.

Yukarıdaki ormanda ayı izleri var, bolluk geliyor, bolluk.
Size tebrikler getiriyoruz, bolluk geliyor, bolluk.
Dağ evinin avlusunda yün var dövülecek, bolluk geliyor, bolluk.
Yenidoğanınızın ise ömrü var yaşanacak, bolluk geliyor, bolluk.

Dam katında bir erkek kedi var, bolluk geliyor, bolluk.
Bize bir bira çıkarın, bolluk geliyor, bolluk.
Duvarda oyuncaklar var, bolluk geliyor, bolluk.
Bize börekler çıkarın, bolluk geliyor, bolluk.

Masada yabani sarımsaklı bir börek var, bolluk geliyor, bolluk.
Kim doğduysa mutlu olsun, bolluk geliyor, bolluk.

’Фсины къухыл тæбинаг, сой цæуы, сой.

Рахæссут-ма рæбинаг, сой цæуы, сой.

Цæй-ма фынгыл æрбадæм, сой цæуы, сой.
Кæрæдзимæ байхъусæм, сой цæуы, сой.
Хистæртæ нын бакувой, сой цæуы, сой.
Æфсинтæ нæм бахудой, сой цæуы, сой.

Хистæртæй уынаффæ, сой цæуы, сой.
Хорз кафæгæн арфæ, сой цæуы, сой.
Гъæйтт, уæлæмæ, лæппутæ, сой цæуы, сой.
Уæ къахфындзтыл æрлæууут, сой цæуы, сой.

Гуры бын, дам, чызджытæ, сой цæуы, сой.
Кафынмæ сæ рахонут, сой цæуы, сой.
Уæлæсыхæй дæлæсыхмæ сой цæуы, сой.

Алы аз дæр фарн цæуы, сой цæуы, сой.

Ev sahibesinin elinde iplik var, bolluk geliyor, bolluk.
Bize tedariklerinizi çıkarsanıza, bolluk geliyor, bolluk.

Hadi sofraya oturalım, bolluk geliyor, bolluk.
Birbirimizi dinleyelim, bolluk geliyor, bolluk.
Büyükler bize dua etsinler, bolluk geliyor, bolluk.
Evin kadınları bize gülümsesinler, bolluk geliyor, bolluk.

Büyüklerden nasihat, bolluk geliyor, bolluk.
İyi oyuncuya tebrik, bolluk geliyor, bolluk.
Hey, ayağa kalkın delikanlılar, bolluk geliyor, bolluk.
Ayak uçlarınıza kalkın, bolluk geliyor, bolluk.

Gur'a yakın kızlar varmış, bolluk geliyor, bolluk.
Onları oynamaya davet edin, bolluk geliyor, bolluk.
Yukarı mahalleden aşağı mahalleye bolluk geliyor, bolluk.
Her yıl mutluluk geliyor, bolluk geliyor, bolluk.

ФСАТИ

Бирæйы фæфæнды
Райсомæй хуыссын…
Хурæркаст… нывæнды, о-ой.
Хохæй хохмæ тын, мæнæ сой.

Комæй коммæ хъазгæ
Царды хос хæссы…
Цард тындзы йæ размæ, о-ой.
Всати ма хуыссы, мæнæ сой.

Всатийæ зæронддæр
Дауджытæм кæм и? –
Хæхтæй дæр бæрзонддæр, о-ой.
Чи у, уый йæ фæци, мæнæ сой.

– О, уæрæйдæ, Фсати,
Ракæс, рафæлгæс!
Бæрзондæй ныллæгмæ, о-ой.
Хорз нæ бафæдзæхс, мæнæ сой.

Бирæйы фæфæнды
Райсомæй хуыссын.
Хурæркаст… нывæнды, о-ой.
Хохæй хохмæ тын, мæнæ сой.

Хетæгкаты Къоста

FSATİ

Sabah birçokları
Tatlı uykuyu yeğlerler...
Ancak kayaların üzerinden
Güneşin ilk ışını kayar.

Etrafta her şey parıldıyor,
Rüzgarın sesi geliyor,
Kuşlar uyandı...
Sadece Fsati uyuyor.

İhtiyar devden yaşlısı
Var mı dünyada? –
İşte zirvelerin en yükseği,
Onun üzerinde yaşar.

– Oh, varayda, Fsati!
Bize cömert gel.
Dağ yamacından
Aşağı bir bak!

Sabah birçokları
Tatlı uykuyu yeğlerler...
Ancak kayaların üzerinden
Güneşin ilk ışını kayar.

ДÆ УАТЫ РУДЗЫНГ

Хæдзæртты цæстытæ судзынц,
Калынц ирд тæмæн.
Ам æрмæстдæр иунæг рудзынг
Рухс кæны мæнæн.

Б а з а р д:
Зæрдæ ахсæв дæр дард фæндтыл дзуры,
Фæлæ чи зæгъдзæн раст:
Рудзынгæй мæм амонд худы
Æви судзаггаг маст.

У мæнæн дæ уаты рудзынг
Рухс райсомы хъарм.
У мæнæн дæ уаты рудзынг
Ме 'нусон æфсарм.

Б а з а р д.
Зæрдæ уарзтæй судзы, судзы,
Æмæ мысын дæу.
Æнæ уалæ уыцы рудзынг
Цард мын цардау нæу.

Б а з а р д.

SENİN ODANIN PENCERESİ

Evlerin pencerelerinde ışıklar yanıyor,
Parlak parıltıyı döküyor.
Burada sadece bir pencere
Benim için parlıyor.

Nakarat.
Kalp gece bile uzak hayallerden konuşuyor,
Ama kim bilebilir ki,
Bu pencereden bana mutluluk mu gülümsüyor,
Yakıcı acı mı.

Benim için odanın penceresi
Parlak bir sabahın sıcaklığıdır.
Benim için odanın penceresi
Ebedi çekingenliğimdir.

Nakarat.
Kalp sevgiden yanar, yanar
Ve seni özlerim.
O pencere olmadan
Hayatım hayat gibi değil.

Nakarat.

БАХСÆВ И…

Бахсæв и… Бæстæ ныссабыр.
Иу сыбыртт нал ахсы хъус.
Арвæй цæлхыдзаг мæй дардыл
Тауы йæ сыгъзæрин рухс.

Бадын та иунæгæй уаты,
Ацыд та хъуыдыты сæр.
Рог дымгæ 'рбахæссы дардæй
Хаттæй-хатт доны сæр-сæр.

Зæрдæ та дард фæндтыл дзуры,
Цу 'мæ йын исты ды зæгъ!
Гъæй-джиди, февзæр дæ цуры
Ацы сæрдыгон æхсæв!

Хъæлдзæгæй абад дæ цуры!
Акæн зæрдæбын ныхас!
Уарзоны рухс цæстæнгасæй
Царды цин нуаз æмæ нуаз!

Зонын, ды дард ран кæмдæр дæ,
Не 'хсæн быдыртæ 'мæ хох,
Фæлæ дæ никуы, мæ зæрдæ,
Никуы фæкæндзынæн рох!

GECE OLDU...

Gece oldu... Ortalık sakinleşti.
Kulak tek bir ses yakalamaz.
Dolunay gökten uzaklara
Altın ışığını yayar.

Yine odada yalnız oturuyorum
Ve yine kafam düşüncelere daldı.
Hafif bir esinti getiriyor zaman zaman
Uzak bir suyun şırıltısını.

Kalp yine uzak hayallerden konuşuyor.
Git de söyle ona bir şey!
Oh, senin yanında olursam
Bu yaz gecesi!

Sevinçli sevinçli oturursam yanında!
Samimi bir sohbet edersem!
Sevgilimin parlak gözlerinden
Hayatın neşesini içersem ve içersem!

Biliyorum, uzak bir yerdesin,
Aramızda kırlar ve dağlar var.
Ama asla seni, benim kalbimi,
Asla seni unutmayacağım!

ЗАМАНХЪУЙЛАГ СИМД

Æрсимут-ма нæртон симдæй.
Нæртон сахъгуырдтæ саг марынц.
Æрсимут-ма æнгом симдæй.
Æнгом адæм та цард арынц.

Б а з а р д:
Тæхуды мæ йæ цæргæйæ
Зæххыл рæсугъд фæд чи уадзы,
Йæ хорз фыдæлты зæрдæйæ
Йæ ирон бæстæ чи уарзы.

Æрцæгъд-ма, чызг, дæ фæндырæй.
Дæрдты хæссон мæ къабæзтæ.
Мæ зарæджы зæлгæ мыртæй
Мæ цин зæгъон, мæ сагъæстæ.

Б а з а р д.

Мæ худгæ хур фæскоймаг у,
Æз æм цæудзынæн а фæззæг.
Бæсты фидауц сылгоймаг у,
Хæрзуд сылгоймаг-фарнхæссæг.

Б а з а р д.

Уæд ахæм амонд кæстæрты
Буц нын куыд дарой хистæры.
Фæхизæд фарн уæ къæсæртыл,
Зæххыл рæстудæй чи цæры.

Ирон зарæг нæ Бонвæрнон,
Тæмæнтæ кал дæ рухс зæлтæй.
Фыдæлты кад, фыдæлты ном
Бæрзонддæр уæнт нæ урс хæхтæй !

ZAMANKUL SİMDİ

Nart simdini dans edin.
Nart yiğitleri geyik öldürüyor.
Omuz omuza simd dansına bir girin.
Tekvücut olan insanlar dostça yaşarlar (hayatı bulurlar).

Nakarat:
Kıskanacaktır yaşamı boyunca
Dünyada güzel bir iz bırakan,
Onurlu atalarının kalbi ile
Osetya topraklarını seven.

Akordeonunu çal, güzelim.
Kanatlarımı geniş geniş çırpacağım.
Şarkımın çınlayan sesleriyle
Sevincimi, düşüncelerimi anlatacağım.

Nakarat.

Güleç yüzlü güneşim vadinin ötesinde yaşıyor,
Bu sonbaharda ona gideceğim.
Dünyanın güzelliğidir bu kadın,
İyi kalpliliğiyle mutluluk getirir.

Nakarat.

Gençler yaşlıları onurlandırma
Mutluluğuna sahip olsunlar.
Yeryüzünde doğru bir ruhla yaşayanların
Eşiklerinden nimetler yağsın.

Oset şarkısı, sabah yıldızımız,
Parlak seslerinle ışılda.
Ataların onuru ve ataların adı
Beyaz dağlarımızdan yüksek olsun!

ТАР ХЪÆДЫ БÆЛАС

Тар хъæды бæлас мын калын нæ комы,
Охх æмæ, калын нæ комы.
Куы кæла, уæддæр хъæды кæронмæ,
Охх æмæ, хъæды кæронмæ.

Нанайы буц чызг нын моймæ нæ комы,
Охх, æмæ, моймæ нæ комы.
Куы кома уæддæр хъæуы кæронмæ,
Ой æмæ, хъæуы кæронмæ.

SIK ORMANDA BİR AĞAÇ

Sık ormanda bir ağacı kesemiyorum,
Oh kesemiyorum.
Düşerse de ormanın kenarına düşer,
Oh ormanın kenarına.

Ninenin şımarık kızı kocaya varmak istemiyor,
Oh kocaya varmak istemiyor,
İsterse de köyün kenarına ister,
Oh köyün kenarına.

Терчы бабызтæ куы ’рбамбырд вæййынц,
Охх æмæ, куы ’рбамбырд вæййынц.
Куы нæ дзы вæййы бæлоны хуызæн,
Охх æмæ, бæлоны хуызæн.

Иры рæсугъдтæ куы ’рбамбырд вæййынц,
Охх æмæ, куы ’рбамбырд вæййынц.
Куы нæ дзы вæййы мæноны хуызæн,
Ой, æмæ, мæноны хуызæн.

Горæты сæрмæ хъæдуры гага,
Охх æмæ, хъæдуры гага.
Æппынæдзухдæр йæ хъæдыл лæууы,
Охх æмæ, йæ хъæдыл лæууы.

Мæнæн мæ уарзон – мæ уды гага,
Охх æмæ, мæ уды гага,
Æппынæдзухдæр мæ зæрдыл лæууы,
Охх æмæ, мæ зæрдыл лæууы.

Ördekler Terek'te toplandığında,
Oh toplandığında,
Aralarında güvercine benzeyeni olmuyor,
Oh güvercine benzeyeni.

Osetya'nın güzelleri toplandığında,
Oh toplandığında,
Aralarında benimkine benzeyeni olmuyor,
Oh benimkine benzeyeni.

Şehrin kenarında bir fasulye tanesi,
Oh fasulye tanesi,
Hep dayağa dolanıyor,
Oh dayağa dolanıyor.

Sevgilim ruhumun bir parçası,
Oh ruhumun bir parçası,
Hep kalbimde yaşıyor,
Oh kalbimde yaşıyor.

УАСТЫРДЖИЙЫ ЗАРÆГ

Гъе-гъей, Хетæджы тæхгæ-нæргæ
Сыгъзæрин Уастырджи,
О-о-о, табу дæхицæн,
Гъе-гъей, дæумæ кувæм, Уастырджи.
Дæуæй курæм,
Сыгъзæрин Уастырджи.

Гъей-гъей, байрагæй бæхгæнæг,
Лæппуйæ лæггæнæг, Уастырджи!
О-о-о, табу дæхицæн.
Гъе-гъей, нæ кæстæртæ
Де уазæг, Уастырджи.
Табу дæхицæн,
Сыгъзæрин Уастырджи.

UASTIRCİ ŞARKISI

Ey, Hetag'ın uçan gürüldeyen
Altın Uastırci'si,
Oh, şan olsun sana.
Ey, sana duacıyız, Uastırci,
Senden ricacıyız,
Altın Uastırci.

Ey, tayı at yapan,
Çocuğu erkek yapan Uastırci!
Oh, şan olsun sana.
Ey, küçüklerimiz
Konuğun olsun, Uastırci.
Şan olsun sana,
Altın Uastırci.

ФЫЙЙАУЫ ЗАРÆГ

Ой-ой, уæлæ нын нæ фыййау
Уадындзæй зары.
Урс фыдуаг уæрыкк та
Цъæх нæуыл хъазы, цъæх нæуыл хъазы.

Ой, ой, фыййау нын ныззары
Фосы бæркадыл.
«Хорз уæ фæхиздзынæн
Сойджын кæрдæгыл, сойджын кæрдæгыл».

Цъæхнæу хохыл стыр фосы дзуг
Цæгат фарсыл сабыр хизынц.

ÇOBAN ŞARKISI

Ah, ah, işte çobanımız
 Kaval çalıyor.
Yaramaz beyaz kuzu ise
Yeşil çayırda oynayıp eğleniyor.

Ah, ah, çobanımız hayvan bolluğu hakkında
Bir şarkı söylüyor:
"Sizi sulu otlarda, sulu otlarda
Doyasıya otlatacağım."

Dağların yeşil yamaçlarında büyük bir sürü
Kuzey tarafında sakince otluyor.

Фыййау зары йæ ног дугыл,
Фæндыртæй йын мæргътæ цæгъдынц.

Фосы сæрмæ цæргæс зилы,
Хæлæггæнгæ йæм фыййау дзуры:
– Эхх, тæхуды, дæуæй куы фестин,
Уарзон чызджы ардæм æрхæссин.

Батухин æй хъарм нымæты,
Бамбæхсин æй урссæр мигъты.
Хъæлдзæг зарæг уымæн кæнин,
Булæмæргъ та ногæй фестин.

Барвитин æм минæвæрттæ,
Бахуыин ын урс разгæмттæ.
Чындзхæсджыты кафтæй, зардæй
Ризиккой нæ Иры хæхтæ.

Рог сычъиты дугъы уадзин,
Бур æрсыты кафын кæнин.
Стыр Хъæриуæй Джимарамæ
Гæпп кæниккой дзæбидыртæ.

Ехх, кæд уыдзæн уыцы рæстæг?
Амонддзжындæр мæнæй нæ уаид.
Цин кæниккой мемæ иумæ
Иры адæм, Иры бæстæ.

Çoban yeni yaşamı hakkında bir şarkı söylüyor,
Kuşlar da ona mızıkalarıyla eşlik ediyor.

Sürünün üzerinde bir kartal çark ediyor,
Çoban ona kıskançlıkla diyor:
"Ah, sana imreniyorum, yerinde olursam,
Sevgilimi buraya getirirdim.

Onu sıcak bir yamçıya sarardım,
Onu beyaz bulutlarda saklardım.
Ona şen şarkılar söylerdim,
Yine bülbüle dönerdim.

Ona aracılarımı gönderirdim.
Ona beyaz düğün kıyafeti diktirirdim.
Gelini alanların danslarından, şarkılarından
Osetya'mızın dağları sarsılırdı.

Çevik karacaları yarış ettirirdim,
Boz ayıları oynatırdım.
Büyük Kariu dağından Cimara dağına
Yabani keçiler sıçrayıp dururlardı.

Ah, o zaman bir gelsin,
Benden daha mutlusu olmaz.
Benimle birlikte sevinir
Osetya halkı, Osetya ülkesi."

ХЪУЫБАДЫ

Сæрдæй, зымæгæй
Гуыбыр, тызмæгæй
Йæ кæрцы мидæг
Ныхасы бады
Зæронд Хъуыбады,
Нæ фæндырдзæгъдæг…

Кæйдæр дзæгъæлзад
Лæппуйæ баззад
Йæ сау быиндурыл…
Кæдæм-иу бафтыд,
Уым-иу фæкафыд
Кæрдзыны мурыл.

Бæгънæг, бæгъæввад,
Ыстонг, уысмæн над
Хуыцауы рæстæй!
Цъыфæй ныррæсыд,
Хæфсытæ уасыд
Йæ къахы скъуыдтæй…

KUBADI

Mevsim ne olursa olsun
Ak saçlı Kubadı
Kamburlaşarak oturuyor
Çınlayan fandırı ile
Nihas yerinde,
Üstünde delik kürkü.

Hayatı boyunca dolaştı,
Daha çocukken yapayalnız kaldı
Gökyüzü altında.
Birçok kereler
Bir ekmek kabuğu uğruna
Oynadığı oldu garibin.

Yalınayak, dövülmüş,
Gönlünde kırıklar,
Vücudunda ise çamur.
Hayatı tatlı geçmiyordu,
Çatlak topuklarından
Kurbağalar şarkılar söylüyordu.

Бын бауай иунæг,
Дзыллæтæй иу лæг
Кæй нæ рæвдыдта!
Фæсмон фæкæна,
Мæрдты дзыназа
Дæу чи ныййардта!

Дæу урс æхсырæй,
Дæу худгæ хурæй
Чи нæ бафсæста!
Дæу цардуалдзæджы
Йæ хъарм хъæбысы
Чи нæ ауызта!

Фыййау куы уыди,
Уæд иу хуыссыди
Тæдзгæ ыскъæты;
Мит-иу куы уарыд,
Уæд-иу ныззарыд
Къæдзæхлæгæты…

Уæд фос куыд уарзта?
Фæсал сын ласта
Йæ салд æрчъийæ!..
Йæ зард нæ уагъта,
Фæндыр ыскъахта
Бæрзбызычъийæ.

Бæрзонд урс хæхтæ,
Æнкъард къæдзæхтæ,
Æгомыг бæлас.
Фыййауы уарзынц
Æмæ йын зарынц
Сæ сусæг ныхас.

Хетæгкаты Къоста

Hayır, iyilik bilmeden
Istırap içinde çırpınmaktansa
Kaybolmak daha iyi!
Ebedi hicranda
Sonsuza kadar ağlasın
Seni doğuran öz anne!

O ki, seni doyurmadı
Ne güneşin gülümsemesiyle,
Ne beyaz südüyle!
O ki, hayatının baharında
Seni nefesiyle
Isıtmadı!

Kötü havalarda
Ona ahır da mutlu bir yerdi –
Yarıklara
Çoban bakmaz ki!
Kar yağdığı zaman da
Mağarasında şarkı söylerdi!

Koyunun yiyeceği mi yoktu?
Donmuş çoban ayakkabısından
Kuru ot çıkarırdı!
Şarkısını hiç kesmeyerek
Harika bir fandır
Yapıverirdi akağaçtan.

Beyaz karlı zirveler,
Kasvetli kayalar
Ve sessiz ağaçlar
Çobanı severdi
Ve onunla paylaşırdı
Saklı düşüncelerini.

ЧЫЗГАЙМÆ

О хъуымбылдзыкку, сау рæсугъд,
Ды дæ æнусмæ мæ цард, мæ цин,
Ды дæ мæ бæллиц, рæсугъд чызгай,
Фæлмæн мидбыл мæм фæхуд.

Б а з а р д:
Фæрнæй фæцæрай мын,
Мæ царды дидинæг,
Ды мын ыссыгътай мæ риу.
Ды дæ мæ бæллиц, рæсугъд чызгай,
Фæлмæн мидбыл мæм фæхуд.

BİR KIZA

Ah, kalın saç örgülü siyah kaşlı güzelim,
Sonsuza dek hayatımsın, neşemsin,
Benim hayalim sensin, güzel kız,
Bana yumuşakça bir gülümse.

Nakarat.
Mutlu yaşayasın,
Hayatımın çiçeği,
Göğsümdeki ateşi sen yaktın.
Benim hayalim sensin, güzel kız,
Bana yumuşakça bir gülümse.

О мæ дуне, фæрнæй цæрай,
Æхсызгон мын у дæ уынд, дæ конд.
Дæу цы бон федтон, мæ хуры хай,
Уæдæй дын мæ цард нывонд.

Б а з а р д.

Ah, her şeyim, mutlu yaşayasın,
Tavrından, endamından hoşlanırım.
Seni gördüğüm günden beri, güneşim,
Hayatımı sana adadım.

Nakarat.

ТÆХОДУЙ, ÆНА

Тæходуй, æна,
Маргъ ку фестинæ,
Мæ унгæг къумæй фæццæйтæхинæ.
А дуйнетæбæл
Æрцæйзелинæ,
Кæми ци дессаг, уой басгаринæ.
Тæходуй, æна,
Маргъ ку фестинæ,
Кæми ци дессаг, уой басгаринæ.

Тæходуй, æна,
Ацæмæзау дин
Æз ку фестинæ дессаг фæндургин.
Хъазбеги цъонгмæ
Исцæйцæуинæ,
Дессагон зартæ æрцæйцæгъдинæ.
Тæходуй, æна,
Ацæмæзау дин
Дессагон зартæ æрцæйцæгъдинæ.

Уæд еугур дуйне
Æрæмбурд уидæ,
Мæ цæгъддитæмæ æригъосидæ.
Кæми ци седзæр,
Кæми ци мæгур
Бауарзионцæ мæ дессаг фæндур.
Уæд еугур дуйне
Æрæмбурд уидæ,
Бауарзионцæ мæ дессаг фæндур.

И фарни тунæ
Æрфелауидæ,
Уарзондзинадæ æрфедар уидæ.
Уæд алли адæн,
Уæд алли бæстæ
Æркалионцæ сæ тохæн гæрзтæ.
И фарни тунæ
Æрфелауидæ,
Æркалионцæ сæ тохæн гæрзтæ.

EĞER, ANNECİĞİM

Eğer, anneciğim,
Bir kuşa dönseydim,
Dar köşemden uçar,
Dünyanın etrafında
Dolanırdım,
Nerede ne mucizenin olduğunu bulurdum.
Eğer, anneciğim,
Bir kuşa dönseydim,
Nerede ne mucizenin olduğunu bulurdum.

Eğer, anneciğim,
Nart Atsamaz gibi
Mucizevi bir fandur sahibi olsaydım,
Kazbek dağının
Sırtına çıkar,
Sana harika şarkılar çalardım.
Eğer, anneciğim,
Nart Atsamaz gibi olsaydım,
Sana harika şarkılar çalardım.

O zaman bütün dünya
Toplanırdı
Ve çalmamı dinlerdi.
Bütün yetimler,
Bütün biçareler
Mucizevi fandurumu beğenirlerdi.
O zaman bütün dünya
Toplanırdı,
Mucizevi fandurumu beğenirlerdi.

O lütuf ışını
Parlar,
Sevgi güçlenirdi.
O zaman bütün uluslar,
O zaman bütün ülkeler
Silahlarını atarlardı.
O lütuf ışını
Parlar
Ve silahlarını atarlardı.

ХЪÆБУЛÆЙ АМОНД

Хъæбулы стыр цин цы амонд дæтты,

Æз уый агуырдтон арвы кæрæтты.
Æз уый агуырдтон мæ хуыздæр азты,
Сыгъзæрин хуры фæлмæн ыскасты.

Б а з а р д:
Хъæбулæй амонд, цæй тынг зынаргъ дæ!
Бæрзонд уæлæрвтæй мæ дзырдмæ тахтæ.
Зæрдæйы ныхас уæлæрвтæм хъуысы,
Ныр хурау худыс мæ хъарм хъæбысы.

Хъæбулæй амонд – зæрдæйы мæсыг,
Хъæбулæй амонд – мæ цины цæссыг.
Æз æй агуырдтон хæххон уæлвæзты,
Æрвдидинджыты сæууон ныхæсты.

Б а з а р д.

Мæн афтæ фæнды, мæ адджын кæстæр
Бирæ куыд уарза нæ Иры бæстæ.
Ирон лæджы ном бæрзонд куыд хæсса,
Фыдæлты зæххæн фыртæн куыд бæзза.

Б а з а р д.

Уалдзæг рæсугъд у йæ худгæ хурæй,
Ныййарджытæ та сæ буц хъæбулæй.
Цы хур мыл ракаст, цы цин æрцыди!
О, уыцы амонд нырмæ кæм уыди?!

ÇOCUK SAHİBİ OLMAK MUTLULUKTUR

Çocuk sahibi olmanın verdiği büyük sevinç öyle bir mutluluk ki,
Ben onu gökyüzünün kenarlarında arıyordum,
Ben onu en iyi yıllarımda
Altın güneşin şefkatli bakışında arıyordum.

Nakarat.
Çocuk sahibi olma mutluluğu, ne kadar değerlisin!
Yüksek göklerden çağrıma uçuyordun.
Kalpten gelen sözler göklere duyulur.
Şimdi sıcak kucağımda güneş gibi gülüyorsun.

Çocuk sahibi olma mutluluğu kalbin kulesidir.
Çocuk sahibi olma mutluluğu sevincimin gözyaşıdır.
Ben onu dağ vadilerinde arıyordum
Mavi peygamber çiçeklerinin şafaktaki fısıltılarında.

Nakarat.

İsterim ki, tatlı küçüğüm
Oset ülkemizi çok sevsin,
Oset erkeğin adını yüksek tutsun,
Ata toprağının değimli bir evladı olsun.

Nakarat.

Bahar gülümseyen bir güneşle güzeldir,
Ebeveynler ise sevilen çocuklarıyla.
Bana ne güneş doğdu, ne neşe geldi!
Ah, şimdiye kadar o mutluluk neredeydi?

АМОНДДЖЫН ХÆДЗАР

Амонддзжын хæдзар цæй хорз фидауы
Бæрзонд къæсæртæй.
Уым хистæр буц у, уым хистæр буц у
Йæ хорз кæстæртæй.
Амонддзжын хæдзар ирон æгъдауæй
Зæххыл нæ цуды.
Йæ сыхбæстæм уый йе ’рвхуыз рудзгуытæй
Мидбылты худы.

Ирон хæдзары – уæздан чызджытæ,
Ыстъалы ’нгæстæ.
Уым се ’фсымæртæ ыстæхын æввонг
Хæххон цæргæстæ.
Хæдзары фидауц, о, бауырнæд уæ, –
Йæ хорз кæстæртæ.

MUTLU BİR EV

Mutlu bir ev ne kadar da iyi yakışır
Yüksek eşikleri sayesinde.
Orada yaşlı saygındır, orada yaşlı saygındır
İyi küçükleri sayesinde.
Mutlu bir ev Oset gelenekleri ile
Yer üzerinde sağlam durur.
Komşularına gök mavisi pencereli ile
Gülümser.

Oset evde terbiyeli kızlar
Yıldızlara benzer.
Orada erkek kardeşleri uçmaya hazır
Dağ kartalları gibiler.
Bir evin süsü, inanın ki,
İyi küçükleridir.

Уыдонæй рæсугъд, уыдонæй хъæздыг
Нæ Иры зæрдæ.

О райгуырæн зæхх, у де стыр амонд
Хæдзары фарнæй.
Тæхуды æмæ дæу чи сбуц кодта
Йæ уды хъармæй.
Амондджын хæдзар… Рæсугъд кæстæртæ…
Нæ ирон бæстæ…
Дунесфæлдисæг, ма нын бавгъау кæн
Дæ бирæ хæрзтæ!

Onarla güzeldir, onlarla zengindir
Osetya'mızın kalbi.

Ey doğduğumuz toprak, büyük mutluluğun
Evin kutundan gelir.
Ruhunun sıcaklığıyla seni okşayana
İmrenirim.
Mutlu bir ev... Harika gençler...
Bizim Oset ülkemiz...
Dünya yaratıcısı, esirgeme bize
Bol nimetlerini!

СОР СЕРÆ

Мæ синхон кизгæн æ зæрдæ
Ку зонинæ, ку бæлвурд,
Уæд зæгъинæ ин цидæртæ,
Уæд зæгъинæ ин еу дзурд.

Фæццæуидæ минæвари
гъур-гъургæнгæ нæ тикис.
Æрхæссидæ мин лæвари
Æрхи агæ æд рæхис.

Десæ-месæ, уæд сор серæ
Исфицинæ аги дзаг.
Бахуæринæ уотæ берæ,
Ма фæууинæ кæуйнаг.

KOYU MISIR LAPASI

Komşu kızımın kalbini
Eğer doğru bilseydim,
O zaman ona bir şeyler söylerdim,
O zaman ona bir söz söylerdim.

Giderdi aracı olarak
Mırlıya mırlıya kedimiz.
Getirirdi bana hediye olarak
Zincirli bir bakır kazan.

Hayret mayret, o zaman kazan dolusu
Koyu mısır lapası pişirirdim.
O kadar çok yerdim ki,
Arkasından ağlanacak olmayayım.

ГУЫЗМАЙЫ ЧЫЗДЖЫТÆ

Уæ, уæлæ иу хъæдыл дыууæ балы,
Уыдонмæ иу дæр куы нæ ’вналы.
Гуызмайы чызджытæ фаззæттæ,
Нырма сын нæма ис уарзæттæ.

Зæгъон дын, уый нæу уæлдай хъуыддаг,
Иуыл дзы амбæлдтæн айфыццаг.
Йæ ном Зæринæ бæргæ хуыинди,
Фæлæ мыл æмбисонд цæмæ ’рцыди?!

Ызнон сæ иумæ æз ауыдтон,
Зæринæ кæцы уыд, нал зыдтон.
Бынтондæр иухуызон дыууæ цæстау,
Уындæй та – тасаг бæрз бæлæстау!

Нæ иртасын иуæй сæ иннæйы.
Иу хатт ма куы фенин Зæринæйы,
Мæ лæвар сæрбæттæн бабæттид,
Йæ хоимæ ивддзаг уæд нал кæнид.

GUZMA'NIN KIZLARI

İşte bir dalda iki vişne tanesi,
Kimse onlara dokunmuyor.
Guzma'nın kızları ikizdir,
Henüz sevgilileri yok.

Sana şunu söyleyeyim, zararı olmaz,
Geçende onlardan birisiyle görüştüm.
Adını sorarsan Zarina,
Ama neden başıma bir yanlışlık geldi?!

Dün onları birlikte gördüm,
Hangisinin Zarina olduğunu bilemiyordum.
Birbirine benzerler iki göz gibi,
Görünüşleri ise esnek akağaç gibi!

Birini diğerinden ayırt edemiyorum.
Keşke Zarina'yı bir daha görsem,
Hediye ettiğim başörtüyü bağlasa,
Onu artık kız kardeşiyle karıştırmam.

КУЫРОЙЫ КЪУТУ

Куыройы къуту – мæ къуту,
Лыстæг уисæй дæр мæ быд у,
Минæт, ирон чызг, рæсугъд у,
Фæлæ йæ зæрдæ мæгуыр у.

Б а з а р д :
О, мæ хуры хай,
Ма фæлидз тæргай.
О мæ сауæрфыг рæсугъд,
Ратт мын абон дзырд.

Минæт фæзæгъы Зæлийæн:
«Мæ иунæг уарзон – Уырысби
Уымæн йæ куырæт мæ хуыд у,
Лыстæг сынкæй дæр мæ сынк у».

Б а з а р д .

Нæ фос Хъызларæй æрцæуы,
Уырысби орден æрхæссы.
Минæт фырцинæй ныккæуы,
Адджын хъæбыс æй ныккæны.

Б а з а р д .

Куырой зилынæй нæ банцад.
Йæ фæлгæттæй цы къæсса калд!
Минæт фæкæндзæн æнустæм
Уырысбиимæ хъæлдзæг цард.

Б а з а р д.

Куыройы къуту – мæ къуту,
Лыстæг уисæй дæр мæ быд у,
Минæт, ирон чызг, рæсугъд у,
Фæлæ йæ зæрдæ мæгуыр у.

Б а з а р д.

DEĞİRMEN SEPETİ

Değirmen sepeti sepetimdir,
Onu ince çubuklardan ördüm,
Minat, Oset kızı, güzeldir,
Ama kalbi perişan.

Nakarat:
Ah, küçük güneşim,
Dargın dargın kaçma.
Ah, siyah kaşlı güzelim,
Bugün bana bir cevap ver.

Minat Zalina'ya şöyle der:
"Tek sevgilim Urusbi'dir.
Kaftanı tarafımdan dikilmiş,
Hem ufak dikişlerle köpülenmiştir."

Nakarat.

Sürülerimiz Kızlar'dan dönüyor,
Urusbi madalya ile geliyor.
Minat sevinçten ağlıyor,
Şefkatle ona sarılıyor.

Nakarat.

Değirmen dönmeyi kesmedi.
Ne un dökülüyordu taşlarından çuvala!
Minat Urusbi ile yaşayacaktır
Mutluluk içinde sonsuza kadar.

Nakarat.

Değirmen sepeti sepetimdir,
Onu ince çubuklardan ördüm,
Minat, Oset kızı, güzeldir,
Ama kalbi perişan.

Nakarat.

Ирон-туркаг дзырдуат
Osetçe–Türkçe Sözlük

A

абадын (bir süre) oturmak
абарын prova yapmak, denemek; ölçmek
авг cam; şişe
авд yedi
автобус otobüs
агурын aramak; talep etmek
агуывзæ bardak
арæх sık (sık), sıkça
аргъуан kilise
ад tat, lezzet
адæймаг insan
адæм insanlar, halk
адджинаг tatlı (yemek)
адджын tatlı, lezzetli
адзæбæх уæвын iyileşmek (hastalıktan sonra)
адон bunlar, bunları
аз yıl
аив кæнын düzen vermek, imar etmek
ай bu
айдæн ayna
айсын almak; kaldırmak
акæсын (dışarı) bakmak, göz atmak
актрисæ aktris
аласын (bir araçla) götürmek
алидзын kaçmak; göçmek
алкæд her zaman, hep
алтъами şeftali
алцы (алцыдæр) her şey
алчи (алчидæр) herkes
алы her, her hangi
алыварс çevresi(nde), etrafı(nda)
алыхуызон çeşitli, (her) türlü
ам burada, burası
амад inşa edilmiş, örülmüş
амайын inşa etmek; örmek
амонд mutluluk, saadet
амондджын mutlu
аразæг inşaatçı
аразын kurmak, inşa etmek
араст уæвын yola çıkma; koyulmak
арахъхъ arak (Oset rakısı); votka
арæвдз уæвын yolculuğa, görmek, yolculuk tedariki görmek
арæх sık (sık), sıkça
арв gök
аргъ fiyat, maliyet
ардæм buraya
ардыгæй buradan
арс ayı
арфæгонд mübarek; kutsanmış; mutlu; müreffeh
арфæ кæнын teşekkür etmek; kutsamak; kutlamak
аскъæрын sürmek
аслам ucuz; ucuza
аст sekiz
астæу arasında, ortasında
ауындзын asmak
афæдзæй-афæдзмæ yıldan yıla
афон zaman; mevsim
афтæ böyle
афтæмæй böyle, öyle, şöyle; böylece, öylece, şöylece
ахæм böyle, böylesi, böylesine
ахæрын hafif tertip yemek yemek, safra bastırmak
ахæссын götürmek; yanına almak
ахсæв bu gece
ахсæн mide
ахсын tutmak, yakalamak
ахуыргæнæг öğretmen
ахуыр кæнын öğrenmek, okumak
ахъаз lütuf, yardım, destek
ахъаз кæнын yardım etmek; desteklemek
ахъаззаг önemli
ацæттæ уæвын hazırlanmak
ацæуын gitmek; ayrılmak
ацы bu
аэропорт havaalanı

Æ

æвæрын koymak, yerleştirmek
æвæццæгæн her halde; belki de
æвдæлын (boş) vakti olmak
æвзаг dil
æвзæр fena, kötü
æви veya; yoksa
æвналын dokunmak
æгас diri, sağlıklı
Æгас цу! Merhaba! (bir kişiye)

Ӕгас цæут! Merhaba! (birden fazla kişiye)
æгæр gereğinden çok, fazlaca
æз ben
æллæх ah, aman, vay
æлхæнын satın almak
æмæ ve; ya
æмбал arkadaş; dost
æмбарын anlamak
æмбæлы mümkündür; -abilir
æмбæлын rastla(ş)mak, karşıla(ş)mak; -ması gerekmek
æмбырд кæнын toplamak; toplanmak
æнахуыр acayip; şaşılacak
æнæмаст zararsız
æнæмæнг mutlaka
æнæмæт kaygısız, gamsız
æнæниз sağlıklı
æнæниздзинад sağlık
æнæфыдбылыз sağ salim, kazasız belâsız
æнæхъæн bütün, tüm; tam
æндæр diğer, başka
æндæр хуыз başka türlü
æнхъæлмæ кæсын beklemek
æппæт bütün, tüm, hep
æппæты en
æрæвналын (bir şeye) eğilmek; (bir şey yapmaya) başlamak
фынгмæ æрæвналын sofraya eğilmek
æрæмбырд кæнын toplamak; derlemek
æрбадын oturmak
æрбадзурын telefonla aramak; çağırmak
æрбаласын getirmek, (buraya) ulaştırmak
æрбахæссын getirmek
æрбахæццæ уæвын ulaşmak, varmak
æрбацæуын gelmek
æрбынат кæнын yerleşmek, yurt tutmak
æрдз doğa
æрдæг yarım, buçuk
æризæр уæвын akşam olmak
æрлæууын durmak; basmak
æрмæг malzeme, materyal
æрмæст sadece
æрталынг уæвын (ortalık/hava) kararmak
æртæбынатон üç kişilik
æртæуатон фатер üç odalı daire
æрттивын parlamak, ışıldamak
æрхæццæ уæвын varmak
æрхъуыды anlayışlılık, varışlılık; ilgi
æрхъуыды кæнын uydurmak; hatırlamak; tasarlamak
æрцæуын gelmek; inmek
æфсæст tok
æфсымæр erkek kardeş
æхсад yıkanmış
æхсæв gece
æхсæвæр akşam yemeği
æхсæвæр кæнын akşam yemeği yemek
æхсæвиуат кæнын konaklamak
æхсæз altı
æхсæзсæдæ altı yüz
æхсæрдзæн şelale
æхсызгон hoş, sevindirici
æхсын yıkamak
æххуырсын kiralamak; sipariş etmek
æххуыс yardım, destek
æххуыс кæнын yardım etmek
æххуысгæнæг yardımcı
æхца para
æцæг gerçek; gerçekten

Б

бадын oturmak
баз yastık
базар pazar, çarşı
базарын şarkı söylemeye başlamak; şarkıya katılmak
баззайын kalmak
базонгæ уæвын tanışmak
байгом уæвын açılmak
байгом кæнын açmak
байдзаг уæвын dolmak
байяфын (birine / bir şeye) yetişmek
байраг tay
байрайын sevinmek
байрæджы кæнын geç kalmak
балхæнын satın almak
балц gezi, seyahat; yolculuk
бамбарын anlamak, kavramak
бамбарын кæнын açıklamak, anlatmak
бандон sandalye
бануазын içmek
барæг atlı, süvari
басгæрдæг maydanoz
баталынг уæвын (ortalık / hava) kararmak
батыхсын кæнын rahatsız etmek, zahmet vermek
бауромын durdurmak
бафæллайын yorulmak
бафæрсын sormak
бафидын ödemek
бахатыр кæн affedersin
бахæрын (yemek) yemek

бахæстæг кæнын yaklaştırmak
бахæццæ уæвын ulaşmak, varmak
бахсæвиуат кæнын gecelemek
бахъахъхъæнын korumak, savunmak
бахъæуын gerekmek
бахъыгдарын engel olmak; rahatsız etmek
бацæуын yaklaşmak, (yanına) gelmek / varmak; girmek
бацин кæнын (bir şeye, birine) sevinmek, güler yüz göstermek
бæгæны bira
бæззын yaramak; uymak
бæрзонд yüksek; doruk
бæркад bolluk, bereket
бæркадджын bol, bereketli
бæрц ölçü, derece
бæстæ ülke; yöre; diyar
бæлас ağaç
бæлццон yolcu; seferli
бæрæгбон bayram
бæргæ eğer, belki, her halde, keşke
бæрц ölçü; derece
бæрзонд yüksek; yükseklik; doruk
бæх at
бинойнаг eş; aile üyesi, ev halkından biri
бинонтæ aile
бирæ çok (miktar hk.)
бирæгъ kurt
бирæуæладзыгон çok katlı
богал pehlivan, güreşçi, halterci
бон gün; olanak
бузныг teşekkür
буц кæнын şımartmak; azami ilgi göstermek
быдыр düzlük, ova, kır
был dudak; kıyı
былгæрон kıyı
бын altında; alt; temel; dip
бынат yer, mekan
бынмæ aşağı(ya)
бырон çöp, süprüntü
бырын (bir taşıma aracına binerek veya kayak vb. ile) gezmek; sürünmek

В

вæййын olmak; bulunmak; uğramak
вилкæ çatal

Г

гагадыргъ (çilek, ahududu, yabanmersini gibi) ufak meyve
гал öküz, boğa
галиуæрдыгæй solda(n), sol tarafta(n)
гауыз halı
гобан döşek, şilte
гогыз hindi
голлаг çuval, torba
горæт şehir
гыццыл küçük; biraz

ГЪ

гъемæ imdi, buna göre, o halde

Д

дада büyükbaba, dede
дард uzak
дардæй uzaktan
дарддæр daha uzak(ta); daha ileri(de)
дарын tutmak, taşımak; borçlu olmak
хи дарын davranmak
дæ (sen) ...-sın; senin, seni
дæгъæл anahtar
дæм sende
дæн (ben) ...-(y)ım
дæр da, bile, ve
дæс on
дæсныйад meslek
дæттын vermek
дæумæ sana, yanına; sende, yanında
дæуыл senin üzerinde
дæхæдæг kendin
демæ seninle
денджыз deniz
денджызы был deniz kıyısı
диван kanepe
дидинæг çiçek
дидинæгдон çiçek tarhı
диссаг mucize, harika; harikulade
дойны susuzluk, susamışlık
дойны мын y susadım
домбай güçlü, babayiğit; aslan
дон su
донджын sulu
доны был nehir kıyısı
доныхъаз kuğu
дохтыр doktor
дуар kapı
дукани mağaza
дуне dünya, evren
дур taş
ды sen
дыккаг ikinci

дыл (дæуыл) sende, (senin) hakkında, üzerinde
дымгæ rüzgar
дыргъ meyve
дыргъдон bahçe
дыууадæс on iki
дыууæ iki
дыууæбынатон iki kişilik
дыууын yirmi

ДЖ

джитъри hıyar, salatalık

ДЗ

дзаума giyisi; eşya
дзæбæх iyi; sağlıklı
дзæбæх кæнын tedavi görmek
хи дзæбæх кæнын tedavi görmek
дзæбидыр yabani dağ keçisi
дзæрна mısır ve fasulye tohumlarından yapılan bir yemek
дзедыр böğürtlen
дзидза et
дзоныгъ kızak
дзуар haç; aziz, malik; tapınak
дзул ekmek
дзурын konuşmak; çağırmak
дзы orada

Е

егерь profesyonel avcı
ерыс yarışma

З

зайæгой bitki
зайын bitmek, yetişmek (bitkiler hk.)
зарæг şarkı
зарын şarkı söylemek
зæгъæм diyelim, varsayalım; örneğin
зæгъын söylemek, demek
зæрдæ kalp, gönül
зæронд eski; ihtiyar
зæрдæмæ цæуын hoşa gitmek, beğenmek
зæрдæбынæй candan, yürekten
зæрдиагæй candan, yürekten
зæхх yer, yeryüzü; toprak
згъорын koşmak
зивæг кæнын üşenmek, tembellik etmek
зилын dönmek, döndürmek, çevrilmek, çevirmek; bakmak (hastaya, bahçeye vb.)
змæст bulanık; bulanıklık; karışıklık
знон dün
зонгæ кæнын tanıştırmak
зонын bilmek
зымæг kış
зымæгон kışlık, kışa özgü
зын zor; zorluk, güçlük
зынаргъ değerli; pahalı
зынын görünmek, görülmek, belirmek

И

ивылд taşkın; taşma
игæр karaciğer
изæр akşam
инженер mühendis
иннæ başka, diğer
иннæбон öbür gün
иннæтæ başkaları, diğerleri
институт enstitü
ирд açık renk; parlak
ирон Oset; İron
иронау Osetçe; İronca
иртасын araştırmak, incelemek
ис var
искæдæм bir yere
искуы bir gün; hiç (olumsuz cümlelerde)
исты bir şey
исын almak
иу bir
иумæ birlikte, ortaklaşa
иумæйаг genel, ortak
иутæ kimileri, bazıları
иууылдæр herkes, her şey
ирхæфсын eğlendirmek
хи ирхæфсын eğlenmek

Й

йæ onun
йæхæдæг kendi(si)
йыл onda, (onun) hakkında, üzerinde

К

кад onur, saygı, şan
кадæг epik şiir; destan, menkıbe
кадджын onur sahibi, saygın, itibarlı
калм yılan
кард bıçak
кардиограммæ kardiyogram
кардиологон kardiyolojiye ait
карк tavuk
карст kesik parça, dilim
картофджын patatesli börek

кафе kafe, kahvehane
кафын dans etmek
кæд eğer; ne zaman
кæд гæнæн ис, уæд… mümkünse,
o zaman ...
кæд…, уæд eğer ...sa, o halde ...
кæдæм nereye
кæддæриддæр her zaman, daima
кæимæ kiminle
кæй kimin, kimi; ki (bağlaç)
кæлын dökülmek, akmak; tökezlemek
кæм nerede
кæмæн kime, kimin için
кæннод yoksa, aksi halde
кæнын yapmak, yaratmak
кæрæдзи birbirini
кæрæдзийы birbirini, karşılıklı olarak
кæрæдзимæ birbirine
кæрдæг ot
кæрдо armut
кæрдзын (mayasız) ekmek, mısır ekmeği
кæрон son; kenar
кæрт avlu
кæсаг balık
кæстæр daha küçük / genç
кæсын bakmak; okumak; görünmek
кæцæй nereden
кæцы hangi, kaçıncı
кæцырдæм hangi tarafa
кæцырдыгæй nerede(n), hangi tarafta(n)
килæ kilo
конд yapılmış
ком
Куырттаты ком Kurtata vadisi
кувæндон tapınak
кувын dua etmek, dua söylemek
курдиат rica; yetenek
кусын çalışmak, işlemek
куы ya; ki (bağlaç)
куывд dua; tören, bayram
куыд nasıl
куыннæ olmaz olur mu
куыст iş, çalışma

КЪ

къабускаджын lahanalı börek
къаддæр daha küçük; daha az
къам fotoğraf, resim
къам исын fotoğrafını çektirmek
къахвæндаг patika
къахдзоныгътæ kayak
къахкъæлæттæ paten
къæвда yağmur; kapalı hava
къæдзæх kaya
къæлæтджын бандон koltuk
къæлæу sıpa
къæсæр eşik
къомси ayva
къорд grup
къофи kahve
къурткæ mont, ceket
къуыбыр tepe, yüksekçe bir yer
къуылдым tepe; bayır; dağ yamacı
къуыри hafta

Л

ласын (bir araçla) taşımak; çekmek; çıkarmak
лæг erkek; koca; adam
лæггад hizmet, servis
лæппу erkek çocuk; delikanlı; oğul
лæууын durmak
ленк кæнын yüzmek
лывзæ et yahnisi
лыстæг ufak; ufak para

М

ма da, daha; -san(ız)a;
-ma- (olumsuzluk edatı)
мад anne
маргъ kuş
мах biz
махæн bize
машинæ araba, otomobil; makine
мæ benim; beni
мæгуыр zavallı; yoksul
мæй ay
мæм bana, yanıma; bende, yanımda
мæнæ işte (burada)
мæнæн bana
мæнмæ bende, bana
мæнмæ гæсгæ bana göre, bence
мæныл benim üzerimde
мæсыг kule
мæт кæнын telaşlanmak, merak etmek
мæхæдæг kendim
мигæнæн kap kacak; alet
мигъ bulut; sis
мидæмæ içeri; içeri buyrun
мин bin
минас ikram; sofra
минут dakika

мисын yayıkta çalkalama;
kefir (bir çeşit yoğurt)
мит kar
моймæдзыд evli (kadın)
моладзандон manastır
мыггаг soy; soyadı
мыл (мæныл) bende, hakkımda, üzerimde
мын bana

Н
найын yıkamak
хи найын yıkanmak
нал artık, bundan sonra, bir daha
(olumsuz cümlelerde)
нана büyükanne, nine
нарæг dar; ince
нартхор mısır
насджын kabaklı börek
нæ hayır, değil, -ma- (olumsuzluk edatı);
bizim, bizi
нæй yok; olmaz
нæзы çam
нæлгоймаг erkek
нæм bize; bizde; bizi
нæма henüz, daha (olumsuz cümlelerde)
нæртон Nartlara ait; Nartlara özgü
нæхимæ bize, evimize
немæ bizimle
никуы hiç bir zaman
никуыдæм hiç bir yere
ницы (hiç) bir şey
ничи (hiç) kimse
ноджы daha, ayrıca
нозт içki
ном ad
номдзыд şanlı; ünlü
нуры sarımsak
ныййарæг ebeveyn(den biri)
ныккæнын içine dökmek, doldurmak,
koymak (sıvı hk.)
ныккæсын bakmak, göz atmak
нын bize
ныр şimdi, şu anda
нырма şimdilik; henüz; daha
нырмæ şimdiye kadar
ныррухс кæнын aydınlatmak
нsyртæккæ şimdi
ныхас konuşma; sözcük; nihas (erkeklerin
geleneksel toplantı yeri)
иу ныхасæй tek kelimeyle, kısacası
ныхас кæнын sohbet etmek, konuşmak
ныххизын inmek
ныффыссын yazmak

О
о evet
оммен amin
онг kadar

П
пайда уæвын yararlı olmak
парк park
пенсиисæг emekli
пец ocak, soba, fırın
плакат pankart, poster
практикæ pratik, uygulama

ПЪ
пъамидор domates
пъол döşeme, taban

Р
равдисын göstermek
равзарын seçmek
рагæй eskiden / öteden / çoktan beri
рагон eski, eski çağlara ait
раджы erkenden; çoktan beri
радзурын anlatmak
раз önünde
разамонæг yönetici
разæй önde, önden
раздæр daha erken; önce; eskiden
разы уæвын razı olmak; memnun olmak
райдайын başla(n)mak
райсом yarın; sabah
райсомæй sabah vakti, sabahtan
райсын almak
райхъал кæнын uyandırmak
ракæсын (bir şey arkasından) bakmak,
görünmek
раласын (bir araçla) götürmek, çıkarmak
ран yer
раст düz; doğru; haklı
раст уæвын haklı olmak
ратонын koparmak, toplamak (meyve vs.)
раттын vermek
рафыссын (kağıda) çekmek, kopya yapmak;
taburcu etmek
рахæссын getirmek; çıkarmak
рахизæрдæм sağa, sağ tarafa
рахизæрдыгæй sağda(n), sağ tarafta(n)
рахизын inmek; geçmek

рацæуын çıkmak
рæбын dağ eteği, dip; içler
рæвдз hızlı, çabuk, çevik
рæвдз кæнын hazır hale getirmek, donatmak
хи рæвдз кæнын hazırlanmak, hazırlık görmek
рæстæг zaman
рæствæндæг uğurlu yolculuk; doğru yol
рæсугъд güzel
регистраци kaydetme; uçak biletini kontrol etme
рог hafif
род buzağı, dana
рох кæнын unutmak, unutulmak
рувас tilki
рудзынг pencere
рухс ışık, aydınlık, aydın
рынчын hasta
рынчындон hastane
рынчынфæрсæг hastayı ziyaret eden

С

саг geyik
санатори sanatoryum
сара ambar; sundurma
саразын yapmak, kurmak, inşa etmek
сау siyah
сахат saat
сæгуыт karaca
сæлдæг dondurma
сæйраг başlıca; ana
сæн şarap
сæнæфсир üzüm
сæныкк oğlak
сæр baş
сæрд yaz
сæрдыгон yazlık, yaza özgü
сæрибардзинад özgürlük
сæрыстыр уæвын gurur duymak
сæхæдæг kendileri
сæхгæнын kapamak, kapatmak
сбадын oturmak
сбарын tartmak; ölçmek
сбырын tırmanmak, çıkmak
сдзæбæх уæвын iyileşmek
сис çit, bahçe duvarı
скувын dua etmeye başlamak
скульптурæ heykel
скъапп dolap
скъæрын sürmek
скъола okul
сой yağ
сом ruble
сразы кæнын ikna etmek; razı etmek
ссарын (arayıp) bulmak
ссæуын çıkmak, tırmanmak
ссудзын yakmak
ставд iri; kalın
стадион stadyum
стай vaşak
стæвд кæнын ısıtmak
стæй sonra; üstelik, bir de
стæм (biz) ...-(y)ız
студент üniversite öğrencisi
стур sığır, büyük baş hayvan
стуры фыд sığır eti
стут (siz) ...-sınız
стъол masa
сты (onlar) ...-dırlar
стын kalkmak
стыр büyük
Стыр Хуыцау Ulu Tanrı
суадон pınar, kaynak
суазæг кæнын konuğu ağırlamak, hüsnükabul göstermek
суанг tâ; hatta
суардон maden suyu; maden suyu kaynağı
судзын yanmak
супермаркет süpermarket
сутке gün (yirmi dört saat)
сфидауын yakışmak
схизын (dağa vs.) çıkmak, tırmanmak
схуыссын yatağa girmek, uzanmak
сывæллон çocuk
сыгъдæг temiz
сыгъдæгдзинад temizlik; kutsallık
сыгъзæрин altın
сыкъа boynuz
сылгоймаг kadın
сымах siz
сын onlara
сындæггай (yavaş) yavaş, yavaşça
сынтæг karyola, yatak
сырд vahşi hayvan
сырх kırmızı
сыстын kalkmak
сыф yaprak
сыхаг komşu

Т

та ise; ya; yine
табу şan, övgü; dua, yalvarış

табуафси buyur(un), rica ederim
тавын ısıtmak
тагъд hızlı, hızla; kısa zamanda
тагъд кæнын acele etmek
такси taksi
талынг karanlık
тар koyu renk
таурæгъ efsane
тæбæгъ tabak
тæвд sıcak
тæнæг ince; sıvık; ufak
тæрс kayın ağacı, çınar
тæрсын korkmak, ürkmek
тæрхъус tavşan
тæссаг tehlikeli
тæхын uçmak
театр tiyatro
тезгъо кæнын gezmek
телефон telefon
тонын koparmak
туаг ekşi
тулдз meşe
туман on ruble
турист turist
тымбыл yuvarlak
тынг çok, gayet
тыхсын merak etmek, telaşlanmak
тыхсын кæнын rahatsız etmek, zahmet vermek
тыххæй uğruna, için

ТЪ

тъæпæнсæр düz damlı

У

у (o) ...-dır
уавæр koşul; durum
уазал soğuk, soğukluk
уазæг konuk
уазæгдон oturma odası, salon; tuvalet
уайын çok hızlı gitmek, koşmak; akmak
уал şimdilik
уалæ işte (yukarıda; uzakta)
уарзын sevmek
уарын yağmak; yağmur
уат oda
уæ sizin, sizi
уæвын olmak; bulunmak
уæгъд boş, serbest
уæдæ уæд o halde, öyleyse
уæддæр yine de
уæдмæ o zamana kadar
уæйгæнæг satıcı
уæй кæнын satmak
уæладзыг kat
уæлæдарæс dış giyim, üst giysi
уæлæ скæнын (üstüne) giymek
уæлдайдæр özellikle
уæлдæф hava
уæлибæх peynirli börek
уæливых peynirli börek
уæлхъус ... başında, ... yanında
уæм sizde
уæртæ işte (orada)
уæрыкк kuzu
уемæ sizinle
уидыг kaşık
улæфт solunum, nefes alıp verme
улæфын solunmak; dinlenmek
университет üniversite
уромын durdurmak; geciktirmek; tutmak
урс beyaz
урс гæдыбæлас titrek kavak
урс-урсид bembeyaz
ууыл onun üzerine
уыдон onlar, onları
уый o; şu; onun; şunun
уый тыххæй o yüzden, onun için
уым orada
уымæн æмæ çünkü
уын size
уынг sokak
уынын görmek
уырдæм oraya
уырдыгæй oradan
уырыдзы havuç
уыцы o
уыцырдæм oraya, o tarafa, o yönde

Ф

фаг уæвын yetmek, yeterli olmak
фалдæр daha ileride; ötede
фале ötede, öte tarafta
фараст dokuz
фарн saadet, nimet, huzur, bolluk
фарс yan, taraf
фатер daire (bir apartmanda)
фæз meydan; alan
фæззæг sonbahar
фæззæджы sonbaharda
фæзынын görünmek; baş göstermek
фæдзурын çağırmak, seslenmek

фæйнæ birer
фæйнæ фарс her iki tarafta
фæлæ fakat, ama
фæллад yorgun; yorgunluk
фæллад уадзын dinlenmek
фæлидзын koşmak, kaçmak
фæлмæн yumuşak
фæндаг yol
фæндаггон yolcu
фæндараст iyi (hayırlı) yolculuklar, güle güle
фæндзæм beşinci
фæндын istemek
мæн фæнды ben istiyorum, isteğim var
фæрв kızılağaç
фæрск kaburga (kemiği)
фæрсын sormak
фæрынчын уæвын hastalanmak
фæсарæйнаг æвзаг yabancı dil
фæсивæд gençlik, gençler
фæсмон pişmanlık, üzüntü
фæссихор öğle yemeğinden sonra, ikindi vakti
фæстаг son, sonuncu
фæстæ arkada, geride; sonra
фæстæдæр daha sonra
фæстæмæ цæуын geri dönmek
фæсте geride(n), arkada(n)
фæсте зайын geri kalmak
фæтагъд кæнын acele etmek
фæтæрсын korkmak, ürkmek
фæткъуы elma
фæхæццæ уæвын varmak, ulaşmak; yaklaşmak
фембæлд buluşma, görüşme
фенд görünüş, görünüm
фенын görmek
фенын кæнын göstermek
ферох кæнын unutmak
феххуыс кæнын yardım etmek
фехъусын işitmek, duymak
фехъусын кæнын duyurmak, bildirmek
фидауын yakışmak, uymak; barış(tır)mak
фидæн gelecek
фидын ödemek
физонæг (şiş) kebap
физонæг кæнын kebap yapmak
фистæгæй yaya(n), yürüyerek
фиу içyağı
фондз beş
фондзæй beş kişi olarak
фос hayvanlar (sığır ve davar)
фос дарын hayvanları bulundurmak, hayvancılık yapmak
фыд baba
фыдæлтæ atalar
фыдджын etli börek
фылдæр daha çok, daha fazla
фынæй кæнын uyumak
фынг yuvarlak masa; sofra
фынгмæ æрæвналын sofraya eğilmek, sofra başına oturup yiyip içmeye başlamak
фыранк pars
фырт oğul
фыс koyun
фыссын yazmak
фысым ev sahibi; konaklama, yatacak yer
фысымуат otel
фыццаг birinci, ilk

Х

хайад bölüm, şube, departman
халсар sebze
хаст getirilen, geçirilen; konulan
хатт kez, defa
хатыр af
хатыр кæнын affetmek
хауын düşmek
хæссинаг götürülecek eşya, bagaj
хæдзар ev
хæдон gömlek
хæдтæхæг uçak
хæрæг eşek
хæрæгуæрдон eşek arabası
хæрдмæ yukarı(ya)
хæрзад lezzetli
хæринаг gıda, yiyecek
хæссын getirmek
хæстæг yakın; akraba
хи kendini; kendi, kişisel
хид köprü
хизæн otlak
хизын geçmek, girmek, çıkmak; otlanmak
хо kız kardeş
хор tahıl; hasat
хорз iyi
хорзæй iyilikle, güzellikle
хорз фенын yemek çıkarmak, ikram etmek
хорзæх ödül, mükafat; lütuf, hayır
дæ хорзæхæй lütfen (bir kişiye hitaben)
уæ хорзæхæй lütfen (birden fazla kişiye hitaben)
хох dağ

хохаг dağlara özgü; dağlı
худ kalpak, şapka
хур güneş
хурныгуыд gün batımı
хурыскаст gün doğumu
хуыз renk, görünüş; tür
хуыздæр daha iyi
хуызæн benzer, gibi
хуыйнын adı ... olmak
хуылыдз ıslak
Хуыцау Tanrı
хызын çanta, heybe
хуыссын uyumak; yatmak

ХЪ

хъазын oynamak
хъарм ılık, sıcak; kalın (giyim hk.)
хъахъхъæнын korumak, savunmak; gözetmek
хи хъахъхъæнын sakınmak; kendini savunmak
хъæбысхæст güreş
хъæд orman
хъæдгæс ormancı, orman bekçisi
хъæддаг vahşi, yırtıcı; ormancıl
хъæдындз soğan
хъæлæрдзы frenküzümü
хъæлдзæг şen, neşeli
хъæу köy
хъæугæ gerekli
хъæуын gerekmek, ihtiyacı olmak
хъæццул battaniye, yorgan
хъонтхора dereotu
хъуамæ -ması gerek, -malı
хъуг inek
хъулон alaca, rengarenk; çopur
хъус дарын dikkat etmek, gözlemlemek
хъусын dinlemek
хъуыддаг iş; uğraş
хъуыды кæнын düşünmek
хъуыстгонд ünlü, tanınmış
хъыг tatsızlık; üzgünlük; sıkıntı
хъыгагæн maalesef, ne yazık ki
хъыгдарын engel olmak; rahatsız etmek

Ц

цавæр nasıl, ne gibi
цад göl
цай çay
цал kaç
цард yaşam, hayat
цардæмбал hayat arkadaşı, eş
цас kaç, ne kadar
цæимæ ne ile
цæмæ niçin, niye
цæмæдæр гæсгæ nedense
цæмæй ne ile; kim olarak; -ması için
цæмæн niçin, niye
цæрæгой hayvan, canlı
цæрын yaşamak
цæстæнгас bakış; özen, dikkat
цæст дарын dikkat etmek, gözetmek
цæттæ hazır; olgun, ergin
цæттæ уæвын hazır olmak
цæугæдон akarsu, nehir
цæуылнæ neden olmasın
цæуын gitmek; yürümek
цæхх tuz
циндзинад neşe; eğlence
цур yanında, yakınında
цы ne; nasıl
цывзы biber
цыдæр bir şey
цыма sanki; güya
цымæ aceba
цыппарсæдæ dört yüz
цыппор kırk
цырагъ mum, lamba
цыртдзæвæн anıt
цырыхъхъ çizme
цыхт peynir

ЦЪ

цъæх yeşil, mavi, boz
цъити buzul

Ч

чи kim
чиныг kitap
чызг kız
чылауи erik

ЧЪ

чъири içli tepsi böreği
чъиритæ кæнын börek pişirmek

Ш

шофыр şoför

Eğitim yayını

Z. V. Kornayeva,
L. D. Salamova

İRONCA KONUŞUYORUZ:

Yetişkinler İçin Ironca Temel Kursu

Türkçe’ye çeviri: Georgi Çoçiyev

Editör: *E. V. Koçiyeva*
Ressam ve sanat editörü: *N. U. Gappoyeva*
Düzeltme: *L. G. Dzampayeva*
Bilgisayar dizgi: *C. A. Buzoyeva*
Kelime transkripsiyonu: *V. T. Dzahova*
Kapak resimleri: *V. Mayorov ve V. Posohova*

Dizgiye teslim tarihi: 15.01.2020. Baskıya imzalama tarihi: 28.02.2020. Ebat: 60x841/8.
Ofset kağıt. Times New Roman font tipi. Ofset baskı. Kağıt tabakası: 1,68.
Yayıncı signatürü: 0,93. Tiraj: 1000 adet. Sipariş no:

Hazır dosyalardan ...'da basılmıştır.